4. BASKI
revize ve genişletilmiş

KADINLAR, BİZİ BAĞIŞLAYIN!

BİZ ERKEKLERİN
TELAFİ ETMESİ GEREKENLER
KADININ VE ERKEĞİN ROLÜ ÜZERİNE

HANS-JÖRG RONSDORF

KADINLAR, BİZİ BAĞIŞLAYIN!

Biz erkeklerin telafi etmesi gerekenler

Kadının ve erkeğin rolü üzerine

Hans-Jörg Ronsdorf

Almanca karton kapaklı baskı www.hans-joerg-ronsdorf.de adresinden 13,80 € artı posta ücreti karşılığında sipariş edilebilir.

4. genişletilmiş baskı (Almanca baskı), Temmuz 2023

Almancadan çeviri, 2026 – www.hans-joerg-ronsdorf.de adresinden ücretsiz indirilebilir

© Hans-Jörg Ronsdorf – tüm hakları saklıdır.

Albis 6½

87477 Sulzberg

Dizgi: Hans-Jörg Ronsdorf, Papyrus Autor ile

İletişim e-posta: hj-ronsdorf@t-online.de

Almanca baskının ISBN'si: 978-3-9820715-5-8

Kapak tasarımı: Tobias Stricker

Grafikler: Laura-Kristin Ronsdorf

Baskı: www.wir-machen-druck.de

Almanca baskıda, aksi belirtilmedikçe kullanılan Kutsal Kitap çevirisi:

Elberfelder Übersetzung (Almanca Kutsal Kitap çevirisi), Edition CSV Hückeswagen

Sevgili eşime,

harika kızlarıma,

saygıdeğer anneme,

büyükannelerime,

kız kardeşime,

Mesih'teki kız kardeşlerime

ve dostlarıma,

Havva'nın bütün kızlarına,

kendileriyle birlikte

Tanrı'nın Egemenliği için çalıştığım

ve hâlâ hizmet edeceğim herkese.

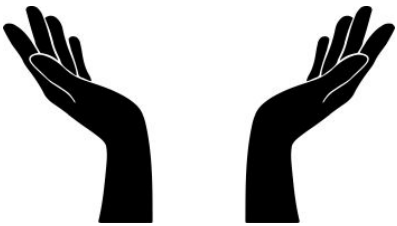

İÇİNDEKİLER

1 Önsöz **10**
1.1 2. genişletilmiş baskıya önsöz **13**
1.2 4. baskıya önsöz **14**
1.3 Bu kitabı kim yazıyor **14**

2 Yaratılış ve düşüş **21**
2.1 Her şey nasıl başladı **21**
2.1.1 Altıncı günün işi 23
2.1.2 İnsan: Tanrı'nın sureti – Imago Dei 24
2.1.3 Erkek ve kadın olarak insan 25
2.1.4 İnsan ve Tanrı'nın görevi 25
2.1.5 Adem ile Havva'nın yaratılışı 27
2.1.6 İbranice anahtar sözcükler üzerine kısa bir ara bölüm 27
2.1.7 Adem'in yardıma ihtiyacı var 29
2.1.8 Havva yaratılıyor 31
2.1.9 Kaburgadan 32
2.1.10 "Männin" (Almanca: "erkekten alınan kadın") 34
2.1.11 Birbirine armağan edilmiş 35
2.2 Erkeğin ve kadının günaha düşüşü **37**
2.2.1 Havva'nın cevabı 40
2.2.2 Havva'nın zahmeti, gebeliği ve boyun eğdirilmesi 41
2.2.3 Arzun ona yönelecek, o da sana egemen olacak 45
2.3 Eşitliğe karşı itirazlar **48**
2.4 Erkek ile kadının farklılığı **52**
2.5 Yaratılış düzeni **54**
2.5.1 Aden bahçesinden Yeni Yeruşalim'e 57
2.6 O sana egemen olacak – tarih **57**
2.6.1 Antik çağ 58
2.6.2 Aristoteles 59
2.6.3 Mal ve mülk olarak kadın 61
2.6.4 Ataerkillik 62
2.6.5 Yahudi düşüncesinde Yunan etkisi 63
2.6.6 Kilise babaları 64
2.6.7 Reform 66
2.6.8 Laik kadın hakları hareketi 67

3 Mesih İsa ve kadınlar **71**

3.1 Hizmet eden kadın öğrenciler ... **72**
3.2 Kadınlar öğrenmeli ... **73**
3.3 Herkes eşit ... **74**
3.4 Âdet artık kirlilik değil ... **74**
3.5 Dışlanmış ve bulunmuş ... **75**
3.6 Zinaya iki kişi gerekir ... **76**
3.7 Dimdik ve tüm boyuyla ayakta durmak ... **77**
3.8 Çifte standart yok ... **78**
3.9 Utanmaz lütuf ... **79**
3.10 Çarmıh: Erkekler nerede? ... **80**
3.11 Elçi Meryem ... **81**

4 Kadınların dostu Pavlus ... **84**
4.1 Lidya ... **85**
4.2 Fibi ... **86**
4.3 Priska ... **88**
4.4 Yunya ... **89**
4.5 Meryem, Trifena ile Trifosa, Persis ... **90**
4.6 Evodiya ile Sintihi ... **91**
4.7 Kloe ... **92**
4.8 Nimfa ... **92**
4.9 Pavlus, emziren anne ... **94**

5 Evlilikte erkek ve kadın ... **97**
5.1 Antik ev ve kuralları ... **97**
5.1.1 Yeni Antlaşma'da ev düzeni listeleri ... 98
5.1.2 Hristiyan ev düzeni listelerinin etkisi ... 100
5.1.3 Efesliler 5'teki ev düzeni listesi ... 101
5.1.4 Karşılıklı boyun eğmenin nedeni ... 102
5.1.5 Hristiyan yaşamı için talimatlar – bugün ... 105
5.1.6 Antik evde kadın ... 105
5.2 Baş ve boyun eğme: Efesliler 5 ... **107**
5.2.1 Baş ... 108
5.2.2 Antik çağda aile ... 108
5.2.3 Harfiyen mi almalı? ... 109
5.2.4 Bağlamsallaştırma ... 111
5.2.5 Bir kez daha: baş ... 112
5.2.6 Sonuçlar ... 114
5.3 Boyun eğici olmak ... **116**
5.3.1 Sonuç ... 123

6 Kilisede erkek ve kadın **126**
6.1 1 Korintliler 11 – Baş, saç ve peçe **128**
6.1.1 Metnin yorumlanması için ilkeler ve ipuçları 129
6.1.2 Metnin geçerlilik alanı 131
6.1.3 Tek bir başla üç eşleşme 132
6.1.4 Baş ne anlama gelir? 133
6.1.5 Korint'te baş örtüsü 137
6.1.6 Başında bir yetki işareti mi taşımalı? 141
6.1.7 Güncel önemi 142
6.1.8 Açıklayıcı aktarım 143
6.1.9 Kapanış ve özet 145
6.1.10 1 Korintliler 11'in başka bir okunuşu 147
Alıntı örnekleri **147**
6.1.11 1 Korintliler 11:2-16'nın alternatif çevirisi 149
6.1.12 Sonuç 151
6.2 Konuşmak değil, susmak **153**
6.2.1 Sorular 155
6.2.2 Bölümün sonundaki şaşkınlık 156
6.2.3 Alıntı okunuşu 157
6.2.4 Bir Roma yasası mı? 161
6.2.5 Asla! 162
6.2.6 Diğer açıklamalar 162
6.2.7 Büyük olasılıkla Pavlus'tan değil 165
6.2.8 Son değerlendirme 171
6.3 Kadınlar öğretebilir mi? **175**
6.3.1 Metin: 1 Timoteos 2:8-15 176
6.3.2 Efes'teki tarihsel durum 177
6.3.3 Ortam 179
6.3.4 Her yerde dua etmek, öfke ve takılar 180
6.3.5 Sessizlik ve boyun eğme içinde öğrenmek 181
6.3.6 Öğretmemek ve erkeğe hükmetmemek 182
6.3.7 Öğretmek hükmetmekle aynı mı? 183
6.3.8 "Hükmetmek" ne anlama gelir? 184
6.3.9 Efes'te Adem ile Havva 187
6.3.10 Şimdilik izin vermiyorum 188
6.3.11 Çocuk doğurarak kurtuluş mu? 189
6.3.12 1 Timoteos bugün 190
6.3.13 Sonuçlar 191
6.3.14 Timoteos metninin açıklayıcı aktarımı 192

6.4 Evrensel ve zamana bağlı buyruklar ... **193**
6.4.1 Biblisizm ve Sola Scriptura ... 194
6.4.2 Harfiyen almak ve lafzi anlam ... 197

7 Kadın kâhinler, kadın ihtiyarlar ve kadın diyakozlar ... **198**
7.1 Genel kâhinlik ... **198**
7.2 Erkek ve kadın ihtiyarlar ... **199**
7.3 O, güzel bir işi arzular ... **200**
7.4 Kadın diyakozlar ... **202**
7.5 Kadın vaizler ... **204**
7.6 Özet ... **206**

8 "Mesih'te bir": Galatyalılar 3:28 ... **207**
8.1 Metin ne diyor ... **208**
8.2 Metnin doğrudan söylemediği ... **209**
8.3 Metnin yine de dolaylı olarak söylediği ... **210**
8.3.1 Yahudi ve Grek ... 210
8.3.2 Köle ve özgür ... 211
8.3.3 Kölelik hakkında bilgi ... 212
8.3.4 Erkek ve kadın ... 212
8.3.5 Dünyasal ve ruhsal mı? ... 213
8.3.6 Erkek ve dişi yoktur ... 214
8.4 Özet ve sonuç ... **215**

9 Baba, Oğul ve Kutsal Ruh Tanrı ... **217**
9.1 Tanrı erkek mi? ... **218**
9.2 Kendine put yapmayacaksın ... **220**
9.3 Tanrı'ya ilişkin dişil imgeler ... **221**
9.4 Baba ve Oğul ... **222**
9.5 Ezeli Oğul'un boyun eğmesi mi? ... **223**
9.6 İsa ve on iki öğrencisi ... **226**
9.7 Sonuç ... **227**

10 Suç itirafım ... **229**

11 Sonuç ve ileriye bakış ... **233**
11.1 İpuçları ve öğütler ... **236**

12 Fark ... **238**
12.1 Armağan odaklı model ... **238**
12.2 Hiyerarşik model ... **240**

13 Çeşitli okurlardan sonsözler ... **242**

13.1 Özgür bakışın önü kapanmış! **242**
13.2 Neler mümkün olabilirdi! **244**
"Kadın sorunu" ve "kardeş sevgisi" **246**
13.3 Değişim **248**

14 Kapanış savunması: Kadın sorunu gerçekten bu kadar önemli mi? **249**
14.1 Mesele (yasaklanmış) birkaç hizmet değil **249**
14.2 Erkeklerin hissettikleri ve hissetmedikleri **250**
14.3 Kadın sorununda Kutsal Kitap'ı nasıl okuyoruz **251**
14.4 Sezgi **251**
14.5 Benim derdim olmayan şeyler **253**
14.6 Ayrılık nedeni mi? **253**
14.7 Kadınlar ayağa kalkmalı **254**
14.8 Bir gün ve şimdi **254**

15 Kaynakça **256**

16 Yazarın kitapları **260**

17 Kitap önerileri **262**
Hanna-Maria Schmalenbach **264**
Frausein zur Ehre Gottes 264

1 Önsöz

Bu hiç bitmeyen konu hakkında bir kitap daha mı? Bu konuda her şey söylenip yazılmadı mı? Yine tartışmak mı, yoksa tartışmayı sürdürmek mi? İmanı savunmak için apolojetik bir konu daha önemli olmaz mıydı? Bu konunun da apolojetiğe ait olduğunu anladım. Bu, postmodern laik bir toplumda evrensel etik normların savunulmasıdır; ama aynı zamanda muhafazakâr ve biblisist bir Hristiyanlığın içinde de. Neden ikincisinin de böyle olduğunu açıkça göstereceğim.

Bu sorulardaki küçük savaş, mücadele ve didişme bu kitap olmadan da sürüp gidiyor. Hâlâ kiliseleri bölüyor. Bazılarını daha kadınların sesinin ibadette duyulmasına izin olup olmadığı sorusunda. Diğerlerini kadın diyakozları ya da kadın ihtiyarları[1] olup olamayacağı sorusunda. Ya da kadınların önderlik görevleri üstlenip vaaz edip edemeyeceği sorusunda.

Kafamızda kaleler gibi zapt edilemez duran görüşler vardır: Tanrı'nın sözünün, her türlü zamanın ruhuna karşı, harfiyen alınması gerektiği. Bir de bunun bugün bizim için harfiyen uygulanması gerekip gerekmediği konusunda soruları ve kuşkuları olanlar.

Bu kitapta konuyla ilgili araştırmamı özetliyorum. Bu konudaki literatürü bilen biri pek yeni bilgiler beklememeli. En muhafazakârından en ilericisine kadar var olan bütün görüşlerin ele alınmasını da. Bu kitap sonucu açık bırakan bir inceleme *değildir* – açık bir duruştur. Bu duruşu bulmak ve temellendirmek on yıllarımı aldı. Eskiden öğrendiğim ve savunduğum şeyden ayrılıyor.

Bunu açıklamak için koca bir kitap mı gerekiyor? Bu kadar karmaşık mı? Evet ve hayır. ABD'de idam cezası adaylarında görülen adli hataların hikâyelerini izlerseniz, masumiyeti kanıtlamak için çoğu zaman muazzam bir kanıtlama ve ipucu toplama çabası gerektiğini görürsünüz. Ama bazen tek bir genetik test yeter. Ne kadar zahmetli olursa olsun, 30, 40 ya da 50 yıl sonra serbest kalan bu

1. Çoğu yerde açıklık için terimin bu dişil biçimini kullanıyorum. Bugün yaygın olan – Kutsal Kitap'ın asıl dillerinde de – dişil biçimi de kapsayan genel eril biçimdir (bkz. bölüm 6.4.1).

idam mahkûmlarının yüzlerine bakın! İşte bu kitapta da basit düşünceler, bazen de biraz daha karmaşık olanlar bulacaksınız. Kutsal Kitap her zaman kolay anlaşılmaz. Öyle sanmak bir yanılgı olurdu. Balıkçı ve elçi Petrus bile bunu belirtir: Pavlus'un mektuplarından söz ederken (2 Petrus 3:15-16) bunların kolay anlaşılmadığını söyler.

Bu kitap okunduğunda, karşı açıklamalar, çürütmeler ve öfkeli tepkiler uzun süre beklemeyecektir. Bu mekanizmaları tanıyorum ve kendim de onların bir parçasıydım. Bir zihniyet değişimi olmasa bile, en azından konu gündeme gelir.

Tam da bu satırları yazarken, ABD'nin evanjelik dünyasında bu konu yine şiddetle tartışılıyor. Bu kitabı duygusuzca yazdığımı iddia edemem. Yine de nesnel kalmaya çalıştım. Bunu okur değerlendirsin.

Ve elbette insanın pekâlâ farklı düşünebileceği noktalar da vardır. O noktalarda kararlarımı, anladığım kadarıyla Kutsal Kitap'ın büyük tablosuna uyacak şekilde veriyorum.

İsa'yı izleyen ve cinsiyet rolleri konusunu, konuşma, öğretme ve önderlik yasaklarını sorgulanabilir ve bir yük olarak hisseden pek çok kadın ve bundan etkilenen erkek benim yüreğimdedir. Çünkü bir yandan Kutsal Kitap'ı ciddiye almak istiyorlar, ama öte yandan bunu uygulayamıyorlar. Buna, hiç de önemsiz olmayan bir şekilde, bu konuda dünya tarafından nasıl algılandığımız da ekleniyor. Müjdeyi götürdüğümüz dünya tarafından.

Tanrı işimizi bu kadar mı zorlaştırdı? Bu sorulara milyonlarca saatlik çalışma, dua ve tartışma yatırılması O'nun amacı mı? Bölünmelerin göze alınması ve birliğin feda edilmesi?

İnanıyorum ki – ve bu kitap bunun için benim savunmamdır – bu sorular son derece günceldir. Çünkü eğer kadınlar hiyerarşik olarak erkeğin altında duruyorsa ve bu yüzden kilisedeki ve cemaatteki hizmetleri kısıtlanıyorsa (sayısız başka, kamuya açık olmayan hizmet olduğu yönündeki bütün güvencelere rağmen), o zaman yanılıyorsak Tanrı bize acısın.

Bu bir itaat meselesidir. Her iki cinsiyet için de. Yasacı, köle gibi ve korku dolu bir itaatin değil.

Bu kitap, son yaklaşık 40 yıldaki çalışmalarımın, sayısız sohbetin ve internet forumlarındaki tartışmaların bir özetidir. Başkalarından çok şey öğrenebildim.

Kutsal Kitap'a dayalı bir yol göstermeye çalışıyorum. Bunu olabildiğince basit açıklıyorum. Bazen kimi okur için belki fazla karmaşık olacak. O zaman o kısmı bir kenara bırakıp bir sonraki bölümü okumanızı öneririm. Bir ilahiyatçı olarak yazmıyorum, ilahiyatçılar ya da kendini öyle sananlar için de yazmıyorum. Uzun süre birlikte yol yürüdüğüm insanları ve öğretide hizmet etmem gereken, imana yeni gelenleri göz önünde tutuyorum. Bu kitabın hem erkeklere hem kadınlara bir yardım olmasını umuyor ve bunun için dua ediyorum.

Bazı Kutsal Kitap sözlerinin yeniden düşünülmesi gerekiyor. Böyle bir şeyin ilk kez olduğu da yok. Bazıları için Kutsal Kitap metinlerinin yeniden yorumlanması küstahça ve kuşku uyandırıcıdır. Sınırların kaydırılacağını düşünürler. Ama "*kendini Reform geleneği içinde gören bir ilahiyatın özünde, alışkanlıkların sorgulanması ve Kutsal Kitap metinlerinin yeniden okunması vardır*".[2]

Bu kitapta pek çok alıntı bulacaksınız. Bu değerli düşünceleri çoğu zaman İngilizce konuşulan dünyada buldum ve onları Almanca konuşan okura ulaştırmak istiyorum.

Son olarak: *İlahiyatımız yanılmaz değildir. Asla.* Bunu ne kadar istesek de. Bu kitabın da bütün kitaplar gibi hataları, zayıflıkları ve güçlü yanları vardır. Bu kitap için de, başkalarının onu daha iyi yazabileceği geçerlidir. Düşünceleri, düzeltmeleri, önerileri ve sonsözleri için katkıda bulunan bütün kız ve erkek kardeşlere teşekkür ederim. Özellikle editörlük çalışması için Conny Endrös'e (Allgäu'da Kempten yakınlarındaki Lauben) ve Bernd Hüsken'e (Schwelm) teşekkür ederim. Bu beni sevindiriyor ve büyüdüğüm, iyi bir ruhsal biçimlenme aldığım Schwelm'deki gençlik yıllarımı hatırlatıyor.

Hans-Jörg Ronsdorf

Sulzberg, Allgäu, Kasım 2020

Senin kurallarınla seviniyorum, sözünü unutmayacağım.

2. Wunderli, 53, "Ihm gegenüber": Geschlechter-Gleichberechtigung in der Kirche und was die Bibel dazu (nicht) sagt, 2020

Senin buyrukların benim zevkim, benim danışmanlarımdır.

Senin buyruklarının yolunda koşuyorum, çünkü yüreğimi genişletiyorsun.

Mezmur 119:16; 24; 32 (Zürcher Bibel, Almanca Kutsal Kitap çevirisi)

1.1 2. GENİŞLETİLMİŞ BASKIYA ÖNSÖZ

İkinci baskı için hafif bir gözden geçirme yapmaya ve eklemelerde bulunmaya karar verdim. Bazı düzeltmeleri, ama daha çok eklemeleri ve üslup iyileştirmelerini gerekli görmüştüm.

Esas olarak konuyla ilgili üç temel metin üzerine olan bölümleri yeniden işledim, genişlettim, ama mümkün olan yerlerde kısalttım da. Bu özellikle baş, saç ve peçe hakkındaki bölüm için geçerlidir.

Birinci baskı yayımlandıktan sonra daha fazla malzeme inceledim ve kendim de malzeme hazırladım. Bunların bir kısmını www.hans-joerg-ronsdorf.de adresindeki internet sitemde bulabilirsiniz.

ABD'de bu konuda neredeyse her ay yeni bir kitap çıkıyor. Bunlar çoğunlukla yüksek ilahiyat kalitesine sahip ve Yeni Antlaşma metinleri üzerinde çalışıyorlar. Konuyu, bu kitapta söylemek istediklerimi doğrulayacak bir şekilde aydınlatıyorlar. Kadının ve erkeğin yaşamın bütün alanlarında tam olarak eşit konumda olmasının Tanrı'nın isteği olduğundan her zamankinden daha çok eminim.

Bu Kutsal Kitap gerçeğinin evliliklere, ailelere ve kiliselere şifa getirmesini umuyor ve bunun için dua ediyorum. Belki de kitap ancak şimdi olması gerektiği gibidir. Ama yine de yanılabilir; gerçeğin kendisi değil, benim yorumumdur.

Hans-Jörg Ronsdorf,

Sulzberg, Temmuz 2021

3. baskı, artan talep nedeniyle gerekli oldu. Aynı zamanda bu fırsatı başka küçük düzeltmeler ve eklemeler yapmak için kullandım. Bu, kitabın söylediklerinde

hiçbir şeyi değiştirmiyor. Bu konunun giderek daha çok gündeme gelmesine ve Rab'deki kız kardeşlerin çağrılarının ne olduğunu giderek daha iyi kavramalarına seviniyorum.

Hans-Jörg Ronsdorf,

Augsburg, Kasım 2021

1.2 4. BASKIYA ÖNSÖZ

Neredeyse 2 yıl geçti. Bu kitabın konusu hâlâ hiç bitmeyen bir konu. Bugünlerde ABD'de, kadınları önderlik görevlerine getiren ya da kadın pastörleri olan kiliseler Güney Baptist Konvansiyonu'ndan (SBC) çıkarılıyor. Hem de pek çok Hristiyanın köleliği de Kutsal Kitap'la gerekçelendirdiği Güney eyaletlerinde.

Bu 4. baskıda, 1 Korintliler 14'teki susma buyruğu konusuna önemli bir ekleme var.

www.hans-joerg-ronsdorf.de adresindeki internet siteme bakın; orada bu konuda sürekli yeni çalışmalar yayımlanıyor.

Hans-Jörg Ronsdorf

Augsburg, Temmuz 2023

1.3 BU KİTABI KİM YAZIYOR

Çoğu zaman bir kitabın içeriği yazarından daha önemlidir. Bu durumda, muhafazakâr Hristiyanlar arasında bu kadar hassas bir konu söz konusu olduğundan, okura bu kitabı kimin yazdığını açıklamak istiyorum. Ve burada anlatılan görüşlere nasıl vardığını.

Otuz altı yaşıma kadar eşim ve beş çocuğumla birlikte, "Eski Topluluk" ("Alte Versammlung") olarak da bilinen (kapalı, dışlayıcı) bir Kardeşler topluluğunun parçasıydım. Kendilerine bu adı vermezler, çünkü her türlü "adlandırmayı" reddederler. Bu toplantılarda ya da ibadetlerde kadınlar susar. Katılmazlar.

Erkekler ve kadınlar neredeyse her zaman ayrı oturur. Kadınlar ibadette pantolon giymez. Kadınlar başlarını örter.

Sonra Allgäu'da, 80'li yıllarda Tanrı'nın bir işine dayanan bir kilise (hareketi) içinde yer aldık. Orada bazı kiliselerde kadınların yüksek sesle dua etmesine, yaşamlarından tanıklık etmesine ya da bir ilahi önermesine izin veriliyordu. Geçmişim yüzünden bununla zorlanıyordum, çünkü 1 Korintliler 14 kadınlara susmalarını buyurur.

Birkaç yıl sonra bu soruyla yeniden yüzleştim ve Kutsal Yazılar'ı yoğun biçimde inceledim. Kadınların yüksek sesle dua edebilmesi, tanıklık edebilmesi ve ilahi önerebilmesi uygulamasının pekâlâ Kutsal Kitap'a uygun olduğunu gerçekten anladım. Gerekçelerimi sonraki bölümlerde bulabilirsiniz.

Onların katılımını giderek daha olumlu algıladım. Burada hemen, Kutsal Yazılar'ı incelememin bu olumlu tutum tarafından zaten bu yöne doğru etkilendiği itiraz edilebilir. Bilinçsizce öyle olmuş olabilir. Bilinçli olarak öyle değildi. Kanaatimin tam olarak neden değiştiğini göstereceğim.

Bu kilisede durum şöyleydi: Kadınlar vaaz etmiyordu, kadın diyakoz da kadın ihtiyar da olamıyorlardı. Dost kiliselerde de durum böyleydi ya da hâlâ böyledir. Bazılarında kız kardeşler susar bile; bu, Almanya'daki serbest Kardeşler topluluklarının ve Salzburg bölgesindeki bir kilise akımının etkisiyle ya da onlara yakınlıkla açıklanabilir.

Birkaç yıl önce bu kiliseden ayrıldım. Buradaki konuya hiçbir katkısı olmayan nedenlerle. Bu, başkalarının da yaşadığı bir deneyime yol açtı. Hem mekânsal hem zamansal mesafe, uzun yıllar ait olduğum şeye yeni, çözümleyici bir bakış açmamı sağlıyor. Orada yedi yıl ihtiyar olarak hizmet ettim ve kadının rolüne ilişkin bu görüşe kendim sahiptim, onu savundum ve uyguladım. Ama mesafe bu soru hakkında yeniden düşünmeyi mümkün kıldı. Bir topluluğun bu dış baskısı olmadan zamanla başka kavrayışlara vardım. Büyük olasılıkla bu mesafe olmadan mümkün olmazdı.

Okurdan gizlemediğim bu görüş değiştirme sürecini, bilinçli olarak olumsuz biçimde gerileme, dinden dönme, dünyasallaşma olarak yorumlamak

mümkündür. Bu düşünce kalıplarını ve niyet yargılarını gençliğimden beri neredeyse "peygamberce" bir ölçüde tanırım. Güçlüdürler ve derinlere işlemişlerdir. İnsan onlardan pek kurtulamaz. Ben kendim de bunun etkin bir parçasıydım.

Bu benim kilise durumum ve geçmişim. Kutsal Kitap kilise yaşamında büyük bir özgürlük tanır. Bir araya gelişin nasıl düzenleneceği belirlenmemiştir. Tek bir doğru yol yoktur. Buna inanan Hristiyanlar olsa da. İbadetin biçimi – ki bunlardan pek çok vardır – özgürdür! Kadınların bu ibadetteki rolü bu kitabın konusudur.

Kişiliğimle ilgili en önemli şey hâlâ eksik. Ya da daha doğrusu, yaşamımdaki en önemli kişi. Eşim Christine. Onun için annemi ve babamı bıraktım, yaşamı onunla paylaşmak için. Beş yetişkin çocuğumuz var. Eşim güçlü bir kişiliktir. Mücadele edebilen bir aslan anne. Bilge bir kadın. Rab'deki pek çok kardeşimin de kendi eşleri için şükran duyduğu gibi, her şeyden çok şükran duyduğum biri. Cinsiyet sorularında kişisel kavrayış yolculuğumun bir parçasıdır. O olmasaydı bugün durduğum yerde olmazdım. Öğrenen biriyim ve öyle kalacağım; yanılan biri de.

İkimiz de özgür ve demokratik bir ülkede büyüdük. Kadın ile erkeğin eşit haklarını öngören yasayla – kadınlar bugün hâlâ dezavantajlı durumda olsa da. Almanya'dan ve Batı kültür dünyasından söz ediyorum. Henüz savaş yaşamadık. Henüz kıtlık yaşamadık. Bu yıl kuşağımızın ilk salgınını yaşıyoruz. Sonsuz ve dokunulmaz güvenlik ve büyüme duygusu ilk kez sarsılıyor.

Şimdiye kadarki bu son derece olumlu yaşam deneyimleri düşüncemizi ve başka kültür dünyalarına bakışımızı biçimlendiriyor. Eşit hakları modern demokrasinin bereketli bir kazanımı olarak görüyorum. Asla Tanrı'nın isteğine uygun olmayan köleliğin kaldırılmasıyla karşılaştırılabilir.

Bunu anıyorum, çünkü sosyalleşmemiz (dışlayıcı) Kardeşler hareketinin düşüncesiyle belirlenmişti. Orada erkek ve kadın eşit değerde görüldü ve görülüyor, ama kadın kilise ibadetine katılımdan dışlanıyor. Kadın boyun eğmiş konumdadır. O, erkeğin yardımcısıdır. Erkek baştır ve evlilikte önderlik ondadır.

Böylece Tanrı'nın sözüne itaatkâr olunduğuna inanılır. Kutsal Kitap'a sadık olunduğuna.

Bu kanaate sahip olunabilir. Ama bunun bugünkü yaşam gerçekliğine ne ölçüde uyduğunu ve uyabileceğini sormak da serbesttir. Benim evliliğim nasıldı? Cinsiyetlerin farklı rütbesini ya da yetkisini kanaatle yaşamaya çalışan annemlerin, büyükannemlerin ve bugün dostlarımın ve tanıdıklarımın evliliklerini nasıl deneyimledim?

Evliliğimizin ilk yıllarında birçok şeye kendi başıma ve eşime danışmadan karar vermiş olsam da, bugün bunu neredeyse hiç yapmıyorum. Bir ekip olarak karar verip hareket ettiğimizde her zaman en iyi şekilde işledik. Saygı ve sevgi tek yönlü bir yol değildir. Karşılıklı fikir alışverişi ve birlikte yaşamak, göz hizasında konuşmak ve dinlemek – ideal durum budur. Herkesin güçlü ve zayıf dönemleri olur. Gerektiğinde, ki zaten olağandır, birbirini tamamlamak. Her zaman önden giden erkek değildir. Kadın da olabilir. Sırayla. Tamamlayarak. Uyum içinde. Açık. Düzeltilebilir. Dinleyerek. Birlikte dua ederek. Bunu yaşam gerçekliği olarak deneyimliyorum. Başka her şey bir geri adım olurdu. Eski Doğu'daki, İbrahim'in ya da Davut'un zamanındaki gibi bir evlilik sürdürmek istemiyorum ve sürdürmeyeceğim. İsa'nın zamanındaki gibi de değil, Reform dönemindeki gibi de. Büyükannemlerle büyükbabamlarınki gibi de değil. Bu bakımdan 21. yüzyılda yaşadığım için şükran duyuyorum.

Şimdi görüyorum ki, erkek ve kadın sorusunda Kutsal Kitap'a sadık yaşadıklarını düşünenler, uygulamada bizden pek farklı yaşamıyorlar. Onların evliliği de eşitlikle biçimlenmiştir; tek yönlülükle değil, birlik içinde ikilikle. Bununla şunu söylemek istiyorum: İstisnalar dışında hiçbir yerde Pavlus ile Petrus'un tarif ettiği gibi Hristiyan evlilikleri görmüyorum (bu metinler ayrıntılı olarak ele alınacak). Tam tersine, bu kadınlar kocalarıyla göz hizasında yol alıyor. Çoğunlukla bir ekiptirler. Kadınların kocalarını yönlendirmek ya da onlara hükmetmek istedikleri yönündeki genel suçlama haksızdır. Böyle durumlar olsa da. Günah her evlilikte küçük ya da büyük bir yangın ocağı olarak kalır. Ama iyi bir birliktelikte bu yangın çoğu zaman söndürülür.

Bu kitapta az önce anılan evlilik görüşünü ve kadının kilisedeki farklı rolünü savunup gerekçelendirdiğimde, bu bazılarında anlayışsızlığa, reddedilmeye, korkuya ve dehşete yol açacaktır. İnsanın kanaatini savunmasının her zaman bir bedeli vardır. Özellikle de kendi kilisesinin ya da dostlarının görüşüne karşı tartıştığında. Bunu eski, muhafazakâr görüşlere saygıyla yapıyorum. Onları yanlış bulsam da. Onlar Tanrı'nın Ruhu'nu bastırır ve O'na karşı koyar. Her okurun kitabı sonuna kadar okumasını ve dayanmasını dilerim. Kitabımın içeriği hakkında, tamamı okunduktan sonra seve seve konuşurum.

Gerekçeler nesnel ve imalardan arınmış olduğu sürece bana yazabilirsiniz. Tam da bu sorularda çoğu zaman hararetli ve nesnellikten uzak, bazen de kişisel ve yaralayıcı bir havanın hâkim olduğu bu ortamı tanıyorum.

Herkes kendini Tanrı'nın önünde sınamalı ve kavrayışımızın parça parça ve adım adım gerçekleştiğini, çevremiz ve onun zamanı tarafından güçlü biçimde biçimlendirildiğini görmelidir.

Gençliğimden beri bana Kutsal Yazılar'ı okumam tavsiye edildi. Her gün. Ve onu incelemem. Bunu yaptım. "Topluluk"ta bana aktarılan iyi Kutsal Kitap temeli için şükran duyuyorum. Bu kitap, öyle yorumlanmak istense bile, geçmişime yönelik bir suçlama ya da hesaplaşma değildir. Kutsal Kitap'ı incelemek, erken gençliğimden itibaren hobim ve bundan da fazlası oldu. Ve bugüne kadar öyle kaldı. O zamanlar, bazıları bugün hâlâ yaşayan örnek aldığım kişiler gibi saygın bir Kutsal Yazılar öğretmeni olmak istiyordum. Bu güdü çoktandır yok. İnsan Kutsal Yazılar'ı bu kadar çok ve yoğun incelediğinde, sizce hangi kavrayışlar ortaya çıkar? Hep aynı şeyler mi?

Bazen Kutsal Yazılar'ı incelemek, gözlerinin üzerinde bir peçe olan İsrail'in durumuna benzer (2 Korintliler 3:15). Kutsal Ruh'un varlığına rağmen çoğu zaman hep aynı şeyi görürüz. Ama Kutsal Yazılar'ı tekrar tekrar inceleyen kişi, bu Ruh'un birden yeni bir şey göstermesine şaşırmamalıdır (Matta 13:52) – neredeyse 2000 yıl sonra bile. Tanrı'nın sözü tükenmez değil mi? İlahiyatçıların ve Kutsal Kitap biliminin yardımıyla da. Kutsal Yazılar'ı inceleyen Kutsal Kitap okullarının ve seminerlerin yardımıyla da. Kilisede, evlilikte ve Tanrı'nın Egemenliği'nde erkek ve kadın konusundaki bu sorular bütününde, yüzyıllardır

tek doğru diye inanılanlardan farklı ya da yeni kavrayışlar ortaya çıkarsa, sırf bu yüzden hemen reddedilmemelidir. Bu konu kurtuluş açısından belirleyici değildir ve öyleymiş gibi davranmamalıyız! Kutsal Kitap'a sadakatin bir mihenk taşı değildir.

On yıllar boyunca sevip benimsediğim gerçekleri sorgulamak zorunda kalmanın ne demek olduğunu deneyimden biliyorum; çünkü Kutsal Yazılar'ın verdiği tablo, hep düşünüldüğü ya da öğretildiği kadar tek anlamlı ve açık değildir. Zihniyet değiştirme süreçleri acı vericidir, bizde bir şeyler değiştirir. Ne kadar yanılabilir, çaresiz ve sadece Tanrı'ya bağımlı olduğumuzu gösterirler. O'na yakınabilir, bilgisizliğimizi, sorularımızı ve kuşkularımızı da O'na getirebiliriz. Ve insanın yalnızca kendi kilise ortamında yaşadığı ve kendi dünyasını tek meşru ya da Kutsal Kitap'a sadık dünya olarak algıladığı yerde fark edilmeden ortaya çıkan "mesleki körlüğümüzü" de.

Birkaç yıl boyunca bir Kutsal Kitap Grekçesi forumunun katılımcısıydım. Pek çok şey konuşuldu ve yapıcı biçimde tartışıldı. Bu kitabın konusu da tartışıldı. O zaman çok şey topladım ve şimdi yeniden okudum. Birkaç yıllık mesafeden bakınca, tartışmaların nadiren, hatta hiç sonucu açık olmadığı dikkatimi çekiyor. Dil yeterliliği ne kadar yüksek olursa olsun, bir görüş lehine önceden verilmiş karar ve biçimlenme, lehte ya da aleyhte gerekçeler için belirleyiciydi. Bu durumda: kadınların ibadette bir şey söylemesine izin olup olmadığı, bugün başlarını örtmeleri gerekip gerekmediği – öğretmek ya da önderlik etmek bir yana. Kutsal Kitap'la gerçekten her şey kanıtlanabilir ya da çürütülebilir mi?

Bu konu hakkında yazmayı hiç planlamamıştım. Tartışmalı ve üzerinde savaşılan bir konu. Mayınlı bir alan. Burada övgü toplanmaz. Zamanımı pekâlâ Tanrı'nın Egemenliği'nin başka işleri için kullanabilirdim. Ama bunu yapmaya kişisel olarak çağrıldığımı biliyordum. Zamanın ruhuna uyum sağlamakla suçlanacağım. Buna karşı yapabileceğim bir şey yok. Dünyanın uğruna mücadele ettiği özgürleşmeci bir görüşü savunmuyorum. Benim yolum, Kutsal Kitap'ın bana öğrettiği şey olmalı.

Senin sözün gittiğim yerde bana ışık saçar; yolumda bir ışıktır.

Sözünde tanıklık ettiğin şeyler harikalarla doludur, bu yüzden bütün yüreğimle onlara bağlı kalırım.

Mezmur 119:105; 129 (Neue Genfer Übersetzung NGÜ, Almanca Kutsal Kitap çevirisi)

2 Yaratılış ve düşüş

Bir şeyi iyi anlamak için onun kökenini incelemek gerekir. Bu konuya ayrılmış neredeyse her Hristiyan kitabı, ilk çağların öyküsüyle başlar. Ferisiler boşanma konusunda İsa'yı tuzağa düşürmek istediklerinde, O bu sorunu yaratılış öyküsünün ışığında ele aldı (Matta 19:3-9). O'nun için belirleyici olan, başlangıçta nasıl olduğuydu. Tanrı'nın insanlık için öngördüğü iyi planın ne olduğuydu. Bu arada O'nun boşanma konusunda söyledikleri, boşanma konusunda kocalarının keyfine az çok teslim edilmiş olan kadınların korunmasına yönelikti.

Bu kitapta İsa'nın bu bakış açısını tutarlı biçimde izlemeye çalışıyorum. Cennet bahçesinde zaman geçiriyor ve olup biteni yakından inceleyeceğim. Neyin ve nasıl yaratıldığını. Neyin konuşulduğunu. Çünkü kadın ile erkek arasındaki ilişki söz konusu olduğunda, Kutsal Kitap'ın ilk üç bölümü belirleyicidir. *Eğer başlangıç – düşüşten (insanın günaha düşüşünden) önce – ideal durumu anlatıyorsa, her ayrıntı önemlidir.* Ama kabul etmek gerekir ki, bu kısa bir metindir. Yaratılış anlatısı eşsiz ve derindir. Ama kısadır. Bugün artık konuşulmayan bir dilde yazılmıştır. Ve Eski Doğu'daki insanların kökenler söz konusu olduğunda sordukları sorular, bizim sorduklarımızdan farklıdır. Pek çok şey açık kalır.

Bu nedenle genel çıkarımlara ya da bağlayıcı sonuçlara temkinle yaklaşmak gerekir. Her hâlükârda, ilk insan çiftinin yaratılışına ilişkin bu görece kısa anlatı, vargılarla aşırı yüklenmemelidir.

2.1 Her şey nasıl başladı

Bu konudaki pek çok kitapta neredeyse her zaman şu görülebilir: İnsan bu ilk çağlar öyküsünü nasıl yorumluyorsa, Yeni Antlaşma'nın ilgili bütün metinlerini de öyle yorumlar. İlk çağlar öyküsüne bakış, bu konuda savunulan görüşün yönünü belirler. Yorum kalıbına göre birbirine karşıt, birbiriyle çelişen görüşler ortaya çıkar. Genel olarak bunlar iki tanedir:

Erkek ile kadının hiyerarşi farkı olmaksızın eşit konumda olması (İngilizce konuşulan dünyada eşitlikçilik – egalitarianism – denir).

Hiyerarşik bir fark nedeniyle erkeğin önderlik rolü ve kadının boyun eğmesi (tamamlayıcılık – complementarianism).

Her iki görüş de eşit değeri ve farklılığı kanaatle savunur, ama cinsiyetlerin rolüne ve hiyerarşisine ilişkin farklı bir anlayışa sahiptir. Bölüm 12'de ("Fark") her iki görüşün şematik bir özetini bulacaksınız.

İngilizce konuşulan dünyada kullanılan terimleri Almanca konuşulan dünya için pek isabetli bulmuyorum. Tamamlayıcı, ötekini tamamlayan demektir. Bu, rütbe sırası farklı olduğunda da geçerlidir. Oysa karşılıklı tamamlama her iki görüş tarafından da savunulur. Ama biri hiyerarşi farkıyla, öteki hiyerarşi farkı olmadan.

Binlerce yıl önce olmuş olaylara meraklı bir bakışla başlıyorum. Yalnızca kayıtların ve olayın bu kadar eski olması yüzünden bile, bu anlatılara bakış zamansız ya da yorumdan bağımsız bir alanda değildir. Yaratılış anlatısı tarihsel bir durumda, yani Eski Doğu ortamında kaleme alınmıştır. *Bu metin 21. yüzyıldaki bize yazılmamıştır. Sanki 21. yüzyıldaki bizler ilk muhataplarmışız gibi. Ama bu metinler bizim için yazılmıştır.* Unutulmaması gereken bir fark.

Elçi Pavlus mektuplarında birkaç kez erkek ile kadının yaratılışına gönderme yapar. Bunları anlamaya yardımcı olarak *kullanmayacağım*, *çünkü Pavlus bu metinlerde erkek ile kadının yaratılışını yorumlamaz ya da açıklamaz, onu özel durumlara uygular.* Bu büyük bir farktır. Yaratılış öyküsü önce kendi adına konuşacak. Daha sonra Pavlus'un metinlerine ve onun yorumuna ayrıntılı olarak geleceğim. Önce Yaratılış kitabının ilk iki bölümündeki anlatıdan bir tablo çiziyorum. Düşüşten (insanın günaha düşüşünden) önce. Cinsiyet rolü üzerinde olumsuz ve bozucu kültür etkileri olmadan önce. Yani tıpkı İsa'nın başlangıçtan söz ettiğinde yaptığı gibi.

2.1.1 Altıncı günün işi

Yaratılış anlatısının son gününe kadar insan yaratılmaz. Kara hayvanlarıyla birlikte yeryüzü onun yuvası olur. Kara hayvanları yaratıldıktan sonra altıncı günün anlatımı şöyledir:

> [Yaratılış 1:26-31 – Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir] Ve Tanrı dedi: *Kendi suretimizde, kendi benzerliğimize göre insan yapalım; ve onlar egemen olsun* denizdeki balıklara, gökteki kuşlara, sığırlara, bütün yeryüzüne ve yerde kıpırdayan bütün sürüngenlere!
>
> *Ve Tanrı insanı kendi suretinde yarattı, Tanrı'nın suretinde yarattı onu; erkek ve kadın olarak yarattı onları.*
>
> Ve Tanrı onları kutsadı ve Tanrı onlara dedi: *Verimli olun, çoğalın, yeryüzünü doldurun ve onu kendinize tabi kılın*; ve denizdeki balıklara, gökteki kuşlara ve yerde kıpırdayan bütün hayvanlara egemen olun!
>
> Ve Tanrı dedi: İşte, bütün yeryüzündeki tohum veren her otu ve tohum veren meyvesi olan her ağacı size verdim: Size yiyecek olsun; yeryüzünün bütün hayvanlarına, gökteki bütün kuşlara ve yerde kıpırdayan, içinde canlı bir can bulunan her şeye de yiyecek olarak bütün yeşil otları verdim. Ve öyle oldu. *Ve Tanrı yaptığı her şeye baktı, ve işte, çok iyiydi.* Ve akşam oldu, sabah oldu: altıncı gün.

Bu ve bundan sonraki bütün metinlerin incelenmesinde genel bir yorum ya da tefsir amaçlanmıyor. Odak noktası, kadın ile erkeğin birbirleriyle ve Yaratıcıları ile ilişkileri içindeki ikiliğidir. Bu metinler bu kitabın konusuna nasıl bir ışık tutabilir? Nasıl yorumlanmış ve uygulanmışlardır?

Pek çok şey yazılabilir, anılabilir ve alıntılanabilir. Bu kitabın çerçevesi içinde kısa tutuyor ve büyük tabloyu anlatmaya çalışıyorum.

2.1.2 İnsan: Tanrı'nın sureti – Imago Dei

İnsan – İbranice sözcük *adam (toprak varlığı)* – öteki bütün yaratıkların üzerine yükseltilir. Belki gündelik dildeki "yaratılışın tacı" deyimi bunu iyi karşılar. Açık olan şu ki, insan öteki her şeyle karşılaştırıldığında olağanüstüdür. Tanrı'nın sureti olarak, O'na benzer biri olarak, yaratılmış, görünür alanda adeta O'nun temsilcisi olur. Yeryüzünde egemenlik Tanrı adına ona devredilmiştir.[3] Yaratıcısının temsilcisi olur. Tanrı'nın sureti olarak, O'na benzer (O'nunla aynı değil) olarak bu "donanımıyla" insan, hayvanlardan farklı olarak Tanrı'yla konuşabilen varlıktır da. Yaratıcının iletişim kurduğu ve paydaşlık ettiği bir karşı taraf.

Bunu olabilmek, Tanrı'ya benzemek için insan "görkemli" bir biçimde donatılmış, Tanrı'nın da sahip olduğu yetenek ve olanaklarla yetkinleştirilmiştir. Tanrı maddesel değil, Ruh olduğu için, yeryüzünde O'na ait pek çok şey insanda görünür olur.

Eski Doğu'da, egemenlik iddialarını göstermek için fethettikleri bölgelere heykellerini diktiren, krallar ve hükümdarlardı. *Bedenen orada bulunmadan bir suret.*

Yaratılış anlatısı bu nedenle doğduğu kültür ortamında eşsizdir; çünkü her insanı, kadını ve erkeği, hatta köleleri bile kral ve yönetici yapar. *Her bir insan Tanrı'nın suretidir. Ve böylece bir onur, bir değer ve bir koruma kazanır. Kutsal Kitap'ın insan anlayışı budur.* İnsan olmayı ve birlikte yaşamayı oluşturan ya da oluşturması gereken her şeyin üzerine kurulduğu temel.

Her erkek ve her kadın, Tanrı'nın suretinde olmanın eşsiz onurunu taşır. Erkek ve kadın olarak insan olmak, Tanrı'nın sureti olmak demektir.

3. Tanrı egemenliği insana devretmekte ciddidir. Bu yetkilendirmeden ve özgürlükten insan için doğabilecek bütün olası sonuçlarla birlikte. İyi ve kötü sonuçlarla. Tanrı bu görevlendirmeye saygı gösterir ve sürekli düzeltici olarak müdahale etmeyecektir.

2.1.3 Erkek ve kadın olarak insan

Tanrı'nın suretini taşıma rolü, erkek ya da dişi olmasına bakılmaksızın insana aittir. Demek ki bu isteyerek böyledir ve başka türlü olamaz: Tanrı'yı temsil etmek ve yaratılış görevini yerine getirmek için iki cinsiyete de ihtiyaç vardır. Hiçbiri sonuçta tek başına Tanrı'nın suretini tam olarak oluşturamaz.

Tanrı'nın kendisi cinsiyet farkı hakkında hiçbir yorum yapmaz. Yetenekte, değerde, önemde, rolde ve konumda hiçbir fark gözetilmeksizin her ikisi aynı nefeste anılır. Tek bir sözcükle: insan. Bu da o zaman için eşsizdir. *Kadın burada erkeğin yanında eşit konumda durur.* Eski Doğu kültürlerinde olağan olan bu değildi.

Burada mesele, cinsiyetlerin yapılarında, işlevlerinde ya da rollerinde farklı olup olmadığı değildir. Kutsal Kitap'ın her şeyin temelinin atıldığı ilk sayfasında önce eşitlik söz konusudur. Kutsal Kitap'ın kadın ve erkek konusuna girişi budur. *Bu, Kutsal Yazı'nın kendisinin en önemli yol ayrımı, öncülü ve temel varsayımıdır; söylediği diğer her şey bununla açıklanır ve buna göre yön bulur.* Ve belki de bizim kendimizi düzeltmemiz gerekir. Pavlus da bu ışıkta yorumlanmalıdır – tersi değil. Bu konuda daha sonra daha fazlası gelecek.

2.1.4 İnsan ve Tanrı'nın görevi

Tanrı insanları kutsar ve böylece onları Tanrı'nın temsilcileri olarak görevlerini yerine getirmeye yetkin kılar. Bu bir yandan yeryüzü ve hayvanlar üzerindeki egemenliktir. Öte yandan verimli olma ve çoğalma buyruğudur: yeryüzünü, bütün dünyayı insanla doldurmak ve ele almak, onu özenle yönetmek ve koruyarak yararlanılır kılmak. Başka bir deyişle: cenneti bütün yeryüzüne yaymak. Bu görev verildiğinde doğanın ne durumda olduğunu tam olarak bilmiyoruz.

Bu bir uygarlık görevidir. Kültür görevi (kültürel vekâlet) de denir. Tanrı'nın verdiği bütün yeteneklerin, Tanrı'nın yarattığı biçimiyle yeryüzünün Tanrı'nın verdiği bütün kaynaklarını kullanarak yaşanmasıdır. Bu metnin yaşam ortamı tarım, ekip biçme ve hayvancılıktır. Ama bugüne kadarki binlerce yıllık gelişme,

bir yanda yeryüzünün ve kaynaklarının, öte yanda insanın yetenek ve armağanlarının ne kadar çok katmanlı olduğunu gösteriyor. Tanrı'nın kendisinin yerleştirdiği bir potansiyel.

Mesele görevin *nasıl* yerine getirildiği değildir. Bu, düşüşten önceki bir görevdir.[4] Düşüşten sonra da değişmemiştir. Burada anlatıldığı gibi bugün de geçerlidir – erkek için de, kadın için de.

Hayvanlar dünyasında da olduğu gibi çoğalma, ancak erkek ile kadın tarafından birlikte gerçekleştirilebilir. İki cinsiyet de bu gerçekle ve cinsellikle birlikte baş etmek zorundadır.

Bu kapsamlı, son derece sorumluluk isteyen görevde erkek ile kadın eşittir, denktir; birbirlerine muhtaçtırlar, tıpkı Tanrı'nın bereketine muhtaç oldukları gibi. Hiçbir hiyerarşi olmadan, bu yaşam görevinde sözü kimin geçireceğine ilişkin hiçbir yetki sorgusu ya da yetki belirlemesi olmadan.

İnsan, erkek ve kadın, bahçe cennetinin ortamında ve görevleriyle haklı olarak *kral-kâhinler* olarak nitelendirilir.[5] Bir yandan Tanrı'nın temsilcileri olarak yeryüzüne egemen olurlar. Ama aynı zamanda Tanrı'nın huzurunda, bahçe cennetinde yaşayanlardır. Bu rol her ikisi için, erkek ve kadın için de, aynı ölçüde geçerlidir.

Burada daha fazla derinleştirilmeyen bu önemli yön, *Aden'deki cennet ile tapınak simgeciliği arasındaki çeşitli koşutluklardan* doğar.[6]

4. (status integritatis – düşüşten önceki bozulmamışlık durumu – ile karşıtı status corruptionis – düşüşten sonraki bozulmuşluk durumu)

5. Beale, Gregory K., 65 vd., Der Tempel aller Zeiten, 2011

6. *Yaratılış 2'deki cennet ile tapınak arasında doğrudan bir bağlantı vardır:* Doğu girişi: Cennet bahçesinin girişi, tıpkı asıl tapınak binası ve Şekina'nın konak yeri gibi doğuya bakıyordu (Yaratılış 3:24; miqedem = doğuya doğru). Irmak: Aden'de doğan ırmak, Hezekiel'deki yapı planına göre kutsal yerin tapınak ırmağında harika karşılığını bulur (Hezekiel 47). Tanrı'nın huzuru: Tanrı'nın huzuru ve Tanrı'nın dolaşması, tapınakta olduğu gibi Aden bahçesinde de özel bir biçimde yaşanabiliyordu (Yaratılış 3:8-9; Levililer 26:11-12). Keruvlar: Tapınakla bağlantılı olarak çok önemli olan keruvların (örneğin Mısır'dan Çıkış 25:18; 26:1, 31; 1 Krallar 6:23, 29) Aden bahçesinde çok önemli bir bekçilik işlevi vardı (Yaratılış 3:24). Tapınma hizmeti: Adem'in bahçedeki işi "işlemek" ('avad) ve "korumak" (shamar) kavramlarıyla Tanrı'ya bir hizmet olarak anlatılır (Yaratılış 2:5, 15). Bu fiiller, kutsal yerle bağlantılı olarak kâhinlerin ve Levililerin tapınma hizmetini anlatan tipik sözcüklerdir ('avad: Çölde Sayım 4:24, 26, 30, 37, 41, 47; 8:11, 15, 19, 22, 25, 26; shamar: Çölde Sayım 3:7, 8, 10, 28, 32, 38; 18:3, 4, 5, 7). Bkz. Roger Liebi, Genesis 2: Die Schöpfung des Menschen

Kilisede ve ibadet toplantılarında erkek ve kadın açısından burada, dolaylı da olsa, ilk bir ipucu vardır: Orada da eşit konumda etkindirler. Genel kâhinlik burada şimdiden ima edilir.

2.1.5 Adem ile Havva'nın yaratılışı

Yaratılış 2'de anlatı, insanın yaratılışını somut olarak ele alır. 1. bölümde altı günlük işin çerçevesinde Tanrı Elohim hakkında genel olarak anlatılan şey, şimdi etkileyici bir anlatıya dönüşür. Deyim yerindeyse 1. bölümdeki en önemli şey alınıp derinleştirilir. 1. bölümde yaratılış anlatısını, 2. bölümde cennet anlatısını buluruz. Olayların geçtiği yer Aden bahçesidir. Tanrı'nın adı artık Yahve Elohim'dir (RAB Tanrı). Yaratıcı olarak insanı biçimlendiren, ona yaklaşan ve onun için var olan Tanrı.

> [Yaratılış 2:4-9 – Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir] Göğün ve yerin yaratıldıklarındaki öyküsü budur: RAB Tanrı'nın yeri ve göğü yaptığı gün, kırın hiçbir çalısı henüz yeryüzünde yokken ve kırın hiçbir otu henüz bitmemişken; çünkü RAB Tanrı yeryüzüne yağmur yağdırmamıştı ve *toprağı işleyecek insan yoktu.*
>
> Ama yerden bir buğu yükseliyor ve toprağın bütün yüzünü suluyordu. Ve *RAB Tanrı insanı, topraktan bir tozu biçimlendirdi ve burnuna yaşam soluğunu üfledi; ve insan yaşayan bir can oldu.*

Anlatı, Adem'in topraktaki tozdan yaratılışını aktarır. Tanrı'nın sureti olan, topraktan yaratılır. Yeryüzü onun yuvasıdır ve her zaman öyle kalacaktır. Yeni yaratılışta da. Bu tuhaf yaratılış sürecinde hem toprağa yakınlığı hem de geçiciliği dile gelir. Kilden aslında ev yapılır, insan değil. Ama Tanrı bunu bu tuhaf, gizemli biçimde yapar. Tanrı'nın soluğuyla, Tanrı'nın Ruhu'yla canlandırılan Adem yaşayan bir can olur.

2.1.6 İbranice anahtar sözcükler üzerine kısa bir ara bölüm

İbranice Kutsal Kitap metinlerinde anahtar sözcüklerin önemli bir anlamı vardır. Ama bunlar ancak *İbranice metin dinlendiğinde* açılır!

Böyle bir anahtar sözcük zinciri Adam (insan), Adama (tarla toprağı), Dam (kan) sözcüklerini kapsar – üçünün de dilsel kökü "kırmızı madde"dir. Bu kavramlarda insanın toprakla olan çok yönlü bağı açıkça görülür.

"Adama" topraktır. "Adam" ondan çıkmış olan toprak varlığıdır. "Dam", yani kan, yaşamın taşıyıcısıdır (Kayin'in kardeşi Habil'i öldürdüğünde dökülen insan kanı toprağa geri döner – Yaratılış 4:10-11).

Dahası: Üç katlı bir göbek bağı bizi toprak anaya bağlar. Ondan alındık, ona döneceğiz, hepimiz ondan besleniyoruz. … Adam ve Adama, hiçbirimizin çözemeyeceği bir kader ortaklığı içinde birbirine bağlıdır. "Adam" Kutsal Kitap'ta karşımıza ilk insanın özel adı olarak çıkar. Ama "Adam" her zaman (aynı zamanda) "insan" cins adıdır; hem Adem'in bütün soyunu birlikte hem de her bir insan çocuğunu tek tek birey olarak adlandırabilir. Her iki durumda da "toprak varlığı", toprağa bağlılığın özü olarak, insanlığımızın çürüyüp gidiciliğine ve ölümlülüğüne işaret eder. Kutsal Kitap'ın peygamber metinlerinin İbranicesinde her iki ayaklının topluluk adı "İnsanoğlu"dur (aslında: Adem'in oğlu); İsa da kendisini böyle adlandırır.[7]

> Ve RAB Tanrı doğuda, Aden'de bir bahçe dikti ve biçimlendirdiği insanı oraya koydu. Ve RAB Tanrı topraktan, görünüşü hoş ve yemesi iyi her türlü ağacı bitirdi; bahçenin ortasında da yaşam ağacını ve iyiyi ve kötüyü bilme ağacını.
>
> [Yaratılış 2:15] Ve *RAB Tanrı insanı aldı ve onu işlesin ve korusun diye Aden bahçesine koydu.*

Birinci bölümde zaten anlatılan görev burada daha somut hâle gelir. Burada, başka şeylerin yanında, toprağın işlenmesi, yiyecek ve tahıl bitkilerinin yetiştirilmesi göz önündedir. Yani tarım. Aynı şekilde ve aynı önemle, Tanrı'nın insan için hazırladığı yerin korunması da. Korumak yaratılış görevine aittir. Buna göre anlatılan durumda bile geri tutulması ve savuşturulması gereken olumsuz eğilimler ve güçler vardır. Yılan bunun bir örneğidir.

Burada odakta Adem vardır. Havva yaratılmadan önce.

7. P. Lapide'ye göre, War Eva an allem schuld? 1998, s. 71 vd.

2.1.7 Adem'in yardıma ihtiyacı var

> [Yaratılış 2:18-20 – Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir] Ve RAB Tanrı dedi: *İnsanın yalnız olması iyi değil; ona uygun bir yardımcı yapacağım.* Ve RAB Tanrı topraktan kırın bütün hayvanlarını ve göğün bütün kuşlarını biçimlendirdi ve onlara ne ad vereceğini görmek için onları insana getirdi; insan her bir canlı varlığa ne ad verdiyse, onun adı o olacaktı. Ve insan bütün sığırlara, göğün kuşlarına ve kırın bütün hayvanlarına ad verdi. Ama *Adem için kendisine uygun bir yardımcı bulunmadı.*

Birinci bölümde bu doğal bir şey olarak anılır: Erkek ve kadın hem her biri tek başına hem de birlikte Tanrı'nın suretidir. Burada bu ikiliğin nasıl ortaya çıktığına ilişkin özel süreç anlatılır. Bütün bunların altıncı günde olduğunu hayal etmek pek kolay değildir. Altıncı günün 24 saat süren dar bir zaman boyutu olduğu düşüncesinden insan zihnen kurtulabilir.

Bu anlatı özsel olanı açıkça göstermek ister. Tanrı'nın burada yaptığı şey kendisi için bir deney değil, Adem için bir derstir. Ve bizim için. Pek çok hayvana ad verilmesi, bütün canlı varlıkların, insanlarla hayvanların birbirine yakınlığını, ama aynı zamanda insanın hayvan karşısındaki üstün konumunu da gösterir. *Burada gerçekten de bir hiyerarşi açıkça görülür.*

Altıncı yaratılış gününde her şey çok iyiyken, şimdi bir şey iyi değildir. Adem toplumsal bir varlıktı ve böyle bir varlık olarak yalnızdı. İnsanı tanıyan Tanrı, Adem bunu hissetmeden önce biliyordu. Bu belki de daha önce çeşitli şeylerden anlaşılmıştı. Adem hayvanlarda erkek ve dişi olduğunu, kendisininse dişi karşılığından yoksun olduğunu görmüş müydü?

Adem başka hayvanların yanı sıra Tyrannosaurus Rex'e, bir kılıç dişli kaplana, karıncalara ve arılara ad verdikten sonra, bir eş arayışı sonuçsuz kaldı. Hiçbir hayvan bu karşı taraf, bu eksik yapboz parçası olamadı. Tanrı, yaratılış görevini yerine getirmesi için Adem'e bir yardımcı arıyordu. Adem tek başına tamamlanmış değildi. Ve tek başına, Tanrı'nın düşündüğü şey olacak durumda değildi. Bu "iş ilanı", Adem'e iyi gelecek birini arıyordu. *Bir ruh eşi. Bir müttefik.*

Bir karşı taraf, bir tamamlayıcı. Varlığının her yönüne bir karşılık: *bedensel, ruhsal, tinsel; zihinsel; dıştan olduğu gibi içten de. Özetle, "ona uygun bir yardımcı" ile kastedilen budur.*

Adem, bedeni eksik olan bir baş olarak anlatılmaz. Yardıma muhtaç bir toprak varlığı olarak anlatılır. *Onun bir uyruğa, bir asistana değil, yanında kendisi kadar güçlü bir kişiliğe ihtiyacı vardır.* Birlikte hareket etmeyi mümkün kılan bir yardımcıya.

Erkek çoğu zaman her şeyi tek başına başaran biri gibi davranır. Yardım aramayan biri gibi. Tanrı daha ileriyi görür. Erkeğin yaşamın üstesinden gelmek için neye ihtiyacı olduğunu bilir.

"*Ona uygun bir yardımcı*" ifadesi hakkında Asurolog ve Sami dilleri profesörü R. David Freedman'dan[8] alıntı yapıyorum: "Bu iki sözcüğün [yani ezer kenegdo ya da 'yardımcı'] olağan çevirisinin, neredeyse evrensel olarak kabul görmesine rağmen yanlış olduğuna inanıyorum. Sözcüklerin aktarmak istediği bu değildir. Bunun yerine aşağı yukarı '*insana eşit bir güç ya da kuvvet*' anlamına gelecek biçimde çevrilmeleri gerekir. Yani Tanrı, insan yalnız kalmasın diye başka bir yaratık yaratacağı sonucuna vardığında, 'insana eşit bir güç ya da kuvvet' yaratmaya karar verdi. Gücü insanın gücüne denk olan birini. Kadın yalnızca erkeğin yardımcısı olmak üzere belirlenmemişti. Daha çok onun ortağı olacaktı."

"Freedman sonra dikkatini, çoğu zaman 'uygun' ya da 'yerinde' diye çevrilen kenegdo sözcüğüne yöneltir. Bu sözcük Kutsal Kitap'ta yalnızca bir kez geçer; bu yüzden çeviride bize yardım edecek başka bir Kutsal Kitap karşılaştırmamız yoktur. Ama sonraki Mişna İbranicesinde bu sözcüğün kökü 'eşit' anlamına gelir."

Freedman şu sonuca varır (ve bir sonraki ayeti önceden ele alıyoruz): "Tanrı Havva'yı Adem'in yanından yarattığında, amacı onun – hayvanlardan farklı olarak – *'ona eşit bir kuvvet (ya da güç) olmasıdır'*. 'Ezer kenegdo' ifadesini anlamanın, filolojik olarak savunulabilecek başka bir yolu olmadığına inanıyorum. Geleneksel çeviri, ezer (yardım) sözcüğünün bağlam tarafından haklı çıkarılmayan geç bir nüansına dayanır".

8. R. David Freedman, "Woman, a Power Equal to a Man: Translation of Woman as a 'Fit Helpmate' for Man Is Questioned," Biblical Archaeology Review 9, 1 (1983): 56.

Bu dilbilimsel kavrayış olmadan da her kadın ve her erkek, kadının eşit konumda bir karşı taraf olduğu sonucuna varabilir. *Belirleyici özellikler öz birliği, farklılık ve tamamlamadır. Hiyerarşi, yetki, izlemek ya da boyun eğme değil.*

Demek ki kadın Adem'e hizmet etmek için değil, Adem'le birlikte hizmet etmek için yaratıldı.

Birine yardımcı olmak bir hiyerarşi farkı doğurmaz. Tanrı da bizim yardımcımızdır! Bir yardımcının hiyerarşi farkı doğuracağı sonucunu çıkarmak, ağır sonuçları olan bir hatadır. Bununla kadının ne kadar olumsuz, adeta trajik bir resmi çiziliyor ve buna ne kadar geniş kapsamlı sonuçlar bağlanıyor. Mesele Adem'in yaratılış görevini yerine getirmesi değil, ikisinin ortak görevlerini yerine getirmesidir (1:28).

Bir koca karısına yardım ettiğinde – böyle şeyler de olur – hiyerarşi tersine dönmez. Yardımın hiyerarşiyle hiçbir ilgisi yoktur, ne Kutsal Kitap'ta ne de gündelik yaşamda.

"Yaratılış 2:18, 20'deki düşünce şudur: Kadın, dost ve müttefik olarak hizmet ettiği erkeğin bir güç ya da kuvvet kaynağıdır. *Boyun eğme metnin amacında yoktur.*"[9]

2.1.8 Havva yaratılıyor

> [Yaratılış 2:21-22] Ve RAB Tanrı insanın üzerine derin bir uyku düşürdü, o da uyudu. Ve kaburgalarından birini aldı ve yerini etle kapattı; ve *RAB Tanrı insandan aldığı kaburgadan bir kadın inşa etti ve onu insana getirdi.*

Bu anlatı gizemli, bizim için pek hayal edilemeyecek bir olayı aktarır. Burada birkaç sözcükle tam olarak neyin anlatıldığını yalnızca melekler görebildi. Bu kutsal gözlemciler hayret ettiler, tıpkı bizim de hayret edeceğimiz gibi. Havva onun yanından ortaya çıkar. Sanki Adem'den doğuyormuş gibi. Topraktan yaratılmaz. İkinci bir Adem'e gerek yoktur; Adem'e tamamen karşılık gelen bir insana gerek vardır. Önce Havva yaratılmış olsaydı, onun da bir yardımcıya ihtiyacı olurdu. Ne eril ne dişil, yaratılış gereği yalnız olmak üzere düşünülmüştür.

9. WKG çalışma metni (Studienpapier), Eylül 2003

Bu metne de fazla anlam yüklenemez. Kalıtım malzemesi, kemik iliği ya da kromozomlar üzerine düşünmenin pek anlamı yoktur. Bu, Tanrı'nın gözünde Adem için uygun karşılığı ve yardımcıyı ortaya çıkarmanın tek yolu olan derin, bedensel-tinsel bir olaydır.

Sözcükleri anlamanın ve çevirmenin, eski çağlardan kalma bir metni anlamak için her zaman tek başına yetmediği şu açıklamayla örneklenebilir:

"Adem'in derin bir uykuya daldırıldığını ve Havva'nın 'yapıldığını' okuduğumuzda, otomatik olarak Adem'in bir ameliyat için ameliyathaneye götürüldüğünü düşünürüz. Ama eski bir Doğulu böyle düşünmezdi. 'Derin uyku' için kullanılan İbranice sözcük, bütün Eski Antlaşma'da bir görüm deneyimini belirtmek için kullanılır. İsrailli bir okur da böyle anlardı. Bu yüzden Adem için bu derin uykunun bir cerrahi operasyon değil, bir görüm olduğuna inanıyorum. Başka bir deyişle, Adem bir şey görüyor, sonra da Havva'dan giderek daha fazlasını."[10]

2.1.9 Kaburgadan

Bu anlatımın bana yabancı geldiğini itiraf ediyorum. Adeta mitolojik. Daha önce de söylendiği gibi, o zamanın düşünce dünyası için bizim için olduğundan daha anlaşılırdı. Bu olaya doğa bilimi, tıp, biyoloji ya da anatomi gözlüğüyle bakmanın pek anlamı yoktur. Ama o kadar derin ve temeldir ki ondan daha fazla şey gün ışığına çıkmalıdır.

Demek ki her ikisi de aynı özdendir. Özce akrabadırlar. Her biri ayrı, bireysel bir yaratılış değil, aynı yaratılışın ayrı bir ifadesidir.

Çevirmenlerin burada neden "kaburga" sözcüğünü kullandıkları tuhaftır. Eski Antlaşma'nın hiçbir yerinde bu sözcük böyle çevrilmez. Burada da bunun bir nedeni yoktur.[11] Çoğunlukla mimari bir yapı parçası olarak çevrilir: tahta, yan yapı, kaplama, kapı kanadı ve yan. Her zaman söz konusu olan inşa etmektir. Bu kavramların ortak yanı "yan"dır.

10. John Walton, Interview by Kevin P. Emmert/ March 19, 2015
11. Bielefeldt, 43, Die Sache mit der Rippe, Die himmlische Idee von den Geschlechtern, Asslar, 2007

Havva yandan (zela) inşa edilir. Adem adeta kilden çömlek gibi biçimlendirilmişti; şimdi de Havva yandan (ya da yan yapı parçasından) inşa edilir. Burada söz konusu olan anatomik değil, imgesel bir sorudur.

Erkeğin 24 kaburgası vardır ve birinden rahatlıkla vazgeçebilir. Ama yalnızca iki yanı vardır (bkz. Süleyman'ın tapınağındaki kapının iki kanadı, aynı sözcük, 1 Krallar 6:34). Bedenin sol ve sağ yarısı. Burada 1:27'deki "erkek-dişi" kavram çifti sürdürülür. Kadın bir kemikten değil, erkeğin yarısından oluşur. *"Kadın erkeğin yanından alınmıştır; öyle ki iki insan da yaşam boyunca yan yana yürüsün ve her biri ötekinde kendi 'daha iyi yarısını' bulsun.*"[12]

Pinchas Lapide bu konuda şöyle yazar: "Burada kullanılan İbranice sözcük ancak nadiren kaburga anlamına gelebilir ve genellikle böğür ya da yan diye çevrilir. … *Bu yüzden 'kaburga' biçimindeki bu yanlış çevirinin, Hristiyan dünyasında kaçınılmaz olarak kadının küçümsenmesine yol açmış olmasına şaşmamalı.*"[13]

Değiştirilmiş bir sözcük seçimiyle ayet şöyle okunur:

> Ve Rab Tanrı Adem'in yanına uzandı (ya da: Adem'in beden yarılarından birini aldı) ve yerini yeniden doldurdu. Sonra o yan yapı parçasını aldı ve ondan bir kadın inşa etti.

Birbirini anlayan ve birbirine çekilen iki insan olurlar. Sanki ayrılma geri alınıyormuş gibi tek beden olurlar. Evliliğin, erkek ile kadın arasındaki sadakat ve sevgi antlaşmasının sırrı budur.

Kadının erkeğin bir yarısından inşa edilmesi, belki de üremenin verimliliğinde gerçekleşecek olanı ima eder: Üreme hücresinin bölünmesini. Hücreler ikiye bölünür ve her biri tam bir hücredir. Kadın erkeksiz olmaz, erkek de kadınsız.

Sözcüğün nasıl çevrildiği önemli mi? Elbette. Kaburga, kadınlarda kendilerini bir eklenti gibi hissettiren bir şeye yol açar. Biz erkekler bir "kaburgadan" inşa edilmiş olsaydık, ne hissederdik?

12. Bielefeldt, 45
13. Lapide, 161, Lapide, Pinchas, Ist die Bibel richtig übersetzt? Gütersloh, 2004

2.1.10 "Männin" (Almanca: "erkekten alınan kadın")

> *Ve insan dedi: İşte, bu sonunda kemiklerimden kemik, etimden ettir; buna Männin (ischah) – 'erkekten alınan kadın' – denilecek, çünkü bu erkekten (isch) alındı.*

Adem sevinçle haykırır ve coşar. Şiirsel sözler duyarız. Ne kutsal bir an. Önünde dünyanın en güzel kadını durmaktadır. Çıplak ve utançsız. Bir armağan gibi. Hemen görür: O hayvanlar dünyasından gelmiyor. Adem onlarla yoğun biçimde uğraşmıştı. Bu şimdi bambaşka bir şeydir. *Ona eksik olan odur. Ona eşit olan. Aynı türden. Onun gibi, ama dişi. Bir "Männin". Adem diyor ki: Sonunda benim gibi biri!*

Adem Tanrı'nın müdahalesini fark etmiş miydi ki, onun kendisinden çıktığını bile biliyor? Kadın ona yabancı değildir; hemen birbirlerine yakındırlar. Bahçede yalnızca ikisi vardır. Bir de hayvanlar.

> *Bu nedenle adam annesini ve babasını bırakacak ve karısına bağlanacak; ve ikisi tek beden olacak.*
>
> *Ve ikisi de çıplaktı, insan ve karısı, ve utanmıyorlardı.*

"Männin" olan Havva gelecekte erkek için öylesine çekici olacaktır ki, erkek onunla birlikte olmak için her şeyi bırakacaktır. Böylece kadının onuru bir kez daha özellikle dile getirilir. Arzulanan odur. Tersi anlatılmaz.

Tek beden olmak, bundan daha fazla birlik ve eşitliğin mümkün olmadığını gösterir.

Bu sözlere *tarihsel olarak da* bakmak gerekir. Erkeğin, anne babası olmadan yaşayabilmek, yeni bir aile kurabilmek için bağımsızlığa sahip olması gerekir.

Burada kadın tarihsel olarak, kocasının aksine baba evine pekâlâ bağlı kalan ve böylece belli bir koruma bulan biri olarak görülür. Baba evini erkek gibi bırakmaz. Baba evinin güvenliğinde ya da ona yakın, geniş ailenin alanında, olası şiddet yanlısı ya da aldatıcı bir kocaya karşı korunur. Kadın, anne babasının yakınında ya da evinde oturarak yardım görür.

Yine de ikisi yeni, büyük ölçüde bağımsız ve kendi ayakları üzerinde duran bir birlik oluşturur. Tek beden olmak, verimli olma görevinin yerine getirilmesini anlatır. Yani birliğin ve döllenmenin ya da çoğalmanın ifadesi ve doruğu olarak cinsel birleşmeyi. Birlik, evliliğin bütün yaşamını da anlatır. Burada doğrudan söz edilmeyen evlilik antlaşması, bir kadın ile bir erkeğin ömür boyu birbirine bağlılığını anlatır. *İsa'nın dediği gibi, başlangıçta böyleydi ve böyle kalmalıdır.*

Birden çok kadınla, verimlilik ve dolayısıyla nüfus başlangıçta daha hızlı ilerlerdi. Çok eşliliği insanlar ve toplumlar getirdi. Ama bu hiçbir zaman Tanrı'nın düşüncesi değildi – kendi halkında (örneğin atalarda, Davut'ta vb.) buna katlanmak zorunda kalmış olsa bile.

2.1.11 Birbirine armağan edilmiş

İki insan karşı karşıya duruyor. Adem Havva'yı Tanrı'nın armağanı olarak kabul eder. İki farklı insan türü ilk kez karşılaşır. Birbirinden farklı ve birbirine uyan iki beden birbirine ve birbiri için armağan edilir. Tanrı farklı cinsiyette ve ona ait cinsellikte sevgi planını gösterir. Böylece cinsellik Tanrı'nın birbirimiz için armağanı olur. Bu, karşılıklı zenginleşmeye ve doyuma hizmet eder ve cinsel farklılık için şükrana yol açmalıdır.

Adem yalnızken bu şükranı karşılıklılık içinde ifade edemiyordu. Yalnızlığında kendini bir kişi olarak tam olarak algılayabilecek durumda bile değildir; çünkü henüz başka bir "ben" yoktu. Bir kişilik olmak, ilişki ve karşı taraf gerektirir. *Erkek için kadın, kendi insanlığını ve karşılıklı zenginleşmenin bilincini tanımasına yardım eden yardımcıdır. Yalnızca Havva bir armağan değildir; o, Adem'in de kendini onun için bir armağan olarak tanımasını mümkün kılar. Yalnızca birlikte değil, birbiri için yaşamak – Tanrı'nın planladığı paydaşlık türü budur.* Böylece erkeklikleri ve kadınlıklarıyla, birbirleri için karşılıklı armağanlar olarak Tanrı'nın sevgisini yansıtırlar.

Adem'in sevinci, Havva'da yalnızca boyun eğen bir yardımcı değil, Tanrı'nın bir armağanını görmesinden doğan şükranı, onun kişiliğinin onurunu dile getirir – Havva da kendi payına bu onuru Adem'de tanımıştır. *Havva özgür, eşit haklara sahip bir kişiliktir. Bunu – bugün de – kavramak, onu Tanrı'nın armağanı ve hediyesi*

olarak kabul etmek demektir. Kadınlık Tanrı'nın bir armağanıdır. Erkeğin (kendi yaşamı ve varlığı dışında) aldığı ilk armağan.

Boyun eğme talep eden yetki, armağanı inkâr eder. Bir armağan alındığında, insan bir bakıma bu armağan üzerinde yetki kazanır. *Adem Havva'yı kabul ettiğinde neye yetkilendirildi? Bedenini sevgiyle onun için ortaya koymaya – cinselliğin de ötesinde.* Onu kabul etmeye yetkilidir – bir kız kardeş gibi. Bu, talimat vermek ya da ona egemen olmak için bir yetki değildir. Bu ancak düşüşün kötü sonucu olacaktır.

Adem'in Havva'yı gördüğündeki ilk sözleri, Ezgiler Ezgisi 4:9'da güveyin sözlerinde yankılanır: "Yüreğimi çaldın, kız kardeşim, gelinim; bir bakışınla yüreğimi çaldın."

İlk yaratılmış olan erkek, ilk seven, ilk kendini feda eden olmaya yetkilendirilir; ilk hizmet etmeye yetkilendirilmiş olandır; onu güçlendiren ilk kişi olmaya – ona güç uygulamaya değil.

Birbirine karşı bu şükran tutumu, en yetkin ifadesini Mesih'in kendi topluluğuna (kilisesine) olan sevgisinde bulur. Kiliselerimizde, cemaatlerimizde ve topluluklarımızda herkes için – iman etmemiş ziyaretçiler ve çevremizdeki insanlar için de – görünür ve hissedilir olması gereken şey budur.

"Kutsal Kitap'ın başlangıcı, insanlığın kadim bir düşünü vaat eder: cinsiyet eşitliği ve kaygısız cinsellik."

Arnold Angenendt

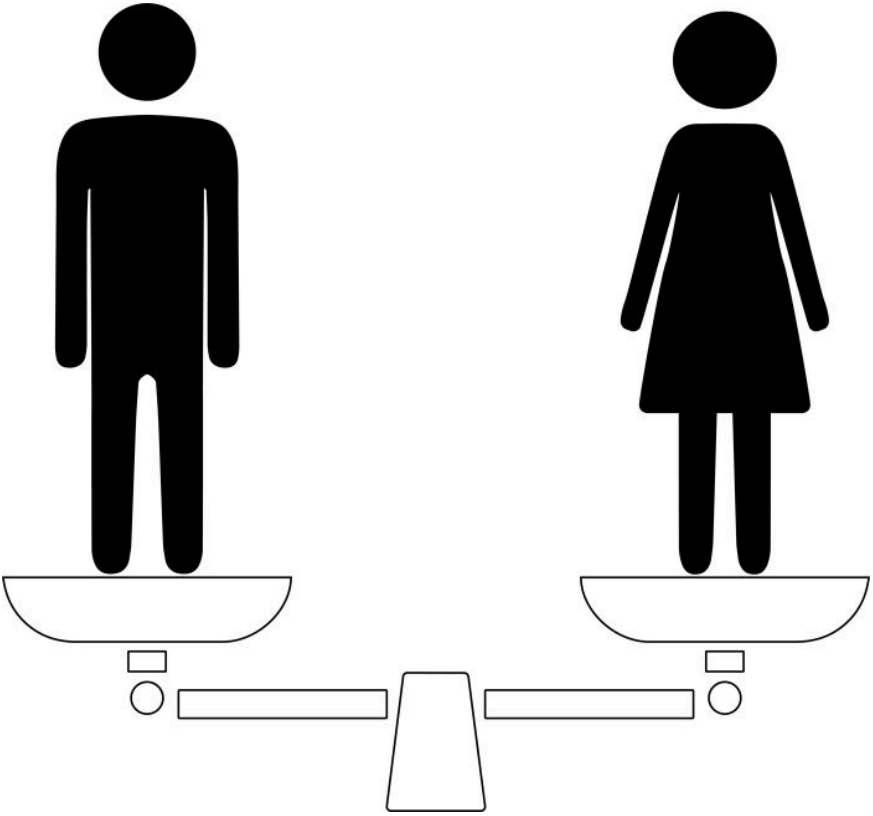

Senin doğruluğun sonsuza dek doğruluktur, senin öğretin gerçektir.

Mezmur 119:142 (Zürcher Bibel, Almanca Kutsal Kitap çevirisi)

2.2 Erkeğin ve kadının günaha düşüşü

İlk üç bölümün ilk çağlar öyküsünden geçerken, tipolojik yorumları ya da örneklik işlevlerini derinleştirmekten bilerek kaçınıyorum. Söz konusu olan, erkek ile kadının ilişkisinde, onların harfiyen varoluşlarında görünen insanlıktır. Burada yorum için Pavlus'un metinlerini getirmenin henüz bir anlamı yoktur. "Bu noktada" diyorum, çünkü daha sonra bunu kesinlikle yapmam gerekecek. Kutsal Kitap okumada önemli bir kural vardır: *Bağlam*, bağlam, bağlam. Önce ve

her şeyden önce metni, mümkün olduğu ölçüde, *doğrudan bağlamı*, çevresi ve tarihsel koşulları içinde açmak. Bunun için bugün pek çok yardımcı araç ve kaynak vardır. Ancak bundan sonra diğer yorum adımları doğru yolda olur.

Yaratılış 3, Havva'nın ve sonra Adem'in trajik biçimde aldatılmasını ve itaatsizliğini anlatır; bu da kırılmışlığın birçok katmanına yol açtı: utanç, suç, düşmanlık, acı veren zahmet, ölüm ve Aden bahçesinden sürgün. Tanrı olaya katılan herkese, yılana, erkeğe ve kadına seslenir ve onları eylemlerinin sonuçlarına karşı uyarır. Ve onları başlarına gelecek her şeye belli bir ölçüde hazırlar. Tartışmanın merkezine yerleşmiş bir ayet vardır. Bu, Yaratılış 3:16'dır: "Kocanı özleyeceksin, o da sana egemen olacak". Ama daha önce olduğu gibi Kutsal Kitap anlatısından kısaca geçelim [Yaratılış 3:1-7 – Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir]:

> Ve *yılan*, RAB Tanrı'nın yaptığı kırın bütün hayvanlarından daha kurnazdı; ve kadına dedi: Tanrı gerçekten, bahçenin hiçbir ağacından yemeyeceksiniz mi dedi?
>
> Ve kadın yılana dedi: Bahçedeki ağaçların meyvesinden yiyoruz; ama bahçenin ortasındaki ağacın meyvesi için Tanrı dedi ki: Ondan yemeyeceksiniz ve ona dokunmayacaksınız, yoksa ölürsünüz.
>
> Ve yılan kadına dedi: Hiç de ölmeyeceksiniz; ama Tanrı biliyor ki, ondan yediğiniz gün gözleriniz açılacak ve iyiyi ve kötüyü bilerek Tanrı gibi olacaksınız. Ve kadın ağacın yemek için iyi olduğunu, gözlere hoş geldiğini ve ağacın anlayış vermek için arzu edilir olduğunu gördü; ve meyvesinden aldı ve yedi, *ve yanındaki kocasına da verdi, o da yedi.*
>
> Bunun üzerine ikisinin de gözleri açıldı ve çıplak olduklarını anladılar; ve incir yapraklarını birbirine dikip kendilerine önlük yaptılar.

Tanrı, Havva henüz yokken Adem'e şöyle demişti [Yaratılış 2:16-17]:

> Ve RAB Tanrı insana buyurdu ve dedi: Bahçenin her ağacından dilediğin gibi yiyebilirsin; ama iyiyi ve kötüyü bilme ağacından yemeyeceksin; çünkü ondan yediğin gün kesinlikle öleceksin.

Konuşan yılan aldatma manevrasında bilerek Havva'ya yönelir. Havva daha zayıf olan mıydı? Ya da ikisinden en kolay ayartılabilecek olan mı? Bu durum böyle yorumlanabilir. Ama kadın olduğu için değil. *Belki de buyruğu yalnızca ikinci elden bildiği için. Bildiğini ancak Adem'den bilebilirdi.* Küçük bir ayrıntı, Adem'in ona Tanrı'nın kendisine söylediğinden fazlasını söylediğini gösteriyor olabilir. Ya da Havva, Adem'in ona söylediğine bir şey eklemişti. Belki bir önlem olarak da: *Dokunmayın*, dedi Havva. Üstelik ortada iyiyi ve kötüyü bilme ağacı değil, çok daha önemli olan yaşam ağacı duruyordu (2:9).

Kimileri Havva'nın sözlerinde zayıflığın ya da itaatsizliğin ilk belirtilerini görür. Ama Musa'nın yazdığı biçimiyle Havva'nın sözleri, günahı imgesel olarak kirlilik olarak nasıl anlayabileceğimizi aktarıyor olabilir. Musa'nın Yasası'na göre kirli olana *dokunan* kirli olurdu ve arınmaya ihtiyacı vardı. Levililer kitabı bunu 160'tan fazla kez anlatır. Bu açıdan bakıldığında Havva'nın sözleri, günaha düşmenin ve kirli olmanın ne demek olduğunu açıkça gösterir.

Ayartıcının, yılanın aldatması başarılı olur. Tanrı'nın iyiliği ve doğruluğu hakkında kuşku eker. Havva buna inanır ve yasak meyve arzulanan meyve olur. Havva'yı uzanmaya iten açlık değil, Tanrı'nın onlardan esirgiyor göründüğü anlayışı ve bilgiyi elde etmekti. Ölümcül bir karar. Büyük etkisi olan küçük bir adım.

Havva ile Adem birlikte oradaydı. Adem onun yanındaydı. Adem de yılanın konuştuğunu duymuş muydu? Önderlik rolünü bırakmış mıydı? Bütün bunlar spekülasyondur. Havva ona, kendisinin zaten tadına baktığı meyveyi verir. Adem yasak meyveyi alır. *Adem, Tanrı'dan bizzat aldığı buyruğu bilerek çiğner.*

Bu olaydan iyi hiçbir şey çıkarılamasa da, bu durum da her ikisinin nasıl eşit derecede güçlü ve aynı zamanda eşit derecede yanlış davrandığını gösterir. Havva ayartılır. Ağacın yasak olduğunu biliyordu. Adem tek söz etmeden ayartılmaya izin verir; bu ağacın yasak olduğunu bildiği hâlde.

Anında çıplak olduklarını anlarlar. Yeni bir bilgi. Yılanın vaat ettiği gibi.

> [Yaratılış 3:8-19 – Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir] Ve günün serinliğinde bahçede yürüyen RAB Tanrı'nın sesini duydular. Ve insan ile

> karısı RAB Tanrı'nın yüzünden bahçenin ağaçlarının arasına saklandılar. Ve RAB Tanrı insana seslendi ve ona dedi: Neredesin?

Cennet bahçesinde her gün günün serinliğinde, akşamüstü, Tanrı'nın kendisiyle görünür bir biçimde karşılaşmak ne hayal edilemez bir ayrıcalık. Kutsal yerde olduğu gibi. Ama şimdi her şey farklıdır. Korku ve uyanmış bir vicdan onları Tanrı'dan kaçmaya iter. İyi ilişkinin bozulduğunu bilirler. Tanrı için çok önemli olan bir şeyi hiçe saymışlardır.

> Ve o (Adem) dedi: Bahçede sesini duydum ve korktum, çünkü çıplağım; ve saklandım. Ve Tanrı dedi: Çıplak olduğunu sana kim bildirdi? Yememeni buyurduğum ağaçtan mı yedin? *Ve insan dedi: Yanıma verdiğin kadın, o bana ağaçtan verdi ve ben yedim.*

Çıplak olma bilinci, buyruğu çiğnemeyle birlikte gelir. Biri ötekini izler. Çıplaklık ayıba, utanca dönüşür. Suçun işaretine. Masumiyet geçmişte kalmıştır.

Tanrı buyruğun çiğnenmesini açıkça dile getirir. Adem suçunun bilincindedir. Ama suçunu üzerine yıkabileceği başka bir suçlu, bir günah keçisi arar. Ne kadar acınası olsa da: Karısını sorumlu tutar. Ne korkakça! Suçunu üstlenmek yerine karısını suçlar. Ve kadını ona armağan ettiği için adeta Tanrı'yı da (ortak) sorumlu tutar.

Gerçekten de Tanrı bu anlatıda meseleyi tamamen Adem'le çözmez, kadına da yönelir. Her biri ayrı ayrı ve eşit konumda ele alınır ve değerlendirilir; tıpkı Tanrı'nın bütün insanları doğrulukla yargılayacağı ve hiçbir ayrıntıyı gözden kaçırmayacağı gibi.

2.2.1 Havva'nın cevabı

Havva ayartılmış, yalancı ve insan katili tarafından kandırılmıştı. Tanrı ona seslendiğinde, en büyük suçu olanı gösterdi: yılanı.

> Ve RAB Tanrı kadına dedi: Ne yaptın sen! Ve kadın dedi: *Yılan beni aldattı ve ben yedim.*

Havva yılandan uzaklaşır, onu suçlar. Havva'nın bir çığ başlattığı büyük suç ayartma yoluyla gelmişti. Ve yediğini kabul eder. Onun tutumu Adem'inkinden

daha iyidir. Onun suçunun derecesi Adem'inkiyle karşılaştırılamaz.

"Tanrı kadına, Yaratılış 3:13'te olduğu gibi sordu: 'Ne yaptın?' *Tanrı'ya bahane uydurmadan cevap verdi. Tanrı'ya suçlamada bulunmadan cevap verdi. Erkekten bambaşka bir biçimde konuştu.* Artık kandırılmıyordu. Belki de Tanrı'nın erkeği nasıl sorguladığını duyduğunda her şey ona açık hâle geldi. Her hâlükârda olanı şimdi görüyordu. Yeni bilgeliğiyle kötülüğü tanıdı ve dedi ki: 'Yılan beni ayarttı ve ben yedim.' Bu cevapla kötü yılanı aldatılmasının kaynağı olarak açığa çıkardı. Ve aldatılırken yaptığı kötülüğü itiraf etti: 've ben yedim.' Erkeğin az önce yaptığından daha fazla kötülük mü işlemişti? Hayır. Yanındaki erkeği mi suçladı? Hayır. Tanrı'yı mı suçladı? Hayır. Yine de Kutsal Kitap'ın bize onun hakkında anlattığı, onun çoğu zaman tasvir edildiği biçim değildir. Ve onun bu yanlış tasviri çok uzun zamandır var."[14]

2.2.2 Havva'nın zahmeti, gebeliği ve boyun eğdirilmesi

Tanrı'nın Havva'ya yönelik ceza sözleri Elberfelder çevirisinde (Almanca Kutsal Kitap çevirisi) şöyledir:

> Kadına dedi: Gebeliğinin zahmetini çok artıracağım, acıyla çocuk doğuracaksın; ve arzun kocana olacak, o ise sana egemen olacak.

Zürcher Bibel (ve Einheitsübersetzung; her ikisi de Almanca Kutsal Kitap çevirisi) zahmeti gebelikten ayırır. Ve doğrusu da budur, çünkü söz konusu olan iki şeydir:

> Kadına dedi: Sana çok sıkıntı vereceğim *ve* gebeliklerini çoğaltacağım, acıyla çocuk doğuracaksın. Kocanı arzulayacaksın, o da sana egemen olacak.

Yukarıda alıntılanan Bruce Fleming bu sözleri şöyle aktarır:

> *Kesinlikle çoğaltacağım (1) tarladaki zahmetli işini ve (2) gebe kalmanı.*

Sonra Tanrı kadına, artık ölümlü ve düşmüş olduklarına göre, onun başına ve onların başına gelenler hakkında bilgi verir.

14. Fleming, Bruce; Fleming, Joy; Hagemeyer, Joanne. The Book of Eden, Genesis 2-3: God Didn't Curse Eve (or Adam) or Limit Woman in Any Way. Kindle sürümü, s. 56

> *Zahmetle çocuk doğuracaksın*
>
> *[Sevgi dolu] arzun kocanadır*
>
> *Ama o [kendi üzerinde isyankârca egemen olur ve] sana egemen olacak.*

Ayet 16'nın ilk kısmındaki bu ayrım önemli mi? Bununla Havva'ya söylenen sözler bambaşka bir ton, daha da önemlisi başka bir içerik kazanır. *Önce şunu saptamak önemlidir: Tanrı'nın bu seslenişinde Havva'nın üzerine hiçbir lanet gelmez. Tam tersine!* Önce ona tarımla ilgili olarak çok zahmet ve çaba çekeceği önceden bildirilir. Buna hayvancılık ve yaşamı sürdüren başka el emekleri de dahildir. *Zahmet* sözcüğü bu biçimde yalnızca üç kez geçer ve her zaman tarladaki zahmetli işi anlatır. Adem de bunu böyle duyar: Toprak senin yüzünden lanetlendi: "Yaşamının bütün günlerinde ondan *zahmetle* yiyeceksin." Ve daha sonra Lamek oğlu Nuh'a böyle der (Yaratılış 5:29): "Bu, RAB'bin lanetlediği toprak yüzünden işimizde ve ellerimizin *zahmetinde* bizi teselli edecek."

Adem yasağı tam olarak bildiği hâlde meyveyi Havva'dan aldı ve yedi. Ama Tanrı'nın laneti Adem'i vurmaz. Onun yanından geçer ve toprağı vurur. *Bu, Aden'deki lütuftur.* Sonuçları, yiyecek üretimindeki zahmettir. Varoluş, Aden'dekinden farklı olarak bir hayatta kalma mücadelesi olur. Ve Havva aynı toprakta yaşadığı ve evli bir çift olarak yaşamın üstesinden gelmek için birlikte yol aldıkları için, Adem'i vuran zahmet onu da vurur. Nedeni Havva değil, Adem'dir; çünkü toprak onun eylemi yüzünden lanetlenmiştir.

Ama şimdi, ilk cümlenin ikinci kısmında, iyi haber, Müjde gelir. *Gebelikler (çoğul) çoğaltılacak!*

Buyruğun çiğnenmesine rağmen Havva yaratılış görevini yerine getirebilir: Verimli olun, çoğalın ve yeryüzünü doldurun! Çiğnemeye rağmen yaşam devam edecek. Çok sayıda soydan gelen olacak. Daha da önemlisi, bunlardan biri yılanın başını ezecek. Yılan, Tanrı'nın ona yönelttiği şu sözleri ilk duyan oldu:

> Ve seninle kadın arasına, senin soyunla onun soyu arasına düşmanlık koyacağım; *o* senin başını ezecek, *sen* de onun topuğunu ezeceksin.

Bu sözlere ilk müjde ya da Proto-Evangelium denir. *Ama bu sözler İblis'e yöneltilmiştir ve onun için kesinlikle iyi bir haber değildir.* Sonra yılan, Tanrı'nın soydan gelenlerin, kadının soyunun var olacağını güvenceye aldığını ve garanti ettiğini dinlemek zorunda kalır. Havva için iyi bir haber; tıpkı Adem için ve bahçede birlikte dinleyebilen bizler için olduğu gibi. *Böylece Havva'ya söylenen sözlerin olumlu, umut dolu bir anlamı vardır.*

Çocuk doğurmak Havva için zahmetli olacak; tıpkı Adem için tarımın zahmetli olacağı gibi. Düşüşten sonra yaşam başka bir yaşam olmuştur. Havva bu sözleri duyduğunda henüz hiç çocuk doğurmamıştı. Yılan ve Adem lanet ve ceza sözleri duyar: İyi bir önce ve olumsuz bir sonra vardır. *Havva için değil!* Tanrı Aden'de kadınla konuşurken onun bedenini değiştirmez. Ama bazı çeviriler sanki Tanrı kadını bir biçimde değiştiriyor ve doğurmayı kötü bir şeye dönüştürüyormuş gibi gelir.

Doğum, bugün dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi tıbbi olanaklar yoksa riskli bir olaydır. Ama Tanrı kadınların yanında durur. O onların yardımcısı ve kurtarıcısıdır (1 Timoteos 2:15).

İsa öğrencilerine bir benzetmeyle konuştu – ve bunun bahçede Havva'yla konuşan Kişi olduğunu varsayabiliriz:

> [Yuhanna 16:21] Kadın doğururken zor şeyler yaşar (ya da: sıkıntı çeker), çünkü saati gelmiştir; ama çocuğu doğurduktan sonra, dünyaya bir insan doğmuş olmanın sevinciyle artık sıkıntıyı (ya da: acıları) anımsamaz.

"16-19. ayetlerdeki yazar, insan varoluşunun zorluklarıyla, özellikle de yaşamın yaratıcı yönüyle hesaplaşır: üreme ve yiyecek üretimi. Önceki kaygısızlık şimdi zahmetle karışır: İyi olan (soydan gelenler, yiyecek) kötü olanla (zahmet) birlikte gelir."

> Ve RAB Tanrı yılana dedi: Bunu yaptığın için bütün sığırlardan ve kırın bütün hayvanlarından daha çok lanetli olacaksın! Karnının üzerinde sürünecek ve yaşamının bütün günlerinde toz yiyeceksin. Ve seninle kadın arasına, senin soyunla onun soyu arasına düşmanlık koyacağım; o senin başını ezecek, sen de onun topuğunu ezeceksin.

Tanrı yılana seslenerek bu suçun üç katılımcı için sonuçlarının ne olduğunu açıklar. Yılan yere ve toza alçaltılır. Yılan için kadına saldırının yıkıcı sonuçları vardır. Canına mal olacak bir hata yapmıştır.

Önce kadın ile yılan arasında sürekli bir düşmanlık olacaktır. İlginç: *Adem ile yılan arasında değil. Daha da dikkat çekici: Yılanın soyu ile kadının soyu arasında. Burada kadının soyundan gelenler, yani soyu olacak.* Bunlardan biri yılanın başını ezerek onu öldürecek. Ama topuğa acı veren bir ısırık pahasına.

Bu birkaç sözün büyük bir etkisi ve geniş bir kapsamı vardır. Yılan bir sürüngenden fazlasıdır. O, insanların düşmanı ve Tanrı'nın düşmanıdır, Şeytan'dır, İblis'tir.

Havva'nın ve onunla birlikte kadınların bu kozmik çatışmada nasıl bir rol oynayacağını şaşırtıcı buluyorum. Dünya tarihine ve kurtuluş tarihine geriye dönüp baktığımızda, bu çatışma gerçekten de böyle bir çatışma olarak ortaya çıkar. İblis kadına, onun "kurtuluş getiren" rolü içinde saldıracaktır. Onu aşağılamak, etkinliğini zayıflatmak, sözlerini duyulmaz kılmak için her şeyi yapacaktır. *Kadın bu kozmik çatışmada ne önemli bir rol oynar! O olmadan, soyundan gelen biri aracılığıyla Tanrı'nın zaferi olamaz.*

Az önce ayartılmış ve günah işlemiş olmasına rağmen *Yaratıcı tarafından kurtuluş için görevlendirilir. Adem değil.* Büyük bir vaadin lütfunu deneyimler.

Düşüşün anlatıldığı bu bölümde bile kadın boyun eğen bir rolde tasvir edilmez. Neredeyse tersidir. Sanki düşüşün gelecekte tersine çevrilmesi için o daha önemliymiş gibi.

Şimdi suçun ikinci sonucu olarak onun erkekle ilişkisi anlatılır. Her okur, bunun ilişkilerinde ciddi bir bozulmayı anlattığını hisseder. Bu iyi bir şey değildir. Bir bereket değil, bir lanet gibidir. Ki dünya tarihinde de böyle gerçekleşmiştir.

Bu günahtan sorumlu tutulan Adem de eyleminin acı sonuçlarını duymak zorundadır:

> Ve Adem'e dedi: Karının sesini dinlediğin ve sana buyurup 'Ondan yemeyeceksin!' dediğim ağaçtan yediğin için, toprak senin yüzünden lanetli

> olsun: Yaşamının bütün günlerinde ondan zahmetle yiyeceksin; o sana dikenler ve devedikenleri bitirecek ve sen kırın otunu yiyeceksin. Toprağa dönünceye kadar ekmeğini alnının teriyle yiyeceksin, çünkü ondan alındın. Çünkü sen tozsun ve toza döneceksin!

Tanrı Adem'i sorumluluktan kurtarmaz. Buyruğu ona vermişti ve o da onu çiğnemişti. Bunun dolaylı olarak karısı aracılığıyla olması önemli değildir. Buyruğu o almıştı ve onu o çiğnemişti.

Sonuçlar karanlıktır. Zahmet ve çaba – tek sözcükle hayatta kalma ve varoluş mücadelesi –, Adem'in ve Adem'in bütün oğullarının yaşam yazgısını oluşturacak olan şeydir. *Havva "ilk müjdeyi" (Proto-Evangelium) duyar ve onda belirleyici bir payı varken, Adem'e sonunda yalnızca alındığı şeye yeniden dönüşmek kalır. Trajik bir hüküm. Umut veren bir gelecek değil. Ama kadının zaferi, yani kadının soyu, bir gün erkeği de tozun içinden yaşama çekip çıkaracaktır.*

2.2.3 Arzun ona yönelecek, o da sana egemen olacak

Bu ceza sözü Kutsal Kitap'ın en trajik sözlerinden biridir ve (ne yazık ki) bugüne kadar farklı biçimlerde yorumlanır. İncelememizin özüne aittir. Gute Nachricht (Almanca Kutsal Kitap çevirisi) burada şöyle okur: *Kocana çekileceksin, ama o sana egemen olacak.* Elberfelder çevirisinde *arzu* diye aktarılan sözcük, kocasına kararlı, sarsılmaz bir bağlılık anlamına gelir.

Egemen olmak sözcüğü kendi başına tarafsızdır. İyi mi yoksa kötü bir egemenlik mi söz konusu olduğu henüz belirsiz görünür. Ama insan, ikisinin ilişkisinin ve bağının anlatımının Yaratılış 1 ve 2'nin gösterdiği şey olmadığını hisseder. Burada bir kırılmışlık, bir asimetri vardır. *Eşitsizliğin ve dengesizliğin üstün geleceği bir gerilim alanı.* Bir yandan, erkeğe yönelik olarak yaratılmış olan kadın hayal kırıklığı yaşar. Zayıflığı ve yaralanabilirliği içinde kendini erkeğe emanet eder. Zayıflık, çünkü bedensel, fiziksel olarak daha zayıf olandır. Ama aynı zamanda toplumsal ve kültürel koşulları daha zayıf ve dezavantajlı olanlar hâline geldiği için de (1 Petrus 3:7).

Ama kadın erkekte arzusuna uygun karşılığı bulmaz. Ona yönelen şey empati ya da karşılıklı birbirine çekilme değildir (bkz. 2:24). "Tek beden" olmak da değildir. Cinsel birleşmede ve döllenmede belki, ama ortak yaşamın bütün alanlarında değil. Yüreklerin birliği tehlikededir. Egemenlik erkeğin cevabıdır. Göz hizasında birliktelik değil; boyun eğdirme, baskı ve ayrımcılık cinsiyetlerin ilişkisine eşlik edecektir. Bu bir bereket değildir. Bu günahın sonucudur. Günahın devamıdır; burada erkeğin günahının. *Eşine ya da genel olarak kadına egemen olmak onların ilişkisinin bir parçası değildi ve hiçbir zaman olmamalıydı. Kutsal Yazı hiçbir yerde erkeklere kadınlara egemen olmaları için talimat vermez!*

Tanrı'nın planladığı ve ikisini yarattığı biçim bu değildir. Havva'nın yaratılışı ve ilk karşılaşmaları çok umut vericiydi. Ama "Cennetin Doğusu"nda (Jenseits von Eden) başka bir rüzgâr eser. Orada erkek cinsiyeti nadiren centilmen, daha çok despot ve maço olarak kendini gösterir.[15] Pek çok kadın böylelerine bile hâlâ çekilir.

Başka bir yorum bu sözü, sanki kadın erkek üzerinde egemenlik kurmaya çabalayacakmış gibi anlar.[16] Ama erkek – elbette istisnalar dışında – buna karşı galip gelecek, gücünü ve üstünlüğünü savunacaktır. Bu okuyuşu sık sık duydum. Sanki kadın doğası gereği tacı kapmaya uzanırmış gibi. Ona serçe parmağı verilse, bütün eli alırmış gibi. Böyle kadınlar olacaktır. Kocalarını yönlendirmek ve onlara hükmetmek isteyenler. Hiç kuşkusuz. Ama bütün kadın cinsini bu genel kuşkunun altına koymak ya da toptan suçlu saymak, daha çok erkek cinsinin yozlaşmış zihniyetinden ve tutumundan kaynaklanır. Erkek cinsi ise yalnızca kuşku altında değil, Tanrı'nın sözlerine göre yetkiye düşkün olma hükmü altındadır. Burada da, istisnalar dışında, diye eklemek gerekir. Her iki davranış biçimi de olası bütün güçlü ve zayıf görünümleriyle vardır. *Ve bu, olumlu, sevgi dolu ortaklıkların var olduğunu asla dışlamaz! Elbette Hristiyan evliliklerinin dışında da.*

Kadının arzusu bir egemenlik çabası değildir. Çocuk sahibi olmak için cinsel bir arzu da değildir. Bu, onun içinde bulunabilir. Daha derinde, yaratılışta

15. İnsan, Tanrı'nın bu ceza sözünün hayvanlar dünyasının bir kısmını da etkileyip etkilemediğini merak ediyor.
16. Bkz. 4:7'deki aynı cümle yapısı; ama aynı zamanda Ezgiler Ezgisi 7:10. Sözcük yalnızca bu iki yerde daha geçer.

yerleştirildiği gibi, erkeğe çekilmedir, korunma arayışıdır, birlikteliği aramadır. Ve bu, daha zayıf olanın ve çoğu zaman yoksul olanın rolünde onun yazgısı olur: "Temel düşünce şudur: Kadını bağımlı kılan arzusu, annelik içgüdüsünü doyurma ihtiyacına dayanır ... Toplum bilimcilerin daha az ya da en az ilgi ilkesi dediği şeyi anımsayalım: İki ortağın katıldığı bir ilişkide, öteki ortağa daha fazla bağımlı olan daha yaralanabilir olandır; ilişkiye bağlanma ilgisi daha az olan ise baskın bir konumdadır."[17]

Freedman'ın Yaratılış 1-2'ye ilişkin karşılıklılıkçı (mutualist)[18] bakış açısı benimsenirse, Yaratılış 3:16'nın okunuşu bambaşka olur: "Bambaşka boyutta bir trajedi. *Karşılıklı destek ve güç, eşitlik ve paylaşma, eşitler arasında tanınma ve ötekini en yakın yol arkadaşı olarak tanıma ilişkisi olan özgün ilişki, korkunç biçimde düzensiz ve duygusal olarak eşitsiz, güce dayalı, sevgisiz bir ilişkiye dönüşmüştür.* Kadın kocasını arzulayacak, ama koca ona baskın gelecek. Bu korkunç bir çöküş ve kırılmadır."

Andrew Macintosh, Havva'nın günahının sonuçlarının "yaratılışta cinsiyetlerin bu radikal tamamlayıcılığı (eşitlik ve tamamlama) arka planı karşısında tanımlandığına" dikkat çeker: "*Kadının yaşamdaki sevinçli doyumunun bulunacağı yere, şimdi tam da oraya acıların ve boyun eğdirilmenin yükü gelir*."

Matthew Lynch bu ayeti şöyle yorumlar: "Onun doğurması nasıl şimdi acıyla lekelenmiş bir 'iyi' ise (3:16a), onun 'bağlılığı' da şimdi egemenlikle lekelenmiş bir iyidir (3:16b)."[19]

Bu ayet hem kadının hem de erkeğin şaşkınlığının, bozulmasının ve trajedisinin bir işaretidir. Bir kadın, kırılmışlığı ve yaralanabilirliği içinde ihtiyaçlarını karşılamak için Tanrı'ya değil daha çok bir erkeğe yönelir ve nezaket ve şefkat yerine erkeğin onu yönetmeye yönelik kırık ve düzensiz ihtiyacıyla karşılaşır. Tarih boyunca korkunç bir düzenlilikle yaşanan bir trajedi.

Düşüşün sorumluluğunu Adem üstlenmek zorundadır. Havva bir kurbandı (ve elbette yine de sorumluydu). Adem bir faildi. "Kalkık elle" (bile bile) günah işledi. Gözü açık ve Tanrı'nın buyruğunu tam olarak bilerek meyveyi yedi. Havva

17. Walton, 228, Genesis, The NIV Application Commentary, Zondervan, Grand Rapids, 2001
18. Karşılıklılıkçı (mutualist), eşitlik ve birlik içinde karşılıklı olmak, birbirine muhtaç ve birbirine bağımlı olmak demektir.
19. Lynch, Contrary Women Genesis 3:16b on the ESV

değil o, düşmüş insanlığın başı olur (Romalılar 5; 1 Korintliler 15) – Havva bütün yaşayanların annesi olsa da.

Lanetlenmiş toprak Adem'in yaşamını belirleyecek, ona egemen olacak ve yaşamını zorlaştıracaktır. Adem de kendi payına karısına ve genel olarak kadın cinsine karşı böyle davranacaktır.

Kadın bütün insanlık tarihi boyunca çoğu kez tam bir bağımlılık ve boyun eğdirilme durumuna düşer. Bütün toplumlar böyle biçimlenir. Burada söz konusu olan istisnalar değil, kuraldır. Kültürlerin çoğunda bu olağan olandı ve bugün de çoğu zaman hâlâ öyledir.

İkisi de, erkek de kadın da, artık günahkârdır. Düşmüşlerdir. Günahkâr olarak erkek karısına egemen olacak, kadın da günahkâr olarak bu ilişkide hakkını yitirmemek, kendini savunmak ve yolunu bulmak için kendi bütün olanaklarını kullanacaktır. Ve kocasını yönlendirmek ve yine de – çoğu zaman kendisine esirgenen – etkiyi dolaylı yoldan elde etmek için.

"Bu cinsiyetler savaşı bundan sonra bütün halkların kültürlerinin her düzeyinde görülecektir. Ancak buna yol açan kötülük kökünden yakalanırsa iyileşebilir."[20]

2.3 Eşitliğe karşı itirazlar

Yaratılış anlatısında bulduğum görüşe karşı, aynı birkaç metnin karşıt bir okunuşu vardır. Erkek başlığına ve erkeğin önceliğine inananlar yaratılış öyküsünü, Adem'in Havva'nın başı olduğunun[21] ve Havva'nın hiyerarşide erkeğin önderliği altında durduğunun kanıtı olarak okurlar.

Adem hem bir özel addır hem de insan ırkının adıdır.

Bu durumda Havva da "Adam"dır, yani insandır. Tanrı insan ırkına kadın adını vermedi. Bu, erkek önderliği "kokardı".[22] Ben bunda erkek ile kadının toprağa bağlılığının vurgulandığını görüyorum. Adem adamadan (topraktan) alınmıştı,

20. Schmalenbach, 87, Frausein zur Ehre Gottes: ... im Kontext verschiedener Kulturen, 2007
21. Başka yazarların yanı sıra özellikle Alexander Strauch'un ileri sürdüğü gerekçeleri anıyorum. Strauch, Alexander, 2001, Die Revolution der Geschlechter, Bielefeld
22. Ortlund, 119

Havva da ondan sonra Adem'den. Havva da Adem gibi bir gün toprağa dönecektir. İnsan bir önderlik rolü bulmaya çalışmıyorsa, buradan bir önderlik rolü çıkarmak zordur.

Tanrı Adem'i merkez yapar.

"İnsanlık" projesi Adem'le başlar. Önce söz konusu olan odur. Bir şeyin eksik olduğu ortaya çıkana kadar. Yaşamın öteki yarısı. Bu eksikliği açıkça gösteren süreç (hayvanlara ad verilmesi), aynı zamanda eksikliği dolduran kadının değerini de gösterir. İnsan – erkek ve kadın olarak – birlikte yaratılışın merkezidir. Yaratılış 1:26-27 bunu gösterir.

Önce Havva değil Adem yaratılır. Bu yüzden hiyerarşi düzeninde Havva'nın üzerindedir.

Adem'in ve Havva'nın yaratılışı arasında acaba ne kadar çok ya da ne kadar az zaman geçti? Eski çağlarda bugünün aksine eski ya da daha yaşlı olan her zaman daha ağır basan ve öncelikli olan olsa da, bu çıkarım böyle bir belirlemeye uygun değildir. Kutsal Yazı hiçbir yerde bu sıranın erkeğin önderlik rolünün nedeni olduğunu söylemez. Bunlar keyfî çıkarımlardır ve öyle kalır. Bu sıra bir rütbe sırası olarak yorumlanmamalıdır. Pavlus – buna ileride ayrıntılı olarak değineceğim – 1 Timoteos 2'de Adem'in önce yaratıldığını vurguladığında, orada söz konusu olan Kutsal Kitap üzerine bir telafi dersi değil, bir hiyerarşi düzeniyle hiçbir ilgisi olmayan başka sorulardır.

Bilindiği gibi ilk doğanlık hakkı bu zamansal sıra ilkesine göre işler. Ama hiçbir yerde erkek ile kadının ilişkisine uygulanmaz.

Kutsal Kitap'ı nasıl okuduğumuza bağlı olarak, bu okuyuş yanlış ya da doğru görüşlerimizi pekiştirebilir. *Kutsal Kitap anlayışımız çoğu zaman Tanrı'nın isteğini değil, kendi düşünce tarzımızı ya da yürek tutumumuzu yansıtır.*

Bu sıra başka türlü de yorumlanabilir: İlk olan öncelikli olan değildir; ikinci olan, insanın yaratılışına ilişkin edebi anlatının doruğudur, zirvesidir. İlk anlatıda insan (erkek ve kadın) yaratılışın doruğudur. İkinci anlatıda doruk erkek değil, kadındır. Bunu örnek olarak anıyorum; tezimi bunun üzerine kurmak için değil, bakış açılarının ne kadar farklı olabileceğini ve yalnızca tek bir bakış açısı – ya da

yalnızca bizimki – olduğunu düşündüğümüzde yanlış çıkarımların ne kadar ileri gidebileceğini göstermek için.

İyiyi ve kötüyü bilme ağacına ilişkin buyruklar Tanrı tarafından Havva'ya değil Adem'e verilir; bu da onun doğal baş/önder olduğuna işaret eder.

Yaratılış anlatısına göre Tanrı bu buyruğu verdiğinde Havva henüz yoktu bile. Bu ancak Havva o sırada orada olsaydı ve Tanrı bunu yalnızca Adem'e söyleseydi haklı bir düşünce olurdu.

Kadın erkekten yapılmıştır ve bu yüzden ona bağımlıdır.

Ataerkil yaşam biçimlerinde bu bağımlılık vardır. Ama Kutsal Yazı tarafından hiçbir zaman ideal olarak savunulmaz. Eski Antlaşma'daki bütün kişiler bunun içinde yaşamış ve Kutsal Kitap bunu anlatıyor olsa da. Bugün kadın erkeğe bağımlı değildir. İkisi de kendi başlarına ya da yalnız yaşayabilir ve var olabilir. Bu, tarafsız bakıldığında bir ilerleme olarak görülebilir. Böyle olması iyidir.

Adem kadına Havva adını verir; bu, onun üzerinde yetkisi olduğunun bir işaretidir.

Ad vermenin yetkiyle hiçbir ilgisi yoktur. Daha çok bilgi, değerlendirme ve kavrayışla ilgisi vardır; çünkü Kutsal Kitap'ta adlar çoğu zaman bir kişinin özünü anlatır. Bu yüzden Adem, Havva'ya "bütün yaşayanların annesi" der. Ad vermeyi yetkiyle bağdaştıran kişi, bunun düşüşten önce değil, hemen sonra olduğunu fark etmelidir.

Kadın erkekten, onun "yardımcısı" olmak üzere yaratılmıştır.

Yazarın "yardımcı" kavramını kullanış biçiminde göz önünde olan, boyun eğen biri değil, eşit güçte ve eşit konumda bir kişidir.

Erkekler kadının yardımcı rolünü, yalnızca kendilerinin belirlediği hedeflere ulaşmak için seve seve karşılarlar. Ama düşünce bu değildir. Yardım hiçbir zaman bir yetki ya da rütbe farkı doğurmaz. Bu, bizim yardımcımız olan Tanrı'ya nasıl uygulanırdı? Üstelik erkek de sevgili eşine bir yardımcı olmak istemez mi? Bununla bir hiyerarşi doğmadan?

Havva erkek için yaratılmıştır. Tersi değil.

Böyle anlatılır. Yine de Havva Adem'in malı ya da mülkü olmaz. Adem'in yanından, eşit güçte bir karşı taraf olarak yaratılmıştır. Evlilik antlaşması söz konusu olduğunda, erkeğin kadına duyduğu arzu bir yön ya da harekettir; buradan – insan isterse – kadının daha güçlü olan olduğu sonucu da çıkarılabilir. Erkek ona çekilir.

Önce Havva günah işler. Bu, kadının ayartmalara ve aldatmalara daha açık olan daha zayıf cins olduğunun bir işaretidir.

Bu çıkarım doğru olsa bile – ki ben buna inanmıyorum –, kadınlar tarafından ayartılmış ve günaha düşmüş sayısız erkek karşısında bu bir hiyerarşi doğurmaz.

Ayartıcı onun daha zayıf cins olduğunu nereden bilecekti? Adem'in günah işlemek için ayartılmasına bile gerek yoktu!

Adem önderliği üstlenme ve baş olma görevini yerine getirmedi. Bu yüzden trajedi yaşandı.

Bu olayı ve bu ilk günahı önlemek için hiyerarşiye gerek yoktur. Böyle durumlar her gün binlerce kez yaşanır. Günah açık bir "Hayır" ile önlenir. Doğrudur, Adem, Tanrı'nın buyruğunu almış olduğu için Havva'ya karşı çıkmalıydı. Bu olay bir hiyerarşi açısından hiçbir şeyi temellendirmez. Her ikisinde de bu, sorumlu ve karar verme hakkına sahip bir insanın özgür bir kararıydı.

Eğer Adem baş idiyse ve önderlik rolü ondaydıysa ve bunda başarısız olduysa, Havva neden sorumlu tutuluyor? O zaman yalnızca Adem sorumlu tutulmalıydı. Ama tam da ikisi eşit derecede sorumlu olduğu için, ikisi de aynı ölçüde hesap vermek zorundadır. Adem'in suçu Havva'nınkinden çok daha büyüktür. Havva hileyle ayartıldı ve bunu hemen gördü ve haklı olarak asıl suçu yılana yükledi. Adem hiç duraksamadan, "kalkık elle" günah işledi ve sonra bunun için bir de Havva'yı, sonunda da ona kadını armağan etmiş olan Tanrı'yı bile sorumlu tuttu.

Tersi bir gerekçelendirme de mümkün değil mi? Eğer Havva burada – günaha götürmüş olsa da – bir önderlik rolü üstleniyorsa, bu bir evlilikte kadının da tıpkı erkek gibi önderlik edebileceğini göstermez mi? Bir "evlilik ekibinde" herkes bazen zayıf, bazen güçlüdür. Bu yüzden her biri koşullara göre, karşılıklı yardım için ve karşılıklı boyun eğme içinde önderliği üstlenecektir.

Belki başka gerekçeler de vardır, ama hiçbiri erkek ile kadının Tanrı'nın istediği dengesini bozamaz. Kutsal Kitap'ın kaynak metni, eşit konumdaki bir ortaklık için en güçlü gerekçe olarak kalır. Adem'in Tanrı'nın istediği ya da belirgin bir önderliğine ilişkin hiçbir işaret yoktur. Elimizdeki her şey ortakların birlikteliğine işaret eder. Yine de yaratılış metninin okunuşu belirgin biçimde farklı görüşlere yol açar. *Burada, başlangıçta, cinsiyet sorusunun nasıl cevaplanıp uygulanacağına ve Yeni Antlaşma'nın bu konudaki ifadelerini nasıl yorumlayacağımıza karar verilir.*

2.4 Erkek ile kadının farklılığı

Kadın ile erkeğin eşitliğini ve eşit konumunu vurguladığım için, farklılıkları gözden kaçırdığım itirazı yapılacaktır. Ama hiçbir yerde bunu yapmıyorum. Tersine, her türlü "tekdüzeleştirmeye" ya da rollerin eşitlenmesine açıkça karşı çıkıyorum. *Farklı roller varsa bile, erkek bu yüzden yöneten ve önderlik eden baş olmaz.* Bu ayrım önemlidir. Yapılmazsa, düşünülmüş bir yaratılış düzeni (erkek kadının başıdır) ile "o egemen olacak" denen düşüşün sonuçları taraflı bir biçimde birbirine karıştırılır.

Farklılıklar olması gerektiği açıktır. Yoksa Havva bir karşılık, uygun bir karşı taraf olmazdı. Adem'den bir yan, bütün bir yarı "alınırsa", ona bir şey eksik olur; bunu kadında yeniden bulur ya da geri alır. İkisi birlikte bir bütün oluşturur.

Yine de Kutsal Kitap erkek ile kadının farklılıkları hakkında bir ders kitabı değildir. Buna sürekli işaret edilse bile. Bu arada şu gözden kaçırılır: Bunlar çoğu zaman tarihten, kültürlerin ve toplumların gelişiminden doğmuş farklılıklardır; Tanrı'nın yaratıcı isteğinin saf ve yetkin ifadesi değildir.

"Yaratılış anlatısı ne birinin öteki üzerindeki egemenliğine ne de cinsiyete özgü görev dağılımına ilişkin bir ipucu verir. İnsan kültürlerinde daha sonra gözlemlenen, etki ve görev alanlarının erkeğe ait kamusal, kültür yaratan alan ile kadına ait özel üreme alanı olarak keskin biçimde ayrılması, yaratılıştan temellendirilemez. Biyolojik veriler nedeniyle akla yakındır, ama Kutsal Kitap'ın ifadelerinden Tanrı'nın yaratıcı isteği olarak çıkarılamaz ve talep edilemez.

Tersine, Tanrı burada erkek ile kadına, biyolojik veriler çerçevesinde sorumlulukların paylaşılmasında geniş bir hareket alanı bırakır.'[23]

Yalnızca madde madde, araştırmada da – çok açık olanların yanında – az çok tanınmış olan cinsiyete özgü bazı farklılıkları anıyorum. Konu karmaşıktır ve ben, birkaç istisna dışında, ancak başkalarının bu konuda bulduklarını aktarabilirim. Kutsal Kitap'ın kendisi bu bakımdan bir uzmanlık kitabı değildir.

Beden yapısı ve boy erkekte daha güçlü ve daha büyük gelişmiştir. Bu yüzden spor yarışmalarında cinsiyetler ayrılır.

Erkekler az çok mekânsal-soyut düşünmede yeteneklidir. Kadınların iletişim yeterliliği daha yüksektir.

Kadınlarda konuşma ihtiyacı ortalama olarak daha büyüktür. Kadınlar daha çok kişi odaklı, erkekler daha çok konu odaklıdır.

Cinsel yaşantı temelden farklıdır.

Çocukları doğası gereği erkeklerin değil kadınların doğurduğunu anmaya gerek yok. Ama bunda büyük bir biyolojik fark yatar.

Geçmişin kültürel, toplumsal ya da sosyal kalıplarına göre değil, armağanlara göre yönlenen bir rol dağılımını savunuyorum. Eşit hakların anayasanın bir parçası olduğu yerde, en iyi yetenekler cinsiyetten bağımsız olarak herkesin yararına ortaya çıkmalı ve takdir görmelidir. *Tanrı'nın Egemenliği'nde ve O'nun kilisesinde erkekler, bu olanakların kadınlara kısıtlamasız açık olmasını sağlamalıdır. Burada pek çok şey telafi edilebilir.*

Bizim (postmodern) zamanımızda toplumsal değişimle birlikte kadının ve erkeğin rolü de pek çok bakımdan değişti. Bunun içinde sözde bir yaratılış düzenini sürdürmek zordan da öte, imkânsızdır. Toplumsal duruma uyum sağlamak dünyasallık değil, varoluşla baş etmenin bir parçasıdır. Kutsal Kitap'ın bir rol anlayışı buyurmadığı kabul edildiğinde bu bir sorun değildir. Erkek olmak ve kadın olmak, iyi niyetli yaşam danışmanlığı olarak bazı kitapların konusudur.

23. Schmalenbach, 72

Kutsal Kitap'ın kendisi neredeyse bütün talimatlarını erkeklere ve kadınlara aynı ölçüde verir.

Bugün bir koca ev işlerini üstlenip çocuklarla ilgileniyor, kadın ise gerekli geliri kazanıyorsa, bu rol dağılımı giderek daha sık yaşam gerçekliğidir. Bunun en uygun dağılım olup olmadığı Kutsal Kitap açısından değerlendirilemez.

2.5 Yaratılış düzeni

Bu kavram sık kullanılır. Tipik bir Alman sözcüğü (Schöpfungsordnung). Biz düzeni severiz. Neyin geçerli olduğunu, neyin olmadığını bilmek isteriz. Bunun

yararları vardır ve faydalı olabilir. Kavram çoğu zaman, kadının erkeğe boyun eğmesinden söz eden Yeni Antlaşma metinlerini temellendirmek istendiğinde kullanılır.

İyi yaratılış, Yaratılış kitabının ilk iki bölümünde anlatılır. Bu, Tanrı'nın istediği şeyin örneği ve ifadesidir. Düşüşten önce!

Kutsal Kitap "yaratılış düzeni" sözcüğünü tanımaz. Bu aslında bir sorun değildir; başka ilahiyat "yardımcı kavramlarında" da olduğu gibi. Ama bu bölümlerden hangi düzenleri çıkarmak, hatta bütün zamanlar için bağlayıcı temel olarak almak istiyoruz? Örneğin veganlığı mı, çünkü cennette et yenmiyor? Çocuğu olmayan ve doğurgan olamayan evli çiftler ne olacak? Büyük ve giderek artan sayıdaki tek kişilik haneler ne olacak? İki cinsiyetle doğanlar ne olacak? Çıplak mı dolaşmalıyız? Elbette hayır. Ama düşüşten önce bu normaldi. *Yaratılış düzeni* gibi ağır bir sözcük, eğer gerçekten işe yarıyorsa, ayrım gözetilerek kullanılmalıdır.

Gerçekten de: Yaratılış 1 ve 2'de erkek ve kadın hakkında anlatılan, bütün zamanlar için böyle geçerli olmalıdır. Oradakinden farklı ya da daha kötü olan ne varsa, günah yoluyla gelmiştir ve Tanrı'nın planına ve isteğine uymaz.

Erkek ve kadın eşit değerde, eşit onurda, eşit görevli, eşit konumda ve eşit haklıdır. 1. ve 2. bölümde hiyerarşi yoktur. Bu, farklılık içinde birliktir. Aynı düzeyde tamamlama. Tek yönlü değil, karşılıklı tamamlama. Yaratılış 2'de anlatılan yardım, alt konumdaki taraf değildir. Yardımcı (Gehilfin), Adem için tam değerli bir karşılıktır. Birlikte, göz hizasında, güçlü bir ekiptirler. Farklı yeteneklere ve armağanlara sahip olarak birbirlerine yardım ederler. Cinsiyetler arasındaki fark, bütünün temel ve vazgeçilmez bir parçasıdır. Farklılık bir zorunluluktur, ama boyun eğme ya da yetkiyle hiçbir ilgisi yoktur. Cinsiyet farkı Tanrı'nın suretini tamamlar ve böylece kapsamlı yaratılış görevini yerine getirmeyi mümkün kılar.

Erkek ve kadının düşüşten önceki bu tablosu ilahi normdur: ilahi yaratılış düzeni. Bu düzen sonsuza dek geçerlidir. Evrensel ve zamandan bağımsız. Her şey bununla ölçülmelidir. Bu, bütün zamanlar boyunca kalıcı olan ebedi bir normdur.

Bu normun – ya da istenirse bu düzenin – günah yüzünden dengesini yitirdiğini, saldırıya uğradığını ve birkaç istisna dışında yıkıldığını görüyoruz. Ancak binlerce yıl sonra bu norm Mesih'te yeniden kurulur (Galatyalılar 3:28); bütün zamanlar boyunca kalmak ve bir daha asla saldırıya uğramamak üzere.

Yaratılış düzeni sözcüğü çoğu zaman, kadının boyun eğmesine ve kamusal alanda (erkeklerin önünde) konuşma, öğretme ve onlara önderlik etme yasağına işaret edildiğinde kullanılır. Düzen üzerinde ısrar edildiğinde ortaya çıkan alışılmış bir reflekstir bu. Oysa düşüşten sonra artık yaratılışın düzeninden pek söz edilemez. *Erkeğin artık kadına egemen olması ve cinsiyet rollerinin artık bununla belirlenmesi, tersine yaratılış DÜZENSİZLİĞİDİR. Erkek, daha güçlü bedensel yapısı sayesinde yetkiyi zorla ele geçirmiştir.*

Evrensel bir yaratılış düzeni Hristiyan etiğinin temelidir. Bu düzen, erkek ile kadın arasında hiyerarşik bir fark içermez. İnsanın Tanrı'nın suretini taşıyan biri olarak sahip olduğu onurun yanı sıra, kökü Tanrı'da olan özellikler de buna aittir: *adalet, sevgi ve gerçek. Bunlar insanların iyi bir şekilde bir arada yaşamasını mümkün kılmalıdır.*

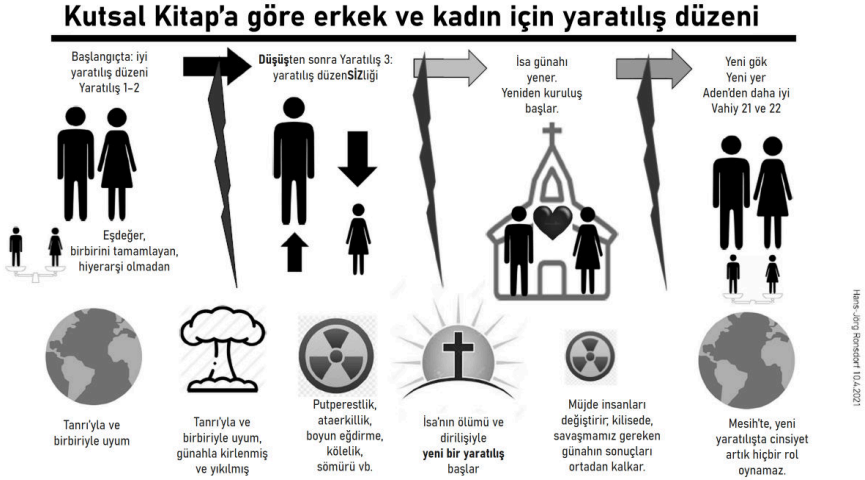

2.5.1 Aden bahçesinden Yeni Yeruşalim'e

Hristiyanlar yeni yaratılışa doğru yoldadır (2 Petrus 3:13). Onları yeni ve daha iyi bir Aden bekliyor. Şimdikini her nasılsa sürdüren ve aynı zamanda yeni olan bir yeni yaratılış. Yeni olan artık bir kent olarak anlatılır; bu kentte Aden'den unsurlar yeniden bulunur. Yani geriye, düşüşten önceki duruma dönülmüyor. İleriye gidiliyor, yeni ve ebedi kente.

Yeni yaratılışta erkekler ve kadınlar kardeşler gibi, erkek ve kız kardeş gibi, birbirleriyle rahatça ilişki kuracaklar. Sevgi ve saygı içinde. Hiyerarşi olmadan. Verimli olma ve çoğalma görevi o zaman sona ermiş olacak. Artık cinsellik olmayacak. Bununla ilgili her şey o zaman tarih olacak. Şimdi büyük rol oynayan şeyin orada eksikliği hissedilmeyecek. Tanrı'nın bizi yaptığı bireysel kişilikler olarak hep kalacak olsak da, cinsiyet, yani erkeklik ve dişilik, Mesih'te önemini yitirmiştir (Galatyalılar 3:28). O zaman ne kadar "cinsiyet" kalacak, bilmiyoruz.

Düşmüş dünyamızda az sayıda insan, az ya da çok gelişmiş *her iki* cinsiyetle doğar. Onlar için zor bir durum. Onlar için Yeni Dünya bir kurtuluştur (hepimiz için olduğu gibi).

Yeni yaratılış kilisede şimdiden başladığı için, birbirimizle ilişkimiz şimdiden onun damgasını taşıyabilir. *Mesih'in bedeninde cinsiyet artık bir rol oynamaz.* Ama kilise hâlâ ilk yaratılışın içinde yol aldığı için, çok çeşitli kültürel zorluklarla karşılaşır. Müjde uğruna, cinsiyetin yine de dikkate alındığı yerlerde uyarlamalar olabilir. Bu konuda daha sonra ayrıntılı bilgi vereceğim.

Yeni yaratılışta hiyerarşi ya da boyun eğme olmayacak, çünkü Mesih'te hepimiz biriz. Yeni yaratılışın yaşamını yaşayalım!

2.6 O SANA EGEMEN OLACAK – TARİH

Bu bölümde, Yaratılış 3:16'daki ceza sözlerinin nasıl gerçekleştiği trajik sorusunun peşine düşüyorum. Bunu ancak sınırlı ölçüde yapabilirim. *Bu gerçekleşme, baskıdan, sömürüden, ayrımcılıktan ve haksızlığa uğratılmaktan oluşan bir*

evren içerir. Acı ve gözyaşından bir deniz. 21. yüzyıla kadar. Dünya, gücü olmayan herkes için tehlikeli bir yerdi ve hâlâ öyle; ister kadın, ister erkek, ister çocuk olsun.

Kadının durumunun nasıl olduğuna dair bugün pek çok kanıta sahip olmamızı, birçok tarihçinin, arkeoloğun ve ilahiyatçının araştırmalarına borçluyuz. İnternet pek çok bilgiye kolay ve hızlı erişim sağlıyor. Aşağıda, nüfuzlu ve tanınmış erkeklerin kadınlar hakkında ne düşündüğünü dile getiren, farklı çağlardan alıntılardan oluşan bir derleme geliyor. Bu kadar kısa bir yerde bu konunun hakkı asla verilemez. *Ama yalnızca dünyada değil, oradan kiliseye taşınan, Hristiyanlaştırılan ve geliştirilen yükün ne olduğunu görmek için yeterli olmalı.*

Kadını aşağılayan temel bir tutumun büyük Yunan düşünürleri aracılığıyla Yahudiliğe nasıl yerleştiği gözden kaçmaz. Bu da kilisede izlerini bıraktı. Dahası, kilise babaları bu konuda Yunan mirasına Kutsal Kitap'ın bakışından daha çok değer verdiler. Bunun günümüze kadar süren etkisi elle tutulur durumdadır. Bu yüzden bu durum bugün de açığa çıkarmaya ve karşı çıkmaya yöneltmelidir.

Bu konuda tek bir şiar geçerlidir: Kutsal Kitap'a dönüş! İsa'ya dönüş!

2.6.1 Antik çağ

Antik çağdaki[24] kadınlar güzelliği temsil ederdi; erkeğin altında konumlanmışlardı, ama bedensel güç bakımından da daha zayıftılar. Varlıklıysalar uzun ipek giysiler giyer, özenle yapılmış saç modelleri olurdu. Bir erkeğin yanında güzel bir kadın olması pekâlâ ticari ve siyasi avantajlar sağlayabilirdi. Toplumda kadınların hakları ya kısıtlıydı ya da hiç yoktu. Zina durumunda kadınlar yargılanabilir, mallarına el konabilir ya da sürgüne gönderilebilirdi. Kamu görevlerinde yalnızca erkekler bulunurdu. Kadının rolü açıkça belirlenmişti. Onlardan mümkünse erkek çocuk doğurmaları beklenirdi. Zengin insanların ev işleriyle ilgilenen köleleri de vardı. Kadın kölelerin hiçbir hakkı yoktu ve pek çok hizmet görmek zorundaydılar. Ama elbette istisnalar da vardı; bazı varlıklı kadınlar daha yüksek bir konuma sahip olabiliyor ve kararları

24. Antik çağ denince yaklaşık MÖ 600 ile MS 400 arasındaki Yunan ve Roma kültürü kastedilir.

güçlü biçimde etkileyebiliyordu. Erkeklerin egemen olduğu bir dünyada kadınsı çekicilik çoğu zaman iyi bir araçtı.

"Antik çağda 'özgür erkek' ya da 'yurttaş' (erkek), insanın kusursuz modeli sayılırdı ve 'özgür kadın'dan ya da 'yurttaş kadın'dan (kadın) da açıkça ayrılırdı. *Kadın, kendisine atfedilen bedensel yapı ve aşağılık nedeniyle erkeğe göre değersiz sayılırdı. Bu değersizlik doğuştan ve değiştirilemez kabul edilirdi; kadının hukuki ehliyetsizliği ve bir erkek vasiye sürekli ihtiyaç duyması bununla gerekçelendirilirdi.* Toplumdaki rolüne uygun olarak kadın edilgen sayılırdı; bu, (heteroseksüel-penetrasyonlu) cinsel ilişkiye de uzanırdı. Kadınların etkin bir rol üstlenmesi, örneğin ev içinde baskın olmaları, kamusal alanda fazla görünür olmaları ya da cinsel ilişkide baskın bir konumda bulunmaları utanç verici sayılır ve bütün ailenin saygın konumunu tehdit ederdi. Erkeği ise şu durumlarda yurttaşlık haklarını yitirme tehdidi beklerdi: Evine ve ev halkına (kadınlar, çocuklar, kadın köleler) hâkim olmazsa, kendi ihtiyaçlarını (yemek, içmek, tutku, cinsellik, uyku) denetlemezse, kamusal alanda çok az zaman geçirirse, cinsel ilişkide edilgen roller üstlenirse."[25]

Atina'daki kadınlar, Roma Cumhuriyeti dönemindekine benzer şekilde, erkeğin buyruğu altındaydı ve ona uymak zorundaydı. Kadınlar hiçbir zaman reşit sayılmazdı; yani onları yönlendiren ve yöneten birine ihtiyaçları vardı. Kız çocuğu ve kadın olarak insan, vasinin ve onun keyfinin insafına kalmıştı.

2.6.2 Aristoteles

En büyük Yunan filozoflarından ve çok yönlü bilginlerinden biri olan Aristoteles (MÖ 384-322), kadının aşağılığını genel geçer bir gerçek hâline getirdi. Kadının değeri sorusunda bütün bilgisi ona yardım etmez; bu konuda çağının çocuğu olarak kalır. "*Dişiler sakat erkeklerdir*" onun dünya görüşünün ağır sonuçlar doğuran ifadelerinden biridir. Dölleyen ruh olduğuna göre, kadınlar artık yalnızca bedenlerini/rahimlerini "ruhsal" erkek tohumu için kuluçka odası olarak sunan "ruhsuz" yardakçılardır. Aristoteles, kadının biyolojik donanımının aşağı olduğundan yola çıkıp böylece onun toplumda erkeğe boyun eğmesini meşrulaştırdıktan sonra, onu olası bir başarısızlıktan da sorumlu tutar; çünkü

25. Voß, Heinz-Jürgen, Das differenzierte Geschlechterverständnis der Antike, Gender, 2/2009

döllenmede dişi payın ağır basması "... canavarımsı biçimlerin doğmasından sorumludur."

Bu toplum biçiminde kadınların hukuki ya da toplumsal bir önemi yoktu. Kadınlar siyasetin dışında bırakılmıştı; ekonomik olarak ve diğer bütün konularda kocalarına, evin efendisine bağımlıydılar; yani ömür boyu bir erkeğin vesayeti altında yaşayan, reşit sayılmayan kişilerdi. Erkekler genellikle kendilerinden çok daha genç kadınlarla evlenirdi; bu da egemenliklerini daha da keskinleştirirdi. "Eşlerin asıl görevi erkek mirasçılar sağlamak ve kocanın evini çekip çevirmekti."

Kız çocukları doğumdan sonra babanın kararıyla çoğu zaman ölüme terk edilirdi. Hayatta kalan kızlardan evlilik öncesinde ve sonra evlilik içinde iffet beklenirdi. Saygın kadınlar hayatlarının büyük bölümünü evde geçirirdi.

Aristotelesçi dünya görüşünde hiyerarşiler "doğa vergisidir"; aynı şekilde, bazılarının egemen olması ve bütün haklara sahip olması, diğerlerinin ise egemenlik altında bulunması ve hiçbir hakka sahip olmaması da şeylerin doğasında vardır. Onun dünya görüşüne göre bazı insanlar egemen olmak, bazıları da egemenlik altında olmak için doğmuştur. Ona göre eril olan dişil olandan daha değerlidir; bu yüzden dişil olan, eril olan tarafından yönetilmek için vardır.

"Nasıl ki insanlık bütün hayvanlar arasında en kusursuz olansa, insanlık içinde de erkek kadından daha kusursuzdur; onun kusursuzluğunun nedeni daha fazla ısıya sahip olmasıdır, çünkü ısı doğanın en önemli aracıdır."

Aristoteles bu şekilde, kadınların erkeklerden aşağı olduğu düşüncesi için kalıcı bir felsefi temel attı. Cinsel ayrımcılık uygulamasını resmîleştirdi ve cinsiyetlerin eşitsizliğine inanan bilgince bir buyurganlık sundu. *Yüzyıllar sonra, kendileri de Yunan kültürünün ve eğitiminin ürünü olan kilise önderleri, Pavlus'un yazılarını Aristotelesçi felsefenin bakış açısından yorumladılar.*

Atinalı filozoflar dünyaya dişiliğe karşı iki yönlü bir suçlama bıraktılar. Klasik dönemden, özellikle Aristoteles'in öğretilerinden, kadınların erkeklerden aşağı olduğu kanısı geldi. Bu yüzden kadınlara erkekler tarafından buyrulmalı ve kadınlar erkeklerin zevki için kullanılmalıdır. Sonra Stoacı filozoflardan,

kadınların erkekler için bir dikkat dağıtıcı ve bir ayartı olduğu kanısı geldi. Bu yüzden erkekler kadınlardan uzak durmalıdır; ancak o zaman erkekleri üstün kılan nitelikleri edinmekte özgür olurlar. Her iki görüş de Pavlus'un kadınlar ve evlilik hakkındaki yazılarının geleneksel yorumlarının temelinde yatar. Yani kadının boyun eğmesi ve Reform dönemine kadar çoğu zaman ideal sayılan bekârlık.

Atinalıların kadınları küçümsemesini ölümsüz kılan Sokrates'ti (MÖ 470-399). Kadınlara sık sık zayıf cins diyerek, kadın olmanın ilahi bir ceza olduğunu savunur; çünkü kadın, erkek ile hayvan arasında bir ara varlıktır.

Yunan tragedya yazarı Euripides'e (MÖ 480-407) göre tek bir erkeğin hayatı bin kadına bedeldir.

Kadınlar hakkında genel olarak nasıl düşünüldüğünü yalnızca doğrulayan çok daha fazla, hatta daha da aşağılayıcı alıntılar verilebilirdi.

2.6.3 Mal ve mülk olarak kadın

Kadınların kendi kaderini tayin hakkı büyük ölçüde ellerinden alınmıştı; kısmen âdeta bir tür mülk gibi muamele görüyorlardı. Oğullar, babanın mülkünün mirasçıları ve aile reisleri olarak kızlardan daha değerli görülürdü – kızlar ise değerli bir kaynak olarak başlık parası karşılığında başka erkeklere satılabilirdi.

Antik çağ edebiyatının kanıtladığı gibi, kadınlar her zaman ve her yerde haklardan yoksun olmasa da erkeklerin açıkça altında konumlanmışlardı. Sonuçta kocalar, kadınların cinsel olarak ellerinin altında olmasını mümkün olduğunca güvenceye almak için avantajlarını kullandılar.

Kadınlar kamusal-siyasi alanda temsil edilmezdi ve kural olarak ev idaresiyle ve yeniden üretim işiyle (doğurma ve bakım) sınırlı kalırdı. Kadınlar temelde bir erkeğin (kocanın, babanın ya da erkek kardeşin) vesayeti altında ve ona tamamen ekonomik bağımlılık içindeydi.

Evlilikte belirleyici yetki kocadaydı. O, eşinin ve çocukların vasisiydi; mülk ve aileyle ilgili bütün konularda son ve çoğu zaman tek karar yetkisi ondaydı.

Eşlerin rolü neredeyse tamamen ev işlerinden ve çocuk bakımından ibaretti.

Doğurganlıklarına özel önem verilir, evlilik dışındaki iffetleri toplumda özel bir takdir görürdü. Buna karşılık evli olmayan kadınlardan (cariyeler, kadın köleler), mülklerinde çalıştıkları özgür erkeklerin cinsel ihtiyaçlarını karşılamaya hizmet etmeleri beklenirdi.

2.6.4 Ataerkillik

Büyük dinler ve Hinduizm, kural ve buyruklarıyla dünya çapında ataerkilliğin ortaya çıkmasında pay sahibidir.

Dil bakımından bu kavram Grekçe *patér* – "baba" ve *archè* – "köken" ve "egemenlik" sözcüklerinden türer. Androkrasi[26] diye de adlandırılan ataerkillik, geleneksel anlamda, tarihsel olarak Yunan ve Roma hukukundan türetilmiş bir sistemi tanımlar. Bu sistemde ailenin ve hanenin erkek reisi, kendisine bağımlı kadın ve erkek aile üyeleri üzerinde hukuki ve ekonomik güç kullanırdı.

Aynı toplumsal katmanda erkekler, kızları, kız kardeşleri ya da eşleri olarak kendilerine ait sayılan kadınların üstünde durur. Yine de Kutsal Kitap'taki ataerkillik basitçe bir erkek egemenliği olarak yanlış anlaşılmamalıdır; çünkü üst katmandan kadınların, kendilerine bağlı kadınlar ve erkekler üzerinde gücü vardı.

Ataerkillik, daha ataların döneminde görülebilen, hanenin belirleyici toplumsal yaşam biçimidir. Bu şekilde gelişmiş ve olağan olmuştur. Tanrı'nın talep ettiği bir ideal değil, Aden'in ötesindeki kültür tarihinin bir parçasıdır. Bütün avantajları ve dezavantajlarıyla.

Bazıları ataerkilliğin Tanrı'nın babalığını yansıttığını ve böylece ilahi bir örneğe karşılık geldiğini düşünür. Ama bir aile yapısı için böyle bir düşünce bu şekilde desteklenmez. Tanrı'nın "genel lütfu" altında iyi işleyebilse bile. Bu aile yapısı düşmüş bir dünyanın parçası ve onun tarihinin bir gelişmesidir. İlahi bir örnekten ya da buyruktan doğmadı. Hayatta kalmayı güvenceye alan ve

26. Grekçeden çevrildiğinde androkrasi, erkeğin egemenliği anlamına gelir. Bu sözcük, daha yaygın egemenlik biçimi olan ataerkilliğin eşanlamlısı olarak oldukça seyrek kullanılır.

gezegenin pek çok yerinde hâlâ güvenceye alan bir model olarak yerleşti. Böyle bir toplumsal yapı olarak, Kutsal Yazı'nın ışığında değerlendirilmelidir.

2.6.5 Yahudi düşüncesinde Yunan etkisi

Yukarıda Aristoteles'ten alıntı yapmamın nedeni, bu düşüncenin Yahudiliği de etkilemiş olmasıdır.

"Yeni Antlaşma'ya geldiğimizde, Yahudi erkeklerin çoğunun kadınlara Eski Antlaşma'da yansıyan saygıyla bakmadığını görürüz. Üç etken, Yahudileri Tanrı'nın erkek-kadın ilişkilerini çarpıtmaya yöneltti.

1. Günahlı davranış. Günah anlayışı ve ilişkileri çarpıtır.
2. Kutsal Kitap metinlerinin yanlış yorumlanması.
3. Helenistik (Yunan) fikirlerin etkisi.

MÖ üçüncü yüzyılda Helenistik fikirler Yahudi düşüncesine sızmaya başladı. Bu sızma, MÖ 175'te hükümdarlığına başlayan Antiokos Epifanes'in egemenliği sırasında hızlandı. Antiokos sonra Yahudiye'yi istila etti ve onu zorla Helenleştirmeye çalıştı. Sonuç, Yahudi düşüncesinin Yunan felsefesinden etkilenmesi oldu. Bu da Yahudilerin kadınlara bakışını renklendirdi."[27]

"Genel olarak bakıldığında, kadınların dinsel yasalardaki konumu en iyi şu sürekli tekrarlanan formülle ifade edilebilir: 'Kadınlar, (Yahudi olmayan) köleler ve çocuklar (reşit olmayanlar)'. Yahudi olmayan bir köle ve reşit olmayan bir çocuk gibi, kadının da üzerinde efendisi olan bir erkek vardır; bu da onun ibadete katılımını sınırlar, çünkü dinsel açıdan erkekten aşağıdır.

Bütün bunlara, kadınlarla ilgili oldukça küçümseyici görüşlerin dile getirildiğini de ekleyebiliriz. *Bu tür görüşlerin, hiç de eksik olmayan yüksek takdir içeren görüşlere ağır bastığını görmek insanı derinden etkiliyor.* Bir erkek çocuğun doğumunda sevinç olması, bir kız çocuğun doğumunun ise çoğu zaman kayıtsızlıkla, hatta yasla karşılanması tipiktir. Bu yüzden, İsa'nın zamanındaki Yahudiliğin de kadınlar hakkında çok düşük bir kanaate sahip olduğu izlenimini ediniyoruz. Doğu'da

27. WKG-Studienpapier (WKG çalışma belgesi), Eylül 2003

alışıldığı gibi; orada kadın her şeyden önce doğurganlığı nedeniyle değer görür, ama mümkün olduğunca dış dünyadan yalıtılmıştır. Ve babasının ya da kocasının gücüne tabidir; dinsel açıdan da erkeklere kıyasla aşağı (alt konumda) durumdadır."[28]

2.6.6 Kilise babaları

Burada da, genç Hristiyanlıkta da Yunan felsefesinin izlerini gösteren ancak birkaç alıntı verilebilir.

"Kadında daha kendi doğasının bilinci bile utanç uyandırmalıdır." *Clemens Alexandrinus* (İskenderiyeli Klemens), MS 150-215, Eğitici (Paidagogos)

"Belirleyici bir örnek, 'Hristiyan' kadın imgesinin gelişmesine özellikle katkıda bulunmuş olan kilise babası *Augustinus*'tur (MS 354-430). Aristoteles'in felsefesinden etkilenmiş olduğu için, kadının Tanrı'nın suretinde olduğunu tam olarak kabul etmekte zorlandı: 'Kadın, kocasıyla birlikte Tanrı'nın suretidir; yani ikisi birlikte tam bir surettir. Ama yalnızca ona ait bir görev olan yardımcı işleviyle Tanrı'nın sureti değildir. Erkeğe gelince, o tek başına ele alındığında da, sanki kadınla bir birlik içinde birleşmiş gibi, Tanrı'nın aynı derecede eksiksiz ve kapsamlı suretidir.'"[29]

Beşinci yüzyılda Pavlus, Aristoteles'in geliştirdiği eşitsizlik ve hiyerarşik ayrım tablosunu doğrulamak için kullanıldı. Müjdenin başlangıçtaki özgürlüğü yeniden geri çekilmek zorunda kaldı. *Kilise yapıları giderek pekiştikçe, Mesih'in üyelerinin eşit konumu giderek daha çok yolda kaldı. Bunun kanıtı, kadınların kilise görevlerinde azalması ve bu görevlerden dışlanmasıdır.*

"585 yılında Fransa'nın Mâcon kentinde, 63 piskoposun ve temsilcilerinin hazır bulunduğu bir toplantıda, 'Kadınlar insan mıdır?' sorusunda 32 kişi evet, 31 kişi hayır oyu verdi. Böylece kadınlar bir oy farkla insan ilan edildi!"[30]

28. Jeremias, Joachim, s. 359-375 Jerusalem zur Zeit Jesu, 1963
29. Schmalenbach, 196
30. Smith/Kern, Frauen und Männer im Dienst für Gott, Gießen, 2000, s. 114

Orta Çağ'ın belirleyici ilahiyatçısı *Akinolu Thomas* (Thomas von Aquin), Aristoteles'in görüşünü doğrular (Prima Pars, Quaestio 92):[31]

"a) Görünüşe göre kadının meydana getirilişi, yaratılışın ilk işleri arasında anılmamalıydı. Çünkü:

I. Aristoteles kadına, erkekten daha kusurlu bir insan yapısı der. Kendinde kusurlu ve eksik olan ise, şeylerin ilk düzenlenişinin anlatımında anılmamalıydı.

II. Boyun eğdirilme ve eksiltilme günahtan gelir. Çünkü kadına şöyle denmişti: 'Erkeğin hükmü altında olacaksın'; Büyük Gregorius da şöyle yazar: 'Günah işlemediğimiz şeyde hepimiz eşitiz.' Kadın ise doğası gereği, hem onur hem güç bakımından erkekten daha zayıftır.

III. Günah fırsatlarından kaçınılmalıdır. Tanrı ise kadının daha sonra erkek için bir günah fırsatı olacağını biliyordu. Öyleyse onu meydana getirmemeliydi. Öte yanda Kutsal Yazı'nın yetkisi durmaktadır. (Yaratılış 2:18.)

b) Yanıtım şudur: Kadının 'erkeğe yardımcı' olması gerekliydi. Hem de başka herhangi bir iş için yardımcı olarak değil – o işte erkeğe her durumda başka bir erkek daha iyi yardım ederdi –, üreme işi için. Bu en iyi, üremenin farklı basamakları incelendiğinde görülür. ... Kadın yalnızca tek tek özel insan doğası bakımından eksik ve daha zayıf bir şeydir."

Başka bir yerde, kadının cinsel arzu tarafından, erkeğin ise akıl tarafından yönlendirileceğini yazdı. Ya da: Kadın doğanın bir hatasıdır, bedence ve zihince daha aşağıdır, bir tür sakatlanmış, ıskalanmış, başarısız erkektir.

Kırmızı çizgi Aristoteles'ten Pavlus'a (öyle sanıldı), Augustinus'a ve Thomas'a, oradan da Reformcuların ilahiyatına uzandı. Bu bakış açısı bugün birçokları tarafından (özellikle Reform geleneğinden gelen Hristiyanlar tarafından) Tanrı'nın evrensel yaratılış düzeni olarak anlaşılmaktadır. Bu gerçekten de felsefe tarafından zehirlenmiş bir insan anlayışıdır; en büyük düşünürler ve ilahiyatçılar bile bu tuzağa düşmüştür. Bunu ancak Tanrı'ya yakınabiliriz.

31. Daha kapsamlı bir araştırma için www.unifr.ch/bkv/ adresinde herkese açık olan Bibliothek der Kirchenväter'i (Kilise Babaları Kütüphanesi) öneririm.

2.6.7 Reform

Reform, Orta Çağ'ın Katolik Kilisesi'yle kopuşa yol açtı. Bu, kadına yeni bir özgürlük ve yeni bir takdir getirdi. Kadınlara yönelik ortalama, toplumsal olarak belirleyici tutumun az çok katı bir küçümseme olduğu düşünülürse, Luther'in kadını evlilik ve aile içinde yüceltmesinin önemi ne kadar vurgulansa azdır.

Luther için kadının boyun eğmesi doğal ve apaçık bir şeydi. Kendisi için güçlü bir karşılık olan ve Martin'ini ne zaman frenlemesi, hatta durdurması gerektiğini de bilen eşi Katharina von Bora'ya hayrandı. Ama kadınlar hakkındaki genel sözleri, 16. yüzyılın kaba, müstehcen ve terbiyesiz dilini yansıtıyor olsa gerek. "… kadınların yönetimi dünyanın başlangıcından beri hiçbir iyi şey getirmedi; nitekim derler ki: Kadın yönetimi nadiren iyi sonla biter! Tanrı Adem'i bütün yaratıkların efendisi yaptığında her şey hâlâ iyi ve doğruydu, her şey en iyi biçimde yönetiliyordu; ama kadın gelip o da işe parmağını sokmak ve akıllılık etmek isteyince, her şey çöktü ve korkunç bir karmaşa oldu. … Kadınlar dilli düdük olunca, bu onlarda övülecek bir şey değildir; kekelemeleri ve iyi konuşamamaları onlara daha çok yakışır. Bu onları çok daha iyi süsler." Ya da: "Düzen terbiye ve onur gerektirir; erkekler konuşurken kadınlar susmalıdır." Ya da: "Ayrık otu çabuk büyür, bu yüzden kızlar oğlanlardan çabuk büyür." Bir vaazında Mısır'dan Çıkış 22:18'i alıntılarken bunu kendisi harfiyen ve son derece ciddi biçimde kastediyordu: "Büyücü kadını (cadıyı) yaşatmayacaksın." Bu bağlamda erken ve geç Luther'in ne ölçüde rol oynadığını şu anda söyleyemem. Mesele yargılamak ya da mahkûm etmek değil, nedenleri araştırmaktır. Bu sorunun her zaman yeniden, tam da bizim zamanımızda da açıklığa kavuşturulması gerektiği açıktır.

Amacım, Tanrı'nın büyük adamlarının bile bu büyük yanılgıya nasıl kapıldığını ve Tanrı'nın buna nasıl katlanıp göz yumduğunu göstermektir. Bugün de çoğu zaman yaptığı gibi. O kutsar ve etkin olur; bunu yaparken de çocuklarının, kendisinin asla istemediği görüşlerine, uygulamalarına ve davranışlarına katlanmak zorunda kalır.

Manastırların kapatılmasından sonra kadının hizmeti ve yeri ev alanıyla sınırlandı. *Kilise görevleri kadına açılmadı. İnsan ve eş olarak onuru yükseltildi, ama İsa'nın kilisesindeki konumu yükseltilmedi.*

Tarihçi Arnold Angenendt özetle şöyle yazar: *"Kadın cinsi, bütün çağların ve kültürlerin sayısız yazılı belgesinde küçümsemenin, hatta alayın nesnesi olmuştur"*. Bu, Hristiyanlık için de aynen geçerlidir; çoğu zaman bugüne kadar.

"Biz Hristiyanlar daha iyi insanlar olmak isterdik. Ama değiliz. En iyi durumda, daha iyi durumdayız."[32] *Hristiyanlar bugün de herkes için daha adil bir dünyanın etkili öncüleri değildir. Şunu söyleyen bir kadına karşı çıkamam: "Kilise tarihinde o kadar çok kadın düşmanlığı var ki, insanın bir kadın olarak nefesi kesiliyor."*

Yine de, Angenendt'e göre, Hristiyanlık ilk yüzyıllarda Tanrı'nın başlangıçtaki yaratılış düzenine geri döndü: "Bu yüzden özellikle kadınların Hristiyanlığa çekilmesi şaşırtıcı değildir; ilk üç yüzyılda kiliselerde çoğunluğu onlar oluşturuyordu. *Nedenleri kolayca saptanabilir. Kadın başka nerede erkekle bu derece eşit konumdaydı?"* Müjdenin bu ışığı ne yazık ki yeniden kararacaktı.

On sekizinci ve on dokuzuncu yüzyılda büyük uyanış hareketleri ortaya çıktı. Bu hareketlerde önderlik eden ve Söz'ü duyuranlar çoğu zaman kadınlardı.[33] Sıkı örgütlenmemiş, yapıların eksik olduğu, Tanrı'nın Ruhu'nun fırtına gibi estiği bu tür uyanış dönemlerinde Ruh, armağanları engelsizce etkin kılmakta özgürdü; çünkü cinsiyet farkı tamamen göz ardı edilebiliyordu. *Bu fark hiçbir rol oynamadığında, bu iyi bir ön koşuldur.*

2.6.8 Laik kadın hakları hareketi

Feminizm kavramı muhafazakâr Hristiyanlar tarafından çoğu zaman küçümsenir. Oysa tam da onlar, cesur kadınların ve erkeklerin, tam da kendilerinin savunması gereken şeyleri elde ettiğini bilmelidir. Bugün kendileri ve özellikle eşleri, bu hareketlerin elde ettiklerinden yararlanıyor. Bu, feminizmi azizlik mertebesine yükseltmek değildir. Bu, olguları görmek ve takdir etmektir; aynı şey, (muhafazakâr) Hristiyanların (hak etmeden) yararlandığı sendika

32. Schmidt, 118, Endlich gleich, Holzgerlingen, 2019
33. Krüger, Hartmut, Frauen im Pietismus, Marburg, 2005

kazanımları için de geçerlidir. *Modern kültürün bu tür hareketlerinden zaten bir şekilde olumlu yönde yararlanıyorsak ve bu kazanımlardan vazgeçmek istemiyorsak, bu hareketlerin kendiliğinden kötü ya da Kutsal Kitap'a bir saldırı olduğunu asla söyleyemeyiz.*

"Feminizmin kökleri laik kadın hareketindedir. Onun 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başındaki ilk dalgası, siyasete katılımda eşit hak için mücadele eden bir kadın hakları hareketiydi. Her şeyden önce seçme hakkı ve siyasi görevlere erişim için; eğitim hakkı, özellikle kızların eğitimi için; serbest meslek seçimi ve çalışma hayatına erişim için verilen mücadelede. 1896'da kadınlar ilk kez üniversitelere misafir dinleyici olarak kabul edildi; düzenli öğrenci olarak okumalarına ilk kez 1900'den itibaren Baden'de izin verildi, başka yerlerde ise çok daha sonra; 1918'de kadınlara seçme hakkı getirildi, 1949'da Temel Yasa'da (Grundgesetz) kadın ile erkeğin eşit hakları güvenceye alındı, 1954'te evli kadınların kamu hizmetinde çalışma yasağı, 1957'de kocanın son karar hakkı, 1958'de de nihayet öğretmen kadınları bekâr kalmaya ve evlendiklerinde mesleklerini bırakmaya zorlayan sözde 'öğretmen kadın bekârlığı' (Lehrerinnenzölibat) kaldırıldı.

Yirminci yüzyılın yetmişli yıllarındaki ikinci kadın hareketi dalgası kendini bir kadın kurtuluş hareketi olarak gördü. Çünkü kadınlar, hukuki olarak en azından kâğıt üzerinde büyük ölçüde eşit olmalarına rağmen, kendilerini hâlâ ayrımcılığa uğramış ve özgür olmayan biri olarak deneyimliyordu: Eşit olmayan eğitim fırsatları yüzünden – o zamanlar liselere hâlâ kızlardan çok oğlanlar gidiyor, üniversitede kadınlardan belirgin biçimde daha çok erkek okuyordu; iş piyasasındaki daha kötü şanslar yüzünden – yüksek işsizlik dönemlerinde 'çifte kazanç sağlayanlar' suçlamasıyla karşılaşıyorlar ya da olası hamilelik kayıpları nedeniyle de hiç işe alınmıyorlardı; aynı iş için daha düşük ücretler yüzünden; son olarak da aile, iş ve yakınlarının bakımının getirdiği çifte ya da çoklu yük yüzünden. Kadına adil dil dikkatlerin odağına girdi, kadın temsilcileri seçildi, kadınları destekleme planları yazıldı."[34]

Bütün bunlar burada sayılabilecek olanların yalnızca küçük bir bölümüdür. *Umarım bu birkaç satır, kadınların Aden'in ötesindeki çetin yolunu açıkça gösterir. Dünyanın düşüncesinin kilisenin düşüncesini ne kadar güçlü etkilediği, bugün hâlâ*

34. Wikipedia (çeşitli maddeler)

"Aristoteles light"ın Pavlus'un sözleriyle temellendirilmesinden anlaşılır. Kadınların bu taşlı yolundan ancak önderi eski yılan olan karanlık güçler hoşnut olabilir. İsa'yla birlikte, Tanrı'nın Havva'nın kızlarına karşı tutumu da kesin olarak açığa çıkar.

Belki de bütün bunların tarih olduğunu düşünüyorsunuz. Çok zaman önceydi ve bugün her yerde bambaşka. Hiç de öyle değil: World Vision (10 yıl önce) Hristiyan mirası olmayan ülkeler hakkında şunu bildiriyor: 450 milyon kadın, çocukluk döneminde kötü beslenme nedeniyle bedensel engellilikten muzdarip. Birçok toplumda kızlar ve anneleri ancak erkekler ve oğlanlar doyduktan sonra yemek yer. Kadınlar dünya nüfusunun yarısını oluşturur, ama servetin yalnızca yüzde birine sahiptir. Yoksulluk içinde yaşayan 1,3 milyar insanın %70'i kadındır. Bir kızın hiç okula gidememe olasılığı bir oğlanınkinin iki katıdır.

Çoğu Afrika'da ve Orta Doğu'da olmak üzere iki milyon kız, cinsel hazlarını öldürmek için sünnetle sakatlanıyor. Bu işlemden sağ çıkarlarsa, büyüdüklerinde acılı cinsel ilişkiyle, olası kısırlıkla ve doğumda ölme olasılığının daha yüksek olmasıyla karşı karşıya kalıyorlar. Daha yeni istatistikler, şimdiki kuşakta gerçekten de 100 milyon kızın kayıp olduğunu gösteriyor. Aileleri tarafından cinsiyetleri yüzünden öldürüldüler. Bu kızlardan milyonlarcası, annelerin bir kıza hamile olduklarını öğrendiklerinde olağan biçimde kürtaj yaptırdıkları Hindistan'da ve Çin'de eksik. Ya da antik çağda olduğu gibi ölüme terk ediliyorlar. Tıbbi bakım onlardan esirgeniyor.

Gizlice kaç gözyaşı döküldü? Yahve Elohim Havva'nın kızlarının başına gelenleri gördüğünde gök de ağlıyor. Kim onların yardımına koşacak? Kim onlar için ayağa kalkacak? Bu gerçekler karşısında kimin yüreği kıpırdamadan kalır?

Hiyerarşi ataerkilliğin kaynağıdır; ataerkillik de cinselliğin ve gücün kötüye kullanılmasının kaynağıdır.

Beth Allison Barr

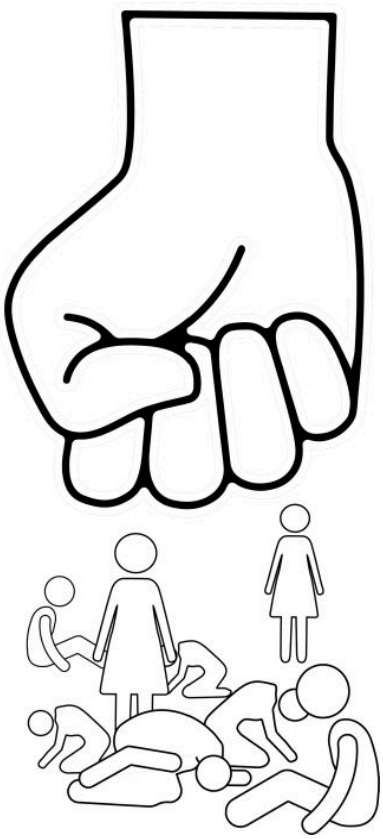

3 Mesih İsa ve kadınlar

Takvimimiz eşi benzeri olmayan bir mucizeyle başlar: Tanrı insan olur. Ebedi Olan, Yaratıcı, kendisi gelir. Her insan gibi sıfırdan başlar; Nasıra'da ve çevresinde çocukluğu, gençliği ve bir yapı ustası olarak çalışma hayatını yaşar. Sonra, kamusal hizmeti başladığında, evi Celile'deki Kefarnahum'dadır. Bütün bunlar birinci yüzyılın Yahudiliği içinde olur.

Kadınlar için de onunla yeni bir takvim başlar. O, bir zamanlar günün serinliğinde bahçede Adem ile Havva'yla buluşanın ta kendisidir. Âdemoğlu olarak, İnsanoğlu olarak Yahve Elohim, kadının soyudur. Ve onu özgür kılandır. Kadınları anlayan biri. Evlenmemiş olsa da annesini ve kız kardeşlerini yakından tanımıştır. Erkeklerin eşlerine ve genel olarak kadınlara nasıl davrandığını her gün hisseder ve görür. Belki kendisi de ilk doğan oğul olarak ailenin sorumluluğunu taşır; babası Yusuf artık hayatta değilse ve onun rolünü üstlenmek zorunda kaldıysa. Kız kardeşleri onu acaba nasıl deneyimledi?

Perde arkasını görür. En geç kamusal hizmetinde duvarları yıkar ve o zamanın Yahudi dünyasını alt üst eder. *Bizim için biri örnekse, o da Tanrı'yı açıklayandır.* O, bütün çelişkilerin sonudur.

Bu bölüm öğretiyle, dogmatikle ya da görüşlerle ilgili değildir. Yaşamın gerçekliğiyle ilgilidir. Öyküler. Karşılaşmalar. Tutumlar. Keşifler.

Burada anılan İsa'nın kadınlarla bütün karşılaşmaları defalarca incelenmiştir.[35] Ve bunlar son derece önemlidir. Hatta merkezîdir; çünkü bu metinlerde *Tanrı'nın kurtarıcı ve yeniden kurucu gücünün kadınların yaşamında nasıl gerçeğe dönüştüğünü görürüz. Kadınların, Aden'de sahip oldukları konuma nasıl geri getirildiklerini. Tanrı'nın amacı budur. İblisin işlerini, erkeğin kadın üzerindeki olumsuz, haddini aşan ve ezici egemenliğini de bütün biçimleriyle yok etmek.*

35. Yerden ve zamandan tasarruf etmek için, Eski Antlaşma'da önderlik rolleri üstlenmiş ya da peygamberlik etmiş cesur kadınları, ayrıca Elizabet'i ya da Meryem'i ele almaktan vazgeçiyorum. İsa'nın annesi eşsiz, yürekli, bağımsız, ruhsal ve cesur bir kadındır; onu burada daha fazla ele almıyorum.

Kadınlar İsa'yı nasıl deneyimledi? İsa doğduğunda, çarmıhta işkence gördüğünde ve dirildiğinde oradaydılar. Dorothy L. Sayers'ın bu güçlü ve dünyaca ünlü sözünü okuyun:

"Kadınların yemlikte ilk ve çarmıhta son kişiler olması belki de şaşırtıcı değildir. *Böyle bir adamı daha önce hiç görmemişlerdi – bir daha da böylesi olmadı.* Dırdır etmeden azarlayan, tepeden bakmadan öven bir peygamber ve öğretmen; sorularını ve görüşlerini ciddiye alan; onları asla kadınca olmaya zorlamayan ve kadınlıkları yüzünden onlarla asla alay etmeyen; onları oldukları gibi kabul eden ve onlarla tamamen doğal biçimde ilişki kuran biri."

İsa kadınlarla çifte standart olmadan, dışlama olmadan, tepeden bakmadan, sadece hoşgörüyle yetinmeden; tersine ilgiyle ve anlayışla, hatta nezaketle ve sevgiyle karşılaşır.

Belki aktarılan olaylar çok fazla değildir. Ama bunlar çok şey anlatır. Bize aktarılmamış daha birçokları da olmuştur. Ama belki bir gün, Tanrı'nın ebedi Egemenliği başladığında, onlara geriye dönüp bakmamıza izin verilecektir.

Bu öyküleri yüz kez okudunuz ya da duydunuz. Yine de onlara bakacağım ve kısaca kültürel olanlar da dahil, özelliklerine dikkat çekeceğim. Metinleri bütünüyle aktarıyorum; yanınıza Kutsal Kitap almanıza gerek yok. Ve onlar hakkında yalnızca birkaç düşünce paylaşıyorum. Bu kutsal anlara kendiniz dalın!

3.1 Hizmet eden kadın öğrenciler

> [Luka 8:1-3] Bundan sonra şöyle oldu: İsa kent kent, köy köy dolaşarak vaaz ediyor ve Tanrı'nın Egemenliği'ni duyuruyordu. Onikiler de onunla birlikteydi; *kötü ruhlardan ve hastalıklardan iyileştirilmiş bazı kadınlar da: Kendisinden yedi cin çıkmış olan, Mecdelli denilen Meryem; Hirodes'in kâhyası Kuza'nın karısı Yohanna; Suzanna ve mallarıyla ona hizmet eden daha birçok kadın.*

Yalnızca İsa değil, bu dönemin başka rabbileri de öğrencileriyle çevriliydi. Ama: Rabbilerin kadın öğrencileri yoktu ve olsun da istemiyorlardı. Bir rabbiden öğrenmek erkeklerin özel ayrıcalığıydı. İsa'nın öğrencilerinden söz ettiğimizde

hep Onikileri düşünürüz. Luka, adlarını verebildiği kadınlardan ve adı bilinmeyen birçok kadından söz eder. On iki erkekten fazlasının olduğunu biliyoruz. Luka 70 kişiden söz etti (Luka 10:1, 17). Ama belki bunların arasında kadınlar da vardı. Her hâlükârda, Luka'nın anlattığı öğrenci topluluğu bize erkeklerden ve kadınlardan oluşan karışık bir topluluk gibi görünür. Kadınların bazıları rabbi aracılığıyla kurtuluşu deneyimlemiş ve o andan itibaren onu izlemişti. Ve mallarını ortaya koymuşlardı. Ona, öğretmenlerine, büyük olasılıkla da İsa'yla birlikte yolda olan herkese hizmet ettiler. Bu, yemek yapmak ve çamaşır yıkamak demek değildir – belki bu da: Mallarıyla hizmet ettiler. Onlar, ya da en azından bazıları, İsa'nın ve izleyicilerinin görevini *finanse ettiler*.

Bu, eşi görülmemiş bir tabu yıkımıdır: İsa kadınları öğrencilerinin çevresine kabul eder. İsa onların öğrenmesini ister. Çünkü kendisinin erkeklerden daha çok güvenebildiği bu kadınların gelecekte Tanrı'nın Egemenliği ve kilisesi için ne kadar önemli bir rol üstleneceklerini bilir. Luka onları olumlu biçimde anar; erkek öğrencilerle ilişkilerinde herhangi bir farklılıktan söz etmez.

3.2 Kadınlar öğrenmeli

> [Luka 10:38-42 – Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir] Yollarına devam ederlerken İsa bir köye geldi; Marta adında bir kadın onu evine kabul etti. Bu kadının Meryem adında bir kız kardeşi vardı; o da İsa'nın ayaklarının dibine oturup sözünü dinliyordu. Marta ise birçok hizmet işiyle çok meşguldü; yanına gelip şöyle dedi: Rab, kız kardeşimin hizmet işini bana bırakmasına aldırmıyor musun? Söyle ona, bana yardım etsin. *İsa ona şöyle yanıt verdi: Marta, Marta! Birçok şey için kaygılanıp telaşlanıyorsun; oysa gereken tek bir şey var. Meryem iyi olanı seçti; bu ondan alınmayacaktır.*

İsa bu üç kardeşi severdi. Bu evde bulunmaktan hoşlanırdı. Orada hoş karşılanırdı. Onun öğrettiği saatler bir vecd gibiydi. Yaşam sözleri, güç taşıyan sözler onun ağzından çıkıyordu. Meryem de bunu, öğrenci kalabalığını doyurmaktan daha ilginç buldu. Kız kardeşler arasında tartışma çıkması anlaşılır bir şey. Ama Marta'nın sitem dolu bir şekilde başvurduğu anlaşılan İsa,

Meryem'e ve onunla birlikte bütün kadınlara öğrenci ve öğrenen olma ayrıcalığını verir. Erkek öğrenci ile kadın öğrenci arasında fark gözetmeden. İsa'nın ayaklarının dibinde bütün farklar ortadan kalkar. Orada herkes eşittir! Bugün de. Gerçek konusunda eğitilmek ve imanda sağlam biçimde temellenmek kadınlar için de aynı derecede önemlidir. Erkekler gibi onlar da düşünce alışverişine ve sorulara katılırlar.

3.3 Herkes eşit

> [Markos 3:33-35] İsa onlara şöyle yanıt verdi: Annem ve kardeşlerim kimdir? Çevresinde halka olup oturanlara bakarak şöyle dedi: *İşte annem ve kardeşlerim! Çünkü Tanrı'nın isteğini kim yerine getirirse, kardeşim, kız kardeşim ve annem odur.*

İsa'nın ailesi, onun artık tamamen kontrolden çıktığını düşünüyordu. İsa burada bir aile insanı olarak ortaya çıkmaz. Onun için Tanrı'nın Egemenliği'nin ve yeni yaratılışın yeni ailesi daha önemlidir. Bir önceki maddede görüldüğü gibi, İsa'yla ilişkide, öğrencilikte cinsiyet ortadan kalkmış değildir, ama artık bir anlamı yoktur. Hele kadınlar erkeklerin altındaymış gibi hiyerarşik bir anlamı hiç yoktur. Erkeğin ve kadının rolünü anlamak için, İsa'nın hiçbir zaman bir hiyerarşiden söz etmemiş ya da bir hiyerarşi öğretmemiş olması belirleyicidir. İsa sözsüz, daha davranışlarıyla çağının kültürel ve "dindar" geleneklerini yıktı. Kendisine itaat edenlere erkek kardeşler ve kız kardeşler der!

3.4 Âdet artık kirlilik değil

> [Markos 5:32-34] İsa bunu yapan kadını görmek için çevresine bakındı. Kadın ise korku ve titreme içinde, başına geleni bildiği için gelip önünde yere kapandı ve ona bütün gerçeği anlattı. *İsa ona şöyle dedi: Kızım, imanın seni kurtardı; esenlikle git ve derdinden kurtulmuş ol.*

Âdet kanaması aslında bir kadın için bir bereket değil, bir yüktür. Biz erkekler kendimizi onun yerine koyamayız. İsrail'de kadınlar âdet dönemlerinde dinsel açıdan kirli sayılırdı. Kendi elinde olmayan bir şey yüzünden kirli. Kader mi?

Bundan da kötüsü, kanamanın durmamasıydı. Bu hastalık bugün de vardır. Bu yüzden kadın sürekli kirliydi. Bir cüzamlı gibi toplumsal yaşama ancak çok az, dinsel yaşama ise hiç katılamazdı. Onun İsa'da şifaya sarılma cesareti, Müjdeler'deki en dokunaklı öykülerden biridir. İsa bu hastalığa dert der. Ona son veren odur. Kadını yaşama geri döndürür. Hemen ardından Yair'in kızını diriltmesine benzer biçimde. Zaten oraya gidiyordu. *Onu dokunaklı bir şekilde "kızım" diye çağırır.* Bir baba olarak onda, 12 yıl boyunca özlemini çektiği kabul görme, ilgi ve değer görme duygusunu uyandırır. Tıpkı bir kızın babasının şefkatli ilgisini deneyimlemesi gibi. Herkesin önünde – sokak tıklım tıklımdı – bu *"kirli"* kadınla böyle konuşur ve yalnızca kendisinin yaptığı şeyi yapar: Bir kadınla açıkça konuşmak ve ona herkesin önünde yaşamını ve onurunu geri vermek. Erkekler acaba ne düşünmüştür? Ya kadınlar!

3.5 Dışlanmış ve bulunmuş

> [Yuhanna 4:6-9] Orada Yakup'un kuyusu vardı. Yolculuktan yorulan İsa da kuyunun başına oturdu. Saat on iki sularıydı. Samiriyeli bir kadın su çekmeye geldi. İsa ona, "Bana su ver, içeyim" dedi. (Öğrencileri yiyecek satın almak için kente gitmişlerdi.) Samiriyeli kadın ona şöyle dedi: *Sen bir Yahudi'sin, ben ise Samiriyeli bir kadınım. Nasıl olur da benden su istersin? (Çünkü Yahudiler Samiriyelilerle ilişki kurmazlar.)*
>
> [Yuhanna 4:27-30] *Bu sırada öğrencileri geldiler ve onun bir kadınla konuşmasına şaştılar.* Yine de hiçbiri, "Ne istiyorsun?" ya da "Onunla ne konuşuyorsun?" demedi. Kadın ise su testisini bırakıp kente gitti ve halka şöyle dedi: Gelin, yaptığım her şeyi bana söyleyen bir adamı görün! Mesih bu olmasın? Halk kentten çıkıp ona geldi.

Gençliğimde Yuhanna Müjdesi'nin 4. bölümünden sözleri ne sık duydum. Çoğunlukla da Baba'nın yalnızca ruhta ve gerçekte tapınan tapıcılar aradığına ilişkin olanları. Gençliğimdeki gerçeğe, kadınların bunu yapmadığı da dahildi. Kadınlar toplantılarda susarlar.

O zaman İsa bu derin ve önemli gerçekleri neden bir kadına söyledi? Üstelik Samiriyeli bir kadına? Birkaç kez boşanmış birine? Mesih'i daha yeni tanıyan birine?

O özgürdü. O, erkeği ve kadını eşit değerde yaratan Yahve Elohim'di. Kadınlarla olması gerektiği gibi karşılaşabilirdi. Öğrenciler onun bir kadınla konuşmasına şaştılar. O günlerin kadın imgesi ne kadar da bozulmuştu. İsa, birkaç kez boşanmış bu kadının trajik yaşam öyküsünü bir kurtuluş öyküsüne dönüştürmek için bu yorucu yolu yürüdü. Hayır, İsa'nın bu sözleri söylediği kişi bir erkek değildi; bütün özdeğerini yitirmiş ve hayatta kalmak için bir başka erkeğe sığınmak zorunda kalmış bir kadındı. Sihar'daki kuyunun başındaki bu adam farklıydı. Her erkeğin olması gerektiği gibi. O, Mesih'ti.

Kadın ilk kadın misyoner olur. Bütün köyü imana gelir, çünkü kadın öyküsünü anlatır ve korkusunu yener. Bu gerçekten de nefes kesici bir öykü; gözlerimi yaşartıyor. İsa'nın Mesih olduğunu doğrudan açıkladığı pek kişi yoktu. Ama bu kadına göğü açar.

Şu soru sorulmalıdır: İsa burada bir kadına tapınmanın özünü öğretirken, Pavlus'un konuşma yasağı nasıl böyle yorumlanıp bütün zamanlarda kilisenin bütün kadınlarına genişletilebilir? Kilisenin özsel bir niteliği olan tapınmayı!?

3.6 Zinaya iki kişi gerekir

[Yuhanna 8:1-11 – Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir] İsa ise Zeytin Dağı'na gitti. Sabah erkenden yine tapınağa geldi; bütün halk yanına geldi; o da oturup onlara öğretti. Yazıcılar ve Ferisiler zina ederken yakalanmış bir kadını ona getirirler, onu ortaya dikip ona derler ki: Öğretmen, bu kadın zina ederken, tam da suçüstü yakalandı. Musa Yasa'da bize böylelerini taşlamamızı buyurdu; peki sen ne diyorsun? Bunu onu denemek için söylüyorlardı; onu suçlamak için bir dayanakları olsun diye. İsa ise eğilip parmağıyla yere yazı yazdı. Onlar ona sormaya devam edince doğruldu ve onlara şöyle dedi: *Aranızda günahsız olan, ona ilk taşı atsın. Ve yine eğilip yere yazdı. Onlar bunu duyunca, ihtiyarlardan başlayarak sonunculara kadar*

birer birer dışarı çıktılar; İsa ortada duran kadınla yalnız kaldı. İsa doğrulup kadından başka kimseyi görmeyince ona şöyle dedi: Kadın, nerede seni suçlayanlar? Kimse seni mahkûm etmedi mi? Kadın, "Kimse, Rab" dedi. *İsa da ona şöyle dedi: Ben de seni mahkûm etmiyorum; git ve artık günah işleme!*

Çeşitli Kutsal Kitap baskılarında başlık şöyledir: İsa ve zina eden kadın. Ama: Zina eden erkek neredeydi? Kilise babaları – ve bugün de hâlâ bazıları – kadınların cinsel günaha ayartma olduğunu düşündüler. Yahudilerin kadın anlayışı, kadını cinsel ayartmadan sorumlu tutuyordu. İsa ise sorumluluğu erkeğe yükler (Matta 5:28). Erkek bir kadına baktığında cinsel arzusunu fark etmeli ve bastırmalıdır. Başka bir deyişle: Arzunu denetleyemiyorsan çok uzun bakma. Ayartanın kadın olduğundan kuşkuluyum. Kadınlardan daha çabuk uyarılan erkekler, bir kadını çabucak elde etmek için her şeyi yaparlar. Burada nasıl olduğunu bilmiyoruz. Aşığı onu korkakça yüzüstü bırakmıştı ya da erkek meslektaşları tarafından korunmuştu.

"İsa yalnızca birkaç söz söyledi, ama bu sözler ciltler dolusu anlam taşıyordu. Günah günahtı – ister bir erkek ister bir kadın tarafından işlenmiş olsun. Her birimiz Tanrı'nın yargısı önünde duracağız. Kimse saklanamayacak ya da kaçamayacak. Kimse bir başkasını gösteremeyecek. Kadının günahı erkeğinkinden daha kötü değildi – ama daha iyi de değildi. Eşit değer ölçü olduğunda, pek taş atılmaz."[36]

3.7 Dimdik ve tüm boyuyla ayakta durmak

[Luka 13:10-17 – Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir] Şabat Günü sinagoglardan birinde öğretiyordu. İşte, *orada on sekiz yıldır bir zayıflık ruhuna tutulmuş bir kadın vardı; iki büklüm olmuştu ve hiç doğrulamıyordu. İsa onu görünce yanına çağırdı ve ona şöyle dedi: Kadın, zayıflığından kurtuldun! Ellerini onun üzerine koydu; kadın hemen doğruldu ve Tanrı'yı yüceltti.* … Ama Şeytan'ın, işte, on sekiz yıldır bağlı tuttuğu bu kadın, bir *İbrahim kızı* olduğu hâlde, Şabat Günü bu bağdan çözülmemeli miydi? O bunları söyleyince, ona karşı olanların hepsi utandı; bütün halk da onun yaptığı bütün görkemli işlere sevindi.

36. Hamilton, David

Sinagog erkeklerin yeriydi. Onlar ön plandaydı. Sözü onlar söylerdi. Ama İsa bu kadını görür ve onu öne çağırır. Ortaya. Bir kadını. Üstelik görünüşü korkunç olan birini. Büyük Hekim onu huzuruna çağırır. Erkekler bu gelenek yıkımını hoş karşılamamış olmalı. Yalnızca o günün Şabat olması, onlara İsa'ya saldırmak için çürük bir bahane verdi. "İbrahim kızı" ifadesi eşsizdir. Böylece iki büklüm kadın doğrulur. İsa şefkatle ve zavallı kadına yönelerek ellerini onun üzerine koyar. Sonra kadın, başka zaman yalnızca erkeklerin bulunduğu yerde durur. Dimdik. Yahve Elohim ona yalnızca sağlığını değil, onurunu da geri verir: Ona İbrahim kızı der. Başka zaman yalnızca erkeklerin sesinin duyulduğu yerde kadın, Tanrı'yı yüceltmek için sesini yükseltir. Evet, âdeta sinagogda Tanrı'ya övgüyü o başlatır. Ne kutsal bir an!

Kadınların arka planda âdeta gizlendiği ve yalnızca erkeklerin konuştuğu Yahudi sinagogu, İsa Mesih'in kilisesinin nasıl işlediği konusunda asla örnek değildir.

3.8 Çifte standart yok

> [Matta 19:8-9 (5:31-32)] İsa onlara şöyle dedi: Musa yüreklerinizin katılığı yüzünden karılarınızı boşamanıza izin verdi; ama başlangıçtan beri böyle değildi. Size şunu söyleyeyim: Kim fuhuş dışında bir nedenle karısını boşar ve başka bir kadınla evlenirse, zina etmiş olur; boşanmış bir kadınla evlenen de zina etmiş olur.

Yahudi kocalar karılarını görece kolayca boşayabiliyordu. Bir neden her zaman bulunabilirdi. Böylece boşanmış, daha doğrusu kovulmuş kadın âdeta dışlanmış olur ve neredeyse hayatta kalamazdı. Ferisileri ve yazıcıları teşhir eden ve başlangıca geri götüren İsa'dır. Erkek ve kadın Tanrı'nın sureti olarak eşit değerde yaratılmış ve evlilikte birleştirilmiştir. Yaratılış düzeni buydu.

Erkekler de kadınlar da aynı oyun kurallarına uymalıdır. Tanrı'ya şükür, bugün bizde durum artık o zamanki Yahudiler arasındaki gibi değildir. Ama boşanma, en derinden yaralayan ve Tanrı'nın yüreğini de kıran bir şey olarak kalır. İsa, yaratılış anlatısına dayanarak kadını korur ve erkeklere, zina dışında, haksız nedenlerle eşlerini öylece boşamamaları için çağrıda bulunur. Kadınların tarafını

tutar. Onlar için sesini yükseltir ve bu boşanmaların nedeni olarak gördüğü yürek katılığını azarlar.

3.9 Utanmaz lütuf

> [Markos 14:3-9 – Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir] İsa Beytanya'da, cüzamlı Simun'un evindeyken, sofrada otururken bir kadın geldi; elinde saf, çok değerli hint sümbülünden yapılmış güzel kokulu yağla dolu kaymaktaşı bir şişe vardı. Kaymaktaşı şişeyi kırdı ve yağı İsa'nın başına döktü. Bazıları ise kendi aralarında öfkelendiler ve şöyle dediler: Bu güzel kokulu yağ neden böyle israf edildi? Bu yağ üç yüz dinardan fazlaya satılıp parası yoksullara verilebilirdi. Ve kadını azarladılar. İsa ise şöyle dedi: *Bırakın onu; neden ona sıkıntı veriyorsunuz? Bana iyi bir şey yaptı;* yoksulları her zaman yanınızda bulacaksınız, istediğiniz zaman onlara iyilik yapabilirsiniz; ama beni her zaman bulamayacaksınız. *Elinden geleni yaptı; bedenimi önceden gömülmeye hazırlamak için meshetti. Size doğrusunu söyleyeyim: Bütün dünyada Müjde nerede duyurulursa, bu kadının yaptığı da onun anısına anlatılacaktır.*

Bu, akıl almaz, hatta neredeyse utandırıcı bir durumdur. Bu kadın İsa'yla daha önce karşılaşmıştı ve İsa onun hayatını yenilemişti. Kadın bu erkekler topluluğunun içine dalma ve herkes tarafından bakılma cesaretini gösterir. Sonra da elinden geleni yapmak için. İsa biliyordu: Daha fazlasını yapamazdı. Biriktirilmiş bir yıllık kazanç, sahip olduğu her şey; bunu İsa'ya sunmaya değer buldu. Nasıralı adamın başına daha önce hiç bu kadar değerli bir şey dökülmemişti. Hiç böyle güzel kokmamıştı. İsa bu kadını herkesin önünde yüceltir ve ona tarihte, hiçbir erkeğe vermediği bir yer verir. Bunu son derece değerli buldu – hiç kimse onun görevinin sonunda en derin ve en yüksek noktasını Golgota'da bulacağını anlamamıştı.

"O, bağışlanmış bir günahkârdan fazlasıdır. İsa'ya hizmet ederken döktüğü sevinç gözyaşları, hizmeti bırakıp İsa'yı inkâr ettikten sonra acı acı ağlayan Petrus'un gözyaşlarıyla tezat oluşturur (Luka 22:62). Onun sürekli öpücükleri, Yahuda'nın ihanet öpücüğüyle tezat oluşturur (Luka 22:47). İsa'nın ayaklarının

dibindeki konumu bir hizmetkârın konumudur; İsa'nın kendisinin üstlendiği konum (Luka 22:26-27). Kaymaktaşı şişeyi kırıp değerli içeriğini dökmesi gibi sevgi dolu eylemi, bedeninin kırılmasına ve değerli kanının bütün sevdikleri için dökülmesine izin veren Mesih'in simgesel bir taklididir (Luka 22:20). O, Mesih'in bir ikonasıdır (suretidir)!"[37]

Kadınlara susmayı buyuran ve vaaz etmeyi yasaklayan bütün erkekler: Müjdeyi duyururken ve vaaz ederken bu kadını kaç kez andınız?

3.10 Çarmıh: Erkekler nerede?

[Matta 27:55-56] *Orada uzaktan bakan birçok kadın da vardı; bunlar Celile'den İsa'nın ardından gelmiş ve ona hizmet etmiş kadınlardı.* Bunların arasında Mecdelli Meryem, Yakup ile Yose'nin annesi Meryem ve Zebedi'nin oğullarının annesi vardı.

[Markos 15:40-41] Uzaktan bakan kadınlar da vardı; aralarında Mecdelli Meryem, Küçük Yakup ile Yose'nin annesi Meryem ve Salome vardı. *Bunlar İsa Celile'deyken onun ardından gitmiş ve ona hizmet etmişlerdi; onunla birlikte Yeruşalim'e çıkmış daha birçok kadın da vardı.*

[Luka 23:55-56] Onunla birlikte Celile'den gelmiş olan kadınlar da arkasından gidip mezarı ve bedeninin oraya nasıl konulduğunu gördüler. Geri döndüklerinde *baharatlı merhemler ve güzel kokulu yağlar hazırladılar;* Şabat Günü de buyruk uyarınca dinlendiler.

[Matta 28:9-10] Onlar bunu öğrencilerine duyurmak için giderken, işte, İsa karşılarına çıktı ve, *"Selam size!" dedi. Onlar da yaklaşıp ayaklarına sarıldılar ve ona tapındılar.* İsa onlara şöyle dedi: Korkmayın; gidin, kardeşlerime Celile'ye gitmelerini duyurun, beni orada görecekler.

Müjdeleri yazan erkeklerin burada bu kadınlar hakkında nasıl yazdıkları dikkat çekici değil mi? Onları görmezden gelmezler. Onları unutmazlar. Ne de olsa kadınları, Onikilerle birlikte İsa'yı izleyen öğrenci arkadaşlar olarak

37. Reid, Barbara E., s. 76, Wisdom's Feast, 2016

deneyimlemişlerdi. Bu yazarlar da Yahudi ve Talmudik kadın imgesiyle büyümüşlerdi. Ama İsa onların kadın imgesini de yeniledi. Birkaç yıl gerekti, ama bu konuda İsa'nın ayak izlerinden yürürler.

Üstelik erkekler olarak, kendileri – Yuhanna dışında – kaçmışken kadınların çarmıha germe sırasında en azından uzaktan izlediklerini yazmak onlar için oldukça utandırıcıydı.

İsa'nın kadınlara karşı davranışı onları güçlü ve cesur kılmıştı. Onları desteklemişti. Hizmetlerine değer vermişti. Burada okuduğumuz, İsa'nın onlara gösterdiği saygının yankısıdır. Geleneğe ve alışkanlıklara karşın onları kadın ve erkek öğrencilerin çevresine kabul etmişti. Birçok şeyi bilmiyoruz, ama anılan olgular bir şeyi açıkça gösteriyor: Erkek öğrencilere de kadın öğrencilere de aynı saygıyı gösterdi. En iç çevreye hiçbir kadın dahil olmasa da.

3.11 Elçi Meryem

> [Yuhanna 20:15-18] İsa ona şöyle dedi: Kadın, neden ağlıyorsun? Kimi arıyorsun? Meryem onu bahçıvan sanarak ona şöyle dedi: Efendim, onu sen götürdüysen, nereye koyduğunu bana söyle, ben de onu alayım. İsa ona, "Meryem!" dedi. Meryem dönüp ona İbranice, "Rabbuni!" dedi; bu, "Öğretmenim" demektir. İsa ona şöyle dedi: Bana dokunma, çünkü henüz Babam'ın yanına çıkmadım. *Ama kardeşlerime git ve onlara de ki: Babam'ın ve Babanız'ın, Tanrım'ın ve Tanrınız'ın yanına çıkıyorum. Mecdelli Meryem gelip öğrencilere Rab'bi gördüğünü ve Rab'bin kendisine bunları söylediğini duyurdu.*

Bir yargılamada kadın tanık yoktu. Tanık olmaya değer görülmezlerdi. İş bu noktaya varmıştı. İsa'nın kadınlara bütün zamanların en önemli mesajını emanet etmesinin ve onları bununla görevlendirmesinin değeri – öğrencilerin kendileri için de – ne kadar vurgulansa azdır. Çarmıha germenin hemen ardından hiçbir zaman daha önemli ve daha büyük bir mesaj duyurulmadı. Meryem, bu mesajın duyulabileceği yerde bulunan tek kişiydi. Korku içinde saklanmış öğrencilere bu gerçeği duyurmakla görevlendirilir. Bu görev karşısında, kadınların vaaz edip edemeyeceği sorusu pek akıl karı değildir.

Bu eşsiz gönderilişte Meryem'e bir kadın elçi diyorum; Dirilmiş Olan tarafından görevlendirilmiş bir kadın. Bir bahçede Havva ayartılmıştı. Bu bahçede ise hiçbir erkek görünmüyor. Yalnızca Rab'bini ve kendisini özgür kılanı özleyen ve onu arayan bir kadın. Yaşayan İsa'yı değil, ölü İsa'yı. Varlığını ona bağlamıştı. O, onun her şeyiydi. Bu sadakat ve sevgi Rab İsa tarafından takdir edilir ve onurlandırılır.

Mecdelli Meryem Dirilmiş Olan'la ilk karşılaşan ve ondan, dirilişinin haberini öğrencilerine duyurma görevini alan kişi olarak anıldığı için (Yuhanna 20:11-18), daha ilk kilisede elçilere eşit biri olarak saygı gördü. 3. yüzyılda Romalı Hippolytos, *apostola apostolorum* onursal unvanını, yani elçilerin kadın elçisi unvanını temellendirdi; bu unvan ilahiyatçı Hrabanus Maurus ve hatta kadın imgesine daha önce değindiğim Akinolu Thomas tarafından da benimsendi.

"İsa bir kadın hareketi değil, insanlar için bir hareket kurdu. Yine de kadınların onun fikirlerine özellikle açık olması şaşırtıcı değildir. Kimi zaman düşmanca davranan bir ailenin yalnızlığında hapsolmuş kadınlar, dünyanın ne kadar güvensiz, adaletsiz ve yalnız bir yer olduğunu biliyorlardı."[38]

İsa'da, kadının hiyerarşik olarak boyun eğmesine ya da kilisedeki kamusal bir hizmetten veya önderlik hizmetinden dışlanmasına ilişkin en ufak bir işaret bulamıyorum. Onun kadınlara karşı davranışında, rabbilerin kadın imgesinin Yaratıcı'nın tasarısından ne kadar uzaklaştığı açıkça görülür.

Mesih Havva'nın kızlarına sahip çıktı. Tanrı'yı en derin özünde kusursuz biçimde açıklayan O.

Sen hep iyisin ve bana çok iyilik yapıyorsun! RAB, senin isteğini anlamama yardım et!

Mezmur 119:68 (Gute Nachricht, Almanca Kutsal Kitap çevirisi)

38. Boulding, Elsie, 358, A View of Woman through Time, 1976

Ya Rab, sözün sonsuza dek kalıcıdır, gökler kadar sağlamdır.

Mezmur 119:89 (Neue Genfer Übersetzung NGÜ, Almanca Kutsal Kitap çevirisi)

4 KADINLARIN DOSTU PAVLUS

İsa ile Pavlus'un aynı şeyi kastetmediğini ve söylemediğini sık sık duydum, bazen de kendim düşündüm. Sanki birbirleriyle çelişmişler gibi. Böyle görmek isteyen, gerekçeler kurabilir. Ben, kadınlar söz konusu olduğunda da Pavlus'un İsa'nın ayak izlerinde yürüdüğünü düşünüyorum. Onların onuru, adanmışlığı ve sadakati söz konusu olduğunda. Gerçekten de kilisedeki kadın imgesini mektuplarıyla İsa'dan bile daha çok biçimlendiren Pavlus'tur. Ama onu yanlış anlayan, İsa ile arasında bir karşıtlık kuracaktır.

Pavlus'un kendisi, mektuplarının bazı bölümlerinde, birçokları için kadın düşmanı olarak tarihe geçmesine yol açacak nedenler verir. Ama algı değişiyor. Bunun nedeni de söz konusu bölümleri belki farklı anlayabilecek ve anlamak zorunda olmamızdır. Bu konuda daha sonra ayrıntılı bilgi vereceğim.

Kadınlara pek değer vermeyen ve Yunan düşüncesinden etkilenmiş olan Ferisi geleneğinden gelmesine rağmen, Pavlus bundan tamamen özgür kılındı.[39] Bu kitabın başka bir yerinde, Şam yolunda Mesih'le karşılaşmasının hemen ardından Arabistan'da geçirdiği üç yılın, Ferisi biçimlenmesinin bütün bu yükünden kurtulmak için zorlu bir okul olduğu tahminini dile getiriyorum. *Çünkü İsa'nın daha önce yıktığı Talmudik kadın imgelerinin Tanrı'nın Egemenliği'nde yeri yoktur.*

Yorulmak bilmeyen hizmetkâr Pavlus'un çalışması birçok kadınla çevriliydi ve onlarla iç içe örülmüştü. Bu kadınlar onun görevine katılmıştı ve bir zincirin halkaları gibi vazgeçilmez emektaşlardı. Korkarım bazı erkekler, Tanrı'nın kendi Egemenliği'nde kadınlar aracılığıyla ne büyük işler ve meyveler meydana getirdiğinin farkına varmadılar. Bütün yüzyıllarda, özellikle 18. ve 19. yüzyılda. Kadınların kamusal alanda öğretmesine ve önderlik etmesine izin olup olmadığının Tanrı için görünüşe göre hiç önemli olmadığı zamanlarda. Nasıl çevirirseniz çevirin: *Sorunlar, "yaratılışın efendileri" Kutsal Yazı'nın erkek egemen yorumunda ısrar edip Tanrı'nın kadınların hizmeti için olan amacını âdeta etkisiz kıldıklarında ortaya çıktı (Luka 7:30).*

39. Öğretmen Gamaliel'in meslektaşlarından daha olumlu bir kadın imgesine sahip olduğu ve bunu öğrettiği, Pavlus'un da bunu benimsediği yönünde bir varsayım da vardır.

Bu bölümde, evlenmemiş olan Pavlus'un mektuplarında kadınları nasıl adlarıyla andığına dair birkaç örnek veriyorum. Burada önce erkek ve kadın olmaya ilişkin ilkesel ya da dogmatik konular söz konusu değildir; onlara daha sonra geleceğim. Söz konusu olan, Pavlus'un ilişki içinde olduğu gerçek kadınlardır. "Pavlus'la ortak hizmette bağlantılı olan kadınların sayısından yola çıkılırsa, kadınların Müjde'nin duyurulmasında ve genç kiliselerdeki hizmetlerde etkin biçimde yer alması olağan bir şeymiş gibi görünüyor. *Aslında Pavlus kadın ve erkek emektaşlarını betimlemek için aynı dili kullanır".*[40]

Bu bakımdan Romalılar'a Mektup'un 16. bölümündeki selam listesi iyi bilinir; orada kadınlar yalnızca adlarıyla değil, hizmetlerini belirten niteliklerle de anılır. Kadınların kamusal önderlik görevlerinden dışlanmasını savunanlar bu metinleri benden farklı okurlar. Bunun nasıl kastedilmiş olabileceğine siz karar verin. Yaratılış anlatısından yola çıkan ve bu kitabın başka bölümlerinde ayrıntılı olarak işlenen okuyuşum, cinsiyetlerin kilisenin kamusal hizmetinde de eşit olduğu yönündedir; bu okuyuş yalnızca mümkün olmakla kalmaz, bazı durumlarda apaçıktır.

4.1 Lidya

İlk Avrupalı Hristiyan bir kadındır: Roma kolonisi Filipi'deki mor kumaş satıcısı Lidya. Evini Pavlus'un, yol arkadaşlarının ve Avrupa'daki ilk Hristiyan kilisesinin hizmetine sunar. Yalnızca Pavlus'un öğretilerini alan biri değil, Pavlus'un konuşma ortağıdır. Evin tek hanımıdır. Pavlus'u ve yol arkadaşı Silas'ı kendi evinde kalmaları için zorlar:

> [Elçilerin İşleri 16:14-15] Tiyatira kentinden mor kumaş satıcısı, Tanrı'ya tapan Lidya adında bir kadın da dinliyordu. Rab onun yüreğini açtı; o da Pavlus'un söylediklerine kulak verdi. Kendisi ve ev halkı vaftiz edildikten sonra bize yalvarıp şöyle dedi: Eğer benim Rab'be sadık olduğuma karar verdiyseniz, evime gelin ve kalın. Ve bizi buna zorladı.

40. Tucker, Liefeld, 436, aktaran Kuen, Alfred, Die Frau in der Gemeinde, 1998

> [Elçilerin İşleri 16:40] Cezaevinden çıktıktan sonra Lidya'nın evine gittiler; kardeşleri (ya da: Lidya'nın evinde toplanmış kardeşleri) görünce onları yüreklendirdiler ve oradan ayrıldılar.

"Bu, onun evinin kısa sürede bir ev kilisesinin çekirdeği hâline geldiğini gösterir. Kiliseler evlerde toplanırdı. Ve yalnızca Lidya değil, başka kadınlar da evlerini kiliselerin hizmetine sunan kişiler olarak karşımıza çıkar. Bunda bu insanların doğal bir önderlik rolü de yatar – kilisede ev sahipleri olarak bir önderlik rolü; bu kadın ve erkek ev sahipleri ilgili kiliselere önderlik etmiş ve ibadetlere başkanlık etmiş de olabilirler."[41]

4.2 Fibi

> [Romalılar 16:1-2] Kenhere'deki kilisenin *hizmetkârı* olan kız kardeşimiz Fibi'yi size tavsiye ederim. Onu Rab'de, kutsallara yaraşır biçimde kabul edin ve herhangi bir işte size ihtiyacı olursa ona yardım edin; çünkü kendisi birçoklarına, bana da *destek* (Grekçe: prostatis) olmuştur.

Fibi'yle başlayan selam ifadesi, onu Romalılar'a Mektup'u Korint'ten Roma İmparatorluğu'nun başkentine götüren kişi olarak gösterir. Orada mektubu büyük olasılıkla kilisede (ya da ev kiliselerinde) yüksek sesle okumuş ve sorular üzerine açıklamıştır. Korint'in bir liman banliyösü olan Kenhere'deki kilisenin kadın diyakozudur. Pavlus'tan, postacılığı aşan, son derece sorumlu bir görev alır.

"Romalılar'a Mektup'taki bu gözlemin, hizmetteki kadınlar konusundaki tartışmanın sonu olmadığını ve olamayacağını vurgulamak istiyorum. Ele almamız gereken başka metinler, bağlamlar ve yorumlar vardır. Ama Pavlus'un, kadınların kiliselerde bir tür konuşmacı rolü üstlenmesinde görünüşe göre hiçbir sorun görmediğine dikkat çekiyorum. Eğer gerçekten çekinceleri olsaydı, Fibi'yi Roma'ya göndermesi gerçekten çok, çok tuhaf olurdu. Benim vardığım sonuç şudur: Pavlus'un kadın diyakoz Fibi'ye övgüsü, onun Pavlus'un hamisi (kilisenin hamisi) olarak konumu ve mektubu taşıyan kişi ve Roma'daki kiliselerde

41. Sabine Bieberstein, Eichstätt'ta Yeni Antlaşma bilimcisi, Deutschlandfunk'ta röportaj, 2013

Pavlus'un temsilcisi olarak rolü, kadınların kilisenin öğreten yaşamının bir parçası olduğunu gösterir ve Pavlus onları açıkça yüreklendiriyordu".[42]

"Fibi'nin basitçe Kenhere'deki ev kilisesinin merkezî kadını olduğu varsayılabilir; belki evini hizmete sunmuş, Rab'bin Sofrası'nı, yani Rab'bin akşam yemeğini karşılamıştı. Fibi'nin bütün bunlardan sorumlu olduğu, çünkü bu kilisenin avukatı ya da hamisi olarak da çalıştığı – bütün bunlar Romalılar 16'ya dayanarak söylenebilir."[43]

Pavlus ona *prostatis* der; Elberfelder'de (Almanca Kutsal Kitap çevirisi) bu "destek" (Beistand) diye çevrilir. Ama Yeni Antlaşma'da yalnızca bir kez, bu yerde geçen bu sözcük *yönetmek, başkanlık etmek* anlamına da gelir. "Helenistik bir Yahudi olan ve diasporada büyüyen Pavlus'un, kentin önde geleni, efendisi, savunucusu ya da başkanlık eden görevlisi anlamındaki Grekçe prostates kavramını iyi bildiğini makul olarak varsayabiliriz. Bu da şu anlama gelir: Roma'daki Hristiyan önderler Fibi'yi karşıladıklarında, onun geldiği yerde Hristiyan bir önder kadın olduğunun bilincindeydiler."

Romalılar 12:8'e göre yönetmek, Mesih'in bedeninde bir lütuf armağanıdır; bu yüzden kesinlikle yalnızca erkeklerin işi değildir. Kadınlar da bu armağana erkekler kadar sahiptir. Yönetmek, ihtiyarın görevine aittir (1 Selanikliler 5:12; 1 Timoteos 5:17 / 3:4-5, 12). Pavlus'un bu sözleri karşısında kadınların kadın ihtiyar ya da yönetici olması da yadırganacak bir şey olmamalı. Toplantıda susmak zorunda olan ya da kamusal alanda konuşmasına veya önderlik etmesine izin verilmeyen biri, kiliseyi yönetme ve kilisenin bakımını üstlenme hizmetini ve buna ait olan söz ve öğreti emeğini (1 Timoteos 5:17) asla gayretle yerine getiremez.

"O bir prostatis'tir, yöneten bir kadındır; ona diakonos da denir ve iş burada başlar: Bu bir hizmetçi midir, bir kilise yardımcısı mıdır, bu nasıl çevrilir?" Tefsirciler bunu bugüne kadar tartışıyor. Yeni Antlaşma'nın Einheitsübersetzung'u (Almanca Kutsal Kitap çevirisi) yalnızca "Kenhere kilisesinin hizmetkârı" bir kadından söz eder. "... Bu kavramın yorumlanması ya da etki tarihi şöyle gelişmiştir: Pavlus gibi bir erkek kendine diakonos dediğinde, o Söz'ün hizmetkârıdır, yani bir elçidir, Söz'e hizmet eden dürüst, özgür bir

42. Bird, 37

43. Heininger, Bernhard, Würzburg, a.g.e.

adamdır. *Ama bir kadına böyle denildiğinde, o bir kilise yardımcısıdır; şu anlamda: Sadece yardım eder.*"[44] Fibi, Pavlus'la birlikte Mesih'in mesajının yayılması için çalışanların geniş çevresine aittir. Pavlus ona kız kardeş der; bu da onun kişisel takdirini ve ikisi arasındaki ilişkiyi belirtir. Mektubu getiren kişi olarak Fibi, Roma kilisesinin soruları için ilk muhataptı. Pavlus'un düşünce yollarını biliyordu ve böylece metnin ilk yorumcusu sayılabilir.

Pavlus, Hristiyanlığın belki de en önemli belgesini Fibi'ye, bir kadına emanet etti. Bu yalnızca bir ipucu değil, Tanrı'nın Egemenliği'ndeki hizmet ve rol söz konusu olduğunda cinsiyetler arasında hiçbir fark gözetmediğinin bir kanıtıdır.

4.3 Priska

> [Romalılar 16:3-5] Mesih İsa'da emektaşlarım olan Priska ile Akvila'ya selam söyleyin (onlar benim canım için kendi canlarını tehlikeye attılar; yalnız ben değil, uluslar arasındaki bütün kiliseler de onlara teşekkür ediyor); evlerinde toplanan kiliseye de selam söyleyin.

En sık anılan *Priska ile Akvila çifti*, belki de Pavlus'un misyon çalışmasındaki en uzun süreli ve en yakın emektaşlarıdır. Yahudi Hristiyanlardı. Evli çiftlerde her zaman önce erkek anılmasına rağmen, Yeni Antlaşma eş olan Priska'yı dört kez (altı anılıştan) önce anar. Neden? Çünkü hizmette önden giden ve önderlik eden oydu. Belki kocasından daha yetenekli olduğu için. Yine de ikisi bir ekip olarak eşit değerde ve eşit konumda, birlik içinde birlikte çalıştılar. Her biri diğerinin güçlü ve zayıf yanlarını biliyordu. Priska bir kadın olarak stratejik açıdan da önemliydi; çünkü kadınlar çoğunlukla erkekler tarafından değil, kadınlar tarafından Müjde'yle tanıştırılırdı. Önde Priska olmak üzere ikisi de Apollos'u eğitti. Pavlus'un kendisi tarafından eğitilmiş, birlikte çadır yaptıkları uzun saatlerde soru ve cevaplarla yetiştirilmiş olan ikisi de başkalarını eğitecek donanımdaydı. Burada özellikle Priska'yı, bir kadını anmak gerekir. Kocası onun arkasında, ikinci sırada duruyordu; ama bu yüzden aralarında bir hiyerarşi yoktu.

44. Sutter Rehmann, Luzia, Basel

4.4 YUNYA

> [Romalılar 16:7] Akrabalarım ve benimle birlikte tutuklu kalmış olan Andronikos ile Yunya'ya selam söyleyin. *Onlar elçiler arasında seçkin kişilerdir* ve benden önce Mesih'e ait olmuşlardır.

Pavlus misyoner bir çifti daha övgüyle anar. Yeni Antlaşma'nın en erken yorumcuları olan kilise babaları Yunya'dan büyük saygıyla söz ederler. Yuhanna Hrisostomos (MS 344-407) Yunya hakkında şöyle yazar: "Elçi olmak büyük bir şeydir. Ama elçiler arasında ünlü olmak – bunun ne büyük bir övgü olduğunu düşün. Elçi unvanına layık görülmesi için bu kadının bilgeliği ne kadar büyük olmalı."

Ne var ki bazı çevirilerde bugün bile *Yunya* yerine başka bir ad okunur: *Yunyas* – bir erkek. Oysa Yunyas adı kanıtlanabilir biçimde ilk kez 13. yüzyılda ortaya çıkar – Augustinusçu bir münzevi ve kilise öğretmeni Akinolu Thomas'ın öğrencisi olan Romalı Aegidius'ta. *Yunya neden Yunyas oldu? Çünkü birçok Hristiyanın dünya görüşünde kadın elçi olamaz ya da olmamalıdır.*

Araştırmalarda artık, dişil biçim olan Yunya'nın Pavlus'un asıl yazdığı ad olması gerektiği görüşü kabul görmüştür. "Geçen yüzyılın ortasında, antik çağda Yunyas erkek adının neredeyse hiç bulunmadığı, yani kanıtlanmadığı, oysa Yunya kadın adının sıkça kanıtlandığı saptandı. Yunya'yı Yunyas yapan şey büyük olasılıkla ancak yanlış bir görev anlayışı temelinde açıklanabilir. Andronikos ile Yunya, Romalılar 16:7'de elçiler arasında seçkin olarak nitelendirilir; Yunya'yı elçiler arasında saymak bir güçlük olmuştur ya da hâlâ bir güçlüktür."[45]

Kadın elçi Yunya lehinde ve aleyhinde ileri sürülen görüşler ve yayınlar sayısızdır. Eğer elçiyse, bunu Onikiler ya da bir Pavlus anlamında değil, stratejik ve etkili bir misyoner olarak yapmıştı. Elçi olmamış olsa bile, gördüğü takdir çok büyük olmalıdır. Antik kültürde bu olağan değildi. *Bu, Müjde'nin şifalı etkisinin cinsiyet sorusuna da nasıl yayıldığını gösterir. Ama erkek egemen bir kilise dünyasının bu konuda ne kadar zorlandığını da.*

45. Heininger, Bernhard, a.g.e.

"Andronikos ile Yunya'nın, belki de evli bir çiftin, bir kilise tarafından bir misyoner gibi gönderilen biri anlamında elçi olmaları mümkündür; Filipililer 2:25'teki Epafroditus ve 2 Korintliler 8:23'teki Titus gibi. Ancak bu tür insanlar genellikle geldikleri kilise tarafından 'kiliselerin elçileri' ya da 'sizin elçiniz' diye, hatta Fibi gibi 'Kenhere kilisesinin hizmetkârı (kadın diyakozu)' diye adlandırılır. Bunun yerine Andronikos ile Yunya, İsa'nın dirilişinin tanıkları oldukları ve şimdi Filistin dışında yürüttükleri görev için o zaman görevlendirildikleri anlamında elçi olmuş olabilirler (1 Korintliler 15:6-7). Bu, Pavlus'un onların 'benden önce Mesih'e ait olduklarını' söylemesiyle desteklenir; demek ki MS 30-32 yılları civarında bir zaman Filistin'de imana gelmişlerdi. Romalılar'a Mektup'ta 'elçi' sözcüğünün geçtiği diğer tek yerler, Pavlus'un uluslara gitme görevini anlatır (Romalılar 1:1; 11:13). Eldon Epp kısa süre önce şunu saptadı: *'Hristiyanlığın en erken kuşağında açıkça böyle adlandırılan bir kadın elçinin bulunduğu bir olgu olarak kalıyor ve bugünkü Hristiyanlar – sıradan imanlılar ve din adamları – bununla yüzleşmek zorundadır (ve sonunda yüzleşeceklerdir de)."*[46]

4.5 Meryem, Trifena ile Trifosa, Persis

[Romalılar 16:6] *Sizin için çok emek veren* Meryem'e selam söyleyin.

[Romalılar 16:12] *Rab'de emek veren* Trifena ile Trifosa'ya selam söyleyin. *Rab'de çok emek vermiş olan* sevgili Persis'e selam söyleyin.

Pavlus emekten ve hizmetten söz ettiğinde insan neyi düşünür? Pavlus bütün hizmetini, yaptığı her şeyi *emek* olarak özetler (örn. 1 Korintliler 15:10; 16:10; Galatyalılar 4:11; 1 Selanikliler 3:5; 5:12); misyonerlik, öğretmek, öğüt vermek; çoğu zaman kamusal alanda gerçekleşen ve Söz'e yönelik hizmetler olan bütün hizmetler. *Bu kadınların hizmetini Pavlus'unkinden farklı anlamak için ne gerekçemiz var?* Bunlar, kendi çevrelerinde, kendi bireysel durumlarında Mesih'e hizmet eden cesur kadınlardı. Yalnızca ocak başında ya da evde değil, ev kilisesinde de. Henüz kilise binaları yoktu. Ama özel evlerde ya da açık havada toplanılırdı. Hristiyanlar kamusal meydanlarda, işliklerde ya da hanlarda da toplanırdı. Ya da Lidya'nın yanında olduğu gibi ırmak kıyısında, vaftizlerde de bu tür kadınlar,

46. Bird, Michael, a.g.e.

Rab'deki erkek kardeşleri gibi güçlü biçimde öne çıkardı. Pavlus'un övdüğü şey, Tanrı'nın Egemenliği için kamusal alanda görülebilen ve duyulabilen emektir.

Kenhereli Fibi'yi de katarsak, Pavlus Romalılar 16'da toplam 10 kadın anar. Pavlus'un diğer mektuplarındaki kadınları da katarsak, andığı kadınların sayısı 18'e çıkar. Pavlus kadınların hizmetine değer veriyordu ve birçoğunu hizmet ortağı olarak görüyordu. Onlara hiçbir zaman kadın pastör ya da kadın ihtiyar demedi; ama erkek hizmet ortaklarına da hiçbir zaman pastör ya da ihtiyar demedi. Pavlus emektaşlarından hiçbir zaman güç, yetki ya da saygınlık ima eden terimlerle söz etmedi. Onların kendi erkek ve kız kardeşleri olduğunu ve tıpkı kendisi gibi İsa Mesih tarafından görevlendirilmiş kişiler olduğunu anlıyordu. Onun hizmet ve birlikte çalışma anlayışı buydu.

4.6 Evodiya ile Sintihi

> [Filipililer 4:2-3] Evodiya'ya yalvarıyorum, Sintihi'ye de yalvarıyorum: Rab'de aynı düşüncede olsunlar. Evet, senden de rica ediyorum, sadık hizmet arkadaşım, onlara yardım et; *çünkü Müjde uğrunda benimle birlikte mücadele ettiler*.

Müjde uğrunda birlikte mücadele etmek, Müjde'yi duyurmuş olmaktan başka bir anlama gelemez. Hem de kamusal alanda karşı çıkışla da karşılaşacak biçimde.

Bu iki kadın arasında anlaşmazlıklar vardı. Bunun topluluk üzerinde doğrudan etkisi oldu. Bu, ikincil bir cephe değildi; kilisenin yüreğine dokunuyordu. Bundan, belirli önderlik ya da yönetim işlevleri üstlendikleri sonucu çıkarılabilir. Pavlus onları Kliment'le ve öbür emektaşlarla bir solukta anar. İki bireysel oyuncusunun ekip anlayışından vazgeçmemesi için uyarılması gereken bir ekip gibi.

Belki de Pavlus'un Filipililer'e Mektup'un başında selamladığı ve seslendiği gözetmenlere (*episkopos*) ve hizmetkârlara (*diakonos*) aittiler. Kadının erkeğe hiyerarşik olarak boyun eğmediğine ve kadınlarla erkeklerin kilisede eşit konumda birlikte çalıştığına inanan biri için bu okuyuş hiçbir sorun oluşturmaz.

4.7 Kloe

[1 Korintliler 1:11] Kardeşlerim, Kloe'nin ev halkından bazıları aranızda çekişmeler olduğunu bana bildirdiler.

Belki de şu söylenebilir: Pavlus, Korintliler'e birinci mektubun tam başında açıkça, Korint'te ne durumların hüküm sürdüğünü Kloe'nin ev halkından duyduğunu yazar. Çünkü bu şu anlama gelir: Bu Kloe kilisede önemli bir rol, kamusal bir rol oynar. Bir önder kadın olması ve heyeti Pavlus'a onun göndermiş olması pekâlâ mümkündür.

Her hâlükârda, yalnızca Pavlus'un iyi bir tanıdığı olan bir kadın değildi; Pavlus onu, Korintliler arasında özel bir önemi olduğu için anar. Pavlus'ta böyle bir önem servetle, cinsiyetle ya da iyi bağlantılarla değil, imanlılara hizmet yoluyla kazanılır.

4.8 Nimfa

[Koloseliler 4:15] Laodikya'daki kardeşlere, Nimfa'ya ve *onun evinde toplanan kiliseye* selam söyleyin.

Bir ev kilisesini barındırabilecek bir evin ev sahibi kadınlarının önderlik görevleri de üstlenmiş olması akla yakındır. Zorunlu değildir, ama pekâlâ mümkündür. Zaten bir kadının imandaki kardeşleri davet etmesi başlı başına dikkat çekicidir. Ev sahibi olarak dul olabilirdi. Eğer evliyse ve kocası da imanlıysa, kocası değil de onun ev sahibi olarak anılması daha da dikkat çekicidir. Priska ile Akvila'nın sıralamasında olduğu gibi. Antik çağın aile evinde kadın çoğu zaman yöneticiydi; kocasının altında olsa da orada büyük bir bağımsızlıkla hareket ederdi. Koloseliler'de, ataerkil ailenin âdeta ev düzeni olan sözde ev düzeni listesinin de anılması dikkat çekicidir: [Koloseliler 3:18] "Ey kadınlar, Rab'be ait olanlara yaraştığı gibi kocalarınıza boyun eğin." Yine de davet eden Nimfa'dır.

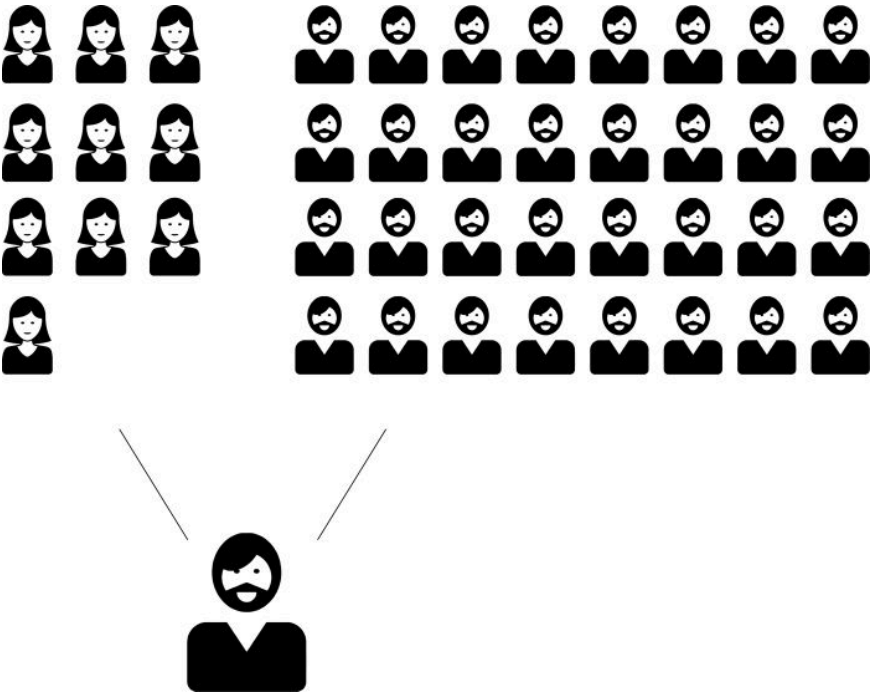

Pavlus Yeni Antlaşma'da 39 kişiyi adlarıyla emektaşı olarak anar. Bunlardan 10'u kadındır. Hepsinden aynı şekilde, hiçbir fark gözetmeden söz eder. Kardeşler hareketinden (Açık Kardeşler) gelen, dünya çapında saygı gören ünlü ilahiyatçı F. F. Bruce şunu belirtir: "*(Pavlus) emektaşları arasında erkeklerle kadınlar arasında hiçbir fark gözetmiyor gibi görünür. Hem erkekler hem kadınlar Müjde'nin hizmetinde birlikte çalışmaları için övgü alırlar; konum ya da işlev bakımından birinin öbüründen gizli bir farkı olduğuna dair hiçbir ima olmaksızın."* Belki daha başka kadınlar da anılabilir ve onların adları ve nitelikleri daha ayrıntılı incelenebilirdi. *Ama artık açıkça ortada olmalı: Pavlus gibi biri, çağı için hiyerarşik duvarları yıkan devrimci bir kadın dostuydu. İsa'nın okulundan geçmiş biri*; dünyadaki İsa'yı kişisel olarak tanımamış olsa da. Ama onun hakkında olabildiğince çok şey öğrenmek için birçok fırsatı kullandı. Petrus'tan ve emektaşı Luka'dan İsa hakkında çok şey öğrenmiş olmalı. Bunlara İsa'nın kadınlara karşı davranışı da dahildi. Bildiğimiz kadarıyla yolculuk ekibinde yalnızca erkek emektaşları olduysa da, bu metinlerin gösterdiği gibi kadınları ikinci sıraya koyacak hiçbir fark gözetmedi. Onun için belirleyici olan,

onların ne kadar sadık, ne kadar yetenekli ve hizmete ne kadar hazır olduklarıydı. Cinsiyet onun için önem taşımıyordu!

4.9 Pavlus, emziren anne

Pavlus bir akım başlatıcıydı. Çağının akımına karşı. Toplumsal hiyerarşi düzenini gayretle güvenceye alan, savunan ve yaşayan Greko-Romen erkeklik ideali, Pavlus'ta hiçbir olumlu yankı bulmaz. Zayıfları zayıf bırakmak isteyen ve kendi güç konumunu pekiştiren bu ataerkil ve güç odaklı davranış, kilise için büyük bir tehlikedir. Korint'teki gerginliklerin ve bölünmelerin neredeyse hepsinin ardında bu davranış gizliydi. *Güç meseleleri bugün de erkekler arasında hâlâ bir rol oynar ve çoğu zaman içeriğin önüne geçer. Burada yalnızca kadınların, örneğin önderlik eden kardeşlerin ya da ihtiyarların eşlerinin varlığı bile şifalı bir etki yapabilirdi.*

Pavlus kendini birkaç kez, kendisinin Mesih'i örnek aldığı gibi örnek alınması gereken kişi olarak tanıtır (1 Korintliler 4:16; 11:1; Filipililer 3:17; 1 Selaniklıler 1:6). İyi konuşamayan bir adamdır, Mesih uğruna bir akılsızdır, çocuğunu emziren bir kadındır, çocuklarına utanç getiren bir babadır ve bekâr bir adamdır (1 Korintliler 1–7). Böyle bir adam, o zamanki toplumda zorunlu olarak alt bir konumda bulunur ve bunun sonucu olarak erkeklere ayrılmış kurumlardan ve konumlardan dışlanırdı.

"Pavlus'un bakış açısından ataerkilliğin kurumları bu çağın baskıcı yapılarıdır ve Tanrı halkının nasıl yaşaması gerektiğini temsil etmez. ... Erkekler akılsız olmalıdır; baskın konuşmacılar değil; Roma mahkemelerindeki statüyü kullanmamalı, tersine anlaşmazlıkları çözmek için daha düşük statüdeki erkekleri atamalı, bedenlerini eşlerine teslim etmeli ve zayıfların yeme alışkanlıklarına uymalıdırlar. Bu tür uygulamaların amacı, Roma kenti Korint'te kol gezen rekabeti ve güç ve statü peşinde koşmayı yaratan davranışlara son vererek Korintlileri parçalamakla tehdit eden hizipçiliği önlemektir. *Pavlus, Roma kent ortamlarında olağan olan statü ve güç oyunlarının türünü baltalayacağını bildiği özgül, Mesih'e benzer bir erkek kimliği yaratır. Pavlus'un amacı imanlılar topluluğunun birliğidir.* Bu birliğe ulaşmak için Pavlus, topluluğun bazı üyelerini diğerlerinin üstüne

koyan hiyerarşi düzenlerini doğrudan sorgular; bunu, bu tür sistemlerden yararlanabilecek topluluk üyelerini, kendilerini topluluğun daha düşük statüdeki üyeleriyle özdeşleştiren kimlikleri bilinçli olarak üstlenmeye çağırarak yapar. *Güç ile erkekliğin her yerde var olan bağı, Pavlus'un Korint'teki erkeklerin peşinde koştuğu bu tür erkekliğe değinmesini gerektirdi.*"[47]

Tanınmış İngiliz yazar Tom Holland, antik toplumda erkeğin rolü sorusuyla ilgili şu gözlemleri yapar: "(Antik dünyanın) cinsel ekonomisi, özgür Roma erkeklerinin istedikleri herkesle ve istedikleri biçimde cinsel ilişkiye girme mutlak hakkına dayanır." İktidardaki erkeklerin genel davranışıyla ilgili olarak da şöyle der: "Neredeyse her bakımdan bu, bizim düşünme biçimimiz için tarifsiz derecede acımasız bir dünyadır". *Holland'a göre Pavlus'un mektupları ve düşüncesi bu dünyaya büyük bir etkiyle girer ve özellikle baskın erkek dünyasını rahatsız eder.*

47. Being Subordinate Men: Paul's Rhetoric of Gender and Power in 1 Corinthians, Brian J. Robinson, Lanham, 2019, 214

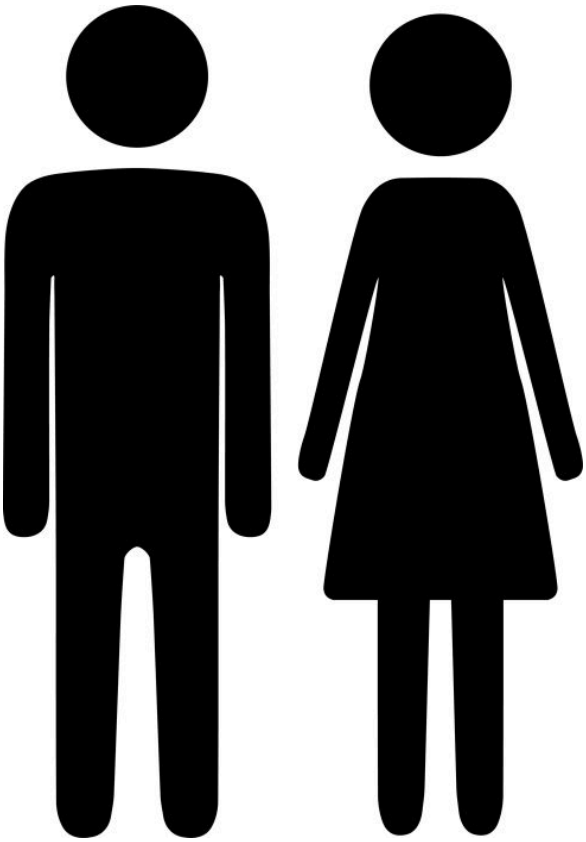

5 Evlilikte erkek ve kadın

Yaratılış öyküsünden, kadının erkeğe hiyerarşik olarak boyun eğmediği sonucunu çıkardım. Eski Antlaşma'da bu talep edilmez. Sonra elçilerin mektupları okunduğunda, kadının erkeğe boyun eğmesi gerektiğine birden fazla kez işaret edilir. Bundan – birkaç bin yıl sonra da olsa – şimdi evlilikte yaşanması gereken bir hiyerarşi çıkarılabilir. Bu talimatlar nasıl anlaşılmalıdır? Bunun için birinci yüzyılın evlilik ve aile yaşamına geriye dönüp bakmak gerekir. Erkek ile kadının tarih içindeki ilişkisi hakkında daha önce anlattığım ve alıntıladığım birçok şey burada bir kez daha canlı biçimde hatırlatılacak.

5.1 Antik ev ve kuralları

Oikos (Grekçe: οἶκος), antik Yunan'da ve Roma'da yaşamın merkezini oluşturan ev ve geçim topluluğuydu. Oikos aileyi, hizmetkârları ve köleleri, toprağı, binaları ve bütün taşınır eşyaları kapsıyordu – Roma villasına benzer biçimde. Ailenin reisi efendiydi, yani Kyrios. O, karısına ve çocuklarına, çoğu zaman da oikosta yaşayan yetişkin oğullarına ve onların eşlerine ataerkil biçimde egemen olurdu.

Ev, yaşam alanıydı ve bizim aile dediğimiz şeyin antik biçimiydi. Bir ya da iki çocuklu çekirdek aile olarak değil, anne baba ya da kayınvalide ve kayınpeder ile evlenmemiş aile üyelerini de kapsayan geniş aile olarak. Bir evin büyüklüğü elbette mali güçle bağlantılıydı. İnsanların büyük çoğunluğu yoksuldu ve geçim sınırında ya da onun altında yaşıyordu. Kerpiç kulübelerde yaşasalar bile, toplumsal aile yapıları yine de antik evin yapısıydı.

Antik ev, antik toplumun bel kemiğiydi. Evin başında durmak ve onu yönetmek, evin efendisine, *paterfamilias*'a düşerdi. Antik yazarların toplumun çekirdeği ve küçük çapta bir kent olarak tanımladığı ev (domus), aynı zamanda ilk Hristiyan kiliselerinin en önemli metaforlarından biri oldu. Örneğin kilise ya da topluluk,

Tanrı'nın ev sahibi olarak başında durduğu bir ev ya da ev halkı olarak adlandırıldığında (bkz. Timoteos'a mektuplar ve Titus'a mektup).

Böylece ev, antik ailenin özüdür; gerçek bir evdir ve aynı zamanda Tanrı'nın evinin, yani kilisenin bir simgesidir. Hristiyanların toplantıları bu evlerde yapılırdı.

Elçilerin İşleri ve Pavlus sık sık *ev*den söz eder. Bir evin ne olduğuna ilişkin tasavvurumuzu, zamanımızın gözlüğüyle değil, Pavlus'un zamanındaki kültürel çevre içinde anlamalıyız.

Evlerinin başında duran kadınlar vardı; bunların azımsanmayacak bir kısmı dul kadınlardı. Bu kadınlar ev kiliselerine ev sahipliği yaptılar ve bu sıfatla önderlik görevleri de üstlendiler.

Antik ev, her gün tanrılara kurban sunulan bir ev sunağıyla kutsal bir yerdi. Evdeki insan topluluğunun esenliği, tanrılarla ilişkinin bakımına (cultus) bağlıydı; bu bakım tanrılarla barışı güvence altına almalıydı. Ev, kadının alanıydı; bu tapınma eylemlerini rahibe olarak o yerine getirirdi. Bir kadın Hristiyan olduğunda, ama kocası olmadığında, ne zor durumların ortaya çıktığını bir düşünün.

Bu tarihsel olgular konu açısından neden önemlidir? Çünkü elçiler talimatlarını, son ayrıntısına kadar bilmediğimiz ve bugün içinde yaşamadığımız bu antik ilişki yapılarının içine söylüyorlar.

Ev, yani (geniş) aile, Yeni Antlaşma'da verili bir şey olarak anlatılır. Ne iyi ne de kötü olarak değerlendirilir. Çok eski bir "kültür ürünüdür". Binlerce yıl boyunca birçok üstünlüğü ve sakıncasıyla böyle gelişmiştir. Müjde işte bunun içine gelir.

5.1.1 Yeni Antlaşma'da ev düzeni listeleri

"Yeni Antlaşma'da bir ev düzeni listesi (Almanca: *Haustafel*), antik bir Hristiyan evinin üyeleri için, birbirleriyle ilişkilerinde geçerli bir konum, işlev ya da rol kuralı anlamına gelir. Martin Luther'in ortaya koyduğu bu terim (Küçük İlmihal'in ikinci eki, 1529), Luther Kutsal Kitaplarında 'Die christliche Haustafel' ('Hristiyan ev düzeni listesi') biçiminde Efesliler 5:21–6:9 ve

Koloseliler 3:18–4:1 için ara başlık olarak kullanılır. Terim, ahlaki nitelikteki Yeni Antlaşma metinleri için kullanılır; bu metinler evdeki, bazen de kilisedeki ('Tanrı'nın evi' olarak, 1 Timoteos 3:15) kişi gruplarına yöneliktir, ama toplumsal-siyasal alana yönelik değildir."[48]

Kocaların ve karıların evlilikte nasıl davranmaları ya da birbirleriyle ilişkilerinde rollerini nasıl anlamaları gerektiğine ilişkin bölümler, ev düzeni listeleri ya da ev halkı kuralları denilen metinlere aittir. *Yeni Antlaşma'nın evlilik öğretisi şu soruyla bağlantılıdır: Bazıları ya da tümü artık Hristiyan olduğuna göre, bütün ev halkları birbirlerine göre yeni konumlarını nasıl görmelidir?* Bunun için Yeni Antlaşma'da ve ilk Hristiyan yazılarında sayısız örnek vardır:

Efesliler 5:21–6:9; Koloseliler 3:18-19; 1 Timoteos 2:8-15 (erkekler–kadınlar)

1 Timoteos 6:1-2 (köleler–efendiler)

Titus 2:1-10 (yaşlı erkekler, yaşlı kadınlar, genç erkekler, köleler)

1 Petrus 2:18–3:7 (köleler, karılar, kocalar)

Bunlar, Didache dahil daha sonraki Hristiyan yazılarında başka yönlerde geliştirilir: Didache 4:9-11 (babalar, çocuklar, efendiler, köleler); Barnabas 19:5-7 (babalar, çocuklar, köleler, efendiler); 1 Klemens 1:3 (önderler, gençler, kadınlar), 21:6-9 (önderler, yaşlılar/yetişkinler, gençler, karılar, çocuklar); Ignatius'un Polikarp'a mektubu 4:1–6:2 ve Polikarp'ın Filipililere mektubu 4:2–6:1 (karılar, dullar, diyakozlar, genç erkekler, bakireler, ihtiyarlar).

Toplumsal gruplara yönelik bu tür temel öğütler Hristiyan olmayan metinlerde de görülür; belki en açık biçimde Aristoteles'in Politika'sında, sonra Arius Didymus'ta ve sokak filozoflarında (Ps.-Charondas, Ps.-Zaleukos).

"McKnight, bu ev kurallarının farklı okurlara farklı biçimde seslendiğini belirtir. Bazıları için bunlar ataerkil yapıları açıkça destekler; babanın ve kocanın ev halkının reisi olduğu yönündeki hiyerarşik görüşü doğrular; bununla da onun, gözetimi altındaki herkes üzerinde yetkiye sahip olduğunu açıkça kastederler. Başkalarına ise başka bir şey gösterirler. '*Bazıları bu bölümlerde ataerkilliğin*

48. WiBiLex, Das wissenschaftliche Bibellexikon im Internet (Almanca)

kurulduğunu keşfederken, başkaları tam da bu yapının tahttan indirildiğini ya da en azından tahttan indirilme şansına sahip olduğunu görür. Öyle görünüyor ki, Kutsal Kitap'ta sık sık olduğu gibi, bu ev düzeni listeleri onları okurken bize yazarların eski bakış açılarından bir şey ve kendimiz hakkında bir şey anlatıyor! ... *Ev düzeni listesinin yorumlanmasının kendi toplumsal tasavvurlarımızı da beraberinde getirdiği konusunda hepimiz hemfikir olmalıyız."*[49]

Çünkü o zamanlar Hristiyan bir kadın için, kendisinden boyun eğme beklendiğini duymak yeni bir şey değildi. Ama ben şunu hayal ediyorum: Kocalara yönelik talimat herkes duyabilsin diye, yani bütün ev kilisesi duyabilsin diye yüksek sesle okunuyor ve bütün ev halkında büyük dalgalar yaratıyor. Artık kadın ve çevresi, bu davranışın ondan, paterfamilias'tan da beklendiğini biliyordu. Hristiyan devrimi burada gerçekleşir.

5.1.2 Hristiyan ev düzeni listelerinin etkisi

"Scot McKnight, Hristiyan ev düzeni listelerinin somut bir amacı olduğuna dikkat çeker. Bunlar 'toplumsal güvenlik, savunma (apologetik) ve müjdeleme için bir zemin olarak toplumca saygın davranış biçimlerini teşvik edecek şekilde düzenlenmişti' (1 Petrus 2:13–3:7, özellikle 2:12, 14; 3:2).

Hristiyanlar 'özgür insanlar olarak yaşamalı, ama özgürlüklerini kötülük yapmak için kullanmamalı; Tanrı'nın köleleri olarak yaşayın' (1 Petrus 2:16). *Hristiyanlar yıkıcı bir mesaj duyurmakla kuşkulanılıyordu; bu yüzden mercek altına alındılar. Ev halkı Grek-Roma ahlak felsefesinde 'uygarlığın temel birimi olarak' anlaşıldığı için, kuşku uyandıran dinlerin aile üzerindeki etkisi yakından izleniyordu.*

Mektuplar, ev düzeni listelerinde, o zamanki rütbe anlayışından uzaklaşarak ve onu tersine çevirerek yıkıcı unsurlar taşır. Mektuplarda alt konumdakilere doğrudan seslenilir. Bu, açıkça Hristiyan bir yeniliktir; antik bir ortamda görünüşe göre eşsizdir. Yeni Antlaşma'daki ev düzeni listeleri kadınlara, kölelere ve çocuklara, kocalarının, efendilerinin ve babalarının yanında doğrudan seslenir. Bu, yazarın hem onların eylem yeteneğini hem de onurlarını tanıdığının bir işaretidir.

49. Peppiatt, Lucy, s. 87-88, Rediscovering Scripture's Vision for Women: Fresh Perspectives on Disputed Texts, 2020, IVP Academic, Downers Grove, Illinois

Hurtado şöyle yazar: "*Bu kadar mütevazı bir onur tanımanın bile, bu eski ortamda, başka türlü durumlarını değiştirme olanağı olmayanlar için ne anlama geldiğini aceleyle göz ardı etmemeliyiz.* Modern okur için açık olmayan şey, Hristiyan ev düzeni listelerinin alt konumdaki grupları 'kendilerine yöneltilen öğütlere yanıt verebilecek ve bundan sorumlu olan' ahlaki failler olarak görmesidir. *Bütün ev halklarının birlikte tapındığını ve mektupların toplanmış kiliseye okunduğunu unutmayın. Alt tabakalar üstlerine verilen talimatları duyuyordu, üstler de onlarınkini. Hristiyan ev düzeni listelerinin neden yıkıcı olduğunun gerçek anahtarı budur: Erkeklere, kadınlara, kölelere ve çocuklara tanınan yaygın rütbelerin ve onlara yöneltilen beklentilerin tersine çevrilmesini kendi içlerinde taşırlar."*[50]

5.1.3 Efesliler 5'teki ev düzeni listesi

Antik ev düzeni ya da ev düzeni listesi başlığı altında, iki tanınmış Kutsal Kitap yorumcusundan alıntı yapıyorum. Onlar, müjdenin bu eski yapılar için altüst edici ve devrimci gücünü güzelce özetliyor.

Michael Bird, tanınmış NICNT dizisindeki yeni Efesliler yorumu hakkında Lynn Cohick'le bir söyleşi yaptı ve ona başka soruların yanı sıra şu soruyu sordu:[51] *Bugün ev düzeni listeleriyle ne yapacağız? Onlara harfiyen uymaya mı çalışmalıyız, yoksa onları putperest toplumsal ahlakı Hristiyanlaştırma girişimi diye güzelleştiriyor muyuz?*

"Kutsal Yazı'ya itaat etmeliyiz – elbette! Soru, Pavlus'un neyi istediğidir. İşte burada 'harfiyen' kavramı devreye girer. Kölelikle ilgili kuralları içeren Kutsal Yazı'ya harfiyen itaat edemeyiz, çünkü kölelik yasaktır (köleliğin, örneğin kadın ticaretinde olduğu gibi, hâlâ var olduğunun farkında olsam da). Pavlus'un toplumlarda kölelik olması gerektiğinde ısrar etmediğini üstü kapalı olarak kabul ederiz; o daha çok bir ihtiyaca değinir: Kilise, köle ve köle sahibi olan üyelerine nasıl davranmalıdır? Onun insan ilişkisi ve karakter / erdem konusunda ne istediğini bulmalı ve bunu kendi bağlamımızda uygulamalıyız. Kölelikle ilgili bölümden şunu çıkarıyorum: Pavlus'un ifadesi – Tanrı kimseyi kayırmaz – egemenlik ve istismar ilişkilerinin özüne dokunur. Kölelik egemenlik, şiddet

50. Peppiatt, Lucy, s. 87-88, Rediscovering Scripture's Vision for Women: Fresh Perspectives on Disputed Texts, 2020, IVP Academic, Downers Grove, Illinois

51. www.patheos.com/blogs/euangelion/2020/07/lynn-cohick-on-ephesians/#disqus_thread

kullanımı ve yıldırma üzerine kurulmuştu. Bunların hepsi Tanrı için kabul edilemez, çünkü O herkesi eşit değerde görür.

Putperest toplumsal ahlak hiyerarşikti; toplumsal açıdan üstün olanlar, zenginler ve baskın olanlar için bir egemenlik düzeni vardı, yoksullar içinse toplumsal konum / saygınlık eksikliği. Kadın bir köle sahibi, erkek kölesi üzerinde yetkiye sahipti. Bu durumda mülkiyet cinsiyetten üstün geliyordu. *Roma dünyasındaki çok katmanlı, karmaşık toplumsal hiyerarşi nedeniyle herkes bir başkasına boyun eğmek zorundaydı ve işin anahtarı bunu doğru yapmaya özen göstermekti. Bugün 'boyun eğme' sözcüğünü olumsuz bir sözcük olarak görüyoruz, ama antik çağda durum böyle değildi.* Pavlus bütün imanlıların '*birbirine boyun eğmesini*' (Efesliler 5:21) istediğinde, onların birbirlerine inançta kardeş olarak saygı göstermelerini diler; toplumun imanlıya rastlantısal olarak tanıdığı toplumsal değer nedeniyle değil. Karısını, Mesih'in kilisesi için yaptığı gibi kendini feda ederek seven bir koca, Yahudi olmayan dünya için devrim niteliğindeydi. Pavlus evliliğe karşılıklılığı, birlikteliği ve dayanışmayı getirir, çünkü koca karısını kendi bedeniymiş gibi görür. Burada, kadının da kocasını kendi bedeniymiş gibi gördüğü ima edilir. Pavlus bunu 1 Korintliler 7:1-4'te yazar; orada kocanın kendi bedeni üzerinde yetkisi olmadığını, ama karısının olduğunu belirtir. *Evliliği nasıl bir karşılıklı, kendini feda eden sevginin belirlemesi gerektiğini bir kez fark edelim. O dönemde herkesin, başkalarını onurlandırmak için dönemin kültürünün bir parçası olarak birine boyun eğdiğini de fark edelim. O zaman, harfiyen 'Kadınlar kocalarına, Rab'be olduğu gibi' (5:22) denilen o tartışmalı yere yeni bir gözle bakabiliriz.* Dikkatli okur fiili unuttuğumu fark edecektir, ama aslında fiili atlayan Pavlus'tur. Daha doğrusu fiili önceki ayetten alır; orada bütün imanlıların Mesih'e saygıdan / Mesih korkusundan ötürü birbirine boyun eğmesi istenir."

5.1.4 Karşılıklı boyun eğmenin nedeni

Tanınmış ilahiyatçı ve tefsirci Craig Keener, Efesliler 5'teki ev düzeni listesi hakkında başlangıçta biraz alaycı bir dille yazar[52]: "Pavlus'un bazen adı kötüye

52. www.cbeinternational.org/resource/article/mutuality-blog-magazine/case-mutual-submission-ephesians-5. www.cbeinternational.org sitesi, kilisede erkeğin ve kadının rolü konusunda iyi kaynaklar sunar. Bu sitenin sloganı şudur: Kadınlar ve erkekler birlikte önderlik eder, eşit olarak hizmet eder.

çıkar. Köle anlatıları, İsa'yı seven ama Pavlus'tan nefret eden eski kölelerin duygularıyla doludur. Çünkü köle sahipleri düzenli olarak Efesliler 6:5'i alıntılardı: 'Köleler, efendilerinize itaat edin.' Köle sahiplerinin alıntılamadığı şey, bölümün geri kalanıydı; orada şöyle devam eder: 'Ey efendiler, siz de onlara aynı şekilde davranın' (6:9). Yani köleler efendilerine itaat etmek zorundaysa, efendiler de kölelerine itaat etmek zorundadır!

Birinci yüzyılda biri Pavlus'u bu noktada harfiyen aldı mı? Muhtemelen hayır. *Ama bu, şu gerçeği değiştirmez: Onun gerçekte söylediği şey, zamanının köleliğe karşı en radikal görüşlerinden birini dile getiriyordu. O, kurumu zorla devirmekten söz etmiyordu;* zamanının başarısız köle ayaklanmaları bile bunu hiç denememişti. Ama o, salt kuramın ötesine geçen bir ahlaktan söz ediyordu.

Bazı erken dönem Stoacı filozoflar insanların eşitliğini savunmuştu, ama Stoacılar bundan geri çekilmişti ve buna gücü yetenlerin köleleri vardı. Pavlus ilke olarak Stoacılara katılıyordu: Kölelerin ve köle sahiplerinin gökte aynı Efendisi olduğunu doğruladı (Efesliler 6:9). *Ama onun 'onlara aynı şekilde davranın' talimatı kuramın ötesine, uygulamaya geçer.*

Bu bir rastlantı değildir; Pavlus'un ya da kâtibinin kaleminin bir sürçmesi değildir. Pavlus ev düzeni listesine ilişkin bütün bölümünü karşılıklı boyun eğmeyle çerçeveler. Ev düzeni listeleri nedir, diye mi soruyorsunuz?

Yunan düşünür Aristoteles, devlet yönetimi üzerine çalışmasında ailenin rolüne geniş bir bölüm ayırmıştı. Orada erkek ev reisine karısını, çocuklarını ve kölelerini yönetmesini öğütledi. Sonraki düşünürler aynı şemayı, çoğu zaman aynı sırayla benimsedi. *Roma, dinsel azınlık gruplarının bu geleneksel değerleri baltaladığından kuşkulanıyordu. Bu yüzden bu tür gruplar çoğu zaman Roma değerlerine bağlılıklarını vurgulamaya çabalardı.*

Pavlus bir dizi ev düzeni listesini Aristoteles'le aynı sırayla sunar: erkek ev reisinin karılarla, çocuklarla ve kölelerle ilişkisi. Pavlus'un dinsel bir azınlığın üyesi gibi düşünmesi mümkündür – ne de olsa Roma tutsaklığından yazıyor ve büyük olasılıkla Roma'da bulunuyor (Efesliler 3:1; 4:1; 6:20).

Ne var ki Pavlus standart formülü değiştirir. Yalnızca köle sahibi erkeklere seslenmek yerine, kilisenin daha büyük bir bölümünü oluşturan kadınlara, çocuklara ve kölelere de seslenir. (Pavlus'un kentlerdeki kiliselerinde köleler ev köleleri olurdu; bunlar daha fazla özgürlüğe sahipti ve öteki kölelerden daha sık azat edilme fırsatı bulurdu. Yine de hâlâ köleydiler.)

Üstelik erkek ev reisine hiçbir zaman yönetmesini söylemez. Bunun yerine o, karısını sevmeli ve onun için yaşamını feda ederek ona hizmet etmelidir (5:25). Çocuklarını kışkırtmamalı (6:4) ve kölelere Tanrı'nın kulluk arkadaşları gibi davranmalıdır (6:9).

En önemlisi şudur: Pavlus bütün talimatlar dizisini (5:21–6:9) karşılıklı boyun eğmeye çağırarak çerçeveler: birbirine boyun eğmek (5:21), kölelere karşı bile (6:9). *Bu, boyun eğmeyi yeni bir bağlama yerleştirir: hepimizi birbirimize hizmet etmeye çağıran Rabbimiz'in örneği ve öğretisi* (Markos 10:42-45; krş. Yuhanna 13:14-17, 34-35; Galatyalılar 5:13-14).

Bugün bazı erkekler Efesliler 5:22'yi ('Ey kadınlar, kocalarınıza boyun eğin') bağlamından koparak alıntılamayı sever; tıpkı köle sahiplerinin Efesliler 6:5'i alıntıladığı gibi.

Ama Grekçede 5:22'de fiil yoktur. Yalnızca şunu söyler: 'Ey kadınlar, kocalarınıza.' Elbette 'Kadınlar, kocalarınıza ne isterseniz onu yapın' demez. Grekçe dilbilgisi, fiili önceki ayetten almamızı öngörür ve bu fiil 'boyun eğmek'tir. Ama fiil 5:21'den alındığı için, 5:21'dekinden başka bir anlama gelemez. *Kadının boyun eğmesi, karşılıklı boyun eğmenin yalnızca bir örneğidir; tıpkı kocanın karısı için yaşamını feda etmesi gibi.*

Bazıları şöyle itiraz eder: 'Ama boyun eğme açıkça yalnızca kadın için!' Ah, ama sevme buyruğu da açıkça yalnızca koca içindir (5:25). Yine de bütün Hristiyanların birbirini sevmesi gerektiğini (5:2) ve bütün Hristiyanların birbirine boyun eğmesi gerektiğini (5:21) anlarız. *Pavlus bütün durumları kapsamaya çalışmasa da, bize birbirimizle nasıl yaşamamız gerektiğine dair genel bir ilke verir: başkasının çıkarını gözetmek, birbirimizi dinlemek ve başkalarını kendimizden çok sevmek."*

5.1.5 Hristiyan yaşamı için talimatlar – bugün

Demek ki ev düzeni listeleri denilen metinler her yaşam durumunu kapsayıp onun için somut talimatlar veremez. Ama her zaman ve her yerde geçerli olan talimatlar vardır. "Bu ev düzeni listeleri üzerine düşünürken, Kutsal Kitap'ın toplum içinde Hristiyan olarak yaşamak için nasıl bir çerçeve sunduğunu düşünüyoruz. Ama bunlar birçok kişi için düpedüz önemsiz olabilir, çünkü kendi yaşam durumlarına hiç benzemezler. Bir kişi yalnız yaşıyorsa, çocuğunu tek başına büyütüyorsa ya da Batı'da sık görüldüğü gibi bir arkadaş topluluğuyla birlikte yaşıyorsa, ev düzeni listeleri onun topluluk yaşamına hiçbir katkı sağlamayacaktır. Ayrıca Hristiyanların köle sahibi olmayacağını varsayıyoruz. Yani köle olmayacak, belki koca, karı ve çocuk da olmayacak. Yüzyıllardır manastır topluluklarında olduğu gibi, ev halkında yalnızca erkekler ya da yalnızca kadınlar olabilir. Bu bağlamlarda Hristiyan yaşamı ev düzeniyle değil, bol miktardaki '*birbirinize*' davranışlarıyla biçimlenecektir. Yeni Antlaşma'da bu türden 59 ayet vardır. Bunlarda bütün Hristiyanlar her şeyden önce 'birbirini sevmeye', bağışlamaya, cesaretlendirmeye, barış içinde yaşamaya, birbirine katlanmaya, birbirine boyun eğmeye, birbiri için dua etmeye, sahip oldukları her şeyi birbiriyle paylaşmaya çağrılır; birbirinden nefret etmemeye, birbirini karalamamaya, birbirine yalan söylememeye, birbirini ısırmamaya ya da yiyip bitirmemeye çağrılır. *Evli Hristiyan ve Hristiyan anne ya da baba da bu 'birbirinize' ayetlerine bağlıdır ve her şeyden önce 'karşılıklı sevgi' öğüdüyle biçimlenmelidir."*[53]

5.1.6 Antik evde kadın

Antik evdeki yaşam gerçekliğini somut kılmak için, kadınların, özellikle de kadın kölelerin şu tasviri insanı ayıltır: "Şunu da belirtmek önemlidir: Ev kiliselerindeki kadınların yaşamını incelerken iki tür kanıt bulduk. Bir yanda kadınların topluluk yaşamının her düzeyinde önderlik rolüne, paylaşımına ve katılımına ilişkin kanıtlar, öte yanda kadınların güçsüzlüğüne ve acılarına ilişkin kanıtlar. İlk Hristiyan kadınlar, bu dönemde kadınların karşı karşıya kaldığı korkunç

53. Peppiatt, 88, a.g.e.

yazgıların ve durumların birçoğundan kurtulamadı. Dikkatimiz özellikle sistemdeki en güçsüz kadınların sıkıntısına yöneldi; ister Yahudi, ister Hristiyan, ister başka olsunlar: kadın kölelerin. Toplum kölelik üzerine kurulmuştu ve onsuz var olamazdı. *Ne kadar mütevazı olurlarsa olsunlar, ev halklarının çoğu kısmen köle emeğine dayanıyordu. Kölelerin, sahipleri için ve sahiplerinin onları kullanımına sunduğu herkes için cinsel olarak el altında olması doğal bir şeydi.* Doğurganlık çağındaki Hristiyan kadın köleler kendilerini çoğu zaman neredeyse olanaksız durumlarda bulmuş olmalıdır. Çünkü onlara Hristiyan ahlak kurallarına göre yaşamaları öğretiliyordu, ama bunu yapmaları çoğu zaman olanaksızdı. Örneğin şunu dışlayamayız: Bazıları için kendi çocuklarına ve çocuklarının babasına karşı iffet ve sadakat olanaksızdı. Kilise gruplarına üye olan bazı çaresiz kadın köleler için de, özellikle Hristiyan olmayanların mülkiyetindeyseler, bir bebeği terk etmek hayatta kalmak için bir zorunluluk gibi görünmüş olabilir. İnanlı bir ev halkında yaşamın farklı olacağını umardık, ama bunun böyle olduğuna dair sağlam bir kanıt yoktur. Bütün ev halklarının çoğu zaman yeni inanca birlikte dönmediğine dair ise bol kanıt vardır. Büyük olasılıkla, çoğunluğu Hristiyan olmayan ev halklarında, iman yaşamı gerçekten zor olan birçok Hristiyan köle vardı".[54]

İsa Mesih'e ve O'nun öğrencisi olan herkese karşı zorlanmadan ve isteyerek boyun eğme ya da teslimiyet, İsa'nın nasıl olduğunu gösterir. Köle sahibi köleye ve koca karısına boyun eğdiğinde – ve tersi – Tanrı'nın kendi özü ortaya çıkar. *Ama karşılıklı boyun eğmede bunun nedeni bir hiyerarşi farkı olamaz.* (O zamanki) dünyada norm ve zorunlu tutum budur. Tanrı'nın Egemenliği'nde öyle değil. Bu yüzden kadının kocasına boyun eğmesinin bir hiyerarşi ilişkisiyle hiçbir ilgisi yoktur. Boyun eğmenin ayırt edici özelliği, eşitliğe rağmen boyun eğen bir tutum benimsemektir; bir hiyerarşi bunu zaten gerektirdiği için değil.

Son olarak şunu belirtiyorum: Bu antik çağ yalnızca tarihsel olarak sonsuz uzaklıkta hissedilmiyor. Biz Batı'da, Almanya'da, çok farklı, daha özgür, daha kolay, daha güvenli, hatta pek çok bakımdan bereketli bir zamanda yaşıyoruz. Ev düzeni listelerini kendimiz için nasıl okuyoruz? Bugün harfiyen uygulanabilirler mi? Onları nasıl uyguluyoruz?

54. Osiek, Carolyn, 2006, A Woman's Place: House Churches in Earliest Christianity, 127

5.2 Baş ve boyun eğme: Efesliler 5

Pavlus Küçük Asya'ya, Yunanistan'a ve İtalya'ya gittiğinde, kadınlara çok farklı bir gözle bakan kültürlerle temasa geçti; bugün Batı'da bize alışılmış gelenden çok farklı bir gözle. Bu yüzden Pavlus'un evlilik, aile ve kadınların rolü hakkındaki açıklamalarını, kadınların o zamanki durumunun ve onlara nasıl davranıldığının ışığında görmeye çaba göstermeliyiz.

Erkeğin baş oluşu için klasik metin Efesliler 5'tir. Pavlus açıkça ve yanlış anlaşılmaya yer bırakmadan, kocanın karısının başı olduğunu ve karısının ona boyun eğmesi gerektiğini söyler:

> [Efesliler 5:22-33 – Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir] Ey kadınlar, Rab'be boyun eğer gibi kendi kocalarınıza boyun eğin. Çünkü Mesih nasıl kilisenin başıysa, koca da karısının başıdır; O bedenin Kurtarıcısı'dır. Ama kilise nasıl Mesih'e boyun eğiyorsa, kadınlar da her konuda kocalarına öyle boyun eğsin.
>
> Ey kocalar, karılarınızı sevin; tıpkı Mesih'in kiliseyi sevdiği ve kendini onun uğruna feda ettiği gibi. Bunu, kiliseyi kutsal kılmak için yaptı; onu söz aracılığıyla suyla yıkayarak temizledi. Kiliseyi yüceltilmiş olarak kendine sunmak istedi; lekesiz, buruşuksuz ya da buna benzer bir kusuru olmadan, tersine kutsal ve kusursuz olarak. Aynı şekilde kocalar da karılarını kendi bedenleri gibi sevmekle yükümlüdür. Karısını seven kendini sever. Çünkü hiç kimse hiçbir zaman kendi etinden nefret etmemiştir; tersine, onu besler ve ona bakar; tıpkı Mesih'in kiliseye yaptığı gibi. Çünkü biz O'nun bedeninin üyeleriyiz, O'nun etinden ve kemiklerinden. "Bu nedenle insan annesini babasını bırakıp karısına bağlanacak ve ikisi tek beden olacak." Bu sır büyüktür; ama ben bunu Mesih ve kilise için söylüyorum. Yine de siz de, her biriniz karısını kendisi gibi sevsin; kadın da kocasından korksun.

Pavlus Koloselilere şöyle yazar:

[Koloseliler 3:18-19] Ey kadınlar, Rab'de yakışık aldığı gibi kocalarınıza boyun eğin. Ey kocalar, karılarınızı sevin ve onlara karşı acı davranmayın.

5.2.1 Baş

Efesliler 5'te insan başı (Grekçe: *kephale*) mecazi anlamda yönetim organıdır. Bu metin bölümünde de, mektubun başka yerlerinde de baş üstünlüğü, yüceliği, egemenliği simgeler.

Dikkat çekici olan şudur: Başın bu yönetme, önderlik etme ve karar verme işlevi tek bir sözcükle bile anılmaz ya da istenmez. Erkeklere verilen somut talimatları öne çıkarırsak, baş oluşu hangi işlevlerin tanımladığını, hangilerinin tanımlamadığını anlarız:

1. Yine de siz de, her biriniz karısını kendisi gibi sevsin.
2. O, Mesih gibi, bedenin Kurtarıcısı'dır (onu kurtaran).
3. Ey kocalar, karılarınızı sevin; tıpkı Mesih'in kiliseyi sevdiği ve kendini onun uğruna feda ettiği gibi.
4. Aynı şekilde kocalar da karılarını kendi bedenleri gibi sevmekle yükümlüdür.

Bu metin bölümünde ayetlerin çoğu erkeklerle ilgilidir, yalnızca 3'ü kadınlarla. Pavlus'un başın yetkisini neden tanımlamadığı ya da istemediği, bir niyetle bağlantılı olsa gerek. Bunu öylesine unutmuş değildir. Aşağıda bu konuda daha fazlası var.

5.2.2 Antik çağda aile

Bu 5. bölümde ve 6. bölümün başında konu evli çiftlerdir. Sonra babalar ve çocuklar, köleler ve efendiler. Bu kişiler *evi*, yani geniş aileyi oluşturur (bkz. bölüm 5.1); bunlara büyükanne ve büyükbabalar ya da kayınvalide ve kayınpederler, bekâr kardeşler, teyzeler ve amcalar da eklenebilir. Toplum bugünkü gibi çekirdek ailelerle biçimlenmiş değildi. Bütün ev halkı tek bir çatı

altında yaşardı. Ataerkillik olarak. Baba, her durumda bir erkek, evde öncelikli konuma sahipti. Yalnızca kendi karısı üzerinde değil.

(Geniş) ailenin bu toplumsal yapısı Pavlus'un bir vahyi değil, onun zamanının olağan durumudur. *O yeni ya da daha iyi bir aile modeli tasarlamaz; yeni bir "davranış modeli" tasarlar.*

Burada anlatılan hiyerarşik sıralama ideal model değildir – Pavlus onu Mesih'le ve kiliseyle karşılaştırsa da –, düşüşün sonucudur. Ataerkillik, kadına söylenen ceza sözlerinin gerçekleşmesinin bir parçasıdır: Erkek kadına egemen olacaktır.

Mesih ile kilisenin karı kocayla karşılaştırılması bir öğretim imgesidir, bir benzetmedir. Erkek baş ile, Mesih ile karşılaştırıldığında, onu yükümlülük altına sokan bir imge. Ve Mesih ile kilise arasındaki, kadınla koca arasındaki ilişki söz konusu olduğunda, hiyerarşiyi tam da birinci sıraya koymayan bir imge. Bu imgede söz konusu olan birlik, paylaşım, bakım ve hepsinden önce sevgidir.

Belki bu benzetmenin çift katlı bir anlamı vardır; bu anlam, yazıldığı dönem için bugünkünden daha önemli ya da daha uygundu. Bir yandan bu imge o zamanki rol dağılımını benimser, ama aynı zamanda onu yeniden tanımlamak için.

5.2.3 Harfiyen mi almalı?

Hiyerarşik bir baş-beden imgesini bugüne harfiyen aktarabilir miyiz? Pavlus burada evlilik ve aile yaşamının normunu mu anlatıyor? Ev topluluğu bağlamında çocukları ve köleleri nasıl anlattığıyla karşılaştırıyorum. Şöyle der:

> [Efesliler 6:1-4 – Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir] Ey çocuklar, Rab'de anne babanızın sözünü dinleyin, çünkü doğru olan budur. "Annene babana saygı göster" – vaat içeren ilk buyruk budur – "ki iyilik bulasın ve yeryüzünde uzun ömürlü olasın."
>
> Ve siz babalar, çocuklarınızı öfkelendirmeyin, onları Rab'bin terbiyesi ve öğüdüyle yetiştirin.

Bu sözlerin bugün bizim için söyleyeceği önemli şeyler vardır. Ama şunu sormak yerindedir: Çocuklar o zaman ve bugün hangi yaşa kadar anne babanın yetkisi

altındadır? Babanın çocukları üzerindeki yetkisi bugünkünden çok daha büyüktü. Çocuklar bugün bağımsızlığa doğru yetiştirilir. *Dikkat çekici olan, bu ilişki için de sevgiden söz edilmemesidir. Ne anne babalar ne de çocuklar için.*

Köleler söz konusu olduğunda da durum Tanrı'ya şükür tamamen değişmiştir; ama bu metinde bu ifade edilmez:

> [Efesliler 6:5-9 – Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir] Ey kullar, bedence efendilerinize korku ve titremeyle, yüreğinizin içtenliğiyle, Mesih'e itaat eder gibi itaat edin. Göz hizmetiyle değil, insanları hoşnut etmeye çalışanlar gibi değil, Mesih'in kulları olarak itaat edin. Tanrı'nın isteğini yürekten yerine getirin ve insanlara değil, Rab'be hizmet eder gibi gönül hoşluğuyla hizmet edin. Çünkü biliyorsunuz ki, köle olsun özgür olsun, her kim iyi bir şey yaparsa, bunun karşılığını Rab'den alacaktır. Ve ey efendiler, siz de onlara aynı şekilde davranın ve tehdidi bırakın. Çünkü biliyorsunuz ki hem onların hem de sizin Efendiniz göklerdedir ve O'nda kişi ayrımı yoktur.

Bu sözleri kim harfiyen yaşayabilir? Onları zamandan bağımsız olarak bugünkü işveren-çalışan ilişkisine aktarmak başarısız olacaktır. Olmaz! Antik çağdaki gibi kölelik artık yoktur. Burada da Pavlus köleliğin adaletsizliğine karşı çıkmaz; müjde aracılığıyla yeni insanlar olmuş tarafların tutumuyla ilgilenir. Hristiyanlar iş ilişkilerini yalnızca bu talimatlara göre düzenlemez. Bugün için ölçü olarak İsa'nın ve Tanrı'nın başka sözlerini de eklerler.

Benzer şey hükümetlerimize karşı davranışımız için de geçerlidir. Pavlus ve Petrus bu yetkililere boyun eğmeyi ister. Bu yönetim biçimleri ve onları yönetenler ideal olmaktan çok uzak olsa bile. Tıpkı ataerkilliğin, köleliğin ve antik çağda çocuklara davranış biçiminin ideal olmadığı gibi.

Pavlus aile ve iş gibi toplumsal yapılarda geçerli olan talimatlar verdiğinde, ancak bildiği ve kendi zamanında olağan olan şeyden yola çıkabilir. O, 21. yüzyıldaki Hristiyanlara yazmadı! Yine de bu, bizim için tanrısal norm olan Tanrı'nın sözüdür.

Bu metinler durumun ideal olmadığı konusunda susar. Bugünkü bakış açısından önemli şeylere değinilmez. Onları bugünkü duruma uygulamalıyız. Bütün Kutsal

Kitap okurları ve Kutsal Kitap'a sadık olanlar bunu bilinçsizce zamanımıza taşır; her şeyi harfiyen aldıklarını düşünenler de.

Kocalara verilen talimatlara ve kadınların davranışına geri dönelim. Burada da, efendiler ve kölelerde olduğu gibi, bunu harfiyen bugüne aktarmak mümkün değildir.

Bu talimatları uygulamak isteyen, antik çağın koşullarını yeniden canlandırmak zorunda kalırdı. *Muhafazakâr, Kutsal Kitap'a sadık Hristiyanların da bugünkü evlilik anlayışı antik çağdan o kadar uzaktır ki, bunun bire bir bugün için geçerli olduğunu ileri sürmek neredeyse tehlikelidir.* Çünkü hangi kadın kocasına "her konuda boyun eğer"? Hangi kadın kocasından *korkar*? Burada saygıdan fazlası kastedilmektedir. Bazı sözcükleri yumuşatarak ya da sevimli göstererek ve bir şekilde 21. yüzyıla uygun hâle getirerek işin içinden sıyrılamayız. Harfiyen uygulamak isteniyorsa, o zaman yazıldığı gibi, tam olarak ve eksiksiz. Belki bu, güçlü biçimde ataerkil kültürlerde mümkün ve gereklidir, Tanrı'nın idealine hiçbir zaman uymasa da. Oralarda birçok kadın kuşaktan kuşağa aktarılan aile geleneklerine hapsolmuştur. Çoğu zaman temel haklarını kullanamazlar ve çocukları ataerkilliğin insafına terk edilmiştir.

Bu metin harfiyen ya da biblisist biçimde yorumlanırsa, ondan karının kocaya hiyerarşik olarak boyun eğmesi sonucu çıkar. Bu, Kutsal Kitap'ın bütün tablosunun ve bugünkü yaşam koşullarına uygulanmasının hakkını vermez.

5.2.4 Bağlamsallaştırma

Bu sözcük muhafazakâr Hristiyanlar tarafından kuşkuyla izlenir. Ama bu, bir düşünme çabasını anlatmaktan başka bir şey değildir: Tanrı'nın düşüncelerini bugün, bizim tamamen farklı zamanımızda nasıl yaşayabiliriz? *Buna Kutsal Kitap'a sadakat de denebilir.*

Kadının her konuda boyun eğmesi söz konusu olduğunda, Pavlus bunun ne anlama geldiğini ayrıntılı olarak açıklamaz. Ne tek bir durum ne de bir örnek anlatılır. Bunu nasıl anlamalıyız? Kadın aile içi şiddeti kabul etmek zorunda mı? Her an cinsel ilişkiye hazır olmak zorunda mı? Her şeye erkek mi karar verir?

Sınırlar olduğunu kabul edeceğiz, *"her konuda"nın o zaman da bugün de her şey anlamına gelemeyeceğini de.* Gerçek şu ki, antik çağda kocasına boyun eğmeyen bir kadın (bu ayrıntıda ne anlama gelirse gelsin) müjde için kötü bir tanıklıktı.

Pavlus'un erkeklere açık bir mesajı vardır. Daha önce hiç böyle duyulmamış sözler: karısına koşulsuz sevgiyle yönelmek, ona kendisi gibi bakmak ve onu gözetmek. *Buna uyulduğunda, ataerkillikten bir "sevgi ataerkilliği" gelişebilirdi. Evlilik yaşamının pratiğinde sevgi, boyun eğmenin sonudur.* Çünkü sevgi hiçbir şeyi zorla elde etmez, karşılıklı uyum içinde yaşar. Sevgi dolu bir koca, karısının isteğini hiçe saymaz. Karının hiyerarşik olarak boyun eğmesine inanan erkekler de sonunda böyle davranacaktır. *Karşılıklı sevgi ve saygı, boyun eğmeyi ya da teslimiyeti aşar!* Pavlus bu metinde ataerkillikten dışarı doğru ilk büyük adımı atar. Köleliğin kaldırılması daha uzun süre gerçekleşmeyecekti. Aynı şey evlilik için de geçerlidir; evlilik de daha uzun süre eşit haklar temelinde yaşanmadı.

Bağlamsallaştırma her zaman gereklidir. Kutsal Kitap artık var olmayan durumlar için talimatlar verir. Ancak bizim (post)modern zamanımızda ortaya çıkan durumlar için talimat vermez ve veremez. O zamanlar huzurevleri, bugünkü gibi demokrasiler, internet, son derece gelişmiş ve yaşamı uzatan tıp vb. yoktu. Bu alanlarda nasıl davranırız? Kutsal Yazı'ya, İsa'ya, komşu sevgisi buyruğuna yönelmeye çalışırız.

5.2.5 Bir kez daha: baş

Baş bir metafordur, Pavlus'un evlilik birliğinin ilişkisine uyguladığı bir karşılaştırmadır. Baş sözcüğü kaynak, köken ya da ırmak ağzı anlamına gelebilir. Çoğu zaman gerçek anlamda kafayı. Ama aynı zamanda öncelik ve üst konumda olmayı da.

Efesliler mektubunda Pavlus başın ne olduğunu açıklar. 1:22'de dirilmiş ve tahta çıkarılmış Mesih, evrendeki bütün güçlerin ve varlıkların üzerinde baştır:

[Efesliler 1:22-23] Tanrı her şeyi O'nun ayakları altına boyun eğdirdi ve O'nu her şeyin üzerinde baş olarak kiliseye verdi. Kilise O'nun bedenidir, her şeyi her şeyde dolduranın doluluğudur.

Her şeyin üzerinde baş olarak Mesih, var olabilecek en yüksek onur yerine sahiptir. Kilise bu başa beden olarak armağan edilmiştir. *O'nun baş olarak kiliseye egemen olması değil, hayır; kilise her şeyin üzerindeki yerini O'nunla paylaşır. Baş ve bedenin birliğinde bu, "*(bütün) *Mesih"tir.* Tıpkı Havva'nın Adem'den alınması ve Adem'in ancak onunla birlikte, tek beden olarak tamamlanması, sonra da yaratılış görevini birlikte yerine getirmeleri gibi.

4:15-16'da beden başa doğru büyür ve baştan ruhsal besin ve gelişim alır (O'ndan, baştan; bkz. ayrıca Koloseliler 2:19):

[Efesliler 4:15-16] Her bakımdan baş olana, Mesih'e doğru büyüyelim. Bütün beden O'ndan, besin sağlayan her eklemle iyice birleştirilmiş ve bir arada tutulmuş olarak, ... sevgi içinde kendini geliştirmek için bedenin büyümesini sağlar.

Bu metafor, bedenin baş tarafından beslenip bakılmasını vurgular. *Baş imgesi, Mesih ile kilise arasındaki ilişkide hiyerarşik boyun eğmeyi vurgulamaz; koca ile karı arasındaki ilişkide de vurgulamaz. Bu imge erkek için bir örnektir: Mesih kilise için neyse, onun olması. Yani ona bakan, ona hükmeden değil.*

Bu arada, kadının suyla temizlenmesi bir köle işiydi. Pavlus rollerin yer değiştirmesinde son derece ileri gider: Artık baş, su banyosunda yıkama yaparak bir köle gibi bile olur (5:26).

Birinci yüzyıldaki yaşam gerçekliğine dönelim: O zamanlar kadınlar erkeklerden çok daha gençti. Bazıları 12 yaşında evlendiriliyordu. Yaş bakımından erkek doğal olarak daha güçlü roldeydi. Bu kültürel ve toplumsal ortamda boyun eğme bekleniyorduysa, bu genel olarak kadınlar için yeni bir şey değildi. Ve büyük bir yaş farkı olduğunda erkekler kendiliğinden baş oluyordu, adeta kadınların efendisi.

Bugün bizde durum farklıdır. Evli çift *karşılıklı* sevgi ve boyun eğme içinde yaşamın üstesinden birlikte geliyor ve bir aile kuruyorsa, kadının *tek taraflı* boyun eğmesine gerek yoktur. Bu soruyu birçok kez evli çiftlere sordum. *Pavlus'un Efesliler 5'te anlattığı bu boyun eğmenin bugün ya da kendi evliliklerinde tam olarak ne anlama gelebileceği sorusunu yanıtlayamadılar.* Bunu önemli kararlarla sınırlamak fazla kolay olurdu; son kararı erkeğin verdiği ve sorumluluğunu da üstlendiği

kararlarla. Hayır, sorduğum çiftler kararlarını, özellikle de önemli olanları, Rab'bin önünde birlikte verirler. Bir kez biri ötekini izler, bir kez de tersi. Bu tutum ve bu yol, baş ve beden imgesini zedelemez.

Mesih'in kiliseyi sevdiği gibi özverili ve kendini feda eden sevgi, müjdenin yeni ölçüsüdür. Farkı yaratan budur. Bu fark bir tohum gibi, yavaş ama durdurulamaz biçimde, Hristiyan evliliklerindeki ataerkillik betonunu kırmalıdır. Bu yenidir. Bu, göğün düşmüş bir dünyaya girişidir. Bu arada Pavlus talimatlarında ataerkilliği olduğu gibi bırakır ve onu açıkça eleştirmez. Böylece o dönem için, yetki olarak baş imgesi aile evinin ve evliliğin durumuna uyar. *Yaratılış 1 ve 2'de anlatıldığı gibi yaratılışa uygun ideal olmasa bile.*

Baş olarak, koca olarak yaşamak; önderlik etmek, sorumluluk üstlenmek, karısının arkasında durmak, onun için orada olmak demektir. Her şeyi onunla paylaşmak. Bu hiyerarşi değildir! Bu bir ikili birliktir, bir ekiptir. *Baş olmak hiyerarşi olmadan yalnızca mümkün değildir; aksine pratikte gerçekleştirilmesinin kavramı ve yoludur.*

Mesih'in örneğine göre "baş rolü", baş olmak, "baş konumu" sevgidir, bakımdır, korumadır – önden gitmektir. Kişinin kendini emanet ettiği bir güçtür; edilgenliğe değil, etkinliğe ve aynı zamanda karşılıklı fedakârlığa götüren bir birlikteliktir.

Katı, tek taraflı bir baş ve beden imgesi zaten her evliliğe aynı biçimde uygulanamaz, çünkü insanlar birbirinden çok farklıdır. *Baş ve beden metaforu önce birlikten, ortaklıktan ve son olarak ama en az onlar kadar sevgiden söz eder.*

5.2.6 Sonuçlar

Pavlus bir yandan ataerkil evlilik ve aile tablosunu eleştirmeden yansıtır. Öte yandan onu kökten değiştirir. *Ataerkillikteki fiilî yetki sevgi buyruğuna dönüştürülür; böylece eski yol terk edilir.* Koca, Pavlus'un söylediği gibi severse, kadının tek taraflı boyun eğmesi gündeme bile gelmez. Çünkü Mesih'in sevgisi erkekten de boyun eğmesini ve karısına saygı göstererek yaşamasını ister.

Pavlus bu bölüme giriş yaparken ya da onu öncekine bağlarken *herkese şöyle der: (Mesih'in bedeninde) birbirinize boyun eğin! Bu daha önce hiç böyle duyulmamıştı.* Bu

sözler ne kadar vurgulansa azdır.

Sonra Pavlus başın rolünü egemen, önderlik ya da yetki olarak anlatmaz. İlk bakışta sık sık üstünlük olarak açıklanan bu imgeye böyle bir yer vermez. *Baş egemenlik kurmaz. Koşulsuz ve kendini feda ederek sever.*

Pavlus burada bütün zamanlar için ideal bir evlilik ve aile tablosu çizmez. Var olan bir kültürün içine tamamen yeni bir şey getirir. *Müjde yeni şeyler yaratan bir tohumdur. Düşüşün sonuçlarından kurtuluştur.* Özgürleştirici değişimler hızlı gerçekleşmez. Uzun süre bastırılabilir ya da yeniden yok edilebilirler. Adım adım ilerler. En iyi durumda adım adım yeni ve daha iyi bir şey büyür. Eşit haklar içinde özgürce yaşamak öğrenilmelidir. Binlerce yıllık toplumsal yapılar on yılda iyileşmez.

Bu yüzden Pavlus'tan ve Petrus'tan kadınların boyun eğmesi gerektiğini duymamız şaşırtıcı olmamalıdır. Bu zaten onların zamanında olağandı. Koca efendiydi. Karar veren. Bir kurum. *İman eden kadınlar alışılmış olan bu tutumu bıraksaydı, bu bir tökezleme taşı olurdu. Müjde kötü bir ün kazanırdı. Bunun önlenmesi gerekiyordu.*

Bugün hükümetimizi demokratik olarak seçebildiğimiz için minnettarız. Köleliğin artık olmamasına da. Çalışanların korunmasına. Erkekle kadının eşit haklara sahip olmasına. Dayak cezasının yasaklanmasına ve çocukların korunmasına. Bunlar sonuçta müjdenin sonuçlarıdır; tohumunu 2000 yıl önce İsa'nın, Onikiler'in ve Pavlus'un ektiği meyvedir.

Yüz yıl önce *Katharine Bushnell* şöyle yazmıştı; o, Çin'de doktor ve misyonerdi ve Kutsal Kitap'ın eski dillerine de hâkimdi: "Cesaret bulabiliriz. Yakın zamana kadar bir köle sınıfının varlığı bir zorunluluk, kölelik de meşru görülüyordu. Söylendiğine göre bazı insanlar köle olarak, bazıları da onların efendileri olarak doğuyordu ve dünya bu iki sınıf olmadan yoluna devam edemezdi. Bu yanlış anlama paramparça oldu ve dünya gayet olağan biçimde yoluna devam ediyor. Kölelik var olduğu sürece insanlar Tanrı'nın sözünde onun için bir gerekçe bulduklarını düşündüler. Ama böyle düşünenlerin sayısı giderek azaldı. Tanrı'nın

sözünde erkeğin kadına egemenliği için bir gerekçe bulduğuna inananların sayısı da giderek azalıyor."

Onun sesi kısa süre sonra artık duyulmaz oldu. Bu yüzden kitabının Almanca olarak bu kitapla aynı zamanda yayımlanmış olması daha da sevindiricidir (Reformatorischer Verlag H. C. Beese, Hamburg, bkz. kitabın sonu).

Zorla istenen ve kadınlar tarafından yerine getirilen boyun eğme, onları sorumluluk bırakmaya yöneltir; taşıyabilecekleri ve taşımak istedikleri sorumluluğu. Kadınlar boyun eğme dogmasının altında, yetenekleri ve çağrıları gerçekleşmeyen, kabullenmiş ve edilgen insanlara dönüşebilir. *Ama onlara da güçlü ve "erkekçe" olma, imanda cesur ve etkin yaşama çağrısı geçerlidir: ailede, işte, kilisede ve Tanrı'nın Egemenliği'nde* (1 Korintliler 16:13).

Boyun eğme öğretisinin acı veren bir yan etkisi olarak, ne yazık ki aile içi şiddete ve cinsel şiddete en azından değinmek gerekir. Bu öğreti pekâlâ bir bahane ya da şiddet kullanımı için bir örtü olabilir; karısı için baş olarak rolünün ne olması gerektiğini anlamamış kocalar için.

Muhafazakâr Hristiyan evliliklerinde de, Tanrı'ya yakınarak söylüyorum, aile içi şiddet ve cinsel tecavüz vardır. Burada Kutsal Kitap'ın eşit değer ve eşit konum görüşü iyileştirici bir etki yapabilir. Kadınları çoğu zaman sessizce çektikleri acıdan çıkarabilir.

5.3 Boyun eğici olmak

Boyun eğici olmaya tekrar tekrar dikkat çekildiği için, bu konuya bir kez daha ayrı bir bölüm ayrılsın.

Kadınlara verilen talimatlar açıktır ve birkaç kez yinelenir: Kocalarına boyun eğmelidirler! Burada kullanılan hypotassō kavramı boyun eğmek, birinin altında yer almak, uymak, tabi olmak, itaat etmek anlamlarına gelir.[55] Tam da bu talimat aynı sözlerle sık sık geçtiği için, bu konuya bir kez daha değiniyorum; sonuçlarımda kendimi yinelesem de. Kadının düzeni yalnızca bir evlilik konusu

55. Bergmeier, R., "ὑποτάσσω", in H. Balz – G. Schneider (edd.), *Exegetisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart 2011, 976 (Almanca).

değildir, ibadet toplantısına da etki eder. Susmak ve boyun eğmek açıkça birbirine aittir (1 Korintliler 14:34); öğretme yasağı da, boyun eğerek öğrenme talimatıyla birlikte (1 Timoteos 2:11). Bu konuda daha sonra daha fazlası var.

Bir sözcük incelemesi, bu sözcüğün hangi bağlamlarda geçtiğini gösterirdi: bir tutum çağrısı olarak, bir sonuç olarak ve zorla dayatılmış bir durum olarak da. Bütün güçler Mesih'e *tabi kılındı*. Biz bir zamanlar ölüm korkusuna *tabiydik*. Hristiyanlar, Tanrı'nın Egemenliği'nde başkaları ve kendileri için çalışanlara boyun eğmelidir. Hristiyanlar yönetimdeki yetkililere boyun eğmelidir. Hristiyan kadın ve erkek köleler efendilerine (ya da kadın efendilerine) boyun eğmelidir; gençler de yaşlılara, *ve sonunda herkes kız kardeşe ve erkek kardeşe*. Geniş bir uygulama yelpazesi vardır. Ama insanlar arası ilişkide temel düşünce aynı kalır: başka bir kişiyi daha üstün saymak ve kendini onun altına koymak.

Bu, şunu açıkça gösterir: Boyun eğme, Hristiyan kadınlar ve erkekler için yabancı bir şey değildir. Aksine hem uygulanan hem de saldırıya uğrayan bir erdemdir; buna Ruh'un meyvesi denebilir (doğrudan böyle sayılmasa da). Sonuçta insanlar arası birliktelik ancak boyun eğme sayesinde işler. Bu da alçakgönüllülük olmadan ve Kutsal Ruh'un yardımı olmadan mümkün değildir. Alçakgönüllülükle başkasını kendimizden üstün saymalıyız (Filipililer 2:3). En üstün örnek İsa'dır. Aynı zamanda yetkiye de karşı çıkmıyorum; onsuz da toplum işlemezdi. Hükümetler, işverenler, öğretmenler, anne babalar makamları ya da rolleri gereği yetkiye sahiptir. Bu, erkek ile kadın arasındaki ilişki için de geçerli midir, genel olarak ve evlilikte? Hristiyan kadınlar açısından şu sözler ortada durmaktadır:

> [1 Korintliler 14:34] Kadınlar toplantılarda sussun, çünkü onlara konuşma izni verilmemiştir; tersine, Yasa'nın da söylediği gibi boyun eğsinler.
>
> [Efesliler 5:22] Ey kadınlar, Rab'be boyun eğer gibi kendi kocalarınıza boyun eğin.
>
> [Koloseliler 3:18] Ey kadınlar, Rab'de yakışık aldığı gibi kocalarınıza boyun eğin.
>
> [Titus 2:5] sağduyulu, iffetli, ev işleriyle uğraşan, iyi yürekli olsunlar ve kendi kocalarına boyun eğsinler ki, Tanrı'nın sözü kötülenmesin.

> [1 Petrus 3:1] Aynı şekilde siz kadınlar da kendi kocalarınıza boyun eğin; öyle ki, bazıları söze itaat etmese bile, kadınların yaşayışıyla sözsüz kazanılsınlar,
>
> [1 Petrus 3:5] Çünkü bir zamanlar umudunu Tanrı'ya bağlamış kutsal kadınlar da böyle süslenir, kendi kocalarına boyun eğerlerdi:

Bu tür öğüdün Eski Antlaşma'da bu biçimde geçmemesi dikkat çekicidir. İsa'da da geçmez. İlk Hristiyanlıkta bu önemli bir şey olmalıydı. O zamanlar kadınlar bu kadar asi, kışkırtıcı ya da güç peşinde miydi? Fırsat mı kolluyorlardı? Hayır, antik çağ tarih araştırmaları bunu doğrulayamaz. Buna ek olarak, antik çağda kadınlar zaten boyun eğen konumdaydı. Zaten olağan olan bir şey neden böyle vurgulanıyor? Bu şey Hristiyan kadınları şaşırtmamıştı, onları kendilerine yabancı bir şeye de zorlamamıştı. Bu vurgunun amacı nedir?

Şunu sormak gerekir: Bu boyun eğme neyden ibaretti? Erkeğin ev işlerindeki talimatları mı? Kadınlar bu alanda oldukça bağımsız çalışıyordu; ev onların alanıydı, erkek ise kamusal alandaydı. Titus 2:5'teki ev işlerine yapılan gönderme bu yüzdendir. 1 Timoteos 5:14'te Pavlus genç dul kadınların evi yönetmesi gerektiğini yazar ve "oikodespoteo" kavramını kullanır; bu, evin efendisi olmaktan başka bir anlama gelmez. Yoksa her an hazır olmak üzere cinsellikte boyun eğmek mi demek? Bugün bu talimatlara harfiyen, yani özgün anlamlarına göre uyulması istendiğinde, aynı soruyu soruyorum: Bugün bir evlilikte bu boyun eğme neyden ibarettir? Bu ilişki biçimi nasıl tanımlanabilir ve 21. yüzyılda Batı dünyasında nasıl yaşanabilir? Yineliyorum: İstendiği açıklıkta, yumuşatılmadan ya da uyarlanmadan.

Bunny Wilson, tuhaf başlıklı "*Befreit durch Unterordnung*"[56] ("Boyun eğme yoluyla özgürleşmiş") adlı kitabında, başlığın da düşündürdüğü gibi, kadının kocasına boyun eğmesi için tutkulu bir savunma yapar. Onun için kocaya boyun eğmek, açıkça yanlış kararlarda bile Tanrı'ya uygun yoldur; bu yol iman ve dua yoluyla düzeltilebilir. Birçok örnek olayda bunun pratikte nasıl göründüğünü anlatır. Kendisi evlilik deneyimlerini paylaşır; Tanrı'nın onunla nasıl konuştuğunu ve bu zor ve tartışmalı tutumda neyin doğru, neyin doğru olmadığını ona nasıl

56. Wilson, Bunny, 3. baskı 2020 ("Befreit durch Unterordnung"), CLV, Bielefeld

gösterdiğini anlatır. Kutsal Kitap anlayışı ve deneyim çoğu zaman iç içe geçer. Kutsal Kitap'ı okurken hepimiz deneyimlerimizi ve yaşadıklarımızı yanımızda getiririz. Benim bütün kitabım da yaşam deneyimim ve "kadın imgem" olmadan ortaya çıkmadı; bu yüzden tarafsız ya da salt Kutsal Yazı öğretisi değildir. Bu konuda görüş bildiren herkes kendinden gelen bir renk taşır. Ama benim için belirleyici soru, boyun eğmenin neyle gerekçelendirildiğidir. Wilson'dan alıntı yapıyorum: "Arada bir, karımla farklı görüşlerde olduğumuzda bana şöyle diyor: 'Bence sen bana boyun eğmelisin, çünkü geçen sefer ben sana boyun eğdim. Kutsal Kitap Efesliler 5:21'de diyor ki: "Tanrı korkusuyla birbirinize boyun eğin."' Buna ne demeliyim?

Kendi bildiğini yaptırmak için Efesliler 5:21'i kullanmaya çalışan tek kadın olmadığım için rahatladım. Bu ayeti kocama karşı ilk kullandığım zamanı hatırlıyorum; bunun üzerine o, Kutsal Kitap'ta bir yanıt aradı. Karınızın dayandığı ayete ve ardından gelen ayete bakalım: 'Tanrı korkusuyla birbirinize boyun eğin! Ey kadınlar, Rab'be boyun eğer gibi kendi kocalarınıza boyun eğin' (Efesliler 5:21-22).

Bir evlilikte boyun eğme, Mesih'in bedenindeki karşılıklı boyun eğmeyle tam olarak aynı biçimde işlemez. Mesih'in bedeninde Kutsal Yazı'nın ilkelerini uygulayarak birbirimize boyun eğeriz. *Evlilikte ise kocamıza bir yetki sahibi olarak boyun eğeriz.*

Efesliler 5:21'de tek yetki Tanrı'dır. Efesliler 5:22'de kadın kocasına tabidir. Tanrı erkeğe kadın üzerinde yetki verir ve ondan da hesap sorar." (s. 77)

Ama "boyun eğmek" sözcüğünün bu ayrımlı anlayışı metinden çıkarılamaz. Wilson erkeği yaratılış gereği kadının üzerinde bir yetki olarak görür. Buna ek olarak, onun için Havva'ya söylenen ceza sözü, *arzun ona yönelik olacak, ama o sana egemen olacak*, Tanrı'nın istediği bir rol dağılımıdır. Kadın doğası gereği egemen olmak ister, ama kocasının egemenliğine boyun eğmelidir. Erkek, günahı durdurmak için bahçede egemenlik kurmayı ihmal etmiştir. Doğası gereği egemenlik kurmamaya eğilimli olduğu için de bunu yapma görevini alır.

Bu yoruma karşı ilk sorum şu olurdu: O zaman burada Yaratıcı'nın düzeltilmesi gereken bir yapım hatası mı var? Ya da aynı ölçüde vahim olanı: Düşüşten önce de günahlı eğilimler var mıydı?

Yaratılış anlatısına ilişkin bu anlayış, daha önce açıkladığım gibi, bütün Kutsal Kitap'taki temel rol anlayışının yönünü belirler. Adem'i baş ve önder olarak gören, ceza sözünü bile bereket sözü olarak yorumlayacak ve bu rol anlayışını her yere yükleyecektir. Bu yolu tutarlı biçimde yürümek isteyen, çok farklı insan tiplerinin evliliklerindeki yaşam gerçekliğiyle yüzleşmek zorundadır. Kadın güçlü, erkek zayıfsa, boyun eğme felakete yol açabilir. Ben karşılıklı boyun eğmenin yaşanmasından yanayım. Bir evlilikteki farklı karakterlerin günahlı eğilimleri açıkça adlandırılmalı ve Tanrı'nın Ruhu aracılığıyla birlikte onlarla mücadele edilmelidir.

Aden'de birbirini tamamlayan bir insan çifti buldum; eşit değerde ve eşit konumda, hiyerarşik basamak farkı olmadan. Erkeğin daha büyük bir yetkisi olmadan.

Ama elçilerin bu talimatları bir hiyerarşiyi neredeyse temellendirmiyor mu?

Hiyerarşik basamak farkının düşüşün sonucu olduğuna inanıyorum. Bunda güzelleştirilecek bir şey yoktur ve bu Hristiyanlaştırılamaz da. Müjde bütün imanlıları Tanrı'nın oğulları yaptı. Kadınları da. Ve böylece onları düşmüş yaratılış kültüründen özgür kıldı. Bunu ilk ve her şeyden önce iman eden kocalar fark etmelidir. *Bu yüzden kadınlar değil, onlar özverili sevgiye çağrılır; egemenlik kurmaya ise tam da çağrılmazlar.* Bundan bağımsız olarak, egemenlik kurmak burada olumsuz değil, olumlu anlaşılmalıdır; tıpkı yaratılış görevinde de anlaşılması gerektiği gibi. *Aslında kocanın egemenlik kurması, önderlik etmesi ya da önden gitmesi için olumlu bir görev bile yoktur.*

Antik kültürde şu önemliydi: Mesih'e duyulan yeni iman, kadınlarda onur ve utanç kültürünü sorgulayan bir davranışa yol açmamalıydı; artık özgürlüklerini ve eşitliklerini fark eden kadınlarda. Kadınlar evlilik, ev ve aile düzeninin olağan kültürüne karşı bir karşı kültür oluşturmamalıydı. Bu düzen toplumun temeli olarak kutsaldı ve ona saldırılmamalıydı. Müjde tehlikedeydi!

Bunu Pavlus'la karşılaştırıyorum: O, müjde uğruna, insanları Mesih için kazanmak amacıyla Yahudilere Yahudi gibi, Greklere Grek gibi oldu. İnsanları kazanmak ve ikna etmek için bedel ödedi; Mesih'teki özgürlüğünü kısıtladı. Kadınların boyun eğmesi söz konusu olduğunda burada da durum böyledir. Bu arada Petrus'ta da konu tam olarak budur: boyun eğme yoluyla iman etmemiş kocayı kazanmak.

Bir onur ve utanç kültüründe, kocaya çevresinde onursuzluk getirebilecek davranışlardan kesinlikle kaçınılmalıydı. Onur ve utanç kültürlerinde insanlar, bütün hiyerarşilere saygı göstererek uyumlu ilişkilere büyük önem verir. Buna şu da dahil olsa gerek: Kocasıyla herkesin önünde çelişen ya da onu düzelten kadın bu onur ilkesini çiğniyordu.

Kadınlara boyun eğme talimatı, erkek ile kadın arasındaki hiyerarşik bir farkla gerekçelendirilmez, çünkü yaratılışta böyle bir fark yoktur. Söz konusu olan gönüllü bir boyun eğmedir. Boyun eğme buyruğu, antik çağdaki Hristiyan kadınlar için müjdeye katkıydı. Seven koca zaten boyun eğmeyi gereksiz kılar. Ama dışarıya, antik topluma karşı bu talimatlar ve onlara uyulması, ayrımcılığa ve zulme karşı bir korumaydı. Bu, ailenin yıkılmasına ilişkin her türlü kuşkuyu daha baştan ortadan kaldırması gereken bir tutumdu.

Onur ve utanç kültüründe yaşamayan biz 21. yüzyıl insanları için bu talimat harfiyen uygulanabilir değildir. Batı dünyasında insanlar bir hukuk ve düzen sistemine göre yön bulur. Evlilik için sevgi buyruğu geçerlidir: birbiri için var olmak, birlikte olmak ve Rab'de karşılıklı boyun eğmek. Eleştiri sevgiyle ve doğru anda açıkça dile getirilir; bu sırada kimseyi incitmemek için her çaba gösterilir.

Eşitlik lehine argümanlarıma karşı sık sık şu tür sorular duyuyorum:

"Erkeklerin kadınlar üzerinde öncelikli konuma sahip olduğu argümanı Yeni Antlaşma'da çok basit ve açık görünüyor. Ama sizin [karşıt] tutumunuz çok karmaşık görünüyor; Grek diline, bütün yorumlara ve benzerlerine göndermeler yapıyor. Üstünlük tutumunun basitliği, bunun doğru tutum olduğuna güçlü bir kanıt değil mi?"

Yanıt: Kesinlikle hayır. Kutsal Yazı'nın en basit yorumları bazen doğrudur, ama bazen de çok yanlıştır. Ne de olsa şunu göstermek oldukça kolaydır: Yeni Antlaşma bize sık sık, açıkça ve yanlış anlaşılmaya yer bırakmadan, birbirimizi kutsal öpücükle selamlamamızı buyurur.

Birbirinizi kutsal öpücükle selamlayın. (Romalılar 16:16) Birbirinizi kutsal öpücükle selamlayın. (1 Korintliler 16:20) Birbirinizi kutsal öpücükle selamlayın. (2 Korintliler 13:12) Bütün kardeşleri kutsal öpücükle selamlayın. (1 Selaniklıler 5:26) Birbirinizi sevgi öpücüğüyle selamlayın. (1 Petrus 5:14)

Bunların hepsi doğrudan buyruklardır. Buyruklar açıktır. Bu uygulamayı benimseme argümanı basit olsa da, onları vaaz etmiyor, öğretmiyor ya da uygulamıyoruz. Burada anlaşılmayacak ne var?

Kutsal öpücükle (ya da bu arada örgülü saç ve altın takı yasağıyla ya da peçe takma kuralıyla) ilgilenmememizin nedeni şudur: *Bu tür buyruklar bugünkü kültürümüze aykırı düşer ve bugün özgün amaçlarına hizmet etmez.* Kadının rolüyle boğuşuyoruz, çünkü kültürümüz yakın zamana kadar kadınlara erkeklerle aynı fırsatları ve aynı tanınmayı vermeyi reddetti. Yaşça büyük kardeşlerimiz bu kültürde büyüdüler ve birçoğu (kadınlar dahil) kadınlar için eşit olmayan hakları onayladı ve kabul etti. Bu yüzden gelenekçi argümanları rahat – ve bu yüzden "basit" – buluyorlar. [57]

Kutsal Kitap'a ne kadar sadık olurlarsa olsunlar, pek az kişinin Kutsal Kitap'ın Hristiyanlara söylediği her şeyi yaptığına bir örnek daha. Burada benim için ne kadar itaatkâr olduğumuz sorusu söz konusu değil, çünkü hepimiz sık sık tökezleriz. Söz konusu olan şudur: Belirli buyrukları ya da uygulamaları fark ediyor muyuz? Onları yapmayı düşünüyor muyuz? Pavlus 1 Korintliler 7:5'te eşlerin bir anlaşmasını anlatır: Kendilerini duaya vermek için cinsel ilişkiden uzak dururlar. Kutsal Yazı'ya harfiyen uyulmasında ısrar edene şunu soralım: Bu anlaşmayı eşiyle ne zaman ve ne sıklıkla açıkça yaptı?

Son olarak İsa'nın doğrudan sözlerine bir gönderme. O, öğrencilerinin ayaklarını yıkarken şöyle dedi: "Ben Rab ve Öğretmen olduğum hâlde ayaklarınızı yıkadımsa, siz de birbirinizin ayaklarını yıkamakla yükümlüsünüz. Çünkü size

57. Guin, Jay, s. 157, Buried Talents, *In Search for a New Consensus, 2014, Alabama*

yaptığımın aynısını sizin de yapmanız için size örnek oldum." (Yuhanna 13:14-15)

Batı dünyasında ve kültüründe bu bir pratiktir ki, Kutsal Kitap'ı ciddiye alan ve harfiyen alan Hristiyanlar bile onu kendileri bağlamsallaştırır ve uygulamaz.

5.3.1 Sonuç

Margaret Mowczko şöyle yazar: Yıllar içinde hypotassō ("boyun eğmek") fiilinin hem ilk Hristiyan belgelerinde hem de Hristiyan olmayan belgelerde ne anlama geldiğini araştırmaya biraz zaman ayırdım. Bunun ardından şu tanıma vardım.

"Hristiyan" boyun eğmesi (yani imanlı kocalar ve karılar dahil, inançta kardeşler arasındaki boyun eğme) "*alçakgönüllü, sadık ve sevgi dolu saygı, işbirliği ve destektir.*"

Alçakgönüllülük ve yumuşak huyluluk gibi boyun eğme de olağan bir Hristiyan karakter özelliği olmalıdır. Ve ideal olarak karşılıklılığa dayanmalıdır.

Katharine Bushnell 100 yıl önce çığır açan kitabı "God's Word to Women"da (bkz. bu kitabın sonundaki kitap önerisi) şöyle yazar:

"Sözcüğün gerçek anlamı, Hristiyan lütuf armağanını ya da erdemini tanımlar: bir ilkenin söz konusu olmadığı durumlarda, kendi haklarında ısrar etmek yerine bir başkasına öncelik tanımak. Schleusner'in Septuaginta için Grekçe-Latince sözlüğü, bu fiilin her zaman 'kölece boyun eğme düşüncesini iletmediğini' açıklar. İsa çocukken 'annesine babasına tabiydi'; ama 'Babamın işleriyle ilgilenmem gerektiği' zaman onlara sormadığını bile biliyoruz (Luka 2:49, 51).

İki kişi, birbirlerine 'boyun eğmeye' hazır olmadıkça, uzun süre ortaklık içinde bir iş yürütemez. *Tercihlerinden vazgeçmeleri gerekir; 'birbirlerine saygı göstermekte yarışmaları' gerekir; görüşlerini birbirine uydurmaları gerekir; yoksa çok geçmeden ayrılmak zorunda kalırlar.* Bir sorun çıktığında, birinin ötekine emretme hakkına sahip olması durumlarını iyileştirmez. Bu tür emirlere uymak 'boyun eğme' değil, kölece itaatkârlıktır. İnsan kölece itaatkâr olmayı reddeder, çünkü bu karakter bakımından onur kırıcı olurdu.

Efesliler 5:21'de elçi, cinsiyet ayırt etmeksizin bütün imanlılara şöyle öğütler: 'Mesih korkusuyla birbirinize boyun eğin.' Petrus da cinsiyet ayırt etmeksizin bütün imanlılara şöyle der: 'Hepiniz birbirinize karşı alçakgönüllülüğü kuşanın!' (1 Petrus 5:5). Bu ayetler açıkça erkeklere 'boyun eğmeyi' buyurur. Ama herkes içgüdüsel olarak hisseder ki, bunlar şu anlama gelemez: Erkekler Hristiyan olduklarında birbirlerinin keyfî egemenliği altına girebilirler.

Ama elçinin karılara kendi kocalarına boyun eğmelerini öğütlediği üç ayete geldiğimizde durum değişir. 'Karılara' yönelik bu öğüdün mutlak itaat anlamına gelip gelmediğini sorgulayan kişi neredeyse sapkın sayılır. 'Boyun eğme' sözcüğü, gösterdiğim gibi, erkekle erkek arasındaki ilişkiye ilişkin olduğu yerde itaat olarak yorumlanmamıştır. Erkeklerin bir kadına 'boyun eğmesi' anlamına gelebildiği yerde de öyle yorumlanmamıştır, 1 Korintliler 16:16'da olduğu gibi. Üstelik karıların kocalarıyla, çocukların anne babalarıyla ve hizmetkârların efendileriyle ilişkisi her anlatıldığında, terimlerin kullanımında özenli bir ayrım yapılır. 'İtaat' sözcüğü genellikle hizmetkârlar için ve her zaman çocuklar için kullanılır, ama 'boyun eğme' sözcüğü her zaman karılar için. Anlam aynıysa, farklı sözcükler seçmedeki bu özen neden? Karıların yükümlülüğü için bkz. Efesliler 5:22; Koloseliler 3:18; Titus 2:5. Çocuklarınki için Efesliler 6:1; Koloseliler 3:20. Hizmetkârlara gelince, bkz. Efesliler 6:5; Koloseliler 3:22.

'Boyun eğmiş olmak' teriminin Eski Antlaşma'da bazen hangi anlamda kullanıldığını araştırmak çok anlamlı ve öğreticidir. Mezmur 62:1 şöyledir: 'Canım yalnız Tanrı'yı sessizce bekler, kurtuluşum O'ndan gelir' (Schlachter, Almanca Kutsal Kitap çevirisi). Aynı mezmurun 5. ayetinde şunu okuruz: 'Canım yalnız Tanrı'yı sessizce bekler.' Mezmur 37:7'de şu sözleri buluruz: 'RAB'bin önünde sessiz dur ve O'nu bekle.' İlk ayetlerdeki 'beklemek' sözcükleri ve sonuncusundaki 'sessiz durmak' sözcüğü, üçü de Grekçe çeviride tek bir sözcükle karşılanır: hypotassō, 'boyun eğmiş olmak'. İbranice özgün sözcüğün gerçek anlamı ise '… karşısında sessiz ol'dur. Bunu 1 Petrus 3:1-2 ile karşılaştırın; orada kadınlar iman etmeyen kocalarını 'boyun eğme' yoluyla kazanmaya çağrılır. Petrus burada kesinlikle karılardan iman etmeyenlere körü körüne itaat etmelerini istemiyor. Çünkü bunlar, putperest olmaları durumunda onları hemen yeniden putperestliğe, Yahudi olmaları durumunda yeniden

Yahudiliğe zorlarlardı. Aksine Hristiyan kadınlar onları 'yaşayışlarıyla', 'sözsüz', yanlış inançtan uzaklaştırıp Hristiyan inancı için kazanmalıdır – ne de olsa eylemler sözlerden daha yüksek sesle konuşur. 'Korku içinde' – yani öyle bir Tanrı korkusuyla ki, gündelik yaşamda bu kadar yumuşak, sakin ve sabırlı olan bu kadınlar Tanrı'ya sadakatlerinde kaya gibi sağlam olurdu. Onların sakin ilkeye bağlılığı karşısında, aynı zamanda hiçbir ilke tehlikede olmadığında kocalarına uymaya hazır olmaları karşısında, iman etmeyen kocalar öyle etkilenirdi ki, karılarını vicdanlarına aykırı davranmaya zorlamaya cesaret edemezlerdi. Böylece kendileri de yavaş yavaş Hristiyan inancına yönlendirilirdi."

"Boyun eğicilik bir cinsiyet rolü değildir. Bir rol bile değildir. Mesih'teki bütün erkek ve kız kardeşler için bir tutum ve davranıştır; burada ideal olan karşılıklı boyun eğmedir. Karşılıklı boyun eğme, birinci ve erken ikinci yüzyıl kilisesinde yabancı bir kavram değildi ve bugün de kilisede norm olmalıdır."

Armin Wunderli

Kutsal Kitap'ta yazılanı yaşasaydık, kadın özgürleşmesine ihtiyacımız olmazdı; çünkü o zaman erkekler ve kadınlar eşit haklara sahip olurdu. Danny Silk

Onu istemezsek elde edemeyiz: koşulsuz eşit hakları.

Veronika Schmidt

6 KİLİSEDE ERKEK VE KADIN

Dünya çapındaki kilise en iyi izlenimi bırakmıyor. Bununla ilgili olan yalnızca adanmışlık, dua ve itaat değildir; geniş kapsamlı etkileri olan yanlış inançlar da vardır. Örneğin birçok kişi, cinsiyet sorusuna ilişkin yanlış bir anlayışın ne kadar zarar verdiğini küçümser. Etkilenen birçok insanın yaşamında, genel olarak kilisede ve onun dışarıya yönelik etkisinde, yani misyon tanıklığının gücünde.

Erkek ve kadına ilişkin hiyerarşik bir dogma izlenirse, bu yalnızca evlilik için geçerli olmaz. O zaman otomatik olarak kilisedeki roller için de geçerli olur. Yalnızca ibadet toplantılarında değil, bütün kilise yaşamında. Kilise olan Tanrı'nın evinde ise her zaman bulunuyoruz!

Bölüm 6'da kadınların katılımı ele alınacak; duyulabilir katılımdan önderlik eden katılıma kadar. Bu bölümde evlilik ve kilise alanları üst üste biner. Burada bir yaratılış düzeni söz konusuysa, bu alanlar ya da kesimler birbirinden ayrılmaz. Her iki alan da görünür yaratılışın içindedir.

Bu bölümde 1 Korintliler 11 ve 14 ile 1 Timoteos 2'deki tartışmalı metinler ele alınıyor. Yani kadınların örtünmesi, susması ve öğretmesi.

Bu kitabın somut çıkış noktası, kadınların kilisedeki rolüydü. Bu rol sürekli yaratılış düzeniyle ilişkilendirildiği için kapsamlı bir hazırlık çalışması gerekliydi; ancak böylece artık bu alana gelebiliriz.

Bu metinler ve onların yorumu, kiliselerde erkeklerin ve kadınların rollerini başka hiçbir metnin belirlemediği kadar belirler. Bu metinleri inceleyen kişi bir şeyi fark eder: Zordurlar, çelişkili görünürler. Grekçe metinle uğraşan ve onun o zaman ve bugün için anlamını ortaya çıkarmaya çalışan yorumları okuduğunuzda, anlamın açık olmadığı doğrulanır. Ya da daha iyisi, farklı yorum olanakları vardır.

Bu metinler şunu açıkça gösterir: Metnin ne anlama geldiğini ve neye gelmediğini siyah-beyaz biçimde bildiğimizi sanarak metne hâkim olamayız. Bu biblisist, tek boyutlu, hatta kibirli olurdu. Ben de yalnızca olası açıklamalar sunuyorum, birden fazla.

Ama bir şey benim için önemlidir: *Yaratılış 1 ve 2'de bulduğum ve İsa'nın kadınlarla ilişkisinde gördüğüm kadın imgesiyle çelişen bir yorumu reddediyorum.* Bu tür metinleri kadınların aleyhine yorumlamak, yasacı bir anlamda, yanlış bir şey yapma korkusuyla dolu olarak yorumlamak, Kutsal Yazı'nın ruhuna ve müjdeye uymaz. Pavlus, Kutsal Yazı'nın, İbranice Kutsal Kitap'ın, Eski Antlaşma'nın söylediğinden başka bir şey asla söylemezdi.

Kutsal Yazı'nın bizim için her yerde açık olmadığını öğrenmeliyiz. Birinci yüzyıldaki doğrudan, ilk alıcıları için kesinlikle açıktı. Onların yaşam koşullarında ve kültürel çevresinde.

Bugün bizler öğrenenleriz. Kutsal Ruh'un önderliğiyle yoldayız ve yaşamımız boyunca görüşlerimizi, kavrayışlarımızı, düşüncelerimizi ve inançlarımızı değiştirebiliriz. Parça parça biliriz. Bazen yanılırız, kendimizi düzeltmemiz gerekir.

Bakış açısının değişmesi yaşamın bir parçasıdır. Bu metinlerin anlamını kesin olarak anladığını sanan, yani ayakta durduğunu sanan, düşmemeye dikkat etsin.

Bu metinlerin neredeyse matematiksel olarak yorumlanması beni her zaman biraz korkutur. Anlamları büyük bir kesinlikle aktarılır, sanki tek geçerli gerçeğe ulaşılmış gibi; ve kilise yaşamı için açık bir kural olarak dayatılır.

İzleyen bölümlerde farklı açıklamalar ortaya koyacağım. Bunun keyfilikle bir ilgisi yoktur. Tanrı'nın sözünü yeniden yorumlamak ve kendi isteklerine uydurmakla da ilgisi yoktur – özellikle "Kutsal Kitap'a sadık" Hristiyanların hiç durmadan yönelttiği suçlama budur.

Kutsal Kitap'a sadık olmak benim için sözün anlamını açık bir akılla araştırmak demektir. Metne sorular sormaya izin vardır ve bunlar ileri götürür. Bunu yaparken alçakgönüllülükle bu sözün altında durmak, temel bir güven içinde önümüzde Tanrı'nın güvenilir sözünün bulunduğunu bilmek. Kendi yorumunu gerçek olarak ilan etmemek; Kutsal Kitap sözlerini yalıtılmış olarak değil, mektubun, Yeni Antlaşma'nın ve bütün Kutsal Kitap'ın bağlamında yorumlamak. Çelişkilerin olmadığını varsayıyorum. Varsa ya da öyle görünüyorsa, bunun için açıklamalar vardır (ya da hiç yoktur).

6.1 1 Korintliler 11 – Baş, saç ve peçe

Bu (yarım) bölüm, 1 Korintliler 11:1-16, erkek ile kadın arasında bir yaratılış düzeni bulunduğunu gerekçelendirmek için öne sürülen başlıca metinlerden biridir. Burada açıkça erkeğin önderlik rolünden söz edildiği, bunun kadının örtünmesinde de görüldüğü söylenir.

Muhafazakâr, Kutsal Kitap'a sadık kesimden, *bu metnin ne kadar açık ve net olduğunu* duyuyorum. Metin yalnızca Söz'ün açık talimatlarına karşı koymak isteyenler için zormuş. Onlar bu talimatları o zamanki kültüre bağlı ve bugün artık geçersiz sayıyormuş.

Öte yandan, örtünme ve saç kesme konusundaki olası kurallara uymayan, ama sonra vicdan sıkıntısı çeken kız kardeşler var. Bu kurallara harfiyen uyanların ya da uyduğuna inananların tersine.

Kutsal Kitap'a ne kadar sadık olunursa olunsun, özünde, çoğu zaman olduğu gibi, yorum sorunları (yorumbilim, hermenötik) söz konusudur. Kırk yılı aşkın süredir bu karmaşık metni anlamaya çalışıyorum. Bu konuda çok şey okudum. Anlaşılır olanından tüyler ürpertici olanına kadar pek çok açıklamayla ve davranış kalıbıyla karşılaştım.

Bu bölümün ayrıntılı bir tefsiri burada mümkün değil, bu bölüm kitabın en uzun bölümü olsa da. *Bu konuda birbirini tamamlayan, ama birbiriyle çelişen de pek çok yorum var. Benim düşüncelerim de yalnızca bir olasılık.* Belki okura, bu zor metinden şimdiye kadar olduğundan daha fazlasını çıkarmasında yardımcı olur. Hiç kimse gerçek yorumun kendisinde olduğuna inanamaz, inanmamalı da; ve sonra bundan davranış kuralları ve dış görünüşe ilişkin buyruklar çıkarmamalıdır.

Sonraki adımlarda nasıl ilerleyeceğim?

(1) Önce, metni okurken yardımcı olabilecek bazı yönleri sıralıyorum.

(2) Sonra metnin geçerlilik alanını belirlemeye çalışıyorum.

(3) Ardından ayrıntılı olarak "baş" kavramının anlamı ele alınıyor.

(4) Korint'teki baş örtüsü konusuna daha fazla arka plan bilgisi getirilmeli.

(5) Baştaki yetki işareti anahtar bir ayettir, ama birçoklarının sandığından farklı bir anlamı vardır.

(6) Metnin açıklayıcı bir aktarımı: onu kısaca nasıl açıklayacağımı gösteriyor.

(7) 21. yüzyıl için güncel önemi açıklığa kavuşturulmalı.

6.1.1 Metnin yorumlanması için ilkeler ve ipuçları

Pek çokları Pavlus'un bu metnini ilk kez okumuyor. Aşağıda yeni bir yaklaşım yolu açabilecek bazı yönler geliyor. Bunlar bu metinle uğraşmanın ve pek çok incelemenin sonucudur. Metni kadın(lar)ın hiyerarşik boyun eğmesi gözlüğüyle anlayan alışılmış okumaya düşmemeye yardımcı olabilirler.[58]

58. Bu çalışmanın ayrıntılı bir versiyonu ana sayfada bulunabilir: www.hans-joerg-ronsdorf.de

Metin her şeyden önce her şeyin erkeklerin ya da kadınların yüceliği için değil, Tanrı'nın yüceliği için nasıl yapılması gerektiğine önem verir.

Konu, erkeklerin ve kadınların dikkati kendilerine çekmeyecek biçimde davranıp giyinmeleriyle ibadette Tanrı'nın yüceliğinin öne çıkarılmasıdır.

Kadınların baş örtülerini bırakmalarını isteyerek Pavlus'un öğretisine neden olanlar (bazı) erkeklerdi.

Kültürel ve toplumsal âdetlere ve göreneklere değinilir. Bu yüzden utanç ve onursuzluk teolojik olarak, Tanrı açısından değil, toplumsal duyarlılık açısından anlaşılmalıdır.

Yani konu, Pavlus yaratılış öyküsüne başvursa bile, onun zamanüstü, evrensel buyrukları değildir.

Mesih'teki özgürlük, kısıtlamaları göze alarak çevreye tökez olmama gereğiyle gerilim içindedir.

Konu saçın örtülmesidir (yalnızca başın değil); tam peçe de söz konusu değildir.

Konu, erkeğin kadının üzerinde durduğu hiyerarşik yaratılış düzeni değildir. Konu kadının erkeğe boyun eğmesi değildir. İkisi de dua eder ve peygamberce konuşur, eşit konumda ve eşit haklarla; ikisi de cinsiyetlerine özgü dış davranış kurallarına uymak durumundadır.

Pavlus sonuçta yalnızca evlilerden değil, bütün kadınlardan ve erkeklerden söz eder; oysa baş-beden mecazı yalnızca evliler için geçerlidir. Dua etmeyi ve peygamberce konuşmayı herkes yapar: evliler, köle kadınlar ve dullar.

Giyim ya da saç biçimi gibi dış görünüşler Müjde tarafından asla buyrulmaz. Bunlar Eski Antlaşma'nın tapınmasında buyrulmuştur, ama Korintliler'in Rab'bin Sofrası'nda kutladığı Yeni Antlaşma'da değil.

Pavlus putperest bir çevrede, insanlara kendi kültürleri içinde tökez olmadan müjdeci bir yaşam sürmenin nasıl mümkün olabileceğine dair bir yol arar.

Konu, 21. yüzyılda erkeklerin ve kadınların davranış kuralları değildir.

Burada devam etmeden önce, şimdi metni burada belirtilen varsayımları göz önünde tutarak okuyun. Şimdiye kadar başka türlü görüyor olsanız bile, buna bir

kez düşünsel bir olasılık olarak izin verin. Başka bir bakış açısını benimsemek için; hemen ikna olmanız gerekmez.

6.1.2 Metnin geçerlilik alanı

Bu metin hangi yer ya da hangi ortam için geçerlidir? Pavlus 4. ve 5. ayetlerde dua eden ve peygamberlik eden erkeklerden ve kadınlardan söz eder. Bu toplanma, yani ibadet toplantısı için mi geçerlidir? İbadette "kadınların susması"nı savunanlar bunu reddeder. Onlara göre, bunu toplanmaya bağlayan çevirmenlerin ve yorumcuların büyük çoğunluğu yanılıyor (bu bölümün başlıklarında bile). Tuhaf olan şu ki, baş örtüsüyle ilgili talimatları toplanma için "öneren" de tam onlardır; oysa onlara göre bu metin toplanma için geçerli değildir.

Bu metni toplanmaya bağlamamak için iki varsayım vardır:

1. Sonraki metinde, 17. ayetten itibaren konu değişir ve oradan sonra açıkça kilisenin *toplanmasına* değinilir. *Toplanma* sözcüğü 17. ayetten itibaren birkaç kez geçer. 18., 20., 33. ve 34. ayetlerde; ama 11:1-16 bölümünden önce ya da bu bölümün içinde geçmez.
2. Korint'e yazılan bu mektubun ilerisinde, 14:34-36'da kadınlar toplantıda susmalıdır. Bu kesin susma buyruğunun (bkz. ayrıntılı olarak bölüm 6.2), Pavlus'un 11:5'teki ifadesini olası her türlü duruma, ama hepsi de toplanmanın dışında kalan durumlara yönlendirdiği ileri sürülür.

İki sav da göründüğü kadar akla yatkın değildir:

- O zaman örtünme (bugün gerekli görülüyorsa) toplanma için tamamen önemsiz mi olurdu?
- Erkeğin kadının başı olduğu ifadesi toplanma için geçerli değil mi? Oysa susma buyruğu boyun eğmeyle gerekçelendiriliyor (14:34).
- O hâlde 11. bölüm hangi durumlar için geçerlidir? Kız kardeşlere toplanmanın dışında sunulan pek çok olanağa işaret edilir. Elbette bunlar vardır; yalnız bu mektubun hiçbir yerinde bunlardan söz edilmez. *Pavlus'ta, 1*

Korintliler'de (14. bölüm) dua etmek (bir istisnayla) ve peygamberlik etmek yalnızca toplanmada gerçekleşir.

- Rab'bin sofrasının ilkeleri (10. bölüm), 11:17'den önce toplanma eylemi anılmadığı için mi ekmek bölmek üzere yapılan toplanmada geçerli değildir?
- Haftanın ilk günündeki yardım toplama, açıkça belirtilmese de toplanmada yapılıyordu (1 Korintliler 16:1-4).

Örtünme ya da örtünmeme, orada bulunan başkaları için görünür bir işaret olarak, böyle bir talimatın ön koşulu olarak bir toplantıyı gerektirir. *Yoksa görünür işaretler boşunadır.* İnsanların ya da imanlıların bir araya gelmesi, 1 Korintliler'de her zaman toplanmadır.

6.1.3 Tek bir başla üç eşleşme

Pavlus her birinin bir başı olan üç ikili çiftle başlar. İlk olarak: *Her erkeğin başı Mesih'tir.* Sonra: *Kadının başı erkektir.* Son olarak: Ama *Mesih'in başı Tanrı'dır.* Ben burada uzun süre şu sırayla evrensel hiyerarşi basamakları gördüm:

Tanrı

Mesih

Erkek

Kadın

"Baş" kavramını doğrudan üstteki bir *otorite* olarak anlarsam, bu hiyerarşi sıralaması ya da rütbe düzeni ortaya çıkar. Soru şu: Pavlus bunu mu amaçlıyor? Baş burada otorite mi demektir?

Bu düzende kadın en alttadır. Bu modelde kadının Mesih'le hiçbir bağlantısı yoktur. Kocası (ya da genel olarak erkek) bir tür aracı gibi görünür. Ama her okur, erkeğin kadın ile Mesih arasında duramayacağını onaylayacaktır.

Basamaklanmadaki sıra metnin sırasına uymaz; bu yüzden böyle amaçlanmamıştır ve bu şekilde kullanılamaz.

Kadınların başlarının üzerinde bir otorite işareti olmalıysa (10. ayet), üzerinde yine bir otorite bulunan erkekte bu neyle tanınır? Mesih'in Tanrı'ya tabi olduğu hangi dış işaretten anlaşılır? Belki bir Nezir gibi uzun saçı vardı; bu metinde ise bu bir utanç olarak nitelendirilir.

Her çift kendi başına durur. Bunda açıklayıcı, aydınlatıcı ya da düzeltici bir karşılaştırma görmek gerekir. Çiftler açıklayıcı örnekler olarak *yan yana durur. Bir emir-komuta zinciri olarak değil.* Sıra, başka şeylerin yanı sıra, Pavlus'un önce kadınların baş örtülerini çıkarmalarını isteyen erkeklere seslendiğine işaret ediyor olabilir.

Bu şema rütbe düzenlerinden kopar. Hiyerarşik düzen bu bölümün anahtarı değildir.

6.1.4 Baş ne anlama gelir?

Bu soru bazen söylendiği kadar basit değildir. Tersine, uzmanlar arasında hararetle tartışılmaktadır.

Haupt (baş) sözcüğü mecazi, imgesel ya da metaforik anlamda bizim dilimizde (Almancada) hemen otoriteyle ilişkilendirilir. Bizim dil kullanımımızda: *Hauptmann* (yüzbaşı), *Hauptzollamt* (ana gümrük idaresi), *Hauptstraße* (ana cadde) ya da benzerleri. Bununla, dilin etkisiyle sezgisel olarak otoriteyi, üstün egemenliği, önderliği, üstte olmayı, bir sorumluluk taşıyıcısını ilişkilendiririz.

O zamanlar *baş* ne anlama geliyordu? *Genel olarak otorite anlamına gelmiyordu*. Başka bağlamlarda bu anlamı taşısa bile. Pavlus otoriteyi dile getirmek istiyorsa, bunu

daha çok aydınlatıcı bir biçimde yapar. *Çünkü erkeklere, kadın üzerindeki otoritelerini düşünmeden önce, Mesih'e olan kendi boyun eğmelerine dikkat etmeleri gerektiği açıkça gösterilir.* Bu, onların kadınlarla ilişkilerini ve kadınlara karşı tutumlarını belirlemelidir. Son olarak, tamamlanmış biçim olarak, Tanrı'nın Mesih'le ilişkisi bile örnek olmalıdır. Bu ilişki, otorite sorusundan çok birlik ve eşitlikle belirlenmiş olacaktır.

Eckhard J. Schnabel şöyle yazar: "Pavlus'un amacı kadının yerini belirleyen düzeni ve erkeğin 'otoritesini' gerekçelendirmek değil, herkesin – her erkeğin, her kadının ve Mesih'in de – bir 'başı' olduğunu, yani öncelikli bir konuma sahip bir kişiye bağlı olduğunu ve bu kişiye *sadakat* borçlu olduğunu ortaya koymaktır."[59] Sadakat, bağlılık demektir; bu bağlılık bir hiyerarşide ya da bağımlılıkta değil, her şeyden önce bir ilişkide ve bağda temellenir.

Baş (Grekçe: kephale) aynı zamanda *köken* anlamına gelir. 1 Korintliler 11'de bu sözcüğün neden (yalnızca) otorite ya da önder anlam içeriğini taşımadığına dair dört neden aşağıda sıralanıyor:[60]

Eski Antlaşma'nın Grekçe çevirisinde (Septuaginta) baş *kephale* ile çevrilmiştir. İbranicede, Almancada olduğu gibi, (rosh) "kafa", "önder" ya da "yönetici" anlamına gelebilir. *Rosh*'un bir önder kişiyi ifade ettiği durumlarda çevirmenler çoğu zaman *kephale*'yi kullanmadılar. Bunun yerine genellikle "önder" ya da "yönetici" anlamına gelen Grekçe *archôn* sözcüğünü kullandılar. *İbranice sözcük başlangıç ya da köken anlamına da gelebilir.*

Bir başka ipucu, *kephale*'nin Eski Grekçede genellikle "önder" anlamına gelmediğini gösterir. Liddell-Scott-Jones Greek-English Lexicon, *kephale* için "önder"e ya da anlamca bir "otorite"ye yaklaşan hiçbir tanım içermez. R. Cervin, Ksenofon, Herodot, Platon, Thukydides, Sofokles, Aiskhylos, Polybios, Diodoros Sikeliotes ve başkaları gibi tek tek putperest Eski Grek yazarların eserlerine ait sözlüklerin *kephale* için yaklaşık olarak "önder" anlamına gelen hiçbir tanım içermediğini saptar. *"Önder" anlamına gelen "baş", MS 4. yüzyıla kadar putperest Grek edebiyatında pratik olarak belgelenmemiştir.* Buna karşılık Hristiyan sözlükleri bu sözcüğü otorite olarak verir. Yeni Antlaşma sözlükleri *kephale* için

59. Schnabel, E. J., *Der erste Brief des Paulus an die Korinther*, Witten; Gießen 2018, 597.
60. Derleyen: Margaret Mowczko, Sidney: www.margmowczko.com

"önder" tanımını verse de, şunu dikkate almak önemlidir: Bu sözcükle yalnızca Tanrı (1 Korintliler 11:3), İsa Mesih (1 Korintliler 11:3; Efesliler 1:22-23; 4:15-16; 5:23; Koloseliler 1:18-19; 2:9-10; 2:18-19), erkekler (1 Korintliler 11:3) ve kocalar (Efesliler 5:23) anılır. Ve yalnızca Pavlus tarafından. Eğer o *kephale*'yi önder ya da en üstteki anlamında kullanıyorsa, neden bu sözcüğü mektuplarının başka yerlerinde önder konumlarındaki ya da yönetimdeki insanlar için kullanmaz?

Erken kilisenin Grekçe konuşan birçok kilise babası, 1 Korintliler 11:3'teki *kephale*'yi "köken", "başlangıç" ya da "kaynak" anlamında aldı; bazıları *kephale*'nin ara sıra "önder" ya da "otorite sahibi bir kişi" anlamına gelebildiği bir dönemde yazmış olsa bile. Üstelik bu kilise babaları zaten erkeklerin kadınlardan daha yüksek bir otoriteye sahip olduğuna ve erkeklerin kadınlardan üstün olduğuna inanıyordu. *Ama bu görüşü desteklemek için 1 Korintliler 11:3'ü kullanmadılar. Bu adamlar ve başkaları, kephale 1 Korintliler 11:3'te "yönetici" ya da "otorite" olarak anlaştırsa, bunun çarpık bir Mesih öğretisine (kristolojiye) yol açacağından kaygılanıyordu.* Bunun yerine *kephale*'yi "başlangıç" ya da "kaynak" anlamında anladılar.

Grek-Roma toplumu ataerkildi. Grek yazarlarının erkeklerin ve kocaların egemenliği hakkında yazdığı pek çok eserimiz var. *Ama Pavlus ve onu izleyen Hristiyan yazarlar dışında hiçbir yazar, bir kocanın karısıyla ilişkisinden ya da genel olarak erkeklerden ve kadınlardan söz ederken "baş" sözcüğünü kullanmadı.* Hristiyan edebiyatı dışında *kephale* Eski Grekçede asla erkek-kadın bağlamında kullanılmaz.

1 Korintliler 11:3'teki *kephale*'yi "köken" ya da "başlangıç" ya da bazılarının dediği gibi "kaynak" anlamında okumayı öneriyorum. Ayrıntılı açıklama şöyle görünür:

"Her insanın kökeni Mesih'tir", yani Mesih yaratılışta Tanrı'nın temsilcisidir. 1 Korintliler 8:6'da Pavlus, İsa Mesih'in "her şeyin kendisi aracılığıyla var olduğu" kişi olduğunu vurgular.

"Kadının kökeni erkektir" (yani Yaratılış 2:21-23). Kadın [ishah] "erkekten [ish] alınmıştır".

"Mesih'in kökeni Tanrı'dır" (yani Hristos "Mesih"tir ve Mesih'in kökeni Tanrı'dır). Sonraki yüzyılların diliyle şöyle denir: "Oğul Baba'dan çıkar." Mesih Tanrı'dan gelir.

1 Korintliler 11:2-16'da Yaratılış 2'deki yaratılış anlatısına ve erkek ile kadının kökenine dair birkaç gönderme bulunur (11:8-9; 11-12). *Dolayısıyla bağlam içinde 1 Korintliler 11:3'ün yaratılışa ve kökene gönderme yapması akla yatkındır.*

"Baş" sözcüğünün bütün anlam içeriğinin ne olduğunu kesin olarak söyleyemeyiz. Çok anlamlı mıdır, yoksa her şey her "eşleşme" için tam olarak aynı mı geçerlidir? Erkeğin kadının başı olarak rolü, Tanrı'nın Mesih'in başı olarak konumuyla ne ölçüde aynıdır? Bu bakımdan ölçülü olmak ve bu 3. ayetin ardından gelen bütün paragraf için nasıl bir ana düşünce ya da başlık olabileceğini tartmak gerekir.

Erkeğin baş oluşu, bu kavram mutlaka öyle anlaşılmak isteniyorsa, otoriteden fazlasını ifade eder. Aynı ölçüde köken ve kaynak anlamına gelir. Ben kendim bundan, bölüm 5.2'de zaten gösterdiğim gibi, bunun birliği ve bağlı oluşu da vurguladığı sonucunu çıkarırdım. Başın beden için besleme ve koruma işlevini de; taşımayı ve desteklemeyi de.

Belki Pavlus'un karşı çıktığı Yahudi etkileri de vardı. Yaratılış anlatısının ışığında – tersi değil – Pavlus burada yanlış yorumlanmış, yani Yahudi yorumuyla anlaşılmış yaratılış öyküsünü düzeltiyor gibi görünür. Yahudileştiriciler genel olarak ve özel olarak Korint'te kadının boyun eğmesini bu öyküden gerekçelendirmiş ve buna örtünme ve uzun saç gibi dış görünüşleri bağlamışlardı.

Pavlus bunu yaratılış anlatısı anlamında çürütür: Kadın erkek (koca) olmadan bir hiçtir. Ve aynı şekilde erkek de kadın (eş) olmadan bir hiçtir. Birbirlerini tamamlarlar. Peki bu nasıl oldu? Kadın erkekten çıktı. Peki sonra ne oldu? Her erkek bir kadından doğar. *Yaratılış anlatısı bundan daha iyi nasıl özetlenebilir? Ve onların eşit değeri ve eşit konumu bundan daha akla yatkın nasıl dile getirilebilir?* İkisi de, erkek ve kadın, Tanrı'nın elinden biçimlenmiş olarak, kusursuz bir tamamlayıcı ve karşılık olarak gelir. Bir yandan farklı, ama yaşam gerçekliğinde çoğu zaman birbirinin yerine geçebilen, cinsiyet tarafından belirlenmeyen rollerle.

Erkek ile kadının bu eşit konumunu tamamlayan, Pavlus'un 7:3-5'teki önceki öğretisi de vardır:

"Koca karısına karşı evlilik görevini yerine getirsin, aynı şekilde kadın da kocasına. Kadın kendi bedeni üzerinde yetkili değildir, kocası yetkilidir; aynı şekilde koca da kendi bedeni üzerinde yetkili değildir, karısı yetkilidir. Birbirinizden uzak durmayın; meğer ki dua etmeye vakit ayırmak için bir süreliğine anlaşarak olsun; sonra yeniden bir araya gelin ki, Şeytan kendinizi denetleyemediğiniz için sizi denemesin."

Pavlus bu ifadeyle Antikçağın cinsellik konusundaki tutumlarını ve tasavvurlarını alt üst eder. Kadın, erkek ne zaman isterse cinsel doyum aradığında, ona tek taraflı olarak hizmet etmek zorunda değildir. Kadın erkeğe ait değildir. Birbirlerine aittirler. Cinsellikte birbirlerine saygı gösterirler. Cinsellik tek yönlü bir yol değildir. Bir görevdir, çünkü erkeğin ve kadının, Tanrı'nın kendisinin doyuma ulaşsın diye onlara yerleştirdiği cinsel ihtiyaçları vardır. Seks, iki eşin de doyumuna hizmet eden, uzlaşmaya dayalı bir eylemdir. *Pavlus burada da iki cinsiyetin denkliğinin altını açıkça çizer.* Yoksa kadının kocasının bedeni üzerinde yetkisi olduğunu söylemezdi. Cinsel birleşme bedensel bir şey olduğu için beden vurgulanır; ama beden sonuçta bütün kişiyi temsil eder. Kadının erkek üzerinde yetkisi (otoritesi, egemenliği) olduğu çoğu zaman gözden kaçırılır; çünkü kadının erkeğe hükmetmemesi, tersine boyun eğmesi gerektiği varsayılır. Bu, evlilikte sağlıklı bir cinsel yaşam için önemli bir derstir. Bu o zaman çağa uygun değildi. Ama yaratılış düzeni budur.

6.1.5 Korint'te baş örtüsü

Baş örtüsü ve/veya peçe âdetini araştırmazsak, Pavlus'un bu metnini bire bir bugüne aktarma tehlikesi doğar. Hem de sonunda, kendim de yaşadığım gibi, daralmış bir yasacılığın gerekçesine dönüşen tek boyutlu bir siyah-beyaz yorumbilimle.

M. Auerback peçe lehindeki savı şöyle özetler: "*Simgeler, ifadeler, yalnızca ne anlama geldiklerini bilen bir kültürde anlam taşır.*" "Ama geleneksel Kutsal Kitap biliminde

çoğu kişi, 1 Korintliler 11:3-16'da peçenin 'boyun eğme' anlamına geldiğini varsaymıştır; *peçenin antik Doğu Akdeniz kültüründe kadınlar için taşıdığı anlamları anlamaya hiç girişmeden* ya da bir dizi modern kültürde hâlâ yaygın olan kullanımıyla ilgilenmeden." [61]

Bruce Winter, Roma İmparatorluğu döneminde "peçeli başın, evli bir kadından beklenen edebin ve iffetin simgesi olduğunun kesin olarak varsayılabileceğini" saptar. [62]

"Ancak artık, kadınların peçe taktığı kültürlerden, başka bir hikâye anlatan kadın anlatılarına erişimimiz var. İslam'da ve Yahudilikte, Pavlus'un 1 Korintliler 11:3-16'daki gerekçesine çok benzeyen nedenlerle peçe takan dindar, köktenci kadınlardan oluşan güçlü bir akım olduğunu görüyoruz. Ancak, anakronik olma tehlikesi taşıyan daha sonraki antropolojik paralelliklere tamamen bağımlı değiliz. *Peçeyi çıkarmayı reddeden kadınların öyküsü ve peçe takmanın nedenleri Asur kültürüne kadar geriye izlenebilir.*" [63]

"*Pavlus'un kaygısı, kilisede peygamberlik eden ve dua eden bütün kadınları – köle kadınlar, azat edilmiş kadınlar, evlenmemişler ve dullar dahil – kapsıyor gibi görünmektedir.* Romalı matrona'nın[64] giyim kuralı hem onun rütbesini hem de 'Roma toplumunda cinsel olarak yetişkin bir kadın olarak statüsünü ve rolünü' gösteriyordu. *Öte yandan örtüsüz bir baş cinsel olarak erişilebilir olmak anlamına geliyordu; bu yüzden bir köle kadına ya da azat edilmiş bir kadına peçe takmak yasaktı.*" [65]

"Peçenin düzenlenmesi erkeklerin ayrıcalığıydı; bir kural koyma gereğini en doğal biçimde görecek olanlar onlardı. *Roma uygulamasında hem erkekler hem de kadınlar dua etmek için başlarını örterdi. Pavlus anlaşılan kiliselerdeki erkeklere Roma uygulamasının aksine başları açık dua etmeyi öğretmişti (1 Korintliler 11:4); bu yüzden erkekler belki de erkek kaz için iyi olan şeyin dişi kaz için de iyi olduğunu düşündüler. Ama bir erkeğin açık başı onun Tanrı önündeki alçakgönüllülüğünün bir işaretiyken, bir kadının*

61. Westfall, s. 26 Westfall, Cynthia Long. Paul and Gender: Reclaiming the Apostle's Vision for Men and Women in Christ. Baker Publishing Group, 2015
62. s. 27
63. s. 29
64. Roma İmparatorluğu toplumunda bir Roma yurttaşıyla evli kadına matrona denirdi. Onun yeri çoğunlukla evdi; aileyle ve ev işleriyle ilgilenirdi. Ev reisinin, yani ya babasının ya da kocasının koruması ve vesayeti altındaydı. Wikipedia
65. s. 29

açık başı kadının Tanrı önündeki alçakgönüllülüğünün bir işareti değildi; tersine, cinsel olarak erişilebilir olduğuna dair, bir ayartmayla eş değer olabilecek bir sinyal veriyordu. Ama neyin uygun olduğuna ilişkin kültürel idealler, birileri tarafından sözde teolojik öncelikler uğruna bir kenara bırakılabiliyordu." [66]

"Genellikle hiç sorgulanmadan Pavlus'un Korintli kadınları düzelttiği varsayılır. *Ancak bölüm, Korintli kadınların baş örtülerini ya da peçelerini çıkarmayı reddettikleri varsayıldığında daha tutarlıdır*; ama otorite sahibi kişiler, ev kilisesindeki erkekler ya da belki de kendi kocaları tarafından peçelerini çıkarmaları için baskı görüyor ya da cesaretlendiriliyorlardı. Bu, peçe takılan kültürlerde tekrar tekrar yaşanan türden bir senaryodur." [67]

"Bu, yalnızca bu tür kadınların cinsel olarak erişilebilir olduğunu belirtmekle kalmıyor, toplumsal düzeni ve sınıflar arasındaki ayrımı da koruyordu. … *Pavlus'un bütün kadınların peçe takmasını desteklemesi, kilisedeki toplumsal ilişkileri eşitledi; bu peçe onun elinde olduğu ölçüde, kültürde bu statüden yoksun bırakılan kilisedeki kadınlara saygıyı, onuru ve cinsel temizliği güvence altına aldı.*" [68] Peçe, toplumsal üst ve alt farklarını, yani yeni çağa kadar 1800 yıl boyunca gözlemlenebilen bir tabaka farkını görünür kılıyordu.

"Yakın Doğu kültüründe üst sınıftan bir kadın, bağlılığını ve alçakgönüllülüğünü göstermek için başını örterdi. Örtülü başı aynı zamanda doğrudan kendi onurunu ve ailesinin onurunu – özellikle de paterfamilias'ının (antik hanenin aile reisi), *kimliğinin kaynağının* onurunu – gösteriyordu. Pavlus, yaratılış anlatısına dayanarak peçe lehine teolojik bir sav ileri sürmek için bu simgenin karmaşık anlamına başvurur." [69]

E. Schnabel şöyle yazar: "Kadınların (yalnızca dinsel bağlamlarda değil) baş örtüsü takması, Roma-Helenistik kültür alanında kendiliğinden anlaşılır bir şeydi. Roma heykelleri, özellikle de imparatorluk ailesinden kadınların portreleri ile mezar kabartmaları, evli kadınları başlarının üzerine çekilmiş stola (*palla*) ile ya da edep ve iffetin simgesi sayılan yünden baş veya saç bandı *vitta* ile gösterir.

66. s. 31
67. s. 32
68. s. 33
69. s. 37

Kadınların kamusal alanda stola giymesi *zorunlu* değildi. Ancak stola giymek onların iffetini simgeliyordu. Augustus'un evlilik yasaları, fahişelerin edepli eşin, yani *matrona*'nın stolasını giymesini yasaklıyordu."[70]

Başı örtmek yaygındı. Romalı kadınlar az bir zahmetle üst giysilerini ya da pelerinlerini, yani pallayı arkadan başlarının üzerine çekebilirdi; böylece saçları da hemen hemen örtülmüş olurdu. Sayısız antik tasvirde bu böyle görülür.

"Bu, Kutsal Kitap biliminde hâkim olan, peçenin kadının kocasına boyun eğmesini simgelediği varsayımını çürütür. Peçe takmak özel bir simge değil, yasa ve görenekle düzenlenen kamusal bir uygulamaydı ve hem erkeklerden hem de kadınlardan bu âdete uymaları bekleniyordu. *Kısacası peçe kadının onurunu, statüsünü ve korunmasını temsil ediyordu.*" [71]

"Kadınların, onuru ve korunmayı simgelediği için peçelerini çıkarmayı reddetmeleri olağandı (ve hâlâ öyledir). Kamusal alanda peçe takmalarına izin verilmeyen kadınların, Mesih aracılığıyla aklandıklarını simgelemek için toplantıda peçe takmak istemeleri daha olasıdır. *Pavlus'un bütün kadınlara peçe takmalarına ilişkin talimatı kültüre aykırı ya da kültür karşıtıydı ve kadınlara karşı iyilikseverdi. Bütün kadınların peçe takması uygulaması, Hristiyan kilisesindeki toplumsal ilişkileri dengeledi.*" [72]

Bu kadar ayrıntıya girmenin amacı, bu dış işaretlerin o zamanki kültürde ve toplumda derinden kök salmış olduğunu göstermekti. Mesih'in tanıklığını ve Müjde'yi tehlikeye atmamak için, Mesih'teki özgürlük ile toplumsal normlara uyum arasında bir yol bulmak gerekiyordu. Bu bir yandan uyum demekti (kadınlar örtünür). Ama aynı zamanda, Mesih'teki eşitliği göstermek için kültüre karşı olarak bütün kadınların örtünmesi demekti. Aynı şekilde erkekler için örtünmenin reddedilmesi de; çünkü bu putperest kültlere uyum anlamına gelebilirdi. Bu ilkeyi bugün de korumak gerekir. Antik toplumsal normları benimsemek 21. yüzyılda bize yardımcı olmaz. Tersine, bu tür dış görünüşler, ne yazık ki olduğu gibi, şaşkınlık yaratırdı.

70. Schnabel, E. J., 602–603.
71. s. 42
72. s. 44

6.1.6 Başında bir yetki işareti mi taşımalı?

10. ayet: Bu yüzden kadın, melekler nedeniyle başının üzerinde bir yetki taşımalıdır.

Pek çok çeviri buraya bir "yetki ya da otorite *işareti*" eklemiştir! Oysa orada yalnızca güç, yetki ya da otorite yazar. Bu ekleme şaşırtıcı değildir; çünkü başta belirtildiği gibi Pavlus'un bu metni, erkeğin kadın üzerindeki hiyerarşisinin bir doğrulaması olarak anlaşılmıştır. Bu da (neredeyse yalnızca erkek olan) çevirmenleri etkilemiştir. *Başka bir deyişle: Bu ekleme bir yorumdur.*

Bu ayet daha çok şöyle aktarılmalıdır:

Bu yüzden kadın, melekler nedeniyle kendi başı üzerinde yetki sahibi olmalıdır.

(Schnabel, Westfall, Bushnell, Keener, Schirrmacher ve başkaları böyle anlar)

Pavlus, Hristiyan topluluğunda peçe takmanın kadının hakkı olduğuna dikkat çeker; bu da simgeyi dönüştürür. Dolayısıyla bu açıkça bir boyun eğme ya da hiyerarşik bağımlılık işareti değildir. Bu, kadının, Pavlus'un daha önce 1 Korintliler 6:2-3'te söylediği gibi dünyayı ve melekleri yargılamaya yazgılı olduğu için, kadın giyimi konusunda kendi yargısını kullanabilmesi gerektiği anlamına gelebilir. "*Eş, geleneksel baş örtüsünü takarak kocasına sadakatini ve kendi kişisel toplumsal statüsünü kabul etmek suretiyle başı üzerindeki denetimini gösterir. Kadınların kilise toplantısının kamusal ortamında başlarını açarak gönderdikleri erotik sinyallerden kaçınılır. Erkek ile kadının birbirine bağlılığı korunur ve kadının duada ve peygamberce konuşmada Tanrı'nın gerçekliğini dile getirmesi sahici kalır*".[73]

"Sonuç olarak Pavlus'un kökenler teolojisinde erkek ile kadın açıkça birbirine bağımlıdır. 1 Korintliler 11:3-16 bağlamında Pavlus, kadınların peçe takma isteğini desteklemesinden doğabilecek her türlü uygunsuz bağımsızlığı diplomatik bir biçimde yumuşatır."[74]

73. Schnabel, E. J., 610–611
74. s. 73

6.1.7 Güncel önemi

Tanrı'nın sözü zamanüstüdür. Hiçbir söz geçip gitmeyecektir. Ama belirli bir çağa ait olan ve o çağa yöneltilmiş şeyler vardır.

Kadınlar örtünmekle dikkati kendi üzerlerine çekmemeli, saçlarının görkemini göstermemeli ve erkeklerin (belki bazı kadınların da) dikkatini dağıtmamalıydı. Tanrı'nın yüceliği övülmeli ve yüceltilmeliydi. Tanrı'nın yüceliği, O'nun varlığı, toplanmanın merkeziydi. Bugün de ibadette hiçbir şey insanı yüceltmemeli, hiç kimse dikkati ya da onuru kendi üzerine çekmemelidir.

Kadınlar dış görünüşleriyle, öne çıkarılmış ya da süslenip püslenmiş güzellikleriyle Tanrı'nın yüceliğinden hiçbir şey eksiltmemelidir. *Bu, metnin bugüne kadar geçerli olan ahlaki ilkesidir. Hiçbir konuşmacı, vaiz, yaşam tanıklığını ya da misyon raporunu anlatan hiç kimse, hiçbir şarkıcı, hiçbir çalgıcı, hiçbir insan, tıpkı o zaman olduğu gibi, giyimiyle dikkati kendi üzerine çekmemelidir.*

"Baş örtüsü uygulamasına gelince, Batı toplumlarında kadınların sadık eşler olarak statülerini bir baş örtüsüyle belirtmeleri çoktandır olağan değildir. İslam ülkelerinde ve dolayısıyla İslam bölgelerindeki kiliselerde durum farklıdır! Böyle bir durumda Hristiyan eşler kilisede baş örtüsü olmadan etkin oluyorlarsa, bu tam da yaşadıkları kentin kamusal alanında da baş örtüsüz dolaştıkları içindir. *Baş örtüsünün olmaması hiçbir sinyal göndermez. Bazı Hristiyanlar eşlerin 'Kutsal Yazı'ya itaat' gereği bugün de baş örtüsü takmaları gerektiğini talep ediyorsa, elçi Pavlus'un talimatları tam da 'itaatle' anlaşılmamış ve uygulanmamış olur: Pavlus için konu baş örtüsü değil, toplumun bütünü için önemli ve temel olan geleneksel uzlaşımların bilinçli olarak hiçe sayılması ve alaya alınmasıdır.*

Batı Avrupa'daki kiliselerde kadınlar baş örtüsü takıyorsa, bu Pavlus'un istediği, bir eşin iffetini ve dayanışmasını simgeleyen bir uzlaşıma uyum değil, tam da uyumlu *olmayan* bir davranıştır. Batı'da evlilikteki dayanışma ve edep artık pek belirli bir giyim biçimiyle simgelenmez. Bu daha çok sözlü olarak, yani evliliğin ve eşin değeri hakkındaki somut ifadelerle olur."[75] Ve elbette, takan kişinin sabit

75. Schnabel, E. J., 624

bir (evlilik) ilişkisi içinde olduğunu, yeni bir ilişki için boşta olmadığını ya da cinsel maceralar peşinde olmadığını açıkça gösteren bir evlilik yüzüğüyle. Evlilik yüzüğü buna karşı ancak sınırlı ölçüde korur; konu işarettir.

Buna rağmen bugün kadınlara (ya da kadınlar kendi kendilerine) baş örtüsü buyurmak gerektiğini düşünen kişi, çağrıldığımız Müjde özgürlüğünü henüz kavramamıştır.

6.1.8 Açıklayıcı aktarım

Aşağıda metnin kendi sözlerimle bir aktarımı geliyor. Bu karmaşık metni kısa ve öz olarak böyle açıklardım. Bu, Grekçe metnin bir çevirisi değil, yazar Pavlus'un bakış açısından, benim anladığım ve açıklayacağım biçimiyle serbestçe yeniden ifade edilmiş bir versiyondur:

Siz Korintliler'in şunun bilincinde olmanız benim için önemli: Her erkeğin kökeni, yani başı Hristos'tur, yani Mesih'tir. Siz erkekler O'nun aracılığıyla yaratıldınız. Ve erkekler olarak O'na bağlısınız. Bu, toplanmada görünür olur. Önce sizden söz ediyorum, çünkü kadınlardan dua ederken ve peygamberlik ederken baş örtüsü takmamalarını istiyorsunuz.

Kadının başı erkektir. Onunla bir olmak için onun böğründen yaratıldı. Erkek baş, kadın beden. Erkek onun kökenidir ve kadın da ona bağlıdır; bu da toplantıda görünür hâle gelir.

Bu ilişkiyi Mesih'te de görürüz. O'nun başı Tanrı'dır. Tanrı O'nu sonsuzlukta ve insan olarak doğurdu; kendisine eşit olan Oğlu'nu.

Korint'te bir erkek toplantıda Mesih'e ya da Tanrı'ya sesli olarak dua ederse ya da peygamberce konuşursa ve başı örtülüyse, bu bir utançtır. Mesih'e değil, kendine onur verir. Çünkü putperestler putlara kurban sunarken başlarını örterler. Başı açık olan erkek alçakgönüllülük gösterir ve Yüceler Yücesi'ne, görünmeyen Mesih'e onur verir.

Kadınlarda durum tam tersidir. Toplantıda dua eden ve peygamberce konuşan ve başlarını örtmeyen kadınlar başlarına utanç getirir. Kendilerini ve kocalarını,

yani başlarını onursuz kılarlar. Çünkü dikkati Tanrı'ya ve Mesih'e değil, kendi üzerlerine çekerler.

Biri, kadınların erkekler gibi örtünmelerine gerek olmadığını talep ederse, bunu sonuna kadar düşünmemiş demektir. Çünkü biliyorsunuz ki Korint'te başı açık bir kadın saçı kazınmış sayılır ve fahişelik yapan ya da cinsel karşılaşma peşinde olan bir kadına benzer. Peçe takmıyor ya da örtünmüyorsa, mantıken saçını da kestirmeli ya da tamamen kazıtmalıdır.

Biliyorum, sizin talebinizle amaçladığınız bu değil! Ama içinde yaşadığınız toplumda sonuç bu olurdu! Bu yüzden size gelen ve kamusal alanda kadınların örtünmesi şeklindeki olağan göreneğin reddedildiğini gören insanlara tökez olma riskini göze almayın.

Erkekler toplantıda, Tanrı'nın huzurunda örtünmemelidir. Çünkü erkek Tanrı'nın suretidir ve O'nun yüceliğinin yansımasıdır.

Kadın da Tanrı'nın suretidir, ama bunun ötesinde erkeğin yüceliğinin de yansımasıdır. Onun güzelliği, kendisiyle bir olduğu kocasının güzelliğidir.

Kadın nasıl onun yüceliği olabildi? Elbette erkek ondan yaratıldığı için değil, kadın ondan, onun böğründen biçimlendirildiği için.

Ve kadın, erkek onun için yaratıldığından dolayı erkeğin yüceliği değildir; tersine. Kadın erkek için yaratıldı, çünkü erkek yalnızdı ve yardıma ihtiyacı vardı. Ve kadın olarak onun için arzu edilir güzellikteydi.

Kadının bu kadar büyük bir değeri olduğu ve erkek için bu kadar büyük bir yararı olduğu için, başı hakkında kendisi karar vermelidir: onu örtüp örtmeyeceğine. Hiç kimse bunu ona buyuramaz. Ne kocası ne de kilisenin önderleri ona baş örtüsü takmamasını (ya da takmasını) buyurabilir.

Ama kadın, bağımsızlığı ve karar özgürlüğü içinde, erkekten ayrı ya da bağımsız olmadığını göz önünde tutsun. Kilisede erkeksiz var olmaz, erkek de kadınsız var olmaz. Tanrı'nın düşüncesi her zaman erkek ile kadının birlikteliği ve beraberliğiydi. Baş ile bedenin birliği içinde birlikte, uyum içinde, danışarak, barış içinde, birbirine boyun eğerek, birbirini tamamlayarak hareket ederler.

Birinin öbürü olmadan var olmaması ne demektir? İnsan çiftinin yaratılışını bir kez daha hatırlayın. Kadın başlangıçta erkekten çıktı. Onun böğründen. Onunla yeniden tek beden olmak üzere ona bağlı olarak. Ama düşünmeyi sürdürün: O zamandan beri her erkek bir kadından gelir. Erkek olmasaydı kadın olmazdı ve kadın olmasaydı erkek olmazdı. İkisi de eşit onurda, eşit değerde ve eşit konumdadır; farklılıkları içinde kusursuz bir tamamlanma. Bütün bunlar Tanrı'nın düşüncesiydi. Bunların kendisinden çıktığı Baş O'dur.

Bunu göz önünde tutarak size soruyorum: Bir kadının herkesin önünde, ama peçesiz ve örtüsüz olarak Tanrı'ya dua etmesi uygun mudur? Hayır, diye onaylayacaksınız; Korint'teki ve Roma İmparatorluğu'ndaki âdetler göz önüne alındığında uygun değildir.

İnsanlar için doğa yasaları gibi olan görenekler ve âdetler vardır. Bir erkek görenek ve âdetlere aykırı olarak uzun saç taşırsa, bu utanç olarak görülür. Bunda da kadınlarda durum tam tersidir. Kadınların uzun saçı onların yüceliği, doğal süsüdür ve öyle de algılanır. Uzun saç ona, erkeğin yüceliği olması için, süsleyici bir peçe ya da pelerin gibi verilmiştir.

Erkeklere bu kadar arzu edilir görünen bu süsü kadın toplantıda örtmelidir. Burası bu yücelikle ortaya çıkmanın yeri değildir; tıpkı erkeğin de alçakgönüllülüğünü başı açık olarak göstermesi gerektiği gibi. Çünkü konu Tanrı'nın ve Mesih'in onuru ve yüceliğidir. Bizi krallar Kralı'nın huzuruna davet eden O'dur.

Korint'te biri bu konuda tartışmak ister ve bu baş örtüsü göreneğini sorgularsa, şunun bilincinde olmalıdır: Bu hiçbir yerde böyle değildir. Sizin kadınlara baş örtüsü takmamalarını buyurmak istediğiniz gibi. Hiçbir kilise böyle bir şey uygulamaz; bu yüzden baş örtüsü için olağan olarak geçerli olana, onurlu olana ve kimsede tökez yaratmayana uyun.

6.1.9 Kapanış ve özet

Bölümün dili ve Pavlus'un vardığı sonuç, birinin Korint'teki ev kiliselerinde peçeyi ya kısıtlamak ya da yasaklamak istediğini, ama bütün kadınların, bazı

kadınların ya da tek bir kadının peçe takmak istediğini düşündürür. Pavlus önce yaratılış anlatısını kısaca özetler ve kadının erkekten ve erkek için yaratılmasının, kadının erkeğin yüceliği olmasının nedeni olduğunu açıklar. Erkek kadının başıdır, çünkü kadın ondan yaratılmıştır ve dolayısıyla kadının başı erkeğin yüceliğini yansıtır ya da onu bir biçimde ifade eder. Yaratılış kitabının anlatısında kadın, bütün hayvanlardan farklı olarak özel olarak erkeği kendine çekmek için yaratıldığından, aynı zamanda onun yüceliğiydi (Yaratılış 2:18-23).[76]

Pavlus'un metinleri, *Pavlus'un yaratılış anlatısını Grek-Roma kültürünün kavramları ve simgeleri ile Grek dilinin deyimleriyle açıklama biçiminde gerçekleşen* bir cinsiyetler (toplumsal cinsiyet) teolojisi içerir. Pavlus "baş" mecazını Adem'e uygulayarak, Havva'nın birden fazla kimliğe sahip olduğunu gösterir. Kadınlar Tanrı'nın suretidir, Adem'in suretidir ve aynı zamanda "erkeğin yüceliğidir". *Pavlus'un kadını "erkeğin yüceliği" olarak tanımlaması bir boyun eğmeye ya da daha az bir yüceliğe işaret etmez, ek bir yüceliğe işaret eder: güzelliğinin erkekler üzerindeki gücüne.* Aynı şekilde, Adem'in önce yaratıldığının söylendiği (13. ayet) 1 Timoteos 2:13-14'teki Pavlus'un kısa anlatımına da erkeğin önceliğini yansıtamayız. Bunun yerine Pavlus yaratılış anlatısından karşılıklılığı öğretir; çünkü Pavlus erkeği, kadının yardımına ihtiyaç duyan, yarar gören taraf olarak sunar. Bunu kültürün anlayacağı kavramlarla anlatır. *Kadın erkekten biçimlendirildi; böylece yaratılış anlatısında erkek, Grek dil kullanımında kadının başı (yaşamının kökeni) işlevini görür;* ama sonra her erkek kadından gelir; böylece kadın da yaşamın kökenidir; ki Yaratılış 3:20'de "Havva" adının anlamı da budur.

Bu yüzden Tanrı'nın tasarımı gereği kadın ve erkek birbirinden bağımsız değildir. Pavlus'u, Yaratılış 1:27-28'deki yaratılış anlatısında ya da "baş" Grek deyimini kullanmasında kadının otoritesiyle çelişen, onu yeniden yorumlayan ya da göreceleştiren biri olarak yorumlamak için zorlayıcı hiçbir neden yoktur. Hem erkek hem kadın Tanrı'nın suretinde yaratıldı ve ikisi de egemenlik için yaratıldı; Pavlus'a göre bu egemenlik, ilgili kültürel koşullar çerçevesinde ortaklık ve karşılıklılık anlamında kullanılır.[77]

76. s. 98
77. s. 105

6.1.10 1 Korintliler 11'in başka bir okunuşu

Yaklaşık 25 yıl önce, Pavlus'un bu metinde kendi düşüncelerini değil, Korint'teki erkeklerin düşüncelerini aktardığını ya da alıntıladığını ve onları çürüttüğünü ilk kez duydum. Buna alıntı kuramı ya da alıntı tezi denir. Bunu Almanca olarak Thomas Schirrmacher işlemiştir. Uzun süre kuşkuyla baktım. Çünkü sonuçta ortaya çıkan, bu kitabın başlığıdır: *Paulus im Kampf gegen den Schleier* ("Peçeye karşı mücadelede Pavlus").[78] Yani örtünme lehinde bir savunma değil, bu dış görünüşlerin reddi. Bu 180 derecelik bir anlam dönüşümüdür. Bazılarının dediği gibi bir "gamechanger", yani oyunun kurallarını değiştiren bir şey. Bu tez, bu metne bambaşka bir bakış açısıdır.

T. Schirrmacher'den bağımsız olarak aynı tezi savunan İngilizce konuşan ilahiyatçılar sayesinde onun yorumuna geri döndüm. Bu tezi oldukça tutarlı buluyorum. Ona karşı ileri sürülen çok yönlü eleştiriyi bilerek de. Schirrmacher kendisi kitabının 5. baskısında eleştirilere yanıt verir. Bu yorum kanıtlanmış değildir; ama hangisi kanıtlanmış ki?

Tarihsel-eleştirel yöntemden doğmamıştır; çünkü bu yöntem ortaya çıkmadan önce de vardı. Konu Kutsal Kitap eleştirisi değil, düşünce akışını anlamaktır. Metni değersizleştirmek için değil, onu İsa'nın, elçilerin ve Kutsal Kitap'ın öğretisi içine yerleştirmek için.

Alıntı örnekleri

Pavlus'un 1 Korintliler 11'de bazı Korintli erkeklerin şaşırtıcı taleplerini uzun uzun alıntıladığı olasılığına varabilmek için, 1 Korintliler mektubundan benzer örnekler sunuyorum. Pavlus birkaç kez Korint'teki düşüncelere, görüşlere ve olaylara başvurur. 1-4. bölümlerde gruplaşmalar konu edilir; bir grup onu, yokluğunda kendi önderi ilan eder; bu da onu, onlar için kendisinin mi çarmıha

78. Paulus im Kampf gegen den Schleier, Thomas Schirrmacher, Eine alternative Auslegung von 1. Korinther 11,2-16, 5. genişletilmiş baskı, VTR, Nürnberg, 2002 (ilk baskı 1993); Rheinland İlahiyat Semineri'nde (Theologisches Seminar Rheinland) çalışma yöneticisi ve Eski Antlaşma öğretim görevlisi olan, bu alıntı okunuşunu savunan Hans-Georg Wünch'ün önsözüyle.

gerildiği sorusuna götürür. 5-6. bölümlerde kilise disiplini, 6-7. bölümlerde evlilikteki sevgi, 8-10. bölümlerde putlara sunulmuş et, 12-14'te Ruh'un armağanları ve 15'te diriliş konu edilir. Pek çok tartışmalı konuyu, yanlış görüşleri ve yanlış sonuçları ele alır. Bu arada şu ya da bu ironik ifade göze çarpar.

Pavlus başka mektuplarda olduğundan daha çok, yanlış düşünceleri düzeltmek için onları anar. Bunların çoğunu belki Korintliler'in, onun kendilerine yazdığı ilk mektuba (5:9) verdikleri yanıt mektubundan – bu mektup artık elimizde değil – ve Korint'ten gelen bir heyetten öğrenmişti. Bir şeyi alıntılamak ya da serbestçe aktarmak, sonra da onu yorumlamak ya da çürütmek tamamen olağan bir işlemdir.

Bir alıntı örneği 1 Korintliler 7:1'dir: *Bir insanın kadına dokunmaması iyidir*. Birçokları bunu Pavlus'un görüşü ilan etmiştir. En az üç nedenle bu kuşkuludur: Cümle açıkça Korintliler'in Pavlus'a yazdıklarıyla başlar. Sonra konu dokunmaktır; bu da Grek dilinde ifade edildiği biçimiyle cinsel birleşmeyi kasteder. Pavlus, Korintliler'in ya da onlardan bazılarının sandığı gibi cinsel birleşmeye karşı değildir. Onu erkek ile kadının evliliğinde karşılıklı bir görev olarak görür.

10:23'te şöyle denir: *Her şey serbesttir*. Pavlus burada Hristiyan özgürlüğünü değil, Korintliler'in görüşünü anlatır; ama bu görüş yanlıştır. *Asla her şey serbest değildir*. Kıyaslanamayacak kadar kısa olsa da bu alıntı da alıntı olarak belirtilmez. Bunu bağlam açıkça gösterir.

1 Korintliler'de Pavlus'un ya serbestçe ya da bir mektuptan alıntı yaptığı genel olarak kabul edilir: 6:12, 13; 7:1; 8:1, 4; 10:23; 15:12. Her alıntı her zaman alıntı olarak işaretlenmez, akla yatkın biçimde bağlamdan çıkarılır. Sonuçta Korintliler konunun ne olduğunu tam olarak biliyordu – bunu bugün bizim bulmamız daha zordur.

Alıntı kuramına karşı iki ana sav şudur: Pavlus bunları kuşkuya yer bırakmayacak biçimde alıntı olarak işaretlemez ve 11. ile 14. bölümlerdeki alıntılar başka alıntılara göre fazla uzundur. Bir alıntının uzun olup olmaması – 8-10.

bölümlerde putlara sunulan kurbanlar hakkındaki uzun düşünce akışlarına dikkat edin – konunun karmaşıklığına bağlıdır. Yanlış anlaşılma riski olmadan daha kısa aktarılamazdı.

Uzun bir alıntının Tanrı sözü olamayacağı itirazı bir safsatadır. Kutsal Kitap'ta pek çok şey, doğru olmadığı hâlde aktarılır; kuşkusuz yanlış olan iblisin sözleri bile. Önemli olan her zaman güvenilir aktarımdır.

Bu öncü düşünceler, 1 Korintliler 11'i bu şekilde okumanın ilke olarak mümkün olduğunu göstermeliydi.

6.1.11 1 Korintliler 11:2-16'nın alternatif çevirisi

Metni önce en çok kullandığınız bilinen bir çeviride okuyun. Sonra Schirrmacher'in önerdiği bu alternatif çeviriyi (burada Almancadan çevrilmiştir) okuyun ve cümle cümle karşılaştırın.

> (2) Ama sizi övüyorum, çünkü her konuda beni anıyor ve size aktardığım gelenekleri, onları size aktardığım gibi koruyorsunuz.
>
> (3) Ama bilmenizi istiyorum ki, her erkeğin başı Mesih'tir, kadının başı ise erkektir, Mesih'in başı ise Tanrı'dır.

Şimdi 4. ayetten 9. ayete, belki de 10. ayete kadar, Pavlus'un alıntıladığı ya da serbestçe aktardığı Yahudileştiricilerin yanlış görüşü gelir:

> (4) Dua eden ya da peygamberlik eden ve başından aşağı sarkan bir şey olan her erkek, başını onursuz kılar.
>
> (5) Ama başı örtüsüz dua eden ya da peygamberlik eden her kadın başını onursuz kılar; çünkü o, saçı kazınmış bir kadınla bir ve aynıdır.
>
> (6) Çünkü bir kadın örtünmüyorsa, saçı da kesilsin.
>
> Ama bir kadın için saçının kesilmesi ya da kazınması ayıp olduğundan, örtünsün.

(7) Çünkü erkek elbette başını örtmemelidir, çünkü o Tanrı'nın suretidir ve yüceliğidir; kadın ise erkeğin yüceliğidir.

(8) Çünkü erkek kadından değildir, kadın erkektendir;

(9) çünkü erkek de kadın için yaratılmadı, kadın erkek için yaratıldı.

Şimdi Pavlus bu talepleri çürütür, onlara açıkça karşı çıkar ve onları adeta saçmalığa indirger:

(10) Bu yüzden kadın, melekler nedeniyle kendi başı üzerinde yetki sahibi olmalıdır.

(11) Çünkü sonuçta Rab'de ne kadın erkeksizdir ne de erkek kadınsız. (12) Çünkü kadın nasıl erkektense, erkek de kadın aracılığıyladır; ama her şey Tanrı'dandır.

(13) Kendi aranızda yargılayın! Bir kadının Tanrı'ya örtüsüz dua etmesi uygundur!

(14) Doğa size, bir erkek [uzun] saçlıysa bunun onun için utanç olduğunu öğretmez, (15) ama bir kadın [uzun] saçlıysa bunun onun için onur olduğunu da! Çünkü saç ona peçe yerine verilmiştir.

(16) Ama biri çekişmeci olmayı iyi buluyorsa, [şunu düşünsün:] bizim böyle bir göreneğimiz yoktur, Tanrı'nın kiliselerinin de [yoktur].

Alternatif olarak 10. ayet girintili metne katılabilir ve o zaman alıntı olarak çevrilebilir:

(10) Bu yüzden kadın, melekler nedeniyle başının üzerinde bir yetki taşımalıdır.

Lucy Peppiatt 6. ayeti de bir Pavlus sözü olarak görür: Pavlus burada örtünme talebini sonuna kadar düşünür, Yahudileştiricilerin grotesk çelişkilerine dikkat çeker ve sonra alıntıyla devam eder.

Bu okunuş metnin bazı güçlüklerini açıklığa kavuşturur. Bu okunuşun 2000 yıllık kilise tarihine kıyasla en fazla 200 yaşında olduğunu ya da o zamandan beri düşünüldüğünü biliyorum. Bu yüzden yanlış mıdır?

Örneğin kilisenin sıkıntı döneminden önce göğe alınacağına inananlar için tıpatıp aynısı geçerlidir; çünkü bu tez de daha eski değildir. Biz ve sayısız Hristiyan her gün Kutsal Kitap'ı inceliyorsak, bize yardımcı olabilecek ya da uzun süredir çözülemeyen bilmeceleri çözebilecek yeni anlayışların ortaya çıkabilmesi bir sürpriz olmamalıdır.

6.1.12 Sonuç

1 Korintliler 11:1-16'yı hiç böyle okumamış olanlar için bu okunuş bir rahatlamadır. Bundan özgürleştirici sonuçlar çıkar: Kadın bugün herkesin önünde dua ederken ve peygamberlik ederken örtünmek ya da peçe takmak zorunda değildir. Saçlarını istediği gibi kestirebilir; çünkü buna kendisi karar verebilir. Erkek isterse uzun saçlı olabilir. Pavlus'un kendisi de büyük olasılıkla zaman zaman uzun saçlıydı (Elçilerin İşleri 21:24). Doğa, ne anlama gelirse gelsin, bize Tanrı'yı nasıl hoşnut edebileceğimizi gösteren öğretmen asla değildir.

Daha derinden bakıldığında, metinden erkeği kadının üstüne ya da kadını erkeğin altına koyan ne bir sıralama ne de bir rütbe düzeni çıkar. Ne genel olarak her kadın ve her erkek, ne de burada otorite farkı olan imanlı bir evli çift tasvir edilir.

Böylece vicdan soruları ve kilise önderlerinin ya da "önder kardeşlerin" talepleri açıkça yanıtlanabilir ve sorumluluğun ya da insan yapımı bir yasanın yükü kız kardeşlerin üzerinden kaldırılabilir.

Bugün örtünmenin artık hiçbir rol oynamadığı açık sonucuna varan *tarihsel açıklamalar* vardır. *Yukarıda gösterdiğim gibi, buna alıntı tezi olmadan da varılabilir.* Göreneklere ve âdetlere göre (Antikçağda ya da 18. hatta 19. yüzyıla kadar), örneğin başı açık olarak ve herkesin önünde konuşan kadınlar tepki çekerdi.

Gerçekten de konu tökez olmamaktır. Burada Müjde'nin özünü oluşturan bir şey söz konusu değildir. Pavlus'un, onları kazanmak için uluslardan olanlara uluslardan biri gibi, Yahudilere Yahudi gibi olması anlamında uyumlar vardır (9:19-23). İnsanları İsa için kazanmak amacıyla özgürlükten vazgeçerek bir bedel öder. Böylece bu nedenlerle, ilgili insanların içinde yaşadığı ve kök saldığı

âdetlere gönüllü (teolojik değil!) bir uyum ya da bu âdetlerin sürdürülmesi söz konusu olabilir. Yanlış bir rol anlayışına dayanabilen bu görenekler ve dış görünüşler adeta göze alınır ve hoş görülür. Ve Müjde'nin özgürlüğü sayesinde değişebilir ve çözülebilirler. Almanya'da ve Batı'nın demokratik devletlerinin çoğunda böyle bir durum yoktur. Orada "dindar görenekler", giyim kuralları ve dış görünüşler dünyevi kültürün değil, uzun bir geçmişten bugüne aktarılmış ve kendi çevresinde dinsel gerekçelerle sürdürülen bir Hristiyan kültürünün parçasıdır. Dünyevi bir etki ya da zorlama olmadan. Bu, böyle Hristiyanların Hristiyan olmayanlarla karşılaşmalarında gereksiz şaşkınlığa yol açabilir.

Muhafazakâr düşünce çizgisinden bir kardeş, "onlar için anlaşılmaz bir görünüm ve davranışla bir engel olmamak" için dış görünüşlere ilişkin kurallara örneğin müjdeleme toplantılarında uyulmamasının daha iyi olacağını vurgular.[79] *Benim yanıtım: Müjde için engel olan her şeyden kaçınılmalıdır. Kutsal Kitap'ın (sözde) aynı zamanda Tanrı'nın Müjdesi için engel olabilecek kurallar koyması ne çelişkili bir ikilemdir.*

Engel ya da tökez taşı olmasına izin verilen tek bir şey vardır: İsa Mesih'in çarmıhı! Yollar onda ayrılır. Dış görünüşlerde değil, konuşma, giyim ve oturma düzenlerinde değil.

Kadınların ibadette konuşması ve katılması yasaklanmış olsaydı, bu büyük bir engel olurdu. Bu konu bir sonraki bölümde.

"Pavlus'un sözleri olarak gördüğümüz (ama öyle olmayan) şeyleri yanlışlıkla kilisede kadınları susturmak için kullanmış olmamız, tarihin en büyük trajedilerinden biri olarak görülmelidir."

Danny Silk

Evet, kuşaklar boyunca kadının var olup olmamasına karar veren gerçekten de iki Kutsal Kitap metnidir.

Veronika Schmidt

79. Herbert Briem, Die Kopfbedeckung der Frau, 2018

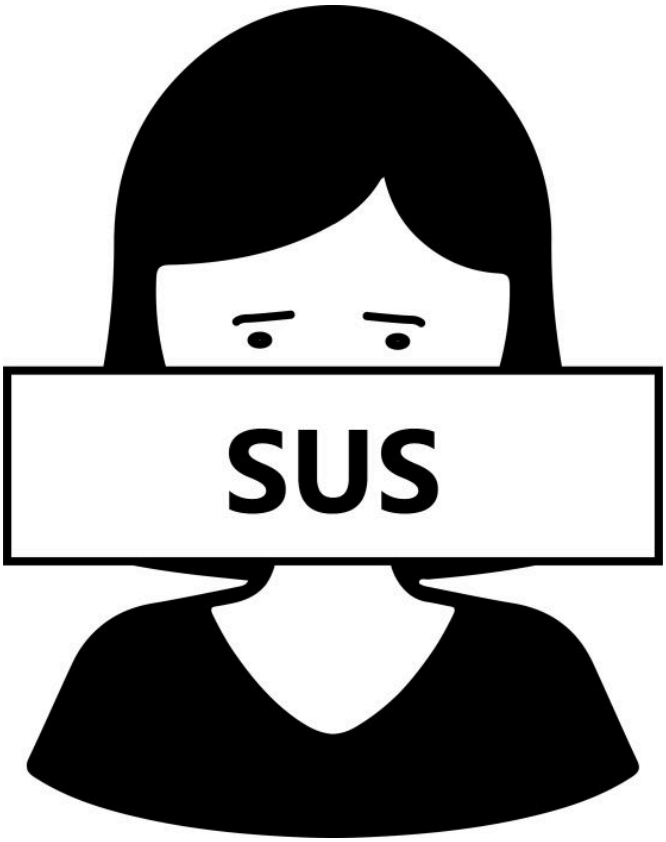

6.2 Konuşmak değil, susmak

Özgür kiliselere (Freikirchen) bağlı Hristiyanlar arasında, kadınların ibadette sustuğu kiliselerin oranı yalnızca küçüktür. Bu kilise dünyasında büyüdüğüm için bu konu bugün hâlâ beni, çoğu zaman duygusal olarak, meşgul ediyor.

Kadınların ibadet toplantılarında, ilahi söylemek ve ortak "Amin"i söylemek dışında susmaları gerektiği konusunda Tanrı'nın düşüncesinin ne olabileceğini hiçbir zaman anlamadım. Yine de Tanrı'nın sözü böyle dediği için böyle yapılır. Bir erkek olarak bundan yalnızca dolaylı olarak etkileniyorum. İnsanın bütün

yaşamı boyunca ibadette hiçbir şey söyleyememesinin nasıl bir duygu olduğu konusunda hiç söz hakkım yok.

Bugünkü izlenimim, bir erkek olarak bundan yalnızca dolaylı olarak etkilenmediğim yönünde. *İki kat ve doğrudan etkileniyorum.* Bir yandan, Kutsal Kitap'ı yorumlarken, öğretirken ve vaaz ederken hangi yanıtı ve gerekçeyi verdiğimden ben de sorumluyum. Ve Mesih'in bedeninin yarısını, kilisenin dünya çapındaki en önemli olayında, yani toplanmasında susturmak için çok iyi bir neden olmalıdır. Etkileniyorum, çünkü armağanların yarısı toplanmada bana yarar sağlayamaz. Bereket kaybolur.

Bu anlayış bir yanılgıysa, Tanrı orada kadınların sesini de erkeklerin sesi kadar duymak istiyorsa, o zaman bu gerçek bir sorundur, küçük bir şey değildir. Mesih'in yargı kürsüsü göz önünde bulundurulduğunda bunun sorumluluğunu taşımak iyi düşünülmelidir.

Ben kendim onlarca yılımı böyle toplantılarda geçirdim. Bunu içselleştirdim, doğru buldum, savundum ve başkalarından da talep ettim. Bir keresinde, gençliğimde, bu geleneği bilmeyen bir konferansta bir kız kardeş sesli olarak dua etti. Ben ve başkaları derinden şok olduk. Sanki gökten hemen bir yıldırım düşüp bizi çarpacakmış gibi dehşete kapıldık. Sonra bu kız kardeşi "aydınlattılar".

Kadınların susmasının asla Tanrı'nın isteği olmadığını zaten açıkça ortaya koydum. Benim amacım, bu rahatsız edici ifadeyi basitçe ve alçakgönüllülükle uygulamak yerine inatla ve yaratıcı bir biçimde onun etrafından dolaşmak değildir. Ne yazık ki susma yanlılarının sürekli ve tekdüze suçlaması budur. Hayır, iş bu kadar basit değil. *Mesih'teki kız kardeşlerin susmaması için iyi ve yeterli nedenler vardır.*

Konu şu metindir:

> [1 Korintliler 14:34-36] *Kadınlar toplantılarda sussun, çünkü onlara konuşma izni verilmemiştir; tersine, Yasa'nın da söylediği gibi boyun eğsinler. Ama bir şey öğrenmek isterlerse, evde kendi kocalarına sorsunlar; çünkü bir kadının toplantıda konuşması ayıptır. Yoksa Tanrı'nın sözü sizden mi çıktı? Ya da yalnızca size mi ulaştı?*

6.2.1 Sorular

Bu metin üzerinde bir kez daha yeniden düşünmeliyiz. Çok şey söz konusu. Lütfen beni düşüncede izleyin ve bunu çok farklı görseniz bile bir kez buna katlanın. 1 Korintliler 14'teki bu son ayetler olmasaydı, düşüncenizde hiç bir susma buyruğuna yaklaşır mıydınız? Bütün Kutsal Yazılar'da herhangi bir yerde böyle bir talimat var mı? Bu "feminist yönlendirici bir soru" değildir. *Böylesine geniş kapsamlı bir talimatın başka hiçbir yerde en azından bir kez bile anılmaması, hatta ima edilmemesi insanı düşündürmelidir.* Konu öğretmek ve 1 Timoteos 2:12'deki öğretme yasağı değildir. Bu ifadeler sorumun bağlamına ait değildir (gerçi bu metin çoğu zaman hemen bir sav olarak ileri sürülür). Konu kadınların sesli katılımıdır. Bir dua, bir yaşam tanıklığı, bir ilahi, peygamberce bir söz, bir Kutsal Kitap okuması ya da bir vaaz.

Mektubun yakın bağlamında tam da *karşıt ifadeler* bulunur. Pavlus'un en göze çarpan ve önceki bölümde zaten değinilen ifadesi, kadınların "dua ettiği ve peygamberlik ettiği"dir (11:5). Buna dikkat çektim ve kendimi tekrarlıyorum: "Dua etmek ve peygamberlik etmek", 14. bölümde ayrıntılı olarak anlatıldığı gibi toplanmanın özelliğidir. 11. bölümde istenen peçe ya da baş örtüsü, ancak toplanmada, erkeklerin bulunduğu bir ortamda anlam taşır. Bu metinde konu sofra duası, kadın toplantıları ya da çocuk saatleri değildir. Sonuncular muhtemelen henüz yoktu bile.

Pavlus için kadınların katılması tamamen doğaldır. 14. bölümde birkaç kez böyle ifade eder. Bütün bölümü bu soruyu göz önünde tutarak okuyun.

Erkekler ve kadınlar için, erkek ve kız kardeşler için geçerli olan şudur:

> Ayet 5: *Hepinizin* dillerle konuşmasını isterim, ama daha çok peygamberlik etmenizi!
>
> Ayet 12: topluluğun ruhça gelişmesi için *(hepiniz)* bol bol katkıda bulunmaya çalışın.
>
> Ayet 23: Eğer *bütün topluluk* bir yerde toplanır ve *herkes* dillerle konuşursa …

> Ayet 26: Öyleyse ne yapalım, kardeşler? *Siz* toplandığınızda *her birinizin* bir mezmuru, bir öğretisi, bir vahyi, bir dili, bir yorumu vardır; her şey ruhça gelişme için yapılsın.
>
> Ayet 31: Çünkü *birer birer hepiniz* peygamberlik edebilirsiniz; öyle ki herkes öğrensin ve herkes teselli bulsun.

Brüder (Almanca Kutsal Kitap çevirilerinde "kardeşler" için kullanılan, sözcük anlamıyla 'erkek kardeşler') hitabı herkesi kasteder: erkek ve kız kardeşleri. Bunu yanlış anlaşılmaya yer bırakmadan *Geschwister* (her iki cinsiyeti kapsayan 'kardeşler') diye çevirmek daha iyi olurdu. 1 Korintliler mektubu pek çok paragrafa, kuşkusuz erkek *ve* kız kardeşlere seslenen "kardeşler" (*adelphoi*) sözcüğüyle başlar. Yalnızca erkeklere değil. Eril çoğulda genellikle kadınlar da dahildi. Bugün de "genel eril" (*generisches Maskulinum*) böyle kullanılır. Örneğin Almancadaki eril *Kontoinhaber*, yani hesap sahipleri, erkekler ve kadınlardır. Öz kız kardeşler için *adelphai* sözcüğü vardı. Burada konudan sapmadan, İsa'nın bütün kadın ve erkek öğrencilerine birlikte seslendiği ve onları tam da bu sözcükle bir araya topladığı sözüne dikkat çekiyorum: "*Hepiniz kardeşsiniz!*" (Matta 23:8b). Buna ek olarak bütün kadınlar artık "Tanrı'nın oğulları"dır (Galatyalılar 3:26). Bağlam kuşkuya yer bırakmadan yalnızca erkekleri kastetmiyorsa, bütün kız kardeşler dahildir. *Kardeş sevgisi* (Almanca *Bruderliebe*, sözcük anlamıyla 'erkek kardeş sevgisi') de kız kardeşleri kapsasa gerek.

Bu açık ifadelere ek olarak, yetenekler, yani Ruh'un armağanları (bkz. 12. bölüm), lütuf armağanları bütün üyelere dağıtılır – *cinsiyete göre değil*. Bu konudaki hiçbir metinde, erkek ya da kadın olma ölçütünün armağanların dağıtılmasında ya da yeteneklerde bir önemi olduğunu ima edecek bir fark yoktur. Pentikost'ta peygamber Yoel'in vaadine göre Ruh bütün insanların üzerine, *oğulların ve kızların üzerine* aynı ölçüde döküldü (Elçilerin İşleri 2:17).

6.2.2 Bölümün sonundaki şaşkınlık

Pavlus 11:5'te herkesin önünde dua eden ve peygamberlik eden kadınlardan söz ettikten, 14. bölümde buraya kadar kadınları ayrıca anmadan ya da dışarıda

bırakmadan, tersine dahil ettikten sonra, şimdi şaşırtıcı bir ifade gelir. *Kadınlar susmalıdır. Bu iki ayette üç kez tekrarlanır. Öyleyse önceki her şey onları ilgilendirmez.* Pavlus yazarken bunu unutmuş da en alta mı ekliyor? Yoksa öğretisinin sonundaki doruk noktası mı? Hayır, Pavlus dâhi ve yetenekli bir yazardı. Her sözcük doğru yerdeydi ve iyice düşünülmüştü.

Metne göre onlar, kadınlar, susmalı ve Yasa'nın da söylediği gibi boyun eğmelidir (14:34). Hem susma hem de boyun eğme talimatını içerdiği ve gerekçelendirdiği söylenen Yasa'nın anılmasında insan kulak kabartır. *Bu Pavlus'un konuşma biçimi midir?*

Musa'nın Tora'sında böyle bir yasa yoktur. Ne boyun eğmeye ne de susmaya dair. *Eski Antlaşma'nın bir yasası Yeni Antlaşma'daki toplanma için nasıl bu kadar somut bir talimat olabilirdi ki?* Bu bölümün 21. ayetinde Pavlus'un Yasa'ya nasıl başvurduğu görülür: Herkesin Yeşaya 28:11-12'de okuyabileceği bir alıntıyla. Burada neden öyle değil? Çünkü bu Musa'nın Yasası değildir.

Bütün Musa Yasası'nın ya da bütün Eski Antlaşma'nın, somut ya da sözcüğü sözcüğüne olmasa da, bu yönde anlaşılması gerektiği ileri sürülür. Bu da gerekçelendirilemez. Kadınların bu kadar geniş kapsamlı bir biçimde kısıtlanması için bu düpedüz fazla zayıftır. *Böyle tartışan hiç kimse, kendisine karşı bu kadar genel ya da cılız gerekçelendirilmiş bir hükmü kabul etmezdi.*

Bazıları burada Pavlus'un, erkeğin kadına egemen olacağının söylendiği Yaratılış 3:16'daki ceza sözünü kastettiğini bile düşünür. Bu ne kadar yersiz olsa da, gerçekten öyle olsaydı susma buyruğu düşüşün doğrudan bir cezası olurdu. Yani daha önce böyle olmadığını ima eden bir ceza. Yeni Antlaşma'nın kilisesinde (!) bu cezanın kaldırılmış olması beklenir, hatta kaldırılmış olmalıdır.

6.2.3 Alıntı okunuşu

Burada belki de bir alıntı söz konusudur. O zaman 1 Korintliler 14:33-36 şöyle okunur:

> *"Çünkü Tanrı düzensizliğin [Tanrısı] değil, esenliğin [Tanrısı'dır]; kutsalların bütün kiliselerinde [geçerli olduğu] gibi.*

Ardından Yahudileştiricilerin kabul ettirmek ve getirmek istedikleri şey gelir. Pavlus onların talep ettiklerini alıntılar ya da kendisi dile getirir:

> Kadınlarınız kiliselerde sussun, çünkü [sizin tarafınızdan] konuşmalarına izin verilmiyor; tersine, Yasa'nın da söylediği gibi boyun eğsinler. Ama bir şey öğrenmek isterlerse, evde kendi kocalarına sorsunlar; çünkü bir kadının kilisede konuşması ayıptır.

Pavlus buna şimdi açıkça ve ironik biçimde karşı çıkar:

> Yoksa Tanrı'nın sözü sizden [erkeklerden ya da Korintlilerden] mi çıktı, ya da yalnızca size mi geldi?"

Kadınların susması gerektiği Pavlus'un düşüncesi değildir. Kendisiyle çelişmiş olurdu. *Biz erkekler böyle bir çelişkiyi bile bile görmezden gelip sonra kadınların aleyhine uygulayabilir miyiz?* Gündelik yaşamımızda böyle bir şeye göz yumar mıydık?

Korint kilisesinin kadınlarını peçe takmaya ve burada susmaya bile zorlamak isteyenler muhtemelen Yahudi erkeklerdi.

Schirrmacher bu konuda şöyle der: "Robert W. Allison ayrıca 1 Korintliler 14:34'te Yasa'ya dayanılması sorusunu da ele almıştır. Eski Antlaşma Yasası'nın kadınlara susma çağrısı içermediği sonucuna varır. Ama 1 Korintliler 14:34'teki sonuç tamamen Yaratılış 3:16'nın hahamlara özgü tefsirine uyar; bu tefsiri başta Talmud aracılığıyla tanımıştık; o, 1 Korintliler 11:2-16'ya da yansımıştır, ama İsa'nın ve Pavlus'un Eski Antlaşma'dan çıkardığı öğretiyle çelişir.

Joyce Harper ve John A. Anderson, Yasa'ya dayanmanın Talmud'daki kadına yönelik tam konuşma yasağına karşılık geldiğini ve burada Yasa'ya dayananın Pavlus değil, haksız yere kendi Yasa yorumlarına dayanan Yahudi öğretmenler olduğunu varsayıyorlar.[80] *Talmud'dan şu sözlerle alıntı yapıyorlar: 'Bir kadının sesini erkekler arasında duyurması ayıptır.'* [81]

80. Joyce Harper. Women and the Gospel. C. B. R. F. Occasional Paper 5. Christian Brethren Research Fellowship: Pinner (GB), 1974. s. 14-15; John A. Anderson. Women's Warfare and Ministry: What Saith the Scriptures? David Waldie: Stonehaven (GB), 1933. s. 20-26.
81. Joyce Harper. Women and the Gospel. a.g.e. s. 14 (Megilla, Talmud'un bir kitabı).

S. Aalen aynı görüşü, 'izin verilmez' ifadesinin, hahamların bir şeye izin verdikleri ve bir şeyi yasakladıkları hahamlara özgü bir kalıp[82] olduğuna işaret ederek gerekçelendirmek istemiştir."[83]

Bu sözlerin Yahudi düşüncesinden geldiğine dair başka ipuçları da vardır. Örneğin ünlü tarihçi Josephus: "Kadın, diyor Yasa, her bakımdan erkekten aşağıdır. Buna uygun olarak itaatkâr olsun; aşağılanması için değil, yönlendirilmesi için; çünkü otorite erkeğe Tanrı tarafından verilmiştir." (Apion 2.201)

"Genel olarak bakıldığında, kadınların dinsel yasalardaki konumu en iyi şu sürekli tekrarlanan formülle ifade edilebilir: 'Kadınlar, (Yahudi olmayan) köleler ve çocuklar (reşit olmayanlar)'. Yahudi olmayan bir köle ve reşit olmayan bir çocuk gibi, kadının da üzerinde efendisi olan bir erkek vardır; bu da onun ibadete katılımını sınırlar, çünkü dinsel açıdan erkekten aşağıdır.

Bu yüzden, İsa'nın zamanındaki Yahudiliğin de kadınlar hakkında çok düşük bir kanaate sahip olduğu izlenimini ediniyoruz; tıpkı Doğu'da alışıldığı gibi: Orada kadın her şeyden önce doğurganlığı nedeniyle değer görür, ama mümkün olduğunca dış dünyadan yalıtılmıştır, babasının ya da kocasının gücüne tabidir ve dinsel açıdan erkeklere kıyasla aşağı (alt konumda) durumdadır."[84]

Pavlus'un alıntıladığı sözlerde ruhu yeniden bulunan birkaç ifade daha:

Kadının sesi yasaktır, çünkü cinsel olarak tahrik eder. Talmud Berakhot 24a

Kadının sesi kirli bir çıplaklıktır. Talmud Berakhot

"Kadına Tora öğretilmesine gerek yoktur; tanıklık etmeye elverişli değildir, sözleri pek güvenilir değildir, oraya buraya dolaşmaya eğilimlidir, konuklara karşı kıskançtır." (Strack-Billerbeck, Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch. IV, 1226)

82. S. Aalen. "A Rabbinic Formula in I Cor 14,34". s. 513-525, şurada: F. L. Cross (ed.). Studia Evangelica II. Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur 87. Akademie-Verlag: (Doğu) Berlin, 1964.

83. Thomas Schirrmacher'den alıntı, s. 110

84. Jerusalem in the Time of Jesus (Almancası: Jerusalem zur Zeit Jesu), Joachim Jeremias, s. 375.

Kadının İsa'nın ve ilk kilisenin zamanında Yahudilikte ve Doğu'da ne durumda olduğuna dair daha çok şey sayılabilir. Eski Antlaşma'nın kadına verdiği değer bile korunmadı. Bu, başka şeylerin yanı sıra, kadının doğası hakkındaki Grek düşüncelerini Yahudi düşüncesine taşıyan Helenleşmenin bir sonucudur.

Pavlus bu kadın düşmanı düşünceleri anmadan geçebilir miydi? Belki onun için o kadar yersizdi, belki de Korint'te o kadar etkili biçimde yaygın değildi ki, onlara yalnızca kısaca değinir; ama yine de güvence olsun diye bu konuyu açmış olmalıdır. Pavlus bu Yahudileştiricilerin üzerine açıkça, neredeyse ironik biçimde gider. Tanrı'nın sözünün kendilerinden çıktığı kişiler onlar mı? İbadetin nasıl düzenleneceğini onlar mı belirliyor? Elbette bu kesinlikle olamaz. *Göze çarpan şu ki, bu ifade eril biçimiyle aslında seslenilmesi gereken kadınlara değil, erkeklere yöneliktir. Şöyle de çevrilebilir:*

> *Yoksa yalnızca siz erkeklere mi ulaştı?*

Bugün kadınları susmaya zorlayan kişiye de Pavlus'un aynı sözleri geçerlidir: Bu konuda ilahi bir vahiy mi aldınız? İnsan elçinin talimatlarına öylece karşı çıkabilir mi?

İlk Hristiyanlıkta hiçbir toplantıda kadınlar susmadı. Toplantı, kadınların (birkaç istisna dışında) sustuğu ve ayrı oturduğu sinagogun bir devamı ya da yeni bir biçimi değildi. Sinagog toplantı için ancak sınırlı ölçüde modeldi. Orada ağırlıklı olarak erkek egemen hiyerarşik düzen geçerliydi. Bu, Galatyalılar 3:28 göz önüne alındığında (Mesih'te bütün farklar önemsiz hâle gelmiştir), asla kiliseye girmemeliydi. Pavlus bunun için mücadele eder.

6.2.4 Bir Roma yasası mı?

Tarihçi Beth Allison Barr, burada Roma düşüncesinin aktarıldığı yönündeki varsayımını konsül Cato'dan bir alıntıdan çıkarır.[85] "1 Korintliler 14:34-35, bir Korint uygulamasını yansıtan bir alıntı olarak okunursa (D. W. Odell-Scott 1983'te, Charles Talbert 1987'de, Thomas Schirrmacher 1991'de, Katharine Bushnell daha 100 yıl önce ve Peppiatt da yakın zamanda yeniden bunu savunmuştur), *Pavlus'un niyeti açık görünür: Korintliler'in yaptığını ('kadınlar sussun') ayırt etmek ve Hristiyanların Korint uygulamasını izlememesi gerektiğini açıkça ortaya koymak ('Ne!'). Pavlus'un yaptığının bu olduğunu garanti edemesem de, bu çok fazla (tarihsel) anlam taşır.* Birinci Korintliler mektubu zaten Pavlus'a ait olmayan birkaç alıntı içerir ve 34-35. ayetlerin ifadesi Roma kaynaklarına dikkat çekici ölçüde yakındır. Marg Mowczko şunu belirtir: '14:34-35'in Pavlus'a ait olmayan bir alıntı olduğu görüşü, 34-35. ayetlerin metne getirdiği ani ton değişikliği ile ardından 36. ayette konunun, tonun ve cinsiyetin ani değişmesi için akla yatkın bir açıklama sunan az sayıdaki görüşten biridir'. Pavlus gerçekten Roma dünya görüşünü, ona Hristiyan dünya görüşünü karşı koymak için alıntılıyorsa, onun anlattığı şey evanjelik kadınlara öğretilenin tam tersidir. *Pavlus, Roma dünyasının yaptığı gibi kadınlara susmalarını söylemek yerine, aslında erkeklere İsa'nın dünyasında kadınların konuşabildiğini söylemek istemiş olabilir mi? Pavlus'un vurgusunu (yine) gözden kaçırmış olabilir miyiz? Onun azarını yüreğimize alıp kadınların konuşmasına izin vermek yerine, Pavlus'un mahkûm ettiği ataerkil uygulamaları sürdürüyor muyuz?"*[86]

85. "Evde özgürlüğümüz kadınların çılgınlığı karşısında yenik düşüyor, burada, Forum'da ayaklar altına alınıyor; ve tek tek kadınları dizginlemediğimiz için şimdi kaderimizden korkuyoruz … Gerçekten de, kısa süre önce bir kadın kalabalığının ortasından geçerken kızardım … Şunu söylemeliydim: 'Bu ne davranış? Ortalıkta dolaşmak, sokakları kapatmak ve başka kadınların kocalarıyla konuşmak! Aynı şeyi evde kendi kocalarınızdan isteyemez miydiniz? Kamusal alanda başkalarının kocalarına karşı, evde kendi kocalarınıza karşı olduğunuzdan daha mı çekicisiniz? Üstelik burada hangi yasaların kabul edildiği ya da kaldırıldığıyla ilgilenmeniz evde bile size yakışmaz.' Atalarımız kadınların hiçbir işi – özel bir işi bile – bir vasi olmadan yürütmesini istemezdi; onların anne babalarının, kardeşlerinin ya da kocalarının otoritesi altında olmasını isterlerdi; biz ise (tanrılar yardımcımız olsun!) onların şimdi yönetime göz dikmelerine ve Forum'a ve toplantılarımıza karışmalarına bile izin veriyoruz. Şimdi sokaklarda ve kavşaklarda, halk tribünlerini yasanın kaldırılması için oy vermeye ikna etmiyorlarsa ne yapıyorlar? … Şimdi zafer kazanırlarsa, neye kalkışmazlar ki? Size eşit olmaya başlar başlamaz, sizin üstleriniz olmuş olacaklar."

86. Barr, Beth Allison. The Making of Biblical Womanhood (s. 62). Baker Publishing Group.

6.2.5 Asla!

Ayet 36'daki bir özelliğe dikkat çekiyorum. Orada şöyle denir: *"Yoksa Tanrı'nın sözü sizden [erkeklerden ya da Korintlilerden] mi çıktı? Ya da yalnızca size mi geldi?"*

Pavlus susma ve boyun eğme hakkındaki ifadeden sonraki bu iki soruya ἤ edatıyla başlar. ἤ edatı "*çoğu zaman olumsuz yanıt beklenen retorik soruları başlatmaya yarar*: Matta 7:9 'Yoksa aranızda … bir insan mı var?'; 12:5 'Yoksa … okumadınız mı?'; krş. Matta 20:15; 26:53; Luka 13:4; Romalılar 3:29; 6:5; 7:1; 9:21; 11:2; 1 Korintliler 6:9, 16, 19; 9:8; 10:22; 2 Korintliler 11:7; 13:5; Yakup 4:5; *çifte soru 1 Korintliler 14:36*."[87]

"Aynı şekilde olumsuz nitelikli retorik sorularda ... ; dikenlerden üzüm, devedikenlerinden incir toplanmaz ya? Matta 7:16; krş. Markos 4:21; 1 Korintliler 1:13; Yakup 3:12. ... Genel olarak ἤ soru cümlelerinde sık sık bulunur — α. retorik soruları başlatmak ve eklemek için (Just., D. 2,4 ve başka yerlerde; Ath. 8,3 ve başka yerlerde) ...; yoksa … sanıyor musun? Matta 26:53. ...; yoksa Tanrı yalnızca Yahudilerin Tanrısı mı? Romalılar 3:29. ... yoksa bilmiyor musunuz? 6:3; 7:1; 1 Korintliler 6:9, 16, 19; krş. 10:22; 2 Korintliler 11:7." [88]

ἤ'nin Türkçedeki karşılığı "Ne?", "Saçmalık!" ya da "Asla!" olurdu: Kadınlar ibadet toplantısında asla susmamalıdır. Bu Pavlus'un yoğun bir itirazıdır.

6.2.6 Diğer açıklamalar

Alıntı okunuşu reddedilirse, susma buyruğunun neden genel olarak geçerli olması gerektiği yine de açıklanmalıdır. Bunlar Pavlus'un sözleriyse, daha önce sözü edilen çelişkilerin akla yatkın biçimde çözülmesi gerekirdi.

Kadınların hangi "konuşmasının" kastedildiği güvenilir biçimde açıklığa kavuşturulmalıdır. Rahatsız edici gevezelik mi, peygamberliğin değerlendirilmesi

87. *PEPPERMÜLLER, R., "ἤ", H. BALZ - G. SCHNEIDER (edd.), Exegetisches Wörterbuch zum Neuen Testament içinde*, Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart 2011, 276.

88. BAUER, W., K. ALAND - B. ALAND (edd.), Griechisch-Deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der frühchristlichen Literatur içinde, Walter de Gruyter, 6. baskı, Berlin; New York 1988, 693–694.

mi, (sürekli) (araya girerek) soru sormak mı, düzensiz, rahatsız edici konuşma mı? Öğretmek mi? Kocayı herkesin önünde (saygısızca) düzeltmek mi? *Hangi yorumları incelerseniz inceleyin, bu konuda da, tıpkı 1 Korintliler 11 için olduğu gibi, neredeyse yorumcu sayısı kadar açıklama vardır.*

Bana birden fazla kez, bunun için açıklık gelsin diye dua etmeyi sürdürmemiz gerektiği söylendi ve yazıldı. Bugün bu noktada bu (dindarca) tutumu reddediyorum. Çünkü bu konuda göğe şimdiden milyonlarca dua yükseldi, ama belli ki yanıtlanmadı. Sorular kaldı. Belirsizlikler de.

Kayda değer bir açıklama, alıntı okunuşunu savunmayan Armin Baum'unkidir. Onun bakış açısı "kültüre duyarlı" ve tarihseldir. Antikçağda kadınların herkesin önünde söz almasına izin verilmezdi. Bu erkeklerin göreviydi. Yahudi ilahiyatçılar, kadının erkeğin yerinde konuşmaması gerektiğine inanıyordu. Bu yüzden Elçilerin İşleri'nde herkesin önünde yalnızca erkekler konuştu. Kadınlar ise ancak özel alanda etkin olabiliyordu. Bu antik görenek nedeniyle Pavlus kadınların herkesin önünde konuşmasını, hatta soru sormasını yasakladı. Ama neden? "Kültüre duyarlı" davranmak için. *Pavlus'un gerekçesi teolojik değildir (örneğin bir yaratılış düzeni); o zamanki göreneklere saygı gösterir.* Bir kadının herkesin önünde konuşması ayıptı. Bununla Müjde'yi ve Hristiyanları gereksiz yere kötü duruma düşürebilirdi. Yaklaşık 200 yıl öncesine kadar (!) kadınlara yönelik bu kamusal konuşma yasağı olağan bir şeydi. Bilindiği gibi bugün her şey farklıdır.

Armin Baum isabetli bir şekilde açıklar: "Ama şu sorulabilir: Zor Kutsal Kitap ayetleriyle böyle ilgilenildiğinde her şey kaymaya başlamaz mı? Böylece Yeni Antlaşma'nın bütün talimatları 'bağlama oturtularak ortadan kaldırılamaz' mı? Durum böyle değildir. Çünkü bağlama oturtma yöntemi yalnızca kültürel olarak gerekçelendirilen talimatlar içindir. Teolojik olarak gerekçelendirilen talimatlarda yeri yoktur."

Michael Bird Pavlus'un bu talimatını şöyle açıklar: "1 Korintliler 14:33b-35 için en olası açıklama, Pavlus'un burada eşlerin halka açık ibadet sırasında kocalarıyla nasıl ilişki kurduklarını ve etkileşimde bulunduklarını ele aldığıdır. 14:33a ve 14:40'ın toplantılardaki düzen ve edebe nasıl odaklandığına dikkat edin. Pavlus kadınların kilisede hiç konuşmamasına dair genel bir yasak koymaz; çünkü 11:2-

16 ve başka metinler bunun yerine kilisede konuşan kadınlardan söz eder. *Pavlus'un yasakladığı, eşlerin konuşma olanağı değil, belirli bir konuşma biçimidir.* Pavlus büyük olasılıkla eşlerin, peygamberlikler sırasında ya da dillerle konuşulurken kocalarına soru sormak için bir konuşmacının sözünü kesmek ya da duyulmak için birinin sesini bastırarak konuşmak gibi bir şey yaptığını düşünür. Belki kadınlar kilisenin önünde peygamberlik ya da Kutsal Yazı'nın yorumu konularında kocalarını sorguya çekmiş ya da onlara karşı çıkmışlardı. Kadınlar gerçekten öğrenmekle ve tartışmalarla ilgileniyorsa, bu çok güzeldir; ama bunun doğru yeri, rahatsızlık vermek ya da kavgacı olmak yerine evdir."[89]

Pavlus'un sözleri bu yorumda, şu aktarımda ifade edildiği gibi okunurdu:

> Kutsalların bütün kiliselerinde olduğu gibi, eşler kiliselerde kaba ya da ahlaka aykırı sayılan bir biçimde konuşmamalıdır. Onlara [böyle] konuşma izni verilmemiştir; tersine, Yaratılış 2'nin söylediği gibi boyun eğmelidirler [eşlerin kocalarının herkesin önündeki eleştirmenleri değil, onlara uygun tamamlayıcılar olduğu hakkında]. Bir şey öğrenmek isterlerse, evde kendi kocalarına sorsunlar; çünkü bir kadının toplantıda [kaba ya da ahlaka aykırı biçimde] konuşması utançtır. Tanrı'nın sözü sizden mi [Yahudilerden değil de] kaynaklandı? Yoksa ona ulaşan tek halk onlar mı [Müjde, erkeklerin kadınlar tarafından sorgulanmasını son derece ahlaka aykırı bulan pek çok insana ulaşmıştır]?

Teoloji tarihinden, bu Pavlus ayetinin farklı yorumlandığına dair bir başka örnek: Philipp Jacob Spener ayetleri olabildiğince tam olarak uygulamaya koymak istedi. Bu yüzden kadınlar onun toplantılarında ayrı bir odada oturmak zorundaydı. Orada dinleyebiliyorlardı, ama konuşmalara katılamıyorlardı. Biraz daha genç olan, Kont Nikolaus Ludwig von Zinzendorf'un Herrnhut Kardeşler Topluluğu ise tam tersi yolu izledi: Kadınların kilisede etkin olmak için çok sayıda olanağı vardı. Pavlus ayeti kendi çağının koşullarına göre yorumlandı.

89. Wunderli, a.g.e.

6.2.7 Büyük olasılıkla Pavlus'tan değil

Önsözde belirtildiği gibi, bu bölüm (6.2.7) eklendi; çünkü eski elyazmalarıyla ilgili (en azından benim için) yeni bilgiler var. Philip Barton Payne bu konu üzerinde yoğun bir şekilde çalıştı ve başka bazı metin araştırmacıları gibi şu tuhaflıkların olduğunu fark etti:

Bazı elyazmalarında 34. ve 35. ayetler bizim Kutsal Kitap'larımızda durdukları yerde, başka elyazmalarında ise 40. ayetten sonra durur.

Görece uzun bir metin yer değiştirmiştir. Bu çok olağandışıdır ve şu varsayıma izin verir: Bu ayetler sonradan eklenmiştir. Kenara yazılmışlardı ve genellikle bir sonraki kopyacı, belki daha önce unutulmuş oldukları için onları metne eklerdi. Nereye ekleneceklerine o karar verdi.

Bu tez, 4. yüzyıldan kalma en kapsamlı ve en önemli kodekslerden biri olan Codex Vaticanus'taki bir buluşla güçlenir. Orada bu ayetler gerçekten de bir ekleme olarak işaretlenmiştir:

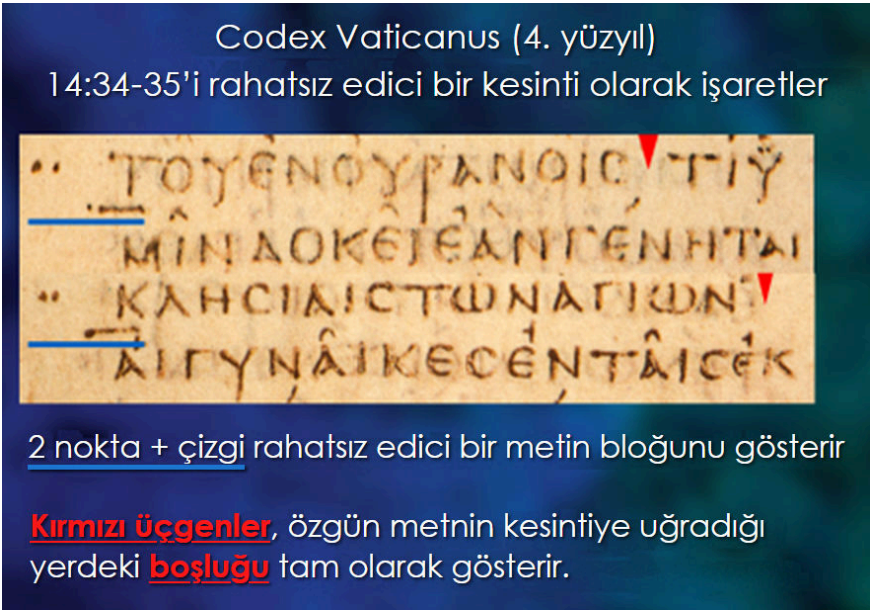

Görsel kaynağı: Bibliothèque nationale de France

Bu konuda çığır açan araştırmalar yapan Philip B. Payne'den alıntı yapıyorum: "*Elyazmalarından çıkan yedi neden ve bu ayetlerdeki sözcüklerden çıkan dokuz neden, beni ve başka pek çoklarını bu ayetlerin Pavlus'un özgün mektubunda bulunmadığına, sonradan eklendiğine ikna ediyor.* Şimdi yalnızca üçünü özetleyeceğim.

Birincisi, bu ayetlerin apaçık anlamı, bu bölümdeki "herkesin" öğretebileceği ve peygamberlik edebileceği yönündeki ifadelerle ve 11:5'teki kadınların peygamberlik ettiği saptamasıyla çelişir.

İkincisi, Pavlus'un mektuplarının elyazmalarında, aşağı yukarı bu kadar uzun olan ve (farklı elyazmalarında) iki farklı yerde birbirinden bu kadar uzakta duran, bunun için de görünür bir neden bulunmayan başka hiçbir metin parçası yoktur.

Üçüncüsü, en eski Kutsal Kitap bu ayetleri sonradan yapılmış, özgün olmayan bir ekleme olarak işaretler.[90]

Birincisi, bu ayetler bu bölümdeki pek çok başka ifadeyle çelişir.

Çelişkilerden kaçınmak için birçokları, Pavlus'un yalnızca *rahatsız edici gevezeliği* ya da, ilk kez 1962'de önerildiği gibi[91], yalnızca peygamberliklerin *değerlendirilmesini* susturduğunu söyler. Ama bu yorumlar, bu bölümde üç kez ısrarla tekrarlanan kayıtsız şartsız susma talebine uymaz. 34. ayet yalnızca peygamberliklerin değerlendirilmesini yasaklıyorsa, o zaman 34. ayet 35. ayette yasaklanan konuşmalara da izin verir. Sonuçta bir şey öğrenme isteğinden doğan soru sormak, peygamberlikleri değerlendirmekten tamamen farklı bir şeydir ve nadiren rahatsız edicidir. Bu yorumlar, Pavlus'un az önce yazdığıyla çelişmesine yol açar.

İkincisi, bu ayetler bütün "Batılı" Grekçe elyazmalarında 40. ayetten sonra gelir; ama diğer elyazmalarının çoğunda 33. ayetten sonra gelir.

İşte 6. yüzyıldan ünlü "Batılı" Codex D. Bu görüntünün ilk tam paragrafı 14. bölümün sonudur. Sonraki paragraf 34-35. ayetlerdir. Son bölümle 15. bölüm başlar.

90. Codex Vaticanus B; Yeni Antlaşma'nın en güvenilir Grekçe elyazması olarak geniş çapta kabul edilir.
91. W. Klein, "The Church and the Prophets", *ATR* 44 (1962) 8.

34-35. ayetlerin bulunduğu iki farklı yer, birinin onları kenara yazdığını ve sonraki kopyacıların onları ya 33. ya da 40. ayetten sonra eklediğini düşündürür. Bunu açıklamama izin verin:

Kutsal Yazı'nın özgün metnini belirlemedeki temel ilke şudur: "Diğer bütün metinlerin ortaya çıkışını en iyi açıklayan metin, büyük olasılıkla özgün metindir."

Pavlus'un bir mektubunun hiçbir elyazması, büyük bir metin bloğunu görünür bir neden olmaksızın aşağı yukarı bu kadar uzağa taşımaz ve ilk dönemin hiçbir okuru bu metnin konumunu eleştirmedi.[92] Ama kâtiplerin kenardaki metni ana metne kopyalaması olağandı.

Örneğin 4. yüzyıldan Codex Vaticanus, Matta metninin kenarında eski metin bulunan 20 yer içerir. 3'ü dışında hepsi, sonraki elyazmalarının neredeyse hepsinin ana metninde yer alır.

Grekler, kadınların kamusal toplantılarda sessiz kalması gerektiğine sıkı sıkıya inanıyordu.[93] Bu yüzden bir okurun *MS 200'den önce* bir ara, bu ayetlerin dile getirdiği "bilinen ya da yaygın bilgeliği" kenara eklemesi pek şaşırtıcı değildir.

Bu ayetlerin bulunduğu iki yer için, kâtiplerin bilinen alışkanlıklarına uyan tek açıklama, birinin bu iki ayeti önce bir elyazmasının kenarına yazdığı ve sonraki kopyacıların onları ya 33. ayetten ya da 40. ayetten sonra eklediğidir.

Sağduyu, olağan bir şeyin – kenardaki metnin ana metne eklenmesinin – başka hiçbir örneği bilinmeyen bu kadar olağanüstü bir şeyden – bu kadar çok metnin görünür bir neden olmaksızın bu kadar uzağa taşınmasından – daha olası olduğunu söyler.[94]

92. Ulrich Schmid, "Conceptualizing 'Scribal' Performances: Reader's Notes", in The Textual History of the Greek New Testament: Changing Views in Contemporary Research, ed. Klaus Wachtel and Michael Holmes (Atlanta: SBL, 2011), 49-64, at 62, 50, 58: "Readers … react[ed] to what they read by adding comments in the margin. . . . Bu notların bazıları, böyle 'süslenmiş' bir [elyazmasını] kopyalamak zorunda kalan kâtipler tarafından metne kopyalanmış olabilir. . . . Kâtiplerin eğilimi, en azından eskilerin bakış açısından, kenar notlarını ana metne almak olmuş gibi görünüyor."

93. Örneğin Plutarkhos, Aristofanes, Aristoteles, Sofokles, Demokritos, Aelius Aristides ve pek çok haham.

94. Buna "aktarım olasılığı" (transcriptional probability) denir. Bu benzersiz bir durumdur. Onu kenar metni olarak kabul etmemizin ana nedeni, başka bir metnin güvenilirliğini zayıflatmaz.

Üçüncüsü, doğruluğuyla geniş çapta övülen en eski Kutsal Kitap'ımız Codex Vaticanus, kadınları kilisede susturan bu ayetleri özgün olmayan, sahte bir kesinti olarak işaretler.

Ancak 34-35. ayetlerin günümüze ulaşan bütün elyazmalarında bir yerde (yani 33. ya da 40. ayetten sonra) bulunduğu doğrudur; bu da olağanüstü erken bir ekleme gerektirir. Ama onları özgün olmayan olarak işaretleyen yalnızca Vaticanus değildir. Piskopos Victor, Codex Fuldensis'in alt kenarına bu ayetleri atlayan düzeltilmiş bir metin yazdırdı; Batılı olmayan MS 88 metni de onları 33. ayetten sonra atlar, ama 40. ayetten sonra, 33. ayeti izlemeleri gerektiğini gösteren simgelerle ekler. Bu ayetler Victor'un 1 Korintliler'e ilişkin metin tanıklarında bulunmadığı için, Dan Wallace'ın "bu ayetlerin 1 Korintliler'in bütün metin tanıklarında bulunduğu" iddiası doğru değildir (https://bible.org/article/textual-problem-1-corinthians-1434-35). Metin bilimciler, bir ve aynı elyazmasındaki farklı metinlere farklı elyazması simgeleri atar. 14:34-35, bu ayrı elyazması simgeleriyle ayırt edilen metinlerin hepsinde bulunmaz. *14:34-35 metninin bütün elyazmaları tarafından "desteklendiği" doğru değildir.*

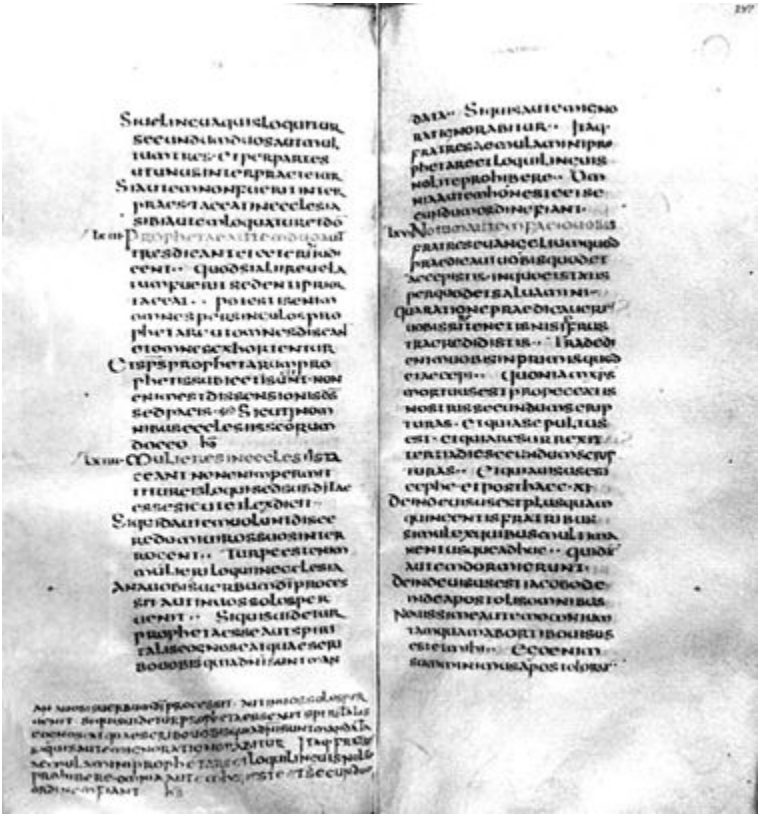

Codex Fuldensis'te (aslı Fulda'dadır) altta, 34. ve 35. ayetler olmadan metin, düzeltme ya da dipnot olarak yazılmıştır. Kopyacının önünde 6. yüzyılın ortasında belli ki bu ayetler olmayan bir metin vardı.

Codex Fuldensis üzerine kısa bir ara bilgi

Codex Fuldensis (F), Yeni Antlaşma'nın 23 kanonik kitabının metnini, ayrıca Diatessaron'u ve Laodikyalılar'a Mektup'u içeren bir Vulgata elyazmasıdır. Yeni Antlaşma'nın tarihi bilinen en eski elyazmalarından biridir ve önemli bir bilgin, Capua Piskoposu Victor tarafından yayımlandığı bilinen tek erken Yeni Antlaşma elyazmasıdır. Vulgata metninin ikinci önemli tanığı, Diatessaron'un

tam metninin ise en önemli ve en eski tanığıdır. Kodeks, 1 Korintliler 14:34-35 metninin özgünlüğü üzerine tartışmada önemli, hatta belki de en önemli tanıktır.

541-546 yıllarında Capua'da Piskopos Victor'un buyruğuyla yazılmıştır. Onun tarafından kişisel olarak da gözden geçirilmiş ve düzeltilmiştir. Vahiy kitabının sonunda Victor'un kendisinin yazdığı 2 Mayıs 546 tarihi bulunur. Victor kodeksin metnini ikinci kez gözden geçirdi; bu yüzden ikinci bir tarih de vardır – 12 Nisan 547.

Codex Fuldensis – Wikipedia, die freie Enzyklopädie (Almanca Vikipedi)

Wallace, yanlış öncülüne dayanarak, "bunların aktarımın en erken aşamasında metne ... özgün belgeye sızmış olmaları gerektiğini" ileri sürer. Böyle bir şeyin mümkün olduğu, Efesliler 5:22'de "boyun eğmek" fiilinin hızla metne alınmasından anlaşılabilir[95]; bu da 34-35. ayetlerin ikinci yüzyılın içlerine kadar uzanan bir dönemde yapılan eklenişinin günümüze ulaşan bütün elyazmalarında bulunmasını kolayca açıklayabilir."

"Ünlü Roma Katolik bilgini Joseph A. Fitzmyer[96], 'bugünkü yorumcuların çoğunluğunun' bu metnin [14:34-35] sonradan yapılmış bir ekleme olduğu sonucuna vardığını saptar. Metin bilimci Kim Haines-Eitzen bunu 'bugün

95. Neredeyse bütün Grekçe baskıların gösterdiği gibi, Efesliler 5:22'nin en erken elyazmalarında "boyun eğmek" fiili yoktur. Hieronymus'un yorumunda, Grekçe elyazmalarında 22. ayette 21. ayetteki "boyun eğmek" fiilinin hiçbir zaman tekrarlanmadığı söylenir. UBS metninde "boyun eğmek"in sonradan eklendiğinin "neredeyse kesin" olduğu söylenir. 22. ayette herhangi bir yerde "boyun eğmek"in bir biçiminin geçtiği ilk elyazması olan Codex Sinaiticus, MS 360 dolaylarında yazılmıştır. Ama ondan sonra günümüze ulaşan her elyazması "boyun eğmek"i içerir. Sonraki hiçbir elyazması "boyun eğmek"i çıkarmadığı için, "boyun eğmek"in en erken elyazmalarının hepsinden çıkarılmış olması akla yatkın değildir. Çünkü Pavlus şöyle yazdı: "Mesih'e duyduğunuz saygıdan ötürü birbirinize boyun eğin, siz kadınlar kendi kocalarınıza …". Dolayısıyla eşin boyun eğmesi, fiili bakımından "birbirine boyun eğmek"e bağlıdır. Karşılıklılık bildiren zamir karşılıklı bir boyun eğmeyi gerektirir. Bu yüzden bir üste boyun eğmeye işaret edemez. Burada boyun eğmek daha çok "sevgi içinde gönüllü olarak geri durma anlamında boyun eğme" demektir, BDAG 1042. Koloseliler 3:18'de kadının "Rab'be yakışan her şeyde" boyun eğmesi gerektiği söylenir. Kutsal Kitap'ın kadının boyun eğmesi için verdiği neden, Tanrı tarafından konmuş bir cinsiyet hiyerarşisi değil, "Tanrı'nın sözü kötülenmesin diye"dir [Titus 2:5], yani kültürel normlara aykırı düşmeyecek biçimde davranmaktır. Krş. "Öyle ki, kocalarından bazıları söze itaat etmese bile, karılarının davranışıyla söz olmaksızın ikna edilsinler ... Kocalar da aynı şekilde [kendi karılarına] boyun eğsinler, birbirleriyle bilgece bir ilişki içinde yaşasınlar, onları daha zayıf, kadınsı [BDAG 208, gynaikeios, 'kadınsı'] değerli bir kap olarak tanısınlar ve yaşam lütfunun ortak mirasçıları olarak hak ettikleri onuru onlara verin ki, dualarınız engellenmesin" [1 Petrus 3:1, 7].

96. Joseph A. Fitzmyer, First Corinthians, AB (New Haven: Yale, 2008), 530

neredeyse bütün bilginler' için saptar.[97] Muhtemelen en saygın evanjelik metin araştırmacısı olan Gordon Fee, bu ayetlerin Pavlus'un mektubunda bulunmadığını, tersine bir elyazmasının kenarına eklendiğini ve sonraki kopyacılar tarafından ya 33. ya da 40. ayetten sonra metne konduğunu savunur.[98]*Man and Woman, One in Christ* adlı kitabım, 226-227, 1 Korintliler 14:34-35'in Pavlus'un özgün mektubunda bulunmadığı sonucuna varan elli beş çalışmayı sayar. 227-53. sayfalarda metnin Pavlus'tan gelmediğine dair *yedi dış neden* ve 253-65. sayfalarda *dokuz iç neden* ileri sürülür, 265-67. sayfalarda ise bir kenar notu (glos) varsayımına karşı itirazlar yanıtlanır. Sonuç olarak bence metin eleştirisi kanıtları, büyük olasılıkla MS 197'den önce bir okur tarafından yazılmış bir kenar notunun söz konusu olduğunu güçlü biçimde destekler."

6.2.8 Son değerlendirme

Bu konuyu çok yoğun biçimde işlemiş başka bir yazardan, *Men and Women in Christ* adlı kitabından alıntı yapıyorum:

"Bazı okurlar 34-35. ayetlerin çıkarılmasının fazlasıyla işe gelen bir çözüm olduğunu hissedebilir. Bu anlaşılırdır. *Bize, zor metinleri Kutsal Kitap'tan çıkarma önerilerine son derece kuşkuyla yaklaşmamız haklı olarak öğretilir.*

Burada yalnızca iç kanıtlara dayanan özgün olmama savlarıyla karşı karşıya olmadığımızı vurgulamak önemlidir. Bu ayetlerle ilgili sorun, bağlamlarıyla uyuşmamalarıyla, Eski Antlaşma'nın içeriğine ilişkin bariz bir hata içermeleriyle ve onlara tatmin edici bir anlam kazandıran hiçbir yorum çözümü bulunamamasıyla sınırlı olsaydı, onları metinde bırakır, sınırlarımızı kabul eder ve gelecekte yeni bir ışık umardık.

Burada dış belirtilerin de açıklanması gerekir. Bu sözler nasıl oluyor da farklı elyazmalarında farklı yerlerde bulunuyor? Bir şeyler ters gitmiştir, ama ne? Gördüğümüz gibi, dış kanıtın bu özelliği için en olası çözüm, 34-35. ayetlerin Pavlus'tan değil, ana metne alınmış erken bir kenar yorumundan geldiğidir.

97. Kim Haines-Eitzen, The Gendered Palimpsest: Women, Writing, and Representation in Early Christianity (Oxford: Oxford University Press, 2012), 62

98. Gordon D. Fee, The First Epistle to the Corinthians, NICNT (Grand Rapids: Eerdmans, 1987), 699-708

Bu, Piskopos Victor'un Codex Fuldensis'teki, bu iki ayetin tamamen eksik olduğu bir metnin varlığına işaret eden notlarıyla ayrıca doğrulanır. Ve Payne'in Codex Vaticanus'tan gelen kanıtlara ilişkin görüşü doğruysa, bu bir başka doğrulamadır.

Dış ve iç kanıtları topladığımızda, bu iki ayeti reddetmeye yönelik savlar açıktır. Onları çıkarmak ideolojik bir hamle değildir; konu kanıtları izlemektir. İlke olarak bu, metinde ortaya çıkan, bir süre Kutsal Kitap'larımıza alınan ve sonra mevcut kanıtların incelenmesi onların büyük olasılıkla özgün olmadığı sonucuna götürünce çıkarılan başka eklemelerin (örneğin Markos'un sonu, Yuhanna 5:3-4 ve Elçilerin İşleri 24:6-7) reddedilmesinden farklı değildir.

En azından Kutsal Kitap'larımız şuna benzer bir dipnot içermelidir: Elyazması belirtileri, 34. ve 35. ayetlerin Pavlus'tan gelmeyen sonraki bir ekleme olabileceğini ve bu yüzden çıkarılması gerektiğini göstermektedir. 34-35. ayetleri italik yazmak ya da elyazmalarındaki tutarsızlıkların niteliğinin bunların kuşkulu bir özgünlüğe sahip olduğu sonucunu düşündürdüğüne dair bir açıklamayla birlikte bir dipnota koymak daha iyi olurdu. *'RAB'bin Yasası yetkindir, canı tazeler' (Mezmur 19:7).* Bunu burada özgünlük ölçütü olarak önermiyorum. Ama bazı okurlar canlarının 1 Korintliler 14:34-35'ten pek tazelenmediği için kendilerini suçlu hissetmişlerse, belki şimdi bu ayetlerin aslında Kutsal Kitap'a ait olmayabileceği düşüncesiyle barışabilirler."

Bu bölümü şöyle bitirmeme izin verin: Bu kitabı yazdığımda bu okunuşu zaten biliyordum, ama bu metni sorgulamaya cesaret edemedim. Ama artık olgular öyle bir tablo ortaya koyuyor ki, bu iki ayeti Tanrı'nın esinlenmiş sözü olarak anlamak neredeyse artık mümkün değil.

Bu çok büyük bir fark yaratır. Neden? Çünkü bütün açıklama girişimleri (alıntı tezi dışında), bunun mutlak bir susma buyruğu olması yüzünden başarısız olur. Bütün yorumlarda açıklama girişimleri bu talebin açıklığıyla çatışır. Ama bu talep Pavlus'tan gelmez, dünyevi düşünceye karşılık gelir. Ne trajik! Kadınları savunanlar ise feminizmle ve dünyaya uymakla suçlanır.

Düşmanın, hasmın ve ortalığı karıştıranın, Kutsal Kitap'a, bütün yüzyıllar boyunca kilisenin kadınları ve bütünüyle kilise için ölümcül sonuçları olan bir şeyi gizlice sokmayı başarmış olması mümkün mü?

Böyle trajik bir durumdan nasıl çıkabiliriz? Bu yanlış varsayım bugüne kadar ne kadar ağırdır? Burada kesin ve açık bir tavır almak ve gerçeklerle yüzleşmek gerekir.

Bu bölümün sonunda Korintliler metnini 34. ve 35. ayetler olmadan okuyun ve bu hâliyle ne kadar tutarlı ve anlamlı durduğunu görün:

"Çünkü birer birer hepiniz peygamberlik edebilirsiniz; öyle ki herkes öğrensin ve herkes teselli bulsun. Peygamberlerin ruhları peygamberlerin denetimindedir. Çünkü Tanrı düzensizlik Tanrısı değil, esenlik Tanrısı'dır; kutsalların bütün toplantılarında olduğu gibi. Biri kendini peygamber ya da ruhsal biri sayıyorsa, size yazdıklarımın Rab'bin buyruğu olduğunu kabul etsin. Ama biri bunu bilmiyorsa, bilmesin. Bu nedenle kardeşlerim, peygamberlik etmeye gayret edin ve dillerle konuşmayı engellemeyin. Ama her şey yakışır biçimde ve düzen içinde yapılsın." [1 Korintliler 14:31-40 – Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir]

Kadınlar için İsa'nın kilisesinin toplantılarında bir susma buyruğu ne vardı ne de var! Buna Grekçe bilgisi olmadan ve alıntı tezi olmadan da varılabilir. *Adlarını andığı, güvendiği, Müjde uğruna kendisiyle birlikte mücadele eden pek çok kadın emektaşı olan elçinin, tam da bu kadınların ağzını kapatmış olması gerçekten mümkün mü?*

Son olarak soruyorum: Kız kardeşlerin susmasında en çok kimin çıkarı vardır? Mesih'in bedeninin yarısı sustuğunda? Kadınlar toplanmada erkekleri tamamlamadığında? *Bu eski yalandır: hasım ve yok edici, yalanın babası ve başlangıçtan beri katil olan.* Ancak onun kadına karşı düşmanlığı böyle bir körleşmenin nedeni olabilir; önderlikte ve öğretimde bulunan erkekler bunun sorumluluğunu üstlenecektir.

Kadınları susturan kilise, Kutsal Ruh'u susturacaktır. Katharine C. Bushnell

Tanrı'nın sözünde şunu görüyorum: Bir erkeğin katkısı olmaksızın bir kadının rahminde oluşan İsa, kadınları susturmadı; tam tersine onları konuşmaya çağırdı. Pavlus'un Gamaliel'in ayaklarının dibinde oturduğu gibi, bir kadının Rabbi'nin ayaklarının dibinde oturup öğrenmesini onayladı. Ve bir kadının kendisine önemli bir kâhinlik hizmeti yapmasına izin verdi ve gömülmesi için meshini ondan aldı. Kadınlar çarmıhta en son kalanlar, mezarda ilk olanlardı. Çarmıhtaki 7 "sözün" 5'ine yalnızca kadınlar tanıklık etmiş ve onları yalnızca kadınlar aktarmıştır (Romalı askerler hariç); kurtuluş tarihinin en önemli temel olaylarına da yalnızca kadınlar tanıklık etmiştir. İsa dirilişinden sonra bilerek kadınlarla karşılaştı ve onlara, kardeşlerine O'nun dirildiğini söyleme görevini verdi. Kadının Tanrı'nın kurtarılmış topluluğundaki tam eşitliğinin başlangıçtaki ve değişmez amaç olduğunu kesin olarak açıkça ortaya koymak için daha fazla ne yapabilirdi?	
Christian Beese	

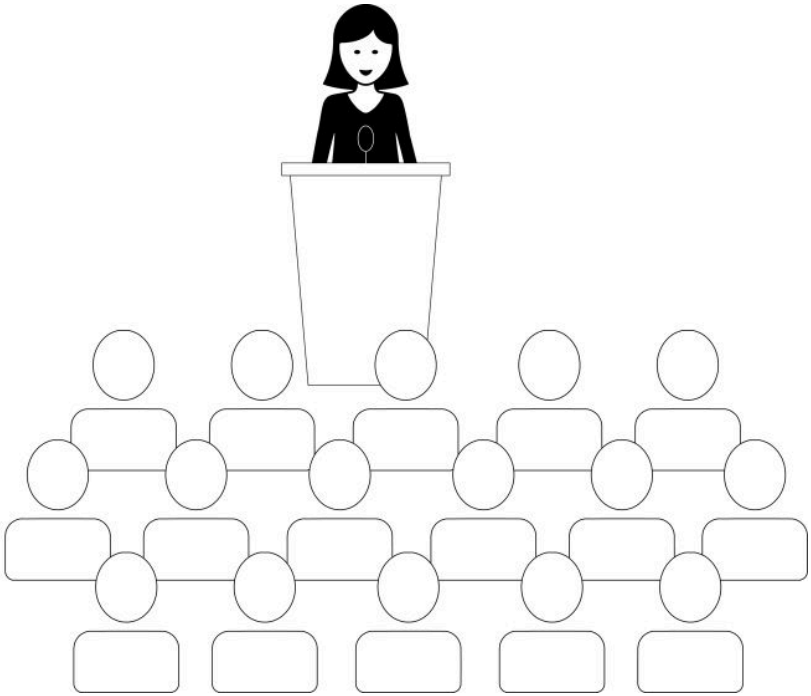

6.3 Kadınlar öğretebilir mi?

Elçilerin İşleri'ni okurken 18 bölüm sonra şu yere gelirsiniz: "Apollos havrada cesaretle konuşmaya başladı. Ama (karı koca) Priskila ile Akvila onu dinleyince yanlarına aldılar ve Tanrı yolunu ona daha doğru bir şekilde açıkladılar" (18:26). Tanrı yolu, kurtuluş tarihidir ve onun merkezi olan Mesih'tir. Açıklamak, "öğretmek" ya da "eğitmek" olarak anlaşılabilir.

Pavlus, Hristiyanların bir araya geldiği bir toplantıdaki *orada bulunan herkesi* şöyle teşvik eder: "Öyleyse ne yapalım, kardeşler? Toplandığınızda her birinizin bir mezmuru, bir *öğretisi*, bir vahyi, bir dili, bir yorumu vardır; her şey ruhça gelişme için yapılsın." (1 Korintliler 14:26). Bu, erkek kardeşler ve kız kardeşler için geçerlidir (Grekçede bu anlamda kız kardeşler için ayrı bir sözcük yoktu).

İnsanlar (erkek ve kız kardeşler) başkalarını eğitmelidir ki, onlar da başkalarını eğitebilsin (2 Timoteos 2:2). Bu anlamda yaşlı kadınlar "iyi olanın öğretmenleri" olmalıdır (Titus 2:3). Bu eğitimin yeri ve çerçevesi belirlenmemiş, sınırlanmamıştır.

İsa, erkek ve kadın öğrencilerinin öğretmesini ister: "Bu nedenle gidin, bütün ulusları öğrencilerim olarak yetiştirin. Onları Baba'nın, Oğul'un ve Kutsal Ruh'un adıyla vaftiz edin. Size buyurduğum her şeye uymayı onlara öğretin!" (Matta 28:19-20)

Bugün her okulda, Hristiyan okullarında da kadın öğretmenler vardır. Her yüksekokulda, her bölümde, ilahiyatta da kadın profesörler vardır. Kadınların yazdığı, laik içerikler kadar Hristiyan öğretisi de içeren sayısız kitap erkekler tarafından okunur. Son ama bir o kadar önemli: Bir kadın 16 yıl boyunca Almanya'nın Federal Şansölyesi oldu. Bugün her türlü önderlik görevinde çok sayıda kadın vardır. Birçokları için hâlâ çok az, ama bu başka bir konu.

Bunun nedeni bugünün bakış açısıyla basittir: Kadınlar zihinsel olarak erkekler kadar yeteneklidir. Ya da onları geçerler. Bu hiç şaşırtıcı değil. Onlar da aynı şekilde öğretebilir ve eğitebilir, çoğu zaman erkeklerden daha iyi.

Yüz yıl önce durum henüz böyle değildi. Kadınlar o zaman da aynı derecede yetenekli ve zekiydi. Ama erkeklerin egemen olduğu bir dünyada üniversitede öğrenimden, hele öğretmekten dışlanıyorlardı. Bu tarihsel konuya eğilinebilirdi. Ben ise kiliseye, evanjelik ve muhafazakâr kilise dünyasına bakıyorum.

Bu bölüme de bir soruyla başlıyorum: Kutsal Kitap'ı, özellikle Yeni Antlaşma'yı okuduktan sonra kadınların öğretmemesi gerektiği sonucuna varır mıydınız?

Muhtemelen hayır. Ancak kısa bir bölümü, yani 1 Timoteos 2:11-15'i atlamanız gerekirdi. İşte tam bu tek metin, *başka hiçbiri değil*, böyle bir buyruk içerir. Kutsal Yazı imanımızın ve yaşamımızın ölçüsüyse, bu buyruk geçiştirilemez. Aynı soruyu, kadınların ibadette susması konusunda da sormuştum. 1 Korintliler 14'te şunu saptamıştım: Bu kısa paragraf tek başına bir işaret olarak, Mesih'in bedeninin yarısını toplantıda susturamaz.

Bu yüzden birçok erkeğin, kilise önderinin ve ihtiyarın kadınlara öğretmeyi yasaklaması da tuhaftır. Bu, ibadet için geçerlidir, ama toplantıların dışında da. Öğretmelerine izin verilse bile, yalnızca kadınlara ya da çocuklara. Uygulamaların yelpazesi geniştir; burada içinde büyüdüğüm bir biçimden söz ettim.

Öğretme yasağının dayandığı tek Kutsal Kitap metnini ele alacağım. Önce şunu belirteyim: Birçok tefsirci ve asıl dil uzmanının saptadığı gibi, bu metin asıl dilinde karmaşıktır ve hiç de açık değildir. Böyle bir metin Hristiyan kadınlar için, dolayısıyla Mesih'in bedeni için bu kadar geniş sonuçlar ve kısıtlamalar doğurabilir mi?

6.3.1 Metin: 1 Timoteos 2:8-15

> Öyleyse erkeklerin her yerde, öfke ve kuşkulu düşünceler olmadan, kutsal eller kaldırarak dua etmelerini istiyorum.
>
> Aynı şekilde kadınların da alçakgönüllü bir dış görünüşle, edep ve ölçülülükle süslenmelerini istiyorum; saç örgüleriyle, altınla, incilerle ya da pahalı giysilerle değil, Tanrı korkusunu ikrar eden kadınlara yakışan biçimde – iyi işlerle. *Kadın sessizlik içinde, tam bir boyun eğmeyle öğrensin. Ama kadının öğretmesine de, erkeğe hükmetmesine de izin vermiyorum; sessiz olsun. Çünkü önce*

Adem, sonra Havva biçimlendirildi; ve Adem aldatılmadı, ama kadın aldatıldı ve suça düştü. Ama eğer imanda, sevgide ve kutsallıkta ölçülülükle kalırlarsa, çocuk doğururken kurtulacaktır. (Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir)

Metni adım adım ele almadan önce bazı genel ve tarihsel bilgiler yararlı olacaktır.

6.3.2 Efes'teki tarihsel durum

Timoteos'a yazılan birinci mektup, Pavlus'un en yakın çalışma arkadaşına kişisel olarak yöneltilmiştir. Timoteos o sırada Efes'tedir ve oradaki ev kiliselerine hizmet etmektedir. Pavlus'un neden doğrudan kiliseye yazmadığını, tıpkı bildiğimiz Efesliler'e Mektup'ta yaptığı gibi, bilmiyoruz. O mektup yalnızca daha önce yazılmamıştır, bambaşkadır da. Pavlus Timoteos'a birçok uyarı ve öğütle seslenir. Masallardan, sonu gelmeyen soy kütüklerinden, Yasa öğretmenlerinden, vicdansızlardan, aldatıcı ruhlardan, cinlerin öğretilerinden, çileci yaşam sürenlerden, dul kadınlardan, Rabbimiz İsa Mesih'in sağlam sözlerine karşı çıkanlardan ve daha birçok şeyden söz eder. Bu mektupta, Efes'te kilise için ciddi bir tehlike oluşturan somut sorunlar söz konusudur. Buna yukarıdaki metinde geçen sorun da eklenir: Erkekler tartışmaktan alıkonmalı ve duaya yöneltilmeliydi. Kadınlar ise ölçülü olmaya çağrılmalıydı.

Efes, çeşitli dinlerin, kültlerin, büyücülüğün ve sihrin eritme potasıydı. Luka bunu Elçilerin İşleri 19'da anlatır. Merkezde Efesli Artemis vardı. Kentin sınırlarının çok ötesinde tanınıyor ve tapınılıyordu. O (Grek) tanrıçaydı, Zeus'un kızıydı ve Apollon'un ilk doğan ikiz kız kardeşiydi. Bu tanrıçaya büyük bir coşkuyla ve büyük harcamalarla hizmet ediliyordu. Ona bir tapınak yapılmıştı. Bu tapınak, zamanının en büyük yapısı olarak antik dünyanın yedi harikasından biriydi. Ona kurbanlar sunuluyordu. Onun onuruna bayramlar ve törenler düzenleniyordu. İnanışa göre Efesli Artemis'in yeni yaşam yaratma gücü vardı. Ve onu alma gücü. Doğumda yardım edebilir, acıyı hafifletebilirdi. O, hem erkek hem kadın bakirelerin koruyucusuydu.[99] Romalılar ona Diana da diyordu.

99. Bu konuda bkz.: Paulus an die Epheser, Nacherzählt, Erklärt, für heute (Pavlus'un Efeslilere Mektubu. Yeniden anlatıldı, açıklandı, bugün için), Hans-Jörg Ronsdorf

Antik çağın bu büyük kentinde Artemis kültü, özel ve kamusal yaşamın neredeyse bütün alanlarında vardı. Bugün bizim için neredeyse hayal edilemeyecek ölçüde etkiliydi.

Yine de Pavlus orada üç yıl çalışabildi ve bütün Roma eyaleti Asya'yı müjdeleyebildi. Çok sayıda ev kilisesi kurulmuştu. Ama bu ortamda bu kültle ve başka kültlerle de karşı karşıyaydılar. *İmana gelenler geçmişlerini bir düğmeye basar gibi silkip atamazdı.* Pavlus'un sözünü ettiği masallar ve mitler, adını böyle açıkça anmasa da, belki Artemis kültünü, ona bağlı düşünce dünyasını ve öğretileri de ilgilendiriyordu. Senkretizm, yani Hristiyan imanının putperest kültlerle, onların uygulamaları ve öğretileriyle birleştirilmesi ve karıştırılması, alışılmadık bir şey değildi. Biçimleri de kimi zaman daha çok, kimi zaman daha az göze çarpıyordu. Böylece tanrıça Artemis, Havva ile de ilişkilendirildi. İrenaeus, Efes'teki sahte öğretileri Gnosis ile, en azından onun öncüleriyle ilişkilendirdi. Tertullianus da mitleri ve sonu gelmeyen soy kütüklerini bu yönde anladı. Bunlar Yahudi bağlantılarının yanı sıra Gnosis ile, onun sayısız aeonu ve bunların ardışıklığı ya da ortaya çıkışıyla da ilgili olabilir. Erken dönem "Hristiyan" Gnosis'i, Tora'yı ve Yahudiliğin bazı yönlerini çeşitli Grek ve Roma kültleriyle harmanladı. Bu kültler de kendi içinde Yakın Doğu dinlerinden besleniyordu. *İrenaeus, Gnostiklerin yaratılış öyküsünü ve düşüşü (insanın günaha düşüşünü) kendi bildikleri gibi yorumlayıp yeniden anlattıklarını yazar. Havva, Adem'in canına yaşam üfleyen dişil, ruhsal güçtü. Başka yaratılış anlatılarında Havva, Adem'e göre üstünlüğe ve önceliğe sahipti. Efes'teki Artemis kültüne kadınlar egemendi.* Havva özel bir konuma sahipti, çünkü insanın kurtulmasını sağlayan bilgiyi (Gnosis) arıyordu. Pavlus mektubunu, "yanlış olarak bilgi diye adlandırılan şeye" (Gnosis) karşı bir uyarıyla bitirir. Bazıları bu bilgiye sarılmış ve imandan sapmıştı (6:20-21).

Efes üzerine tarihsel araştırmalar sürüyor. Kendi araştırmamda gördüğüm gibi, bu karmaşık bir konu. Ama bu yeniden kurguyu kabul edip etmemenizden bağımsız olarak şunu savunmak zordur: Artemis arka planı 1 Timoteos 2:8-15'in yorumunda hiçbir fark yaratmaz. Kadınlar için genel bir öğretme yasağını savunan birçok hiyerarşi savunucusu bunu inandırmaya çalışıyor. *Şu ya da bu şekilde, bu bölümü anlamak için bu arka plan göz önüne alınmalıdır.*

6.3.3 Ortam

Kutsal Kitap çevirilerinde *"İbadette doğru davranış"* gibi başlıklar vardır. Bu durumda öğretme yasağı yalnızca ibadette mi geçerli olurdu, başka durumlarda değil mi? Oysa Pavlus tam da ibadete değinmiyor gibidir. Daha çok genel olarak erkeklere ve kadınlara, nerede bulunurlarsa ve nerede karşılaşırlarsa, sesleniyor gibidir. Evdeki karı kocanın durumu da söz konusu gibi görünür. "1 Timoteos 2:1-8'de bağlamı bir 'kamusal ibadete' daraltacak hiçbir şey yoktur. Üstelik ibadetlerin kamusal bir yerde değil, ev ortamında yapıldığı da hesaba katılmalıdır. Dolayısıyla bölümün geri kalanının ibadet toplantılarındaki ya da kamusal bir çerçevedeki davranış için buyruklar verdiği açık değildir. Bölümün geri kalanının içeriği de bir 'kamusal ibadet' bağlamına pek uymaz, özellikle de bir çocuğun doğumuna yapılan gönderme."[100]

"Pavlus bir grup erkeğe öğreten bir kadından ya da erkek gruplarına öğreten kadınlardan söz ediyor olabilirdi. Ama bir toplantıda 'bir erkeğe' öğreten bir kadından söz etmek olağan değildir. Tekil kullanım daha çok bir kadınla bir erkek arasındaki özel bir etkileşime işaret eder. Grek-Roma kültüründe bir kadınla bir erkek arasındaki özel etkileşimler en çok aile üyeleri arasında olurdu. Bölümde ev ortamına işaret eden çok şey vardır."

Buna şu da eklenir: Bu, bir kiliseye yazılmış bir mektup değil, kişisel bir yazıdır. Arkasında bizim yüzde yüz yeniden kuramayacağımız bir bilgi yatar. Bu durum en azından göz önüne alınmalıdır.

Temelde buradan şu sonuç da pekâlâ çıkarılabilir: Bunlar kilisenin toplanması için verilmiş buyruklar değildir. Ahlaki dersler ise elbette her durum için geçerlidir.

100. Cynthia Westfall, Paul and Gender: Reclaiming the Apostle's Vision for Men and Women in Christ, 2015, 291

6.3.4 Her yerde dua etmek, öfke ve takılar

> *Öyleyse erkeklerin her yerde, öfke ve kuşkulu düşünceler olmadan, kutsal eller kaldırarak dua etmelerini istiyorum.*
>
> *Aynı şekilde kadınların da alçakgönüllü bir dış görünüşle, edep ve ölçülülükle süslenmelerini istiyorum; saç örgüleriyle, altınla, incilerle ya da pahalı giysilerle değil, Tanrı korkusunu ikrar eden kadınlara yakışan biçimde – iyi işlerle.*

Önceki metin, yani 1-7. ayetler, bu sözlerin doğru ışıkta görülmesini sağlayan arka plandır: Pavlus, bütün insanlar için dua etmeyi Hristiyan yaşamının en önemli içeriklerinden biri ilan eder. Bu, Hristiyanlar için dünyayı etkilemenin önemli, dolaylı ve bereketli yoludur. *Tanrı'nın en büyük düşünü destekler ve ilerletir: Bütün insanlar kurtulmalıdır.*

Böylece bu metin duayı odağa yerleştirir. Dua, Tanrı'nın dünyayı kurtarma görevinin bir parçasıdır. Pavlus bunun için yanıp tutuşur. Bu ateşi Efesliler'de dua ederek (yeniden) alevlendirmek ister! Erkekler öfkeyi ve kuşkuları geride bırakmalıdır. Duadan alıkonmamalıdır. Pavlus burada erkeklere (*ve kadınlara*) seslenir. İkisi için de Müjde'yi ilerleten, onu engellemeyen bir davranışı vurgular. Erkekler ve kadınlar eski, kalıplaşmış yaşam biçimlerini bırakmalıdır. Testosteron dolu erkekler güç yarıştırmak, tartışmak ve haklı çıkmak ister. Kadınlar süslenmek ve dış görünüşe çok önem vermek ister. Ama bu artık onların yaşamını belirlememelidir.

Burada herkesin önünde dua etmekten söz ediliyorsa, soru şudur: Pavlus şunu mu istiyor:

1. erkekler belirli bir şekilde dua etsin (a. 8) ve 2. kadınlar da "aynı şekilde" (a. 9) belirli bir şekilde giyinsin,

yoksa şunu mu:

1. erkekler belirli bir şekilde dua etsin ve 2. "aynı şekilde" kadınlar da dua etsin, hem de giyimle ilgili belirli bir şekilde.

Uzmanlara göre her iki yorum ve çeviri de dilbilgisi açısından mümkündür. *Peki, Pavlus'un duaya teşviki (2:1) yalnızca erkekler için mi düşünülmüştür? Hayır. Erkeklerin duası ne daha çok işitilir ne de onların imanı kadınlardan daha büyüktür. Pavlus basitçe bütün kilisenin dua etmesini istiyor.* Erkekler ve kadınlar, fırsat bulduğu her yerde, her yerde dua etmelidir, Tanrı'nın sonsuz düşü gerçekleşsin diye. Erkekler öfkesiz, kadınlar terbiye ve uygunluk içinde.

"Aynı şekilde kadınlar da" sözü bir eşittir işareti gibidir ve dua etmeye bağlanır. Böylece erkeklerin önünde ya da onların bulunduğu yerde herkesin önünde dua etmek serbesttir. Daha doğrusu: buyrulmuştur.

Kadınların dış görünüşü Efes'teki özel durumla ilgilidir. Artemis kültünün çevresinde kadınlar, özellikle buna gücü yeten zenginler, gösterişli ve göz alıcı biçimde süslenirdi. Tanrı'nın evinde artık böyle olmamalıydı. Burada insan iyi işleriyle göze çarpar. Bu putperest kültten her bakımdan ve tutarlı biçimde uzaklaşmak önemliydi. Elbette bir kadın süslenebilir, ama hiçbir şey bu putperest kültü yansıtmamalıdır.

Takı ve saç biçimi yasağını katı ve harfiyen günümüze aktarmayı, kadınlar için bir öğretme yasağından yola çıkanlar bile herhalde uygulamaz. Yüksek sesle dua eden erkeklerin de hepsi ellerini kaldırmayacaktır. Açık ellerin beklentiyle ve alırcasına kaldırılması, Tanrı'dan bir şey bekleyerek yapılan aracılık duasının tanınabilir bir duruşudur. Ama bundan da bir kural çıkarılamaz. Bizde yaygın bir dua duruşu olan elleri kavuşturmak yanlış değildir ve bizde de dua olarak algılanır.

6.3.5 Sessizlik ve boyun eğme içinde öğrenmek

Kadın sessizlik içinde, tam bir boyun eğmeyle öğrensin.

Bütün metin bölümünde emir kipindeki tek cümle budur. Pek az kadın eğitim almıştı. *Pavlus'un burada adeta bütün kadınları öğrenen kişiler olarak onurlandırması gerçekten devrim niteliğindedir.* Eğitim kadınların çoğu için erişilebilir değildi. Ne isteniyor ne de destekleniyordu. Erkeklerin işiydi. Bu koşullar altında Pavlus'un

sözü bambaşka bir anlam kazanır. Dahası: Öğretme yasağını doğru anlamanın anahtarı bu olabilir.

Pavlus'un burada yalnızca Efes'teki kilisede sorun çıkaran belirli bir kadını kastetmiş olması da olasıdır, çünkü "kadın" tekil olarak geçer. Pavlus bazen sorun çıkaran kişilerin adını verir. Bazen de adlarını anmaz. Söz konusu olan somut bir kadınsa, *böyle bir buyruk bugün de ancak o kadın gibi davranan kadınlara uygulanabilir.*

Boyun eğme çoğunlukla yaratılış düzeniyle gerekçelendirilir. Aşağıda göstereceğim gibi, konu bu değildir. *Burada söz konusu olan, isyanın karşıtı olarak bir boyun eğme tutumudur. İnsan ancak alıcı olduğunda öğrenebilir: Müjde'nin gerçeğini öğrenmeye istekli olarak kabul ettiğinde, eski düşünme biçimlerini ve masal öğretilerini bir yana bıraktığında.* Bu ancak sükûnet içinde olur. Konu susmak değildir. Soruların serbest olduğu ve insanı ilerlettiği bir öğrenme tutumudur. Ama direnme, çürütme ya da karşı çıkma girişimi olarak değil. Efes'te somut bir sorun buydu – *genel bir kadın sorunu değil*; sanki bütün kadınlar toptan böyle yaratılmış ve Pavlus'un bu buyruğuna uymaya muhtaçmış gibi. Açıkça söyleyeyim: Bu bağlamda söz konusu olan, elçilerin öğretisine ve Müjde'ye boyun eğmektir, bir erkeğe boyun eğmek değil.

6.3.6 Öğretmemek ve erkeğe hükmetmemek

Ama kadının öğretmesine de, erkeğe hükmetmesine de izin vermiyorum; sessiz olsun.

Bu ayet, Hristiyanların iki kampa ayrıldığı bir odak noktasıdır. Biri burada kadınlar için genel bir öğretme yasağı görür. Öteki Efes'teki özel, sorunlu bir durumdan yola çıkar. Sözü Almancada ya da herhangi bir modern dilde nasıl duruyorsa öyle mi alıp uygulayalım?

Pavlus'un en yakın çalışma arkadaşı olarak Timoteos, kadınlar için olası genel bir öğretme yasağını bilirdi. Uzun yıllar süren birlikte çalışmadan sonra burada ona bunun hatırlatılması tuhaf olurdu. Bu daha çok Efes'teki özel bir duruma işaret eder.

Havva ve Adem hakkında ardından gelen sözler, bir öğretme yasağının gerekçesi olarak görülür. O zaman gerekçe bir yaratılış hiyerarşisidir. Bir kadın bir erkeğe öğretirse, bu onun üzerinde hükmetmek anlamına gelirdi. Kadın ne kadar alçakgönüllülükle öğretirse öğretsin, belki başını da örterek, bu yasak olurdu, çünkü hükmetmek olurdu. Gerçekten bu mu kastediliyor?

6.3.7 Öğretmek hükmetmekle aynı mı?

Temel sorum hep şuydu: *Öğretmek* neden *hükmetmekle* ya da yetkiyle ilişkilendiriliyor? Yeni Antlaşma'nın herhangi bir yerinde böyle bir bağlantı biliyor musunuz? Öğretmenin aynı zamanda hükmetmek diye adlandırıldığı bir olay biliyor musunuz? Zararlı bir eylem olarak? Ya da olumlu bir birleşim olarak? Öğretmek, insanın öğrenenlerin ve dinleyenlerin hizmetine girdiği, başkalarına yapılan bir hizmet değil midir?

Öğreti ve öğretmek bu mektubun bir konusudur: Öğreti ve öğretmek 15 kez geçer, başka her mektuptakinin iki katı. Öğretmek basitçe vaaz etmek değil gibidir. Güçlü ve daha bağlayıcı bir niteliği vardır. Sağlam öğretiyi öğretmek, savunmadır, korumadır, kilisenin iyileşmesi ve gelişmesidir. Ama bu hükmetmek midir? Ya da yetki kullanmak mı?

"Pavlus 1 Timoteos 4:11'de – yani aynı mektupta – 'Bunları buyur ve öğret' deyimini kullanır. 'Buyurmak' için Grekçede *parangello* sözcüğü geçer. Bu sözcük 1 Timoteos 5:7 ve 6:17'de de vardır. 'Düzenlemek, çağırmak, emretmek' anlamına gelir. 1 Timoteos 4:11'de 'öğretmek' ile bağlantılı olarak kullanılır. Bu bağlantı 1 Timoteos 2:12'de de vardır, ama 'hükmetmek' için başka bir sözcükle. Dolayısıyla anlam 1 Timoteos 4:11 ile zorunlu olarak örtüşmez."[101]

101. Wunderli, 37

"Öğretim yetkisi"[102] kavramı kilise ortamında vardır. Soru, başkaları için bağlayıcı olan ve karşı çıkılamayan bir öğretisel açıklama yapma yetkisinin kimde olduğudur. İman konularında keyfilik yoktur. Ama Pavlus burada bunu kastetmiş olabilir mi? *Bir öğretinin doğruluğu asla öğretenin cinsiyetine bağlı değildir.* Bir erkek, yalnızca erkek olduğu için öğretim yetkisine sahip midir? Öğretide söz konusu olan içeriktir, gerçektir, bir cinsiyet sorunu değil.

Apollos Kutsal Yazılar'da güçlüydü (Elçilerin İşleri 18:24), çünkü belli ki belirgin bir öğretme armağanı vardı.

Bağlayıcı biçimde öğretmek, hükmetmek demek değildir. Öyle olsaydı başka bir sözcük bulunurdu.

6.3.8 "Hükmetmek" ne anlama gelir?

"Hükmetmek" için kullanılan sözcük, "yetki kullanmak" için kullanılan olağan sözcük değildir: *Yalnızca bir kez, bu yerde geçer*. Bu yüzden bu ayeti kadınlar için bir öğretme yasağının tek gerekçesi olarak kabul etmekte o kadar daha temkinliyim.

"'Hükmetmek' ('authentein') sözcüğü Yeni Antlaşma'da yalnızca bu yerde kullanılır.[103] Buna bağlı 'hükmeden' adı aslen 'katil'[104], daha doğrusu 'kendini

102. Kilisenin öğretim makamı *(magisterium ecclesiae)*, kiliselerde belirli görevliler ve kilise kurumları tarafından kullanılan öğretim yetkisini ifade eder. Kilisenin öğretim makamı, kilise tarihinde piskoposluk makamıyla, özellikle de monarşik piskoposluğun ortaya çıkışıyla bağlantılı olarak gelişti. Bu gelişmenin sonucu, Batı Hristiyanlığında Papa'nın önceliği oldu. Bu öncelik önce bir *ius appellationis* (başvuru hakkı) anlamında, sonra da Birinci Vatikan Konsili'nin yanılmazlık dogmasıyla keskinleşti. Kilise öğretisinin temeli olarak Kutsal Yazı ve gelenek kabul edilir. Buna karşılık Martin Luther 1523'te şunu dile getirdi: "Bir Hristiyan topluluğunun ya da kilisesinin bütün öğretiyi değerlendirme ve öğretmenleri çağırma, göreve getirme ve görevden alma hakkı ve gücü vardır." Ölçü yalnızca Kutsal Kitap olmalıdır. Reformun sağlamlaşması sürecinde öğreti değerlendirmesi bölgesel kiliseler düzeyine taşındı ve Kutsal Kitap'ın yanına ikincil ölçüler olarak inanç ikrarları geldi. (Wikipedia)

103. Hapax legomenon olduğu için bu sözcük Kittel'in Theologisches Wörterbuch'unda bile ele alınmaz. Ancak Grekçe yazan birçok büyük klasik yazarda bulunur; krş. N. J. Hommes. "Let Women be Silent in Church". Calvin Theological Journal 4 (1969) 5-22, burada s. 18 ve orada belirtilen kaynaklar; Hommes'un makalesinin iyi bir özeti New Testament Abstracts 13 (1969) 365'te.

104. C. D. Osburn. "Authenteo (1Timothy 2: 12)". Restoration Quarterly 25 (1982) 1-12.

öldüren' ya da 'aile katili' anlamına gelir[105]. Daha sonra gündelik dilde 'efendi', 'egemen', 'otokrat' anlamını kazandı[106]."[107]

Burada sözü edilen *hükmetme* biçimi olumlu ve arzu edilen bir şey değildir. Ama bunu olumlu olarak görürseniz, o zaman erkekler öğreterek hükmetmeli, kadınlar ise hükmetmemelidir. Erkeğin kadın üzerinde yetkili olduğu bu dogmanın sonucu bu olurdu. Erkek öğrettiğinde, kadına ve bütün dinleyenlere ve öğrenenlere hükmeder.

Kilisedeki önderlerin, yöneticilerin ya da ihtiyarların hizmeti – öğretmek de buna dahildir – hiçbir zaman "hükmetmek" olarak adlandırılmaz.

Marilyn Smith ve Ingrid Kern de benzer bir yargıya varır: "Timoteos'a mektubun bu bölümündeki bir başka nokta, 'yetki kullanmak' diye çevrilen *authentein* sözcüğünün kullanımıdır. *authentein* sözcüğünün anlamı konusunda bir uzlaşma yoktur. Ama bir şey kesindir: Pavlus kadınlara bu sözcüğün geleneksel anlamında her türlü yetki kullanımını yasaklamak isteseydi, büyük olasılıkla bunun için olağan sözcük olan *exousia* sözcüğünü kullanırdı. Bunun yerine Pavlus, Yeni Antlaşma'nın başka hiçbir yerinde geçmeyen bambaşka bir sözcük kullanır. Böylece burada bambaşka bir yetki türünü kastettiğini ima eder. Tarihçi Josephus *authentein* sözcüğünü, Hirodes'in oğlu Antipatros'u anlatmak için kullanır. Antipatros iki kardeşini öldürmek ve babasını öldürmeye kalkışmakla suçlanıyordu (…) Buna göre *authentein*, kişiler üzerinde onları yok etme niyetiyle 'hükmetmek' ya da 'mutlak güç kullanmak' gibi bir anlama gelir."[108]

Bu bağlamda birbirinden ayrı iki şey söz konusu değildir – burada ikisi birbirine aittir, birbirini koşullar ve olumsuz bir şekilde birbirine eklenir: *Öğretmek ve hükmetmek*. Efes'teki tarihsel ve dinsel durum göz önünde tutulursa, söz konusu

105. N. J. Hommes. "Let Women be Silent in Church". a.g.e. s. 18.
106. A.g.e. Walter Lock. A Critical and Exegetical Commentary on The Pastoral Epistles (I & II Timothy and Titus). International Critical Commentary. T. & T. Clark: Edinburgh, 1936. s. 32, halk Grekçesinde 'authentein' için 'despotes' (= 'despot') anlamını ve İngilizce çeviri olarak şunları verir: "a self-actor", "to lord it over" vb. Sir Robert Falconer. "1 Timothy 2 14,15: Interpretative Notes". Journal of Biblical Literature 60 (1941) 375-379, burada s. 375, benzer biçimde şöyle çevirir: "a master, an autocrat". Joseph H. Thayer. Greek-English Lexicon of the New Testament. Baker Book House: Grand Rapids (MI), 1977. s. 84 (No. 830), 'authenteo' için şu anlamları verir: "one who with his own hand kills either others or himself", "one who does a thing himself, the author", "one who acts on his own authority, autocratic"; 'autokrator' ile eş anlamlı, "an absolute master".
107. Schirrmacher, 122
108. Wunderli'de: Smith/Kern 2005, 98; Bauer 1988, 1240

olan hükmederek öğretmektir. Olumsuz, baskın, hatta haddini aşan bir biçimde; tıpkı Artemis çevresinden gelen kadınlarda görüldüğü gibi. Tam olarak söylemek gerekirse, söz konusu olan, bereket ve yaşam bağışlamanın konu olduğu Artemis kültündeki gibi bir durum bile olabilir. Erkeklere cinsel alanda hükmetmek. Bu kulağa ne kadar yabancı gelirse gelsin, Pavlus'un 1 Timoteos mektubunu içine yazdığı çevre buydu. O zaman bu cümle şöyle olurdu: Bir kadının (yanlış) öğretmesine ve erkeğe cinsel olarak hükmetmesine izin vermiyorum.

Demek ki söz konusu olan, erkeklerin önünde herkesin içinde öğretme yasağı değildir. Bir eşin kocasına bir kez olsun bir şey öğretmesinin yasak olması da değildir. Kadınların o zaman eğitim açığı vardı, çünkü okumaktan ve öğrenmekten neredeyse tamamen dışlanmışlardı. Ama bir kadın uzun zamandır İsa'nın öğrencisiyse, kendisinden sonra imana gelen kocasına elbette öğretirdi.

Efes'te belki Gnostik örneğe göre kendini beğenmiş ve baskın biçimde öğreten kadınlar söz konusuydu. Öğretmek için yetkiyi kendilerine mal ediyor, adeta zorla ele geçiriyorlardı. Daha da kötüsü, sahte öğretiler öğretiyorlardı. Ne bu kadınlara ne de öğretilerine göz yumulabilirdi. Tanrı'nın evinde böyle bir davranışa ve sahte öğretilere yer yoktur. *Erkekler aynısını yapsaydı da öyle olurdu.* Ama Efes'te sorun çok belirli bir kadın ya da bir grup kadındı. *Bütün Hristiyan kadınları bu düzeye koymak için hiçbir neden yok!* Tiyatira'da öğreten İzebel adlı kadına yapılan gönderme (Vahiy 2:20) bu örüntüye uyar: Oradaki sorun onun kadın olarak öğretmesi değil, yanlış şeyler öğretmesiydi.

Bu bağlamda hükmetmek ruhsal "önderlik" ya da "yetki" olarak açıklanamaz. Yani bir kilisedeki önderlik ya da çobanlık işleviyle. İsa ve Pavlus bunu hükmetmek olarak anlamazdı. Hristiyanca *hükmetmenin* yolu hizmet etmektir. Ve birinci değil, sonuncu olmaktır (Markos 10:42-45). Bu, insanın başkalarına önder olarak öncülük ettiğinde mümkün olan bir tutumdur. Petrus çobanlara, hükmetmenin çobanlık hizmetiyle hiçbir ortak yanı olmadığını hatırlatır:

"*Aranızdaki Tanrı sürüsünü güdün.* Gözetmenliği zorla değil, gönüllü olarak yapın; çirkin kazanç için de değil, istekle. *Size emanet edilenlerin üzerinde egemenlik taslayanlar gibi değil*, sürüye örnek olanlar gibi." 1 Petrus 5:2-3

Sessiz olmak, susmak zorunda olduğu için ağzını kapalı tutmak demek değildir. Belirli bir davranış demektir, yani: "barış içinde kalmak", "sükûnet içinde kalmak" ya da "düzeni korumak".[109] Öğrenme ve birbirini dinleme sürecinde bu davranış biçimi, söz konusu kadınlar için verilen yönergedir. *Ama aynı sorunları erkekler yaratsaydı, onlar için de aynısı geçerli olurdu.*

Meryem gibi İsa'nın ayaklarının dibinde sessizce ve dikkatle oturmak, öğretmenlerin öğretmenini dinlemek için ideal öğrenme tutumudur.

6.3.9 Efes'te Adem ile Havva

> *... çünkü önce Adem, sonra Havva biçimlendirildi; ve Adem aldatılmadı, ama kadın aldatıldı ve suça düştü.*

Pavlus bu sözlerle bir kadının neden herkesin önünde öğretmemesi gerektiğini gerekçelendiriyor gibidir. Çünkü "öğretmek" boyun eğmek değil, hükmetmektir. Bunu sık sık duydum. Kendim de hep böyle anladım. Ama açıkçası, aklımın bir köşesinde birkaç kuşkuyla. Birkaç saatlik farkla (24 saatlik yaratılış günlerine inanılıyorsa) bir zaman sıralamasının bu kadar büyük bir önemi olabilir mi? Adem ile Havva, kısa aralıklarla biçimlendirilmiş ikizler gibidir. Bu kısa süre, bütün kadınlar için böyle bir öğretme yasağı mı koymalı? Ve Havva aldatıldığı için kadınların öğretememesi Tanrı'nın bir cezası mı? Bu yüzden Aden'den bu yana hiçbir kadın öğretemez mi? Buna yetenekli olsa bile mi?

En azından Yahudi kökenli Hristiyanların elinde Septuaginta ve/veya Tora vardı. Yeni Antlaşma'nın kanonu oluşmadan önce Hristiyanların Kutsal Kitabı buydu. Pavlus şimdi herkesin okuyabileceği bir şeyi tekrarlıyor. *Pavlus neden bu kadar bilinen ve açık bir şeyden söz ediyor? Adem'in önce yaratıldığından ve Havva'nın ayartıldığından.*

Buna şu da eklenir: Bu metin az önce sözünü ettiğim gibi anlaşılırsa, Pavlus bir bakıma kendisiyle çelişmiş olur. Romalılar 5'te 12. ayetten itibaren Adem'i anlatır. Adem günahı dünyaya getirdi ve böylece *ilk* olarak ailesinin, yani günah içinde doğan bütün insanların oluşturduğu dünya topluluğunun başı oldu.

109. Krş. ExWNT, c. II, s. 311

Sorumlu olan Adem'dir. Tanrı'nın yanıtı ve kurtarışı, bizi kendi topluluğuna "evlat edinen" yeni bir baştır: İsa Mesih.

Burada, 1 Timoteos'ta, Pavlus'un Havva'yı sorumlu baş yaptığı düşünülebilir. Burada bunu böyle dile getirmesinin özel bir nedeni olmalı. Yukarıda da belirttiğim gibi, tersini ileri süren proto-Gnostik yaratılış anlatıları dolaşımdaydı. Bunlara göre Havva önce yaratılmış, Adem önce ayartılmıştı. Artemis çevresinde, bu etkili kültte kadınlar erkeklerden daha önemliydi. Bu, bir kadının ya da birkaç kadının baskın biçimde öğretmesinin, Mesih'in öğretisine başkaldırmasının ve karşı çıkmasının gerekçesi olabilirdi.

Adem ile Havva'ya yapılan gönderme belki de olumlu bir işarettir. Havva'nın zayıflığına ya da Adem'in üstünlüğüne değil, eğitimin, öğrenimin ve Tanrı'ya boyun eğmenin gerekliliğine işaret eder. Havva belki yeterince eğitilmediği için aldatıldı. Adem ise Tanrı'nın doğrudan buyruğuna uymayarak bilerek günah işledi. "İnsanların kafasını karıştıran daha fazla patlamamış bomba ve mayın bırakmayalım ortalıkta. Bu metni, bence kastedildiği gibi okuyalım: Tanrı'nın kilisesini, erkekleri ve kadınları aynı ölçüde geliştirmenin bir yolu olarak. Pavlus bunu belirli bir durumda uygulamayı nasıl dert edindiyse, biz de kendi kültürümüzün, kendi önyargılarımızın ve öfkemizin bizi nereye götürdüğü üzerine dikkatle düşünmeli ve dua etmeliyiz. Dünyanın sunduğu çeşitli kalıp yargılardan herhangi birine değil, İsa'nın Müjdesi'nin iyileştiren, özgürleştiren, insanı seven mesajına uymak için elimizden gelenin en iyisini yapmalıyız."[110]

6.3.10 Şimdilik izin vermiyorum

"Şimdilik izin vermiyorum", önderlik eden ve öğreten kadınlar için kalıcı ya da evrensel bir yasak değildir (a. 12). Philip Payne ve başkaları, "Kadının öğretmesine izin vermiyorum" sözünün Grekçe metnin en iyi çevirisi olmadığını savunmuştur. "*Şimdilik* izin vermiyorum" daha iyi bir çeviridir. "Şimdilik izin vermiyorum", Efes'teki belirli ve zamanla sınırlı bir sorun için verilmiş, şimdiki ve özgül bir buyruğa işaret eder (kadınların öğretmesine yönelik kalıcı ya da evrensel bir yasağa değil). Çeşitli bilginler şunu göstermiştir: Pavlus'un etken

110. Wright, N. T., s. 27, Paul for Everyone: The Pastoral Letters, London, 2003

çatılı bildirme kipindeki epitrepō fiilini ouk olumsuzluğuyla birlikte kullanması ("İzin vermiyorum ..."), belirli bir durum için verilmiş özgül bir buyruğa güçlü biçimde işaret eder. epitrepō fiilinin Yeni Antlaşma'da kullanıldığı durumların büyük çoğunluğunda ve Grekçe Eski Antlaşma'da her seferinde, gönderme "belirli bir zamana ya da yalnızca kısa veya sınırlı bir süreye" ilişkindir.[111] Demek ki o belirli kadın ya da kadın grubu öğretiyi anlayıp kabul ettiğinde ve öğrendiğinde, bu öğretme yasağı mantıken kaldırılacaktı.

Bu ne kadar tekrarlansa azdır: Bu, ilk iki insanın yaratılış düzenine dayanan, kadınlar için evrensel bir öğretme yasağı değildir. Pavlus'un öğretisel açıklaması bu değildir. Dünyadaki bütün kiliselere her zaman için verilmiş bir buyruk değildir. Efes'teki özel bir duruma yöneltilmiştir. Bu, kadınlar için bir öğretme yasağı değil, bir tutum buyruğudur. Bu kadınlar baskın biçimde öğretmemeli, alçakgönüllülükle öğrenmelidir.

6.3.11 Çocuk doğurarak kurtuluş mu?

> *Ama eğer imanda, sevgide ve kutsallıkta ölçülülükle kalırlarsa, çocuk doğururken kurtulacaktır.*

Tarihsel arka planı bilmeyen için bunlar tuhaf bağlantılardır. Öğretmenin ve öğrenmenin doğumla ne ilgisi var? Birden fazla kez bana şu söylendi: Birçok Hristiyan Kutsal Kitap'ı okuyor, ama bu antik arka planları bilmesi düpedüz mümkün değil. Tanrı, bu metnin bütün bu arka plan bilgileri olmadan da anlaşılabilmesini sağlamadı mı?

Bize aydınlanmış bir akıl verildi. Kutsal Ruh bizim öğretmenimizdir. Bugün birçok araştırma sonucunu saniyeler içinde ekranda görme olanağımız var. Bu metinler üzerine sayısız çalışmamız var. Akla gelebilecek her olasılık üzerine asıl dil incelemeleri var. Toplamda yine neredeyse genel görünümü koruyamayacak kadar çok. Her öğretmen bu tür soruların peşine düşmelidir.

Her durumda her Kutsal Kitap okuyucusu metnin arka planıyla uğraşmalıdır. Bulabildiği araçlarla ve olanaklarla. Okulda metinlerle nasıl çalışılacağı ve

111. Hill, Graham Joseph, s. 63-64, Holding Up Half the Sky: A Biblical Case for Women Leading and Teaching in the Church

metinlere hangi soruların sorulacağı öğrenilir ve alıştırması yapılır. Bu yüzden Kutsal Kitap'ı okuduğumuz kendi zamanımız için ancak şunu söyleyebilirim: Kimseyi, harfi bir anlayışın ötesine geçip metin üzerine biraz daha düşünme yükümlülüğünden muaf tutmuyorum. Ve Tanrı'dan yürekten açıklık ve itaat etme gücü vermesini istemekten. Bu, bize bağlı olmamalı; benim yüzeyselliğime, yeni keşiflerden korkmama, rahatıma düşkünlüğüme ya da metin üzerine yeterince düşünmememe.

Efes'te gebe kadınlar doğum sırasında kendilerini tanrıça Artemis'e emanet ederdi. Onun doğumu başarılı kılma gücü olduğuna inanılırdı. Ama bu çok yanlıştı; tıpkı Havva'nın önce yaratıldığı ve Adem'in önce ayartıldığı masalı gibi. Çoğu zaman yaşamı tehdit eden ve acılı olan doğumda tek kurtuluşu Tanrı bağışlayabilir. Kurtarıcımız ve yardımcımız yalnızca O'dur. Böylece Pavlus şunu söylemek ister: Bütün bu masalları, mitleri ve korkutucu beklentileri sonunda silkip atın, onları denize fırlatın ve her şeyde kendinizi tek Kurtarıcı Tanrı'ya emanet edin.

Bu zor ayet için olası bir başka açıklamayı aktarıyorum: "Bir başka görünürdeki sorun 'çocuk doğurarak kurtuluş' ile ortaya çıkar. Pavlus, kadınların çocuk doğurduklarında kurtulacaklarını mı öğretmiş olmalı?! Böyle bir öğretiyi düşünmek bile olanaksız! Bu onun bütün öğretisiyle çelişirdi. Bu yüzden burada bu kastedilmiş olamaz. Daha çok, Pavlus'un burada Yaratılış 3:15'e gönderme yaptığı söylenebilir: Kurtuluşu getiren kadının soyudur. Pavlus'un burada uyardığı sahte öğretmen kadınlar, kurtuluşun doğrudan kadınlar aracılığıyla geldiğini düşünüyordu. Pavlus da açıkça belirtir: Kurtuluş gerçekten kadınlar aracılığıyla gelir, ama aslında bir kadından doğan soy, yani Mesih aracılığıyla (Gnostikler ise bedenselliği – dolayısıyla çocuk doğurmayı da – ilkel ve modası geçmiş sayıyordu)."[112]

6.3.12 1 Timoteos bugün

"Bugünün imanlıları olarak bizim için soru, 21. yüzyılın erkeklerini ve kadınlarını Grek-Roma erkeklik ve kadınlık ideallerine nasıl sıkıştırabileceğimiz değildir. *Bizim için soru, kutsallık tutumu içinde nasıl dua insanları olabileceğimizdir.* Bugünün

112. Michael Trenkel, 2017 (bkz. Kaynakça)

insanları olarak bunu nasıl kanıtlamalıyız? Öfkeden ve çekişmeden kaçınmanın evrensel olduğunu öneriyorum. Belki de buradan başlamalıyız. Bir başka soru, 'Tanrı korkusunu ikrar eden' insanlar olarak bunu iyi işlerle nasıl gösterdiğimizdir. Bugünkü bağlamımızda bu ne tür iyi işler olurdu?

Ve 2. bölümün sonunda, 15. ayetteki 'onlar'a dikkat edin. *'Onlar', bu bölümün seslendiği erkekler ve kadınlardır.* 2. bölümün tamamı, Himeneos ile İskender'in küfür dolu davranışına bir karşıtlık oluşturur (1 Timoteos 1:20). Öyleyse İsa Mesih'in büyük merhameti ve lütfu aracılığıyla kurtuluşumuzda imanda, sevgide ve kutsallıkta, özdenetimle nasıl ilerleyebiliriz? Bu neye benzer?

Bir kez daha yinelemek gerekirse, şunu söylemek istiyorum: Bence Pavlus, kadınların erkeklerden o kadar farklı olduğu ve bu yüzden genel olarak kilisedeki ya da evdeki belirli rollerden dışlandıkları sonucunu çıkarmaz. Aslında durum tam tersidir. Erkekler ve kadınlar Rab'bin önünde eşittir. Pavlus bununla, kadınların cinsiyetleri nedeniyle belirli rollerde görevlendirilemeyeceğini söylemek istemez. Antik çağda kadınlar düzenli olarak evin ya da hane halkının yöneticisiydi. *Adem ile Havva, 12. ayetteki buyruğun temeli değildir. Ne yapılmaması gerektiğine örnek olarak hizmet ederler.* 2 Korintliler 11:3'te Pavlus, Havva'nın yılan tarafından aldatılmasını *bütün kilise için* bir örnek olarak kullanır. Burada, 1 Timoteos'ta, bu yalnızca kadınlara uygulanır.

Ben kişisel olarak kocamdan, bir Grek-Roma hane halkının reisiymiş gibi davranmasını beklemiyorum. Bu şekilde davransaydı tuhaf olurdu. Biz 21. yüzyılın yaşamını süren 21. yüzyıl insanlarıyız. Ondan 1. yüzyıldan kalma bir kocaymış gibi yetki kullanmasını beklersem, iman etmeyenlerin Hristiyan imanına eleştirel bakmasına yol açardım. 1 Timoteos 5:14'ün uyardığı gibi, düşmana kötüleme fırsatı vermemeliyiz."[113]

6.3.13 Sonuçlar

Efes'teki tarihsel duruma bir bakış, birçok şeyi daha açık hale getirir. Ama sorular o zaman da açık kalır. Yine de metnin amacı görünür hale geldi. Ortaya

113. Kidson, Persuading Shipwrecked Men: The Rhetorical Strategies of 1 Timothy 1, 2020, Mohr Siebeck Tübingen

çıkan şudur: *Bu, genel bir öğretme ya da vaaz etme yasağı değildir, bir önderlik yasağı da değildir. Çok belirli bir teolojiyi, yani yanlış bir teolojiyi öğretme yasağıdır. Ve baskın, itaat talep eden ya da hatta haddini aşan bir biçimde öğretme yasağıdır.* Ya da öğretim yetkisini haksız yere sahiplenme yasağı. Bu, ne Hristiyan yaşamına ne de Tanrı'nın topluluğuna yakışır. Bu, Efes'te özgül bir sorundu. Genel olarak söylersek, bu elbette erkekler için de geçerlidir. Bu konuda bu kez azarlamaya neden olanlar onlar değildi. *Demek ki Pavlus kadınların evrensel kilisedeki rolünü tanımlamıyor, daha çok Efes'teki kötüye kullanımları düzeltiyor.*

Aramızda öğretme armağanı almış, ama erkekler yollarını kestiği için bu armağanı kullanamayan kaç kadın var?

Mesih'teki sayısız yetenekli kadının, bu tek ayetle, erkekler gibi öğretmesi olanaksız hale getirildi. *Bundan sorumlu olan erkeklerdir! Bu yanlışlığa son vermeleri gerekir.*

6.3.14 Timoteos metninin açıklayıcı aktarımı

Ardından bölümün açıklayıcı, yorumlayıcı bir aktarımı geliyor. Bu metni kısaca açıklamam gerekseydi, onu böyle aktarırdım. *Bu benim metnim, benim sözlerim; Kutsal Kitap metni değil.*

Sevgili Timoteos, Efes'teki bazı erkekler ve bazı kadınlarla ilgili sorunların üstesinden gelmek için şunlar olmalı: Erkekler dua etmeye başlamalı. Karşılaştıkları her yerde. Herkesin önünde de. Mitler ve sahte öğretiler üzerine tartışmak yerine. Öfke ve kavga duayı engeller. Birlikte dua etmek sakin ve huzurlu bir yaşama götürür. Kavgadan ve şiddetten arınmış, kaldırılmış, açık ve alıcı ellerle, Kurtarıcı Tanrımıza birlikte tapınmalı ve bütün insanlar için Tanrı'nın tahtı önünde aracılık etmeliler.

Elbette kadınlar da dua etmeli, tıpkı erkekler gibi. Bu sırada kadınların, özellikle de zengin kadınların, nerede görünürlerse ve nerede görülürlerse alçakgönüllü olmaları önemlidir. Dikkatleri üzerlerine çeken, hatta başka kadınları bu konuda geride bırakmak için takılan süsleri, gösterişli ve göz alıcı saç biçimlerinden, altın ve inci takılardan, pahalı ve aşırı giysilerden oluşmamalı. Mesih'i izleyen

kadınların kendilerini böyle sahnelemeye ya da bu yolla etki ve baskınlık kurmaya ihtiyaçları yok. Daha değerli olan, hatta bütün insanların saygı duyduğu bir süs ve etki var: iyi işler.

Kadın, Müjde'nin gerçeğinin ne olduğunu öğrenmeli. Öğrenmeye istekli, dikkatli ve meraklı olarak. Kendi evinde. Özellikle bu kadınlardan birinin bütün bu sahte mitleri ve öğretileri yaymasına izin vermiyorum. Kocasının ya da genel olarak erkeklerin üzerine çıkmamalı ve kendisine ait olmayan öğretim yetkisini sahiplenmemeli, çünkü sağlam öğretiyi bilmiyor ve anlamıyor. Sağlam öğreti kendisine açıklanırken dinlemeli. Çünkü buna ihtiyacı var; bilgisi eksik ve evlerde mitler yaydığında bu bilgisizlik büyük zarar veriyor. Adem ile Havva'nın yaratılışı bu durum için uygun bir örnektir. Önce Adem yaratıldı ve Havva'ya öğretmesi gereken oydu. O aldatılmadı. Ama Havva aldatıldı ve kandırıldı. Kadınlar istekle öğrenmezse, Havva gibi aldatılacak ve başkaları için bir tuzak olacaklar. Efes'teki bazı kadınlar kocalarından öğrenmezse, aynısı olacak.

Ve bu kadınlar, çocuk doğururken korunacaklarını bilmeli. Havva'nın ayartılmasına ve doğumun büyük acılarına rağmen. Kurtarıcımız Tanrı kurtarır, insanların yarattığı koruyucu tanrıça Efesli Artemis değil. Bu yüzden imana, sevgiye ve kutsallığa odaklanmalılar. Adem ile Havva gibi tek beden olan bir karı koca olarak birlikte. Kadınlar çocuk sahibi olmaktan korkmamalı. Erkekler de cinsel olarak kendilerini denetlemeli ve çok fazla gebeliğin karıları için bir tehlike olduğunu düşünmeli.

6.4 Evrensel ve zamana bağlı buyruklar

Bu kısa metni ele aldıktan ve burada da bazı sorular açık kaldıktan sonra, geçerlilik ilkesine dikkat çekmek istiyorum:

Kutsal Yazı'daki buyrukların ne zaman evrensel, ne zaman bağlamla sınırlı ya da kültürel olduğunu nereden biliriz?

Bunu çoğu zaman bağlamdan anlayabiliriz. Örneğin fuhuş her zaman günahtır. Bu açıkça evrenseldir! Ama bazen çok zordur. Çünkü Kutsal Kitap çeşitli türler,

yani tarih, anlatı, buyruklar, öğütler vb. gibi edebî türler, metin türleri ya da metin biçimleri içerir. Uygulama ve ahlak da bunlara dayanarak farklı biçimlerde çıkarılır. Buna, somut olarak kime seslenildiği sorusu da eklenir. Basit bir örnek: Eski Antlaşma'da İsrail, bugün Yeni Antlaşma kilisesi için geçerli olmayan buyruklar aldı.

Pavlus'un mektuplarında bunu anlamaya yardım eden ipuçları vardır:

Buyruklar tekrarlanıyor mu? Onları farklı bağlamlarda görüyor muyuz? Açık ve ortak bir dil var mı; ya da başka bir deyişle: Pavlus seyrek ve alışılmadık kavramlar ya da sözcükler kullanıyorsa, durumun özel ve daha sınırlı olduğunu varsaymak gerekir. Bu kitabın özel konusu için şu ortaya çıkıyor: Merkezî metinlerin (1 Korintliler 11; 14; 1 Timoteos 2) öyle özel savları ve öyle kendine özgü bir sözcük dağarcığı vardır ki, kadınların öğretmesine ve önderlik etmesine yönelik evrensel bir yasağı pek kanıtlayamazlar.

Evrensel buyruklar Kutsal Kitap'ın genel bağlamıyla uyum içindedir ve çelişki doğurmaz.

Kutsal Kitap yorumu hiçbir zaman tarafsız bir boşlukta gerçekleşmez. Kutsal Kitap'a yaklaşırken ön kabullerimizi, deneyimlerimizi, bizi biçimlendiren etkileri ve değerlerimizi bir kenara bırakmayız. Metni anlamaya ve yorumlamaya kendimizi de katarız. Bu göz önüne alınmazsa, sağlıksız bir biblisizm tehlikesi doğar.

6.4.1 Biblisizm ve Sola Scriptura

Başta "biblisizm" kavramından söz ettim. Kutsal Kitap'a ve Hristiyan yaşamına karşı olumsuz ve sağlıksız bir tutum olarak. Biblisizm, evrensel ve zamana bağlı buyrukları ayırt etmeyi ihmal eden tutumdur. Kutsal Kitap'a sadakati kendine mal eden bir tutumdur. Bunu, Kutsal Kitap'ı bazı yerlerde harfiyen almayıp bağlamına oturtan başkalarından kendini ayırarak yapar. Bu "Kutsal Kitap'a sadık" kişiler için, ötekilerin kendi tutumlarını ne kadar iyi gerekçelendirdiği önemsizdir. Ötekilere çoğu zaman, Kutsal Kitap'ı kendi isteklerine ya da dünyanın zamane ruhuna uydurma niyeti yakıştırılır.

Biblisizm kadının kilisedeki rolünü birkaç Kutsal Kitap metniyle açıklar ve sınırlar. Kutsal Kitap'ın daha Eski Antlaşma'da bile açıkça gösterdiği büyük resmi gözden kaçırır. Hem

ibadetin düzenlenmesindeki hem de Hristiyan yaşamının düzenlenmesindeki her gelenek ve her tarz için gerekçe olarak bir Kutsal Kitap ayeti istenir. Kuşkusuz Kutsal Kitap ölçüdür ve kuraldır. Ama buyrukların kesin olarak açık olmadığı yerlerde, Kutsal Kitap'ın bütün resmini izlemek ve tek tek ayetlere köle gibi dayanmamak gerekir. Ancak belli bir uçuş yüksekliği daha geniş bir bakış sağlar, *bütün Kutsal Kitap arazisini gözden geçirmek için*. Bir tabloya bakarken de onu bütün olarak görmek ve yalnızca ayrıntılara takılıp kalmamak için biraz geri çekilmek gerekir. Bazen açıklıkla ve Tanrı'ya güvenle pratik çözümler bulmak gerekir.

Biblisizm, Kutsal Kitap'ı Hristiyan imanının ve özellikle Hristiyan yaşam pratiğinin ifadesi için tek kaynak olarak kabul eden okuma biçimi ve yaklaşımdır. Bu kendi başına iyi bir tutumdur. Ama tarihsel arka planlar ihmal edildiğinde ya da belirsiz ve önemsiz diye reddedildiğinde sorunlu hale gelir. *Biblisizm geniş Hristiyan geleneğinin bulgularını gözden kaçırır. Kendi kültürel durumunu ve konumunu, Yeni Antlaşma'nın yazıldığı zamanla karşılaştırarak değerlendiremez.* Biblisizm haklı sorulara ve savlara karşı bağışıktır. Kendi grubunun, hareketinin, birliğinin ya da "kabilesinin" anlayışı, bilinçli ya da bilinçsiz olarak en yüksek ya da en derin anlayış sayılır ve her kuşağa aktarılır. Biblisizm, kişinin kendisinin de bir yorum geleneği içinde durduğunu görememesidir: kendi biçimlenişiyle, kendi öncü düşünürleriyle ve grup baskılarıyla.

Reformcuların "Sola Scriptura"sı, yani "Yalnızca Kutsal Yazı", biblisizm değildir! Reformcular ya da onların ardılları "Sola"ları dile getirdiğinde, çıplak ya da salt Kutsal Yazı'yı kastetmediler. *Gelenek, deneyim ve doğanın yanında Kutsal Yazı'nın önceliğini kastettiler.* Protestanlar Kutsal Yazı'nın açıklığını vurguladığında, bütün Kutsal Yazı'nın aynı derecede açık olduğunu kastetmediler. *Müjde ve kurtuluş söz konusu olduğunda açık olduğunu kastettiler.* Kutsal Yazı'nın tam yeterliliğini ilan ettiklerinde, onun Kutsal Kitap bağlamının ötesine geçen konularla uğraşmaya yettiğini kastetmediler; açık kalp ameliyatı, bipolar bozukluğun tedavisi ya da makroekonomi gibi. *Kutsal Kitap bu konulara katkıda bulunan değerler, ilkeler ve açıklamalar içerebilir, ama bunlar o konuları bütünüyle ele almaya yetmez.*

Protestanlar Kutsal Yazı'nın yetkisinden söz ettiğinde, Kutsal Yazı'da konuşan Kutsal Ruh'un yetkisini kastettiler. İmanlıları gerçeğe yönelten ve aydınlatan, kilise için öğretmenler yetiştiren ve bağışlayan, kilisenin inanç ikrarına ve litürjik mirasına yaşam veren Ruh'un.

Bizler, 21. yüzyıldaki Hristiyanlar olarak, bizden öncekilerin omuzlarında duruyoruz; onlar da kendilerinden öncekilerin omuzlarında durdu. Kutsal Kitap'a sadakat ve Kutsal Kitap'ı anlamak hiçbir zaman "havasız bir boşlukta", hiçbir zaman "tarafsız bir zeminde" gerçekleşmez. Kutsal Kitap okurken, Söz'ü incelerken, öğretiyi oluştururken ve Hristiyan yaşam pratiğini tanımlarken bu bilgiyi göz önüne almak zaten iyi bir ön koşuldur.

Katı biblisizm, durumun açık olmadığı yerlerde, nice zaman katı bir dogmatizme, yasacı bir sertliğe ve darlığa götürür. Bu, Hristiyanların çağrıldığı Müjde'nin ve lütfun özgürlüğüyle örtüşmez.

Burada şunu belirtmeme izin verin: Kutsal Kitap'a sadık Hristiyanlar da bazı Kutsal Kitap sözlerini artık çağa uygun görmez; örneğin karizmatik armağanlar söz konusu olduğunda (1 Korintliler 12). Bu armağanların bugün artık var olmadığına inanırlar. Hiçbir Kutsal Kitap metni bu tezi doğrulamaz. Bunlar çıkarımlardır. Çoğu zaman salt deneyim teolojisidir, çünkü bu armağanları kendileri yaşamazlar. Oysa bu armağanlar dünyanın birçok yerinde vardır ve etkindir; örneğin birçok şifa mucizesi kanıtlanabilir. Bu teoloji ön kabuller ve deneyimler tarafından belirlenir. Başka bir deyişle, bu metinleri harfiyen almazlar.

Kutsal Yazı, Hristiyanların ilk kuşağının birçok sorusuna açıklık getirir. 21. yüzyılın soruları ancak Kutsal Yazı'nın anlayışı doğrultusunda açıklığa kavuşturulabilir. Bu bir meydan okuma olarak kalır. Burada farklı yanıtlar da ortaya çıkar; kalıcı olacak bir zorluk.

Rhyne Putman, yeni kitabı "Öğreti Tanrı'nın halkını böldüğünde"[114] hakkında bir söyleşi verdi ve şunu söyledi: "Sola Scriptura (yalnızca Kutsal Yazı), 'nuda Scriptura' (çıplak Kutsal Yazı) ya da 'solo Scriptura' (sadece Kutsal Yazı)

114. Putman, Rhyne R., When Doctrine Divides the People of God: An Evangelical Approach to Theological Diversity, Crossway, 2020

anlamına gelmez. … Kutsal Yazı ile gelenek, akıl, deneyim vb. gibi başka kaynaklar arasındaki ilişkiden söz ederken suprema Scriptura (Kutsal Yazı'nın önceliği) diyebileceğimize inanıyorum. Kutsal Yazı başka kaynaklardan önce gelir, ama bu kaynaklar teolojik ve ruhsal eğitimimiz için değerlidir. Yine de esinlenmiş ve yanılmaz kaynak yalnızca Kutsal Yazı'dır. Yalnızca Kutsal Yazı, bu öteki kaynakların üzerinde ölçü koyan ölçüdür."

6.4.2 Harfiyen almak ve lafzi anlam

Kutsal Kitap'ı anlamak, onu yorumlamak ve sonra yaşam pratiğinde uygulamak oldukça karmaşıktır. Bu sırada metnin lafzi anlamı ile harfiyen almak aynı şey değildir. Lafzi anlam her Kutsal Kitap metninde araştırılmalıdır. Ama her şeyi harfiyen almak tartışmalı, hatta gülünç sonuçlara yol açar.

Lafzi anlam sonuçta önce metnin hangi türden (tür, Genre) olduğunu saptar. Kutsal Kitap'ta bunlardan çok vardır: benzetmeler, mektuplar, öğretici metinler, şiir, kıyamet edebiyatı, yasalar, tarih, vaaz vb. Ayrıca, açıklamanın yapıldığı metin türüne göre anlatım amacının ne olduğu araştırılır. Bir benzetmenin çoğu zaman tek bir merkezî anlatım amacı vardır, aynı anda birkaç tane değil. Genellikle gerçekten yaşanmış bir olay da değildir.

Kutsal Kitap'ın tamamı her zaman lafzi anlamında açıklanmalı ya da yorumlanmalıdır. Bunun ne kadarının yaşamımızda harfiyen uygulanması gerektiği ve nasıl uygulanacağı çok iyi ve dikkatle sınanmalıdır. Birçok şey harfiyen uygulanamaz. Bu özellikle kültüre ve zamana bağlı uygulamalar için geçerlidir.

Sözünün toplamı gerçektir ve doğruluğunun bütün yasası sonsuza dek geçerlidir.

Mezmur 119:160 (Zürcher Bibel, Almanca Kutsal Kitap çevirisi)

7 KADIN KÂHİNLER, KADIN İHTİYARLAR VE KADIN DİYAKOZLAR

Cennet bahçesinde, masumiyet içinde, Adem ile Havva egemen olan *krallar* ve Tanrı'nın huzurunda yaşayan *kâhinlerdir*. Aden'deki cennet bahçesi, evrensel tapınaktaki En Kutsal Yer'in bir resmidir. Yeni ve daha iyi Aden, yani yeni yeryüzü, küresel bir En Kutsal Yer olacak. Bütün yeryüzü bir cennet bahçesi olacak. Bu yüzden yeni yaratılışın bir resmi olan yeni Yeruşalim, dev bir küp biçimindedir. Bu, Buluşma Çadırı'ndaki ve tapınaktaki En Kutsal Yer'in biçimiyle aynıdır. *Yeni yeryüzünde kadınlar ve erkekler, krallar ve kraliçeler, erkek ve kadın kâhinler yaşayacak. Sizce o zaman bir hiyerarşi olacak mı?* Bazıları hayır der, çünkü bu yeni yaratılıştır. Hiyerarşi yalnızca eski yaratılış için geçerliymiş. Ama kilisede yeni yaratılış zaten başladı. Kilise ilk üründür. Tanrı'nın bu dünyadaki köprübaşıdır. O halde kilisede neden yine de her zaman bir hiyerarşi olsun?

Şimdi, önceki bütün bulguların somut ve pratik hale gelmesi gereken bir noktaya geliyorum. Önceki bölümlerin bütün bilgileri, sonuçları ve dersleriyle şimdi ne yapacağız? Gerçek şimdi gerçekliğin ve kiliselerin gündelik yaşamının toprağına değmelidir. Bütün öncekilerden bir öz çıkarıyorum:

Cinsiyetler arasında hiyerarşi yoktur! Kilisede de yoktur!

7.1 GENEL KÂHİNLİK

Reform, uzun süre gömülü kalmış bu gerçeği yeniden gün ışığına çıkardı. Ama kilise pratiğine bu yansımadı. Hiç kimse, Katolik Kilisesi bile[115], imanlıların genel

115. Katolik Kilisesi'nin Katekizmi'nden, kâhinlik takdisi hakkında: "Rab İsa, on iki elçiden oluşan kurulu oluşturmak için erkekleri seçti. Elçiler de kendi görevlerinde onları izleyecek çalışma arkadaşlarını seçerken aynısını yaptılar. Kâhinlerin kâhinlikte birleştiği piskoposlar kurulu, Mesih'in dönüşüne dek Onikiler kurulunu şimdiki zamanda temsil eder. Kilise, Rab'bin kendisinin yaptığı bu seçimle bağlı olduğunu bilir. Bu yüzden kadınları takdis etmek mümkün değildir." Bu anlamda yalnızca erkekler Mesih'i temsil edebilir. Bu görüş de bugün baskı altındadır. Kadınların kâhin olamaması, ama Meryem'in Tanrı'nın annesi olarak Katolik halk dindarlığında adeta Tanrı'ya eşitmiş gibi yakarılması ve saygı görmesi çelişkili ve tutarsız görünüyor. Katolik Kilisesi baskı altındadır, çünkü birçok Katolik kadın takdis edilmiş göreve girmek istiyor. Onların savı, bütün imanlıların genel kâhinliğidir. Değişiklikler ancak kilise bölünmeleriyle ya da yalnızca konsiller yoluyla mümkündür. Bunun altında ruhsal mı yoksa dünyasal bir güdü mü yattığı benim konum değil. Odağım Katolik Kilisesi değil, kendi sorunlarıyla ilgilenmesi gereken muhafazakâr evanjelik çevremdir.

kâhinliğinden kuşku duymaz. Soru, herkesin onayladığı bu gerçeğin kilise yaşamı için pratikte ne anlama geldiğidir.

Her imanlının, kadın ve erkek, bir kâhin olması, iki cinsiyetin ibadette aynı role sahip olması için zaten yeterli bir neden olmalıydı. Hiç de öyle değil. Genel kâhinlik bir yandan kişisel olarak yaşanır. Dua ve Tanrı'yla paydaşlık kişisel, bireysel bir berekettir.

Kâhinliğin ve ona bağlı kurban hizmetinin bütün örneği Eski Antlaşma'dan gelir. Orada kâhin resmî ibadeti yönetir ve yerine getirirdi. *Bu yüzden genel kâhinlikte, yalnızca değil ama aynı zamanda, imanlıların toplanmasını düşünmek akla yakındır: Onlar birlikte tapınan kişiler olarak göksel kutsal yere girerler.* Ve övgünün ruhsal kurbanlarını sunarlar. Orada cinsiyetler arasında farklar olabilir mi ya da olmalı mı? Tanrı'nın Sözü bu farkları *Yeni Antlaşma'da yapmaz*. O halde biz de yapmamalıyız.

7.2 Erkek ve kadın ihtiyarlar

İhtiyarlıkta söz konusu olan bir önderlik işlevidir. Kilisenin bakımı, gözetimi ve korunması söz konusudur. Öğretme görevleri olan bir çobanlık hizmetidir. Öncülük etmek ve örnek olmakla. Kadınlar da gözetmenlik ya da ihtiyarlık hizmetini yerine getirebilir mi?

Ben Witherington meseleyi tam yerinden yakalar: "Bazen şu sav duyulur: 1 Timoteos'ta ihtiyarların tek bir kadının sadık kocası olması gerektiği söylenir ve bu, yalnızca erkeklerin ihtiyar olması gerektiğini gösterirmiş. Bu sırada Pavlus'un bir müjdeci olarak, ister Efes'te ister Girit'te olsun, güçlü biçimde ataerkil bir kültürel ortama seslendiği tamamen unutulur. Onun ilkesi, insanların olmasını istediği yerden değil, bulundukları yerden başlamaktır. *Bu, Müjde'nin mayası etkisini tam olarak gösterip her şeyi içeriden değiştirebilene kadar, kültürdeki mevcut erkek önderlik yapısıyla başlamak demektir. Dolayısıyla Timoteos'un ve Titus'un bu yeni kilise kuruluşlarında ilk önder olarak atadıkları kişilerin yalnızca erkekler olması gayet doğaldır. Bu, sonsuza dek böyle olması gerektiği anlamına gelmez.* Ama yeni imana gelenlerin, kadınların da aynı şekilde bu tür rolleri üstlenmesinin uygun olduğuna sevgi dolu

bir ikna çabasıyla ikna edilmesi gerekirdi. Pavlus'un bu yönde zorlamaya şimdiden başladığı görülür. Çünkü Romalılar 16'da Fibi adında bir kadın önderden söz eder; Fibi, Kenhere'deki kilisenin kadın diyakozudur. Ve büyük olasılıkla pastoral mektuplarda, ihtiyarlar ve diyakozlar üzerine yapılan tartışmada, kadın diyakozlara bir gönderme vardır. Daha önce de söylediğim gibi, yalnızca Pavlus'un ne söylediğini değerlendirmek yetmez. Onu kendi kültürel bağlamında okumak ve Pavlus'un Müjde'yi duruma uygularken ne tür değişiklikler yapmaya çalıştığını sormak gerekir."[116]

Kadınları bu görevden dışlamayı Pavlus'un şu sözüyle karşılaştırırdım: [Efesliler 5:29] "Çünkü hiç kimse hiçbir zaman kendi bedeninden nefret etmemiştir; tersine, onu besler ve kollar, tıpkı Mesih'in de kiliseyi beslediği ve kolladığı gibi." Biz erkekler kadınları ihtiyarlık görevinden dışladığımızda, bu kilise için bir bereket değildir. Bu bir kayıptan fazlasıdır. Bu yüzden çoğu zaman yanlış erkekler, altından kalkamadıkları bir role gelir (ister resmî olarak ihtiyar diye atanmış olsunlar ister bir "kardeşler toplantısının" [Brüderstunde] katılımcısı olsunlar): *"Bence cinsiyet önyargıları yalnızca birçok yetenekli kadını önderlikten dışlamamıza neden olmadı; bunun ötesinde, önder olarak pek yetenekli olmayan birçok erkeği de yetkin saydırdı."*[117]

Bazı kadınlar, iyi ya da pek iyi olmayan nedenlerle, kocaları aracılığıyla "arka kapıdan" önderlik konularını etkileyecektir. İhtiyarların eşleri birçok toplantıda hazır bulunsa ve arka plandaki bütün o uğultu açıkça, yüz yüze dile getirilse daha iyi olurdu.

7.3 O, GÜZEL BİR İŞİ ARZULAR

Jim Reiher, 1 Timoteos 2 ve 3'teki bir duruma dikkat çekmiştir: "Birçokları 3:1'i öncelikle, ihtiyarlar ve diyakozlar üzerine uzun bir tartışma içeren 3. bölümün geri kalanının mantıklı başlangıcı olarak görür. Ama ben şunu savunurdum: Bu ayet aslında 2. bölümün kapanışına aittir, hatta 3. bölüme bir girişten çok. Bu, kilisedeki kadınlar için önemlidir. Çünkü bu, 1. ayetin hem erkekleri hem de

116. Ben Witherington III, Why Arguments against Women in Ministry Aren't Biblical
117. Danny Silk

kadınları ihtiyar/gözetmen olmaya teşvik ettiği anlamına gelirdi. *Ayet 2. bölümü kapatıyorsa, Pavlus'un her iki cinsiyeti de, imanda alıştırılmış ve olgunlaşmış oldukları sürece, önderlik görevlerinde Tanrı'ya hizmet etmede desteklediği görülür. Evet, Efes kilisesindeki kadınlara şimdilik bazı kısıtlamalar getirdi. Ama bunun bir 'oyun sonu' olarak görülmesini istemez. Daha çok, hem erkeklerin hem kadınların ihtiyar olmaya özenmesinin iyi bir şey olduğunu genel olarak ekler.*

Pavlus kadınların doğru biçimde eğitilmesini istediğini çok açık belirtir (2:11). *İlginçtir ki bu ayet, bu bölümdeki tek emir kipini içerir: öğrensin. Yani 11. ayet, Pavlus'un bir emrine en çok yaklaşan şeydir: Kadınların eğitilmesinde ısrar eder.* Bu, onun düşüncesinde ve yazısında bir doruk noktasıdır. *Gerçekten de bu paragrafın anahtarı budur: Pavlus kiliselerin bütün üyelerinin imanda doğru biçimde eğitilmesini ister. Yalnızca erkeklerin değil, hem erkeklerin hem kadınların. Doğru biçimde yetiştirilip olgunlaştıklarında, öğretme ve önderlik konumları kadınlar ve erkekler için aynı ölçüde söz konusu olacaktır.*

Ya 1 Timoteos 3:1 bu kadınlara yöneltilmişse? O zaman 3. bölümün 1. ayetine geliriz. Orada tam olarak ne yazıyor? Orada yazmayan bir şey, "yalnızca erkeklerin ihtiyar olmayı arzulamasının iyi bir şey olduğu"dur. Hayır. Bu yalnızca erkeklere bir gönderme olabilir. Ama yalnızca kadınlara da ilişkin olabilir. *Ya da büyük olasılıkla hem erkeklere hem kadınlara ilişkindir.* NIV (New International Version) burada daha iyi bir çeviri yapmıştır. Metin şöyle der: "Bu söz güvenilirdir: 'Gözetmen olmaya özenen kişi, soylu bir görevi arzular.'" *(Bildiğim bütün Almanca çevirilerde de böyledir; orada "Wer" [kim, -en kişi] hem erkekleri hem kadınları ifade edebilir.)*

Bölüm 3, ayet 1'de "erkekler" ya da "erkek" için Grekçe sözcük kullanılmaz. "O" (eril) için bağımsız sözcük de kullanılmaz. Ama Grekçe *tis* sözcüğü kullanılır. Bu aynı sözcük erkekler ve kadınlar için kullanılır. Benzer biçimde, "o (erkek ya da kadın) arzular" için kullanılan sözcük, "arzulamak" fiilinin köküne "o (erkek, kadın ya da nesne)" anlamındaki ekin eklenmesinden oluşur. Bu fiilin kime ilişkin olduğuna bağlam karar vermelidir.

1 Timoteos 3:1'i 2:8-15'in kapanışı olarak yerleştirirsek, bu ayet kadınların kilisedeki önderliğini doğrulayan güçlü bir işaret haline gelir. Söylendiği gibi,

kullanılan sözcükler erkeklere ya da kadınlara ilişkin olabildiği için, 3:1'in basitçe şu anlama gelmesi mümkündür: "Bir kadın gözetmen olmayı arzuluyorsa, istediği şey iyi bir şeydir." *Bu, Pavlus'un şöyle bir şey iletiyor olabileceği anlamına gelir: "Kadınların eğitilmesi ya da öğrenmesi gerektiği ve olgun ve yetkin olana kadar öğretemeyecekleri ya da yetki sahibi olamayacakları konusundaki ısrarıma rağmen – bir kadın ihtiyar olmayı arzuluyorsa, bu onun için iyi bir şeydir."*

Öyleyse 1 Timoteos 2:8-3:14 için sık gördüğümüz şu bölümlemeler yerine:

Kilisedeki kadınlar ve erkekler (2:8-15). Erkek ihtiyarlar (3:1-7). Erkek diyakozlar (3:8-10). Kadın diyakozlar (ya da diyakozların eşleri) (3:11). Yine erkek diyakozlar (3:12-14).

Mektubun düşünce akışını şöyle anlamalı mıyız:

Kilisedeki kadınlar ve erkekler (*2:8-3:1*). Şimdiki durum: Şimdiki önderliğe cinsiyete özgü bir biçimde seslenme (3:2-7). Erkek diyakozlar (3:8-10). Kadın diyakozlar (3:11). Erkek diyakozlar (3:12-14)."

7.4 Kadın diyakozlar

Diyakoz sözcüğünün dişil bir biçimi yoktu. *Diyakones* (Diakonisse), ancak birkaç yüz yıl sonra ortaya çıkan bir sözcüktür. Kilise görevleriyle ya da ibadetteki hizmetlerle de artık hiçbir ilgisi yoktu.

İhtiyarlığın yanı sıra diyakozlar da kilisede bir görev üstlenir. Bu görevin özelliği, diyakozun ne olduğuyla belirlenir: bir hizmetkâr. Kadınların da bu görevi üstlenebileceğini, daha doğrusu bu hizmete kendilerini verebileceğini ve kadın diyakoz olarak tanınıp değer görebileceğini ve onaylanabileceğini Romalılar 16:1 gösterir. Fibi bir kadın diyakozdur. Nasıl diyakoz olduğunu bilmiyoruz. Belki kilise onun evinde toplandığı için. Her durumda onu kadın diyakoz yapan, kilise için hizmetteki adanmışlığıydı.

1 Timoteos 3:11'de diyakozların eşlerinden değil, kadın diyakozlardan söz ediliyor olması mümkündür:

Aynı şekilde kadınlar da saygın, iftiracı olmayan, ölçülü ve her konuda güvenilir olmalı.

Hiyerarşinin bilinen bir savunucusu (tamamlayıcılık savunucusu) olan John MacArthur bile kadın diyakozları savunur: "1 Timoteos 3:11'de Pavlus ayrı bir diyakoz grubuna değinir. Birkaç etken, Pavlus'un burada diyakozların eşlerinden değil, ayrı bir kadın diyakozlar grubundan söz ettiğini gösterir. Birincisi, 'aynı şekilde' ifadesinin kullanımı (krş. 2:9; 3:8; Titus 2:3,6), burada ihtiyarların ve diyakozların yanında üçüncü bir grup görmeyi güçlü biçimde destekler. İkincisi, bu kadınları diyakozlara bağlayan ne bir iyelik zamiri ne de belirli bir tanımlık vardır. Üçüncüsü, Pavlus ihtiyarların eşleri için hiçbir nitelik belirtmediğine göre, neden diyakozların eşleri için belirtsin? Dördüncüsü, Pavlus 'kadın diyakozlar' için ayrı bir sözcük kullanmadı, çünkü Grekçede böyle bir sözcük yoktu. Fibi Romalılar 16:1'de diyakoz olarak adlandırılır, çünkü *diakonos* sözcüğünün dişil biçimi yoktur. ... 'Kadınlar' (gunaikeios) teriminin kullanılması, Pavlus'un onları erkek diyakozlardan ayırmasının tek yoluydu. Son olarak, onların nitelikleri erkek diyakozlarınkine karşılık gelir. *Belli ki Pavlus diyakozların bir başka kategorisini getirdi.* Ben onları kadın diyakozlar olarak adlandırmayı tercih ediyorum, çünkü böylece Yeni Antlaşma terminolojisi korunmuş olur." [118]

Burada üçüncü bir görev grubunun getirildiğinden kuşku duyulabilir. *"Aynı şekilde" sözü onları erkek diyakozlarla eşit kılar!* Bu bir kez daha şunu gösterir: Erkekler ve kadınlar bu diyakozluk görevine eşit düzeyde sahip olamayacaksa – çünkü erkeğin kadın üzerinde yetkiye sahip olduğu bir hiyerarşi farkı varmış – insan adeta hangi sonuçlara varmaya zorlanır.

Diyakozun hizmetinin neyden oluştuğu söylenmez. Bir diyakozun önderlik görevleri de üstlenebileceğini dışlamazdım. Diyakozluk hizmetinin önderlik açısından durumuna ilişkin bir düşünce daha: "İhtiyarların ve diyakozların 1 Timoteos 3'teki nitelikleri karşılaştırıldığında da benzer bir durum söz konusudur. Wilfrid Haubeck, listelerin benzerliğinden ihtiyarların ve diyakozların kiliseyi birlikte yönettikleri sonucunu çıkarır. Bu da Fibi'nin (Romalılar 16:1) kilise önderliğinin bir parçası olduğu anlamına gelebilir."[119]

118. MacArthur, J., Different by design, MacArthur Study Series, Victor Books, Wheaton, IL 1996, 153–154.
119. Wunderli, 48

Korintliler'e mektupta ihtiyarlardan hiç söz edilmez. Ama kadın ya da erkek her üyeye verilebilen önderlik armağanlarından söz edilir (12:28; aynı şekilde Romalılar 12:8: önderlik armağanı).

1 Korintliler 12:23'te daha az onuru olan üyelerden söz edilir. "Tersine, bedenin daha zayıf görünen üyeleri gereklidir. Bedenin daha az onurlu saydığımız üyelerini daha büyük onurla kuşatırız. Uygun görünmeyen üyelerimiz de daha büyük bir uygunluğa sahip olur". *Pavlus'un burada kadınları, çocukları ve köleleri düşünüyor olması mümkün mü?*

7.5 Kadın vaizler

Bugün evanjelik kiliselerde bir ibadetin ana bölümü çoğunlukla vaazdır. Her şey düzenlenmiştir. Çoğu zaman vaazın konusu ya da Kutsal Kitap metni bilinir. Birinci yüzyılda durum farklıydı. Daha çok Pavlus'un 1 Korintliler 11 ve 14'te anlattığı gibiydi.

> [1 Korintliler 14:26] Öyleyse ne yapalım, kardeşler? Toplandığınızda her birinizin bir mezmuru, bir öğretisi, bir vahyi, bir dili, bir yorumu vardır; her şey ruhça gelişme için yapılsın.

Herkes bir şey getiriyor ve herkesin ruhça gelişmesine katkıda bulunuyordu. Daha az kürsü, daha çok paylaşım ve paydaşlık. Birbirini daha çok bekleme, Tanrı'nın Ruhu'na daha çok yer. Dikkat çekicidir ki bu toplantıda vaazdan (Kerygma) ya da bugün bundan anladığımız ve bundan çıkardığımız şeyden söz edilmez.

Ben kapalı bir Kardeşler topluluğundan geldiğim için, DNA'm kadınların katılmayacağı, hele vaaz etmeyeceği biçimde oluşmuştu. Bir gün bir FEG kilisesini (Özgür Evanjelik Kilise) ziyaret ettim. Bir kadın vaaz ediyordu. Bu benim için o zaman doğru değildi ve katlanılması zordu. Yine de dinledim. Çekincelerime rağmen şunu kabul etmek zorunda kaldım: Bu vaaz, kendi toplantılarımda dinlediğim birçok vaazdan daha derin ve daha canlıydı.

Belki "peygamberlik etmek" ya da "peygamberlikte bulunmak", yani Tanrı'dan gelerek konuşmak, vaazdan anladığımız şeydir. 1 Korintliler 11:5'e göre bu kadınlar için de geçerli olduğuna göre, bu vaaz hizmeti de kilisedeki görev alanlarına ait olmalıdır. Tanrı erkeği ve kadını kilisede kendi sesi olarak ister. *Kadınların sesi olmadan, Tanrı'nın kilise için hazırladığı şey kilisede eksik kalır.*

Bir süre önce tanınmış ilahiyatçı N. T. Wright'a kadın vaizler hakkında ne düşündüğü soruldu. Wright şöyle savunur: "Kadınların antik çağda ezildiği ve onları ancak yakın zamanda feminizmin yeniden yukarı çıkardığı yolundaki yaygın düşünce tamamen yanlıştır." Kısa süre önce *Yeni Antlaşma kendi dünyasında* başlıklı bir kitap yayımlayan ilahiyatçı, kilisede ve toplumda belli bir yetkiye sahip olan kadınların antik çağda bir iğrençlik sayılmadığını söyledi. "Pavlus'un dünyasında birçok bağımsız kadın vardı ve bu, Pavlus'un üzerinde çalıştığı bir şeydi."

Yuhanna 20'de İsa ölümden dirildiğinde karşılaştığı ilk kişi Mecdelli Meryem'dir. Wright şöyle açıklar: "İsa şunu demez: Meryem, gerçekten önemli bir haberim var – Petrus'u getirmeni istiyorum, çünkü bunu ona söylemem gerek, o da sonra gidip herkese söyleyebilsin." Bunun yerine "şunu der: Meryem, git kardeşlerime söyle – korktukları için evde saklanan erkeklere – git onlara, Babam'ın ve sizin Babanız'ın yanına gittiğimi söyle ...". Çarmıha gerilen İsa'nın ölümden dirildiği ve şimdi dünyanın Rabbi olduğu haberi, Wright'a göre "bütün Hristiyan hizmetinin temelidir". İsa bu haberi erkek öğrencilerinden birine değil de Meryem'e iletiyorsa, bu "neredeyse dirilişin kendisi kadar büyük bir devrimdir".

Wright'ın, kadınların vaaz edip edemeyeceği sorusunu yanıtlamak için dayandığı öteki örnek Romalılar 16'da bulunur. Wright'a göre Romalılar'a mektup "muhtemelen şimdiye dek yazılmış en önemli mektuptur". Pavlus'un bu en önemli mektubu, Korint yakınlarındaki Kenhere kilisesinde kadın diyakoz olan Fibi'ye emanet etmesi, çağın ve kültürün bağlamı göz önüne alındığında çok anlamlıdır. "Antik dünyada mektubu getiren kişi, onu okuyacak olan kişidir". Wright, Fibi'nin "muhtemelen bağımsız bir iş kadını" olduğunu ve iş için Roma'ya gittiğini açıklar. Ayrıca insanların mektup hakkında soruları olduğunda Fibi'nin Pavlus'un ne demek istediğini de açıklamış olması çok olasıdır.

Gerçekten de Wright'ın dediği gibi, "Pavlus'un Romalılar'a mektubunun ilk nüshasının Korint'in doğu limanından gelen Hristiyan bir iş kadını tarafından getirilmiş olması çok olasıdır". Wright "Pavlus bunun için kolayca bir erkek seçebilirdi" diye açıkladı. Bunun yerine bilinçli olarak Fibi'yi seçti.

7.6 Özet

Uyanmış bir vicdanla bitiriyorum: Kutsal Kitap'ın bütün bulguları karşısında nasıl olup da hiç ataerkil bir kadın anlayışını savunabildim? Ve Tanrı'nın son iki yüzyılın dünya misyonunda kadınlar aracılığıyla yaptıkları karşısında? Her şeyini vermiş, vaaz etmiş, öğretmiş, önderlik etmiş ve müjdeyi yaymış kadınlar karşısında? Kadınları herhangi bir hizmetten uzak tutmak, Tanrı'nın özüne ne büyük bir saygısızlık.

Çin'de şu anda sayısı 100.000'i çok aşan ev kiliselerinin %70'inden fazlasının kadınlar tarafından yönetildiğine dair güvenilir bilgiler var. İsa'yı anlamış, Pavlus'u anlamış olan buna şaşırmaz. Grek felsefesinin kadınları hor görmesini, Yahudilikteki kadın ayrımcılığını, hele kilisedeki kadın ayrımcılığını bir daha asla kabul etmeyeceğim ve sorumluluk alanımda buna göz yummayacağım.

Dünyasal düşünüp davrananlar, erkeğe ve kadına eşit davrananlar değildir. Kadınlara susmayı, öğretmemeyi, önderlik etmemeyi ve hiçbir kamusal hizmette bulunmamayı buyuranlardır. Kutsal Kitap'ın bulgularına göre bütün kamusal ve kamusal olmayan görevler, hizmetler ve işlevler kadınlara ve erkeklere ayrımsız açıktır. Biz erkekler onlara bu hizmetlere adım adım büyümeleri için yardım edelim. Tıpkı bize de yardım edildiği gibi!

8 "MESİH'TE BİR": GALATYALILAR 3:28

Cinsiyet rolleri söz konusu olduğunda hiçbir Kutsal Kitap sözü bu kadar sık alıntılanmaz ve kutlanmaz. *Bu söz "Hristiyan (evanjelik) feminizmin Magna Carta'sı" olarak coşkuyla alkışlanıyormuş.*[120] İşte metin bölümünün tamamı; bütün metinler için olduğu gibi bunun için de geçerlidir: Onu bağlamı içinde, yani kontekstinde açıklamak gerekir:

> [Galatyalılar 3:23-29 – Almanca Elberfelder çevirisinden çevrilmiştir] İman gelmeden önce ise Yasa'nın altında gözetim altında tutuluyorduk; açıklanacak olan imana doğru kapatılmıştık. Böylece Yasa, imanla aklanalım diye Mesih'e doğru bizim eğitmenimiz oldu. Ama iman geldiğine göre artık bir eğitmenin altında değiliz; çünkü hepiniz Mesih İsa'ya iman aracılığıyla Tanrı'nın oğullarısınız. Çünkü Mesih'e vaftiz edilen hepiniz Mesih'i giyindiniz. *Artık ne Yahudi ne Grek vardır, ne köle ne özgür vardır, ne erkek ve kadın vardır; çünkü hepiniz Mesih İsa'da birsiniz.* Mesih'e aitseniz, İbrahim'in soyusunuz ve vaade göre mirasçılarsınız.

Galatya'daki arka plan ve sorun neydi? Kısaca özetlersek şöyle: Galatyalılar, Pavlus'un onlara duyurduğu Müjde'yi sevinçle kabul etmişlerdi. Mesih'e vaftiz edilmiş ve Tanrı'nın Kutsal Ruh'taki varlığını güçlü bir şekilde deneyimlemişlerdi. Sonra Yahudi öğretmenler, *Yahudileştiriciler* – Pavlus'un kendisi de bir zamanlar onlardan biriydi – geldiler ve Müjde'ye eklemeler getirmeye çalıştılar: Mesih'e iman eden uluslar hep birlikte sünnet olmalıydı. Mesih'e iman eden Yahudiler olsunlar diye. Böylece İbrahim'in oğulları olsunlar diye (o da sünnetliydi ve bunu Tanrı'dan antlaşmanın belirtisi olarak almıştı). Sünnet aracılığıyla antlaşmaya girsinler ve mirasçı olsunlar diye. Pavlus'un bu Yahudileştiricilere ve onların taleplerine karşı bu kadar sert sözler kullandığı başka bir mektup yoktur. Çünkü onlar, Yasa'nın işlerini değil, imanı talep eden Müjde'yi çarpıtıyorlardı.

120. Strauch, 122

8.1 Metin ne diyor

Alıntılanan paragraf – yalnızca 28. ayet değil – bu Yahudileştiricilerin çürütülmesinde bir doruk noktasıdır. Tanrı'nın yüreğinin hissedildiği gerçek bir Tanrı sözü; O'nun ölçüsüz ilgisi ve Mesih'teki dizginlenemez kurtarma isteği hissedilir. İmanla aklanma, mektubun ana mesajına aittir. Başka bir deyişle: Hiç günah işlememişiz gibi beraat ettik!

Yasa sınırlı bir süre için yalnızca bir eğitmendi; Mesih'i aramaya ve O'nu kabul etmeye yardım etmesi gerekiyordu. İman aracılığıyla herkes Tanrı'nın oğlu oldu! Herkes, erkekler ve kadınlar da. O zamanki kültürde kadınların kamusal bir rolü yoktu. Geri planda yaşarlardı, mirasçı değillerdi ve evlenene kadar babalarının ya da en büyük oğulun vesayeti altındaydılar. Sonra kocalarının malı olurlardı. *Pavlus burada kadınları oğulluk statüsüne yükseltiyor!* Mesele erkek ya da dişi olmak değil, ayrıcalıklı konum, oğulluğun yüksek ayrıcalığıdır. Bu konumun örneği yalnızca döneme bağlı kültürel ve toplumsal aile ilişkilerinden türemez. Bu oğulluğun örneği, Tanrı'nın Oğlu'nun kendi oğulluğudur. Herkes kabul edilmiş ve oğulların konumuna yükseltilmiştir. Ancak *bugünkü* dil kullanımında haklı olarak şunu da söyleyebiliriz: kızların konumuna.

Buna karşılık o zamanki kültürel bağlamda Hristiyan kadınlar için Tanrı'nın kızları olarak adlandırılmak bir kazanç olmazdı. "Kızlar" olarak o zaman kilisedeki "erkek kardeşlerinin" altında yer alırlardı. Ama Pavlus bütün imanlıları Tanrı'nın oğulları ilan ederek kadınlara erkeklerle aynı statüyü verir. Bu yüzden tutarlı bir şekilde "hepiniz birsiniz" diye bitirir (eril anlamda 'bir kişi'; 'bir şey' değil!); çünkü "Mesih'te" iman eden kadınlar da dahil herkes Tanrı'nın oğullarıdır. *O zamanki koşullarda kadınların bu "kurtuluşa bağlı cinsiyet değişimi" kadın düşmanlığı değil, yeni bir şeyin başlangıcıdır.* Kadınlar da "Tanrı'nın oğulları" ise, bunun onların kilisedeki rolü için sonuçları olur mu?

Tanrı'nın bütün oğulları ve kızları su vaftiziyle Mesih'i giyinmişlerdir. Onlarda, 28. ayette sayılanların her birinde artık Mesih görülür. Ayrım olmaksızın. Bu istisnasız geçerlidir; ırktan, toplumsal statüden ya da cinsiyetten bağımsız olarak.

Pavlus, hiç kimsenin – hangi nedenle olursa olsun, hele kendi elinde olmayan bir nedenle hiç değil – Tanrı'nın kurtarıcı etkinliğinin dışında bırakılmadığını açıkça göstermek için başka ayırıcı örnekler de verebilirdi. Bu büyük kurtuluş, İbrahim'in soyu olan Mesih aracılığıyla herkesi İbrahim'in soyundan ve dolayısıyla mirasçı yapar. Ruhsal bir şekilde yeni yaratılışa doğmuşlardır. *Bu da kan bağını ve sünneti anlamsız kılar.*

Mesih'te herkes eşittir. Oğulluğa ve mirasçılığa eşit olarak yükseltilmiştir. Doğrudan gökten gelen muazzam, altüst edici ve daha önce hiç duyulmamış bir mesaj. Antlaşmaya giriş olarak sünnet bile ortadan kalkar. *Erkeklere özgü sünnet ayrıcalığı çarmıhta sona ermiş ve sonsuza dek tarih olmuştur.* Kadınlar artık hiçbir zaman antlaşmaya aidiyetlerinin kendileri için nasıl ifade edilip sabitlenebileceği sorusuyla uğraşmak zorunda değildir. *Vaftiz artık herkes için yeni kurtuluş simgesidir.*

8.2 Metnin doğrudan söylemediği

Pavlus'un bu sözünde asıl konu erkek ve kadının rol anlayışı değildir (*Yaratılış 1:27'ye dayanarak erkek ve dişi denir*). Metin bu üç çiftin farklılıklarını sona erdirmez. Bunlar dünyada var olmaya devam eder. Uluslar kalır, bir köle Mesih'e iman ettiğinde özgür olmaz ve cinsiyetler birbirini nötrleştirmez. Erkek erkek, kadın kadın olarak kalır. Bir olmak ve eşit olmak, Mesih'teki kurtuluşla ilgilidir. Baba'yla ilişkiyle ve Mesih'in bedenindeki yerle. Görünen yaratılışla ve toplumsal koşullarla değil. Ya da yaratılış düzeniyle. Bu, kadının hiyerarşik olarak boyun eğmesini savunan tamamlayıcılık taraftarları tarafından özellikle ve sürekli vurgulanır. Strauch ve Johnson jr. tarafından "evanjelik feminist"[121] olarak adlandırılacak olan ben de, eşit konum lehindeki savunmamda Pavlus'un bu sözünü ana argüman olarak almıyorum. Bu yerde bu, Pavlus'un konusu değildir.

121. Bu kavramın ABD'de muhtemelen Almanya'daki kadar olumsuz bir çağrışımı yoktur. Ben, kadının boyun eğmesini savunan birini Hristiyan maskülinist olarak adlandırmazdım. Feminizm büyük bir bütünü, akla gelebilecek her türlü aşırılığı içeren çok katmanlı bir hareketi temsil eder. İyi, daha az iyi ve – her hareket gibi – kötü sonuçlar da doğurmuş bir hareket. Bu harekette egemenliğin tersine çevrildiğini görüyorum; bu da bir aşırılıktan ve hatadan öbürüne geçmek demektir. Ben feminizmi değil, erkek ve kadına ilişkin Kutsal Kitap'ın bütün tablosunu savunuyorum. Bu hareketten etkilenmiş olmak ya da onu dolaylı olarak desteklemekle sürekli suçlanmak yararlı değildir.

8.3 Metnin yine de dolaylı olarak söylediği

Yine de bu sözle cinsiyetleri somut olarak ilgilendiren bir şey söylenmektedir. Bu söz, Yaratılış 1 ile başlamış olan aynı gerekçelendirme ve argüman zincirinde yer alır. 28. ayette, herkesin kurtuluşa eşit olarak katıldığına ilişkin karşılaştırmalı bir sayımdan fazlası vardır. Bu, yalnızca günahların bağışlanmasını içermekle kalmayan, şimdiden düşmüş yaratılışın ve insanlığın yıkımından, iflasından ve parçalanmışlığından kurtaran bir kurtuluştur. Üç çiftin hepsinde örtük olarak bir gerilim, ayırıcı bir şey ima edilir. Yoksa Pavlus onları örnek olarak almazdı. Pavlus'un döneminin ve o zamanki kültür ve yaşam tarzının arka planında, Yaratıcı'nın bakış açısından olması gerektiği gibi olmayan şey dile getirilir. Bu çiftlerin gerilimine, eşitsizliğine şimdi Tanrı'nın lütfu, O'nun iyi Ruhu aracılığıyla iyileştirici, barıştırıcı ve yeniden kurucu olarak etki eder.

Bu yön o zaman ön planda olmamış olsa bile, bugün ve 2000 yıllık kilise ve kültür tarihine geriye bakıldığında kesinlikle öyledir. Tanrı'nın sözü zamansızdır ve her kuşakta ve her yüzyılda yeni şeyler yaratabilir.

8.3.1 Yahudi ve Grek

Bu ayrım, putperest uluslar ile tek gerçek Tanrı'nın halkı İsrail arasındaki ayrılığı belirtir. Tanrı'nın küçük ve o zamanlar önemsiz bir halka gösterdiği lütfu gösterir. Onu öne çıkarır. Bütün halklar arasından yalnızca onlar Tanrı'nın kendi halkıdır. Ama bu geçmişte kaldı. Bu ayrılık tarih oldu. Kurtuluş herkes içindir. Herkes Tanrı'nın oğulları olur.

Pavlus bilerek bu ayrımla başlar; çünkü Yahudileştiriciler iman eden ulusları, böylece Yahudi olmak ve İbrahim'in antlaşmasına girmek için sünnet olmaya zorluyordu.

Uluslar da Yahudiler gibi ulusal kimliklerini Tanrı'nın yeni ve sonsuz dünyasına kadar koruyacaklardır. Kimse ulusal kimliğini üzerinden atamaz. Ama Mesih'teki kurtuluş aracılığıyla, farklı ve çoğu zaman birbirine düşman halklardan

kaynaklanan bütün olumsuz ve günahlı, bütün yıkıcı yan etkiler ortadan kalkar. Kilisede ve Tanrı'nın Egemenliği'nde bu yaşanmalıdır. Mesih bizi nasıl kabul ettiyse, herkes birbirini öyle kabul etmelidir.

8.3.2 Köle ve özgür

Efendilerinin bir mal gibi mülkü olan köleler için ne akıl almaz bir mesaj! Mesih'te artık kardeştirler, Tanrı'nın önünde eşit değerde ve eşit onurdadırlar. Ama kölelik düşmüş bir insanlığın ifadesidir. Hiçbir zaman Tanrı'nın isteği olmadı. Çünkü Tanrı'nın suretinde yaratılmış olmaya dayanan insan onuruna uygun değildir. Bir insan, zorlama ve şiddet altında, hiçbir zaman başka bir insanın malı değildir.

Pavlus'un Filimon'a yazdığı küçük mektup belki de bu yüzden Yeni Antlaşma'nın kanonunda yer alır; çünkü burada bir köle, Onisimos, üstelik kaçak bir köle, Pavlus tarafından kardeş ve çalışma arkadaşı olarak onurlandırılır. Ama Pavlus, köle eve döndüğünde ona nasıl davranacağını Filimon'a, onun iman eden sahibine bırakır. Kısacası Pavlus köleliğe karşı doğrudan savaşmaz. Bu savaş o zaman daha başlamadan kaybedilmiş olurdu. Ama dolaylı olarak köleliğe karşı mücadele başlamıştır. Mesih'in öğretisi, Müjde aracılığıyla köle artık tam değerli ve öyle saygı görmesi gereken bir insandır. Müjde her türlü kölelik için öldürücü darbedir. Müjde, köleliğin – ne yazık ki çok geç – kaldırılmasının nedenidir.

Burada da Müjde'nin özgürlük getirdiği gözden kaçırılamaz. Gerçek anlamdaki kölelikten de (yalnızca ruhsal kölelikten değil). Yeni yaratılışta artık köleler olmayacak. *Müjde'nin meyvesi olan kilisede ve Tanrı'nın Egemenliği'nde bu yeni yaratılış şimdiden başlamıştır. Müjde'nin iç ve dış üzerindeki etkisi karşılıklı bir ilişki içindedir. Bunlar kesinlikle birbirine aittir.*

Kilisede köle ve köle sahibi eşittir. Hiyerarşi farkı düşmüş dünyanın bir parçasıdır. Aynı şey, kilisede, yeni yaratılışta artık geçerli olmayan erkek ile kadın arasındaki hiyerarşi farkı için de geçerlidir.

8.3.3 Kölelik hakkında bilgi

Abolisyonizm (İngilizce *abolition*, Latince *abolitio* "kaldırma", "ortadan kaldırma" sözcüğünden) köleliğin kaldırılması için bir hareketi ifade eder. Hristiyan ve Aydınlanmacı kanaatlerden beslenen bu kaldırma, 1761'de Portekiz'den 1888'de Brezilya'ya kadar giderek daha fazla Batı ülkesinde gerçekleşti. 1808'den itibaren Büyük Britanya köleliğe karşı mücadelede öncü bir rol üstlendi. William Wilberforce (1759-1833), köleliğe ve köle ticaretine karşı mücadelede İngiliz bir parlamenter ve önderdi. İngiltere'de önemli olan, 18. ve 19. yüzyılda Pietizm'de ve Protestan misyonunda, insanı Tanrı'nın çocuğu olarak anlamanın kölelikle bağdaşmadığı görüşünün ağır basmasıydı. ABD'nin güney eyaletlerinde köleler çiftliklerde ve plantasyonlarda sömürülmeye devam etti. Kuzey eyaletleri bütün ülkede köleliğin kaldırılmasını talep ettiği için 1861'de ülkede savaş çıktı (İç Savaş). Sonunda kuzey eyaletleri kazandı ve böylece Aralık 1865'te 13. Anayasa Değişikliği ile bütün ABD'de kölelik kaldırıldı.

Köleliği büyük ölçekte ticarileştirmiş olanlar Avrupalılardı, Hristiyan Avrupa'ydı. *İsa'nın öğretisi göz önüne alındığında Hristiyan Avrupa'da bu dehşet vericidir.* Köleliği kaldırmanın bu kadar uzun sürmesi ve bu kadar zor bir yol olması da öyle. Bugün hâlâ insan ticareti vardır. Burada kurbanlar özellikle çocuklar ve kadınlardır. Müjde'yi tanıyan ve seven kişi, elinden geldiği yerde buna karşı ayağa kalkmalıdır.

8.3.4 Erkek ve kadın

Şimdi, konuyla en çok ilgili olan üç örneğin sonuncusuna geliyoruz. Burada da önceki örnekler için geçerli olan şey geçerlidir. Düşüş (insanın günaha düşüşü), erkek ile kadın arasındaki ilişkinin dengesini bozdu. Erkek kendini daha güçlü olan, hükmeden yaptı. Dünya çapında, Adem'den bugüne kadar erkek haksız yere kadın üzerindeki yetkiyi ele geçirmiş ve bunu ayrımcı bir şekilde kullanmıştır.

Müjde bu ilişkiye nasıl şifa getirir? Yeni yürekler aracılığıyla, kendini feda etmeye hazır ve özverili sevgi aracılığıyla. Kutsal Ruh'un gücüyle karşılıklı boyun eğme, sadakat ve saygı aracılığıyla. Erkekler, karılarının, onlar olmadan yaşamlarının Tanrı'nın istediği gibi başarılı olamayacağı bir karşılık, bir denk eş olduğunu anladıklarında; boyun eğme konusunda diretmeyen, tersine özverili sevgiyle karıları için ayakta duran, savaşan ve onları koruyan, yaşamlarını onlarla paylaşan erkekler aracılığıyla. Ve böyle erkeklere gönüllü olarak boyun eğen ve onları izleyen kadınlar aracılığıyla. Ve tersi. Müjde evlilik ilişkilerini tamamen özgür kılabilir; öyle ki erkek ve kadın birbirini karşılıklı olarak tamamlar: bedensel, duygusal ve zihinsel olarak.

Pavlus'un bu sözünü yalnızca canın kurtuluşuyla ve yalnızca Tanrı ailesinin birliğiyle sınırlamayıp daha ileri düşünmek kesinlikle önemlidir. Her ikisi de Müjde'ye iman ettiğinde, bozulmuş ve sarsılmış bir evlilik neden yeniden yoluna girer? Çünkü Tanrı yalnızca "temiz yürekler" değil, "yeni yürekler" de yaratır. *Çünkü erkek ve kadına ilişkin eski, dünyasal, ataerkil dünya görüşü, tıpkı kölelik ve Yahudilerin ayrıcalıklı konumu gibi, çarmıhta sonunu bulur.*

O zaman da Pavlus bu düşmüş, ataerkil rol anlayışıyla doğrudan savaşmadı. Ama dolaylı olarak ve böylece uzun vadede etkili bir şekilde savaştı. Erkek ve kadına ilişkin bu imgenin Hristiyanlık âleminde bile inatla sürmüş olması, ancak utanılacak bir ayıptır.

8.3.5 Dünyasal ve ruhsal mı?

Karl-Heinz Weber'e göre "yaratılış düzeni" ancak yeni yaratılışta sona erer. Mesih'te olmak, iman eden bir insanın yeryüzündeki dünyasal konumuyla bir tutulamazmış. Bu bütün çalışma alanları için geçerliymiş. Yaratılış düzenine göre kız kardeşlerin sustuğu toplantılar için de.[122]

Önce şu soru ortaya çıkar: Yeni yaratılışta "yaratılış düzeni" neden sona ersin? Tam da yeni yaratılış bereketli, bozulmamış ve yetkin bir yaratılış düzenine sahip olacaktır. Yani düşüşten önceki düzene. *Yaratılış düzeni ile Mesih'teki kurtuluş düzeni birbiriyle çelişemez. Kurtuluş düzeni ilk yaratılış düzenini yeniden kurar.* Orada

122. Weber, 11-13

erkek ve kadın eşit konumdadır. Müjde'nin şifa veren ve toplumsal olarak etkili sonuçları vardır. Kuşkusuz önce kilisede, yani önce iman eden insanlar arasında. Bunlar geniş kapsamlı, olumlu ve altüst edici değişimlerdir. Bu, binlerce yıllık günahlı yapıları çözebilen, bütün kültürleri ve ulusları değiştirip kurtarabilen, kurtuluş için bir güçtür.

Dünyasal varoluşu ve Müjde'yi birbirinden ayırmak Kutsal Kitap'a aykırı bir düalizmdir. Bu sosyal bir müjde değildir; ama Tanrı'yla ilişkide durdurulamaz dikey bir yönü olan etkili bir mesajdır. Ama aynı zamanda insanlar arasında yatay bir etkisi de vardır. Müjde hem kurtuluş hem de kültür açısından önemlidir. *Kuşkusuz "şimdiden" ile "henüz değil" arasında bir gerilim vardır. Ama "şimdiden" serbest bırakılmalı ve özgür kılabilmelidir ki, bu dünyadaki tam etkisini gösterebilsin.*

Anstey de benzer şekilde savunur: "Bu iki şeyi birbirinden ayıran iki kavram vardır: 'Mesih'te' (Galatyalılar 3:28) ve 'toplantılarda' (1 Korintliler 14:34)." Biri gökte, öbürü yeryüzünde geçerliymiş. Buna ancak şunu söyleyebiliriz: Sonsuza dek ve her yerde, toplantılarda da "Mesih'teyiz". Başka her şey kurtuluşumuzu sorgulatır ve düpedüz Kutsal Yazılar'la çelişir.

8.3.6 Erkek ve dişi yoktur

"Elçinin kurtuluşa bağlı olarak kadınları 'erkekleştirmesi' konusunda ne kadar ciddi olduğu, toplumsal statü, etnik-dinsel köken ve cinsiyet gözetmeksizin herkesin ilke olarak kilisedeki her görevi üstlenmesine izin veren bir kilise uygulamasına varan, cinsiyetten bağımsız bir eklesiyolojiyi tutarlı bir şekilde desteklemesinden anlaşılır. *Tek ölçüt, Pavlus'un Kutsal Ruh'un verdiği armağan olarak anladığı yeterliktir (1 Korintliler 12).* … İlginçtir ki cinsiyet kategorisinde artık erkeklerin ve kadınların olmadığı söylenmez. Daha çok 'erkek' ve 'dişi' adlandırmalarıyla çalışılır. *Bu da … meselenin bireylerin cinsiyet aidiyetini ortadan kaldırmak değil, kilise görevlerinin cinsiyet yönünü çözmek olduğunu düşündürür.*

Bunun uygulamadaki anlamı şudur: Peygamberlik etmek ne erkeğe ne kadına özgüdür. Kiliseye önderlik etmek ne erkeğe ne kadına özgüdür. Dillerle konuşmak ne erkeğe ne kadına özgüdür. … Mesih tarafından Müjde'yi

duyurmak için gönderilmek ne erkeğe ne kadına özgüdür. Vaaz etmek erkeğe, hizmet etmek kadına özgü değildir vb. Bu yüzden Pavlus'un kiliselerinde Fibi (Romalılar 16:1) gibi kadın diyakozlar, Yunya (Romalılar 16:7) gibi kadın elçiler vb. vardır.

İlk Hristiyanların cinsiyetten bağımsız eklesiyolojisinin … sınırlı olmadığını Roma'daki kilise gösterir. Pavlus'tan bağımsız olarak ortaya çıkan bu kilisede, açıkça bir kadınlar kurulu olağanüstü bir rol oynuyordu. Pavlus Meryem'i (Romalılar 16:6), Trifena'yı, Trifosa'yı ve Persis'i (Romalılar 16:12) anar."[123]

Martyn yorumunda şöyle der: *"Çünkü hepiniz Mesih İsa'da birsiniz*. Dinsel, toplumsal ve cinsel karşıtlıkların yerini eşitlik değil, yeni yaratılmış bir birlik alır. Mesih'te (Pavlus'un daha sonra 'Mesih'in bedeni' diye adlandıracağı şeyde, 1 Korintliler 12:13, 27) Yahudi olan kişiler ve putperest olan kişiler yeni bir birlik haline getirilmiştir; bu birlik Mesih'in kendisiyle o kadar temelden özdeşleştirilir ki, Pavlus 'bir' sözcüğünün eril biçimini kullanır. Kilisenin üyeleri tek bir şey değildir; onlar, tek yeni insanın bedenine alınmış tek bir kişidir.

Başka Pavlus mektuplarından, elçinin, Tanrı'nın yeni yaratılışının köprübaşı olan kilisede bile cinsel ve toplumsal dışlanmanın bazı belirtilerinin hâlâ var olduğunun farkında olduğunu biliyoruz (ör. 1 Korintliler 7; Filimon). Bu yüzden daha sonra, Mesih'teki gerçek birliğin onaylanması ile eski yaratılışın ayırt edici özelliklerinin kaygı verici şekilde sürmesi arasındaki gerilim üzerinde ciddi olarak düşünmek zorunda kaldı." [124]

8.4 Özet ve sonuç

Bu bölümü Michael Bird'ün sözleriyle özetliyorum: "Pavlus, Hristiyanlar için cinsiyetin artık var olmadığını ima etmek istemiyor; sanki Tanrı insanlara yalnızca boyundan yukarısına bakıyormuş ve böylece erkekler ile kadınlar arasındaki fiziksel ayrımı siliyormuş gibi. Yeniden doğuş, bir gün tek cinsiyetliliğe

123. Kügler, Joachim; Paulus und die prophetischen Frauen in Korinth, Zur Gender-Politik des Apostels (1Kor 11,2-16; Gal 3,26-28)

124. Martyn, J. L., Galatians: A New Translation with Introduction and Commentary, 33A, Anchor Yale Bible, New Haven; London 2008, 377.

yönelip kilisede aynı tuvaletleri kullanabileceğimiz anlamına gelmez. Pavlus bu öğretinin yalnızca kurtuluş ya da ruhsal şeyler için geçerli olduğunu da söylemiyor. Pavlus'un söylemek istediği şudur: Yeni yaratılış, geçmişte insanları birbirinden ayırmış olan ayrımların ortadan kaldırılması demektir.

Onun buradaki başlıca muhatapları feministler ya da hiyerarşi savunucuları değil, etnik kimliklerinin ayrıcalıklarını korumak isteyen Yahudi Hristiyanlardı. Pavlus'a göre insan ne ırk ne sınıf ne de cinsiyet sayesinde Tanrı'nın tahtına daha yakındır. Tanrı iki ya da daha fazla aile değil, tek bir aile yaratmak istedi; ve İbrahim'in ailesinin bütün uluslardan, zengin ve yoksul, erkek ve dişi çocukları vardır. Bu, Müjde'nin eşitlik ilkesini vurgular; buna göre hiç kimse Tanrı'yla doğrudan bağlantıya sahip olduğuyla övünemez ya da kendisinin başka herhangi bir insandan daha iyi ya da daha yararlı olduğunu öne süremez. Galatyalılar 3:27-28'in başlıca içeriği soteriyolojiye (kurtuluş) odaklanırken, bunun eklesiyoloji (kilise, cemaat) ve pnömatoloji (Kutsal Ruh) ile de bağlantılı olduğunu göz önünde tutmalıyız. Burada mesele yalnızca Tanrı önündeki eşitlik değil, vaftiz bağlarıyla oluşturulan ve Kutsal Ruh armağanıyla mühürlenen kilise içindeki birliktir."[125]

Birçok yönü ve ayrıntıyı tarttıktan sonra, bu Kutsal Kitap sözü, iman eden kadının evlilikte ve kilisede eşit konumdaki rolü için güçlü, ilahi bir argümandır. *Bu hem basit hem derin kurtuluş gerçeğinin ışığında, erkek ile kadın arasındaki ilişki hakkında, kadının evlilikteki ve kilisedeki rolü hakkında konuşan bütün öteki metinler yorumlanmalıdır. Başa dönecek olursak: Evet, Pavlus'un bu sözü bir Magna Carta'ya eşdeğerdir.*

125. Bird, 37

9 Baba, Oğul ve Kutsal Ruh Tanrı

Kutsal Kitap'ta Tanrı eril biçimde tanıtılır. O Baba'dır. Dünyanın Kurtarıcısı olan Oğlu İsa bir erkektir. İzleyicileri olarak 12 erkek seçer. Kadın yok. Kutsal Kitap'ın bütün kitapları erkekler tarafından yazılmıştır. Eski Antlaşma'da yalnızca erkekler kâhindi. *Bütün bunlar bir araya getirildiğinde, erkeğin kadına karşı üstün bir yetki konumuna ve önderlik işlevine sahip olduğunu yeterince açıkça söylemiyor mu?* Bu kadar çok erkeklik, üzerimizde iz bırakmadan geçip gitmez. Her halükârda, Tanrı'nın erkek olup olmadığına ilişkin bilinçsiz algının düşünüşümüz, kendimize ilişkin imgemiz ve Tanrı imgemiz üzerinde belli bir etkisi vardır. Sanırım erkeklerde muhtemelen kadınlardakinden farklı.

"Kutsal Yazılar'da ve kilisede erkek figürlerin, erkek imgelerin ve dilin bu şekilde vurgulanması, John Piper tarafından Hristiyan imanının 'erkeksi bir havası' olarak tanımlanmıştır. Bir bakıma buna itiraz etmek zordur. Ancak şu soru ortaya çıkar: Bu, Tanrı'nın istediği bir düzenin yansıması mıdır, yoksa bu görünüşte apaçık mesajın içine başka bir mesaj mı örülmüştür? Kutsal Kitap'taki erkek merkezli[126] ve ataerkil anlatıların vurgulanması, kilisede, ailede ve toplumda ataerkil yapıların açık bir onayı mıdır? *Yoksa metinlerde, Kutsal Kitap'ın bu ataerkil yapıları kırdığı ve erkekler ile kadınlar için ilişkinin alternatif yönlerini sunduğu sonucuna bizi götüren başka ipuçları var mıdır?*"[127]

Tanrı kendini İsa'da açıklar. O, Tanrı'nın suretidir. O, Tanrı'nın özünün tam görüntüsüdür. O, yaşamında ve çarmıhtaki ölümünde Tanrı'nın son, eksiksiz ve en derin açıklamasıdır. Ama İsa gelmeden önce de Tanrı hakkında pek çok şey öğrenebiliyorduk. Kutsal Yazılar, Tanrı'nın kim ve nasıl olduğunu zaten açıklar. İsa bu tabloyu yetkinliğe ulaştırır.

Tanrı kendini birinci yüzyılda bir erkekte, bir Yahudide, evlenmemiş bir yapı ustasında açıkladığında, aynı zamanda biliyorum ki Ezeli Olan, bütünüyle başka olan Tanrı, İsa'da görülebilenden daha fazlasıdır. O'nu, Tanrı'nın Oğlu'nu bile

126. Erkek merkezcilik (androsantrizm), erkekleri merkez, ölçüt ve norm olarak gören bir bakış açısıdır. Erkek merkezcilik, erkeğe ya da "eril olana" toplumsal bir saplantı olarak anlaşılabilir. Wikipedia
127. Peppiatt, Rediscovering Scripture's Vision for Women: Fresh Perspectives on Disputed Texts

tam olarak anlayamayız. Bilgimiz sınırlıdır. McFarland şu sonuca varır: "Bu nedenle İsa'yı, bedende gelen Logos'un [Söz'ün] bedene indirgenmeyeceği şekilde tanıtmaya dikkat etmeliyiz."

Tanrı Ruh'tur (Yuhanna 4:24). Tanrı üçlü birlik olan bir Tanrı'dır. Tanrı'nın bu iki özelliği arka plana itilmemelidir. Tanrı Eski Antlaşma'da eril biçimde, Baba, savaşçı ya da kral olarak tanımlansa bile. Zaman zaman bir insan gibi hisseden ve davranan Tanrı. "Tanrı'nın antropomorfik[128] imgeleri" denen şeyler, Tanrı'nın davranışını ve duygularını insani karşılaştırmalar ve benzetmelerle gösterir. Bu imgeler Tanrı'nın gerçekliğine ne kadar yaklaşır? Üçü bir olan, Ruh olan ve başlangıcı olmayan Tanrı bizim için kavranamazdır. Bize geldiğinde ve bizden biri, bir erkek olduğunda, bu Tanrı'nın bir erkek olduğu anlamına gelmez; *tersine, kendini böyle açıkladığı anlamına gelir. Tanrı'nın bizim gibi bir bedeni yoktur ve bu yüzden bir cinsiyeti de yoktur.*

9.1 Tanrı erkek mi?

Tanrı kendini Baba olarak açıklar. Bu O'nun cinsiyetini mi açıklar? Hayır; ama çok daha önemli bir şeyi açıklar: O bir kişidir ve ilişkinin, sevginin ve paydaşlığın Tanrısı'dır. Bize insani imgelerle tanımlanan bu Tanrı konuşur, işitir, uyarır, korur, güçlendirir, harekete geçer, antlaşmalar yapar, vaatlerde bulunur ve her şeyin üstünde kendini feda etmeye hazır ve sönmez bir sevgiyle sever. O değişmezdir, ama derin duyguları vardır. Akıl ermez olsa da, en azından bizim bilmediğimiz bir ölçüde, insanlar olarak, kadın ve erkek olarak sahip olduğumuz bütün yeteneklere sahiptir. İnsani imgeler, tarif edilemez olanı tarif etmeye çalışır. Çoğu eril bir dille. Ama Tanrı'nın dişil yanını öne çıkaran ve yücelten sayısız dişil imgesi de vardır. Bunlardan bazılarını aktaracağım ve bunu yaparken Tanrı'nın bir kadın da olmadığını unutmayacağım. Bir kez daha: O'nun cinsiyeti yoktur. *Tanrı'ya ilişkin dişil imgeler, Aden'de ete kemiğe bürünen şeyi gösterir: Erkek ve kadın Tanrı'nın suretidir ve varoluşlarında ve cinsiyetlerinde cinsiyeti olmayan Tanrı'nın varlığını yansıtırlar.*

128. Antropomorfizm (Grekçe ἄνθρωπος anthrōpos 'insan' ve μορφή morphē 'biçim, şekil'), hayvanlara, tanrılara, doğa güçlerine ve benzerlerine insani özellikler yüklemek (insanlaştırma) anlamına gelir. İnsani özellikler burada hem biçimde hem de davranışta görülebilir. Wikipedia

Tanrı'nın eril dilbilgisiyle tanımlanması, yalnızca olmasa da, aynı zamanda dilin bir sınırlılığıdır. Almancada ve başka birçok dilde Tanrı ne eril ne dişil olarak tanımlansaydı, geriye yalnızca yansız, cinssiz zamir "es" (Almancada nesneler için kullanılan 'o') kalırdı. Bu kişisel olmazdı ve amaca hizmet etmezdi. Aynı şey Kutsal Kitap'ın asıl dilleri için de geçerlidir. *Örneğin Grekçede ruh anlamına gelen pneuma sözcüğü yansızdır. Ama İbranice ruach sözcüğü dişildir. Almancada bunu ifade etmek mümkün değil; ama Tanrı'nın Ruhu'ndan söz ederken dişil bir zamirle, "sie" ya da "ihr" diye söz edilebilirdi ("Geistin", yani 'dişi Ruh').* Ama bu da ilahi kişilere bir cinsiyet atayamaz. Bu dikkatimizi çekerdi, muhtemelen kafamızı karıştırırdı; çünkü eril kişi zamirlerine düpedüz alışkınız ve başka bir şey bilmiyoruz. *Tanrı'nın cinsiyeti sorusu dille, ne Kutsal Kitap'ın diliyle ne de modern dille açıklığa kavuşturulabilir.*

Eski ve Yeni Antlaşma'da Tanrı'nın cinsiyetine ilişkin somut bir ipucu yoktur. Bunun vurgulanması gerekir; *çünkü eski Doğu'nun ve antik çağın tanrıları bilinçli olarak erkek ve dişiydi.* Yaşam döngüsü cinsellik aracılığıyla canlı tutulurdu. Doğurganlık dişi tanrıların idealiydi. Cinsellik, kültlerin etrafında döndüğü ağırlık noktasıydı. *Ama İsrail'in Tanrısı Yahve'de böyle değil. O ne erkek ne dişi olarak adlandırılır.* Yahudi inancında da, Hristiyan inancında da cinsellik sonsuz, kozmik bir ritme ait değildir. Cinsellik yaratılmıştır. Bir başlangıcı vardır ve bir sonu olacaktır.

"Bununla birlikte Tanrı Kutsal Yazılar'da kendini 'Rabbimiz İsa Mesih'in Tanrısı ve Babası' (Efesliler 1:3) olarak açıklar, 'Anne' olarak değil. Tanrı kendini, sanki 'erkekliği' ve 'kadınlığı' cisimleştiriyormuş gibi bir baba-anne bileşimi olarak da sunmaz. 'Erkeklik' ve 'kadınlık' kavramları cinsiyetler arasındaki cinsel farklılıklarla ayrılmaz biçimde bağlıdır. Cinsellik ve cinsiyetleri yalnızca putperest bir kozmolojide sonsuz ruhsal ilkelerdir."[129]

Tanrı'nın cinsiyeti yoksa ve yine de Baba olarak tanımlanıyorsa, imgeler ve dil öylece değiştirilip yerine "Anne" konamaz. Bu, bir hatayı – yani Tanrı'yı erkek bir varlık olarak anlamayı – başka bir hatayla değiştirmek olurdu. "Cinsiyet

129. R.K. McGregor Wright

açısından tarafsız" çevirinin yapıldığı *Bibel in gerechter Sprache*'da ("Adil Dilde Kutsal Kitap", bir Almanca Kutsal Kitap çevirisi) olan budur.[130]

Tanrı dişil imgelerden çok daha fazla eril imgelerle tasvir edilse de, bundan cinsiyet konusunda sonuçlar çıkarılamaz. Genel olarak daha çok eril imgenin ve eril dilin kullanılması, Kutsal Kitap yazılarının ataerkil bir dönemde ortaya çıkmış olmasıyla da ilgili olabilir. Kutsal Yazılar da tarihsel olarak okunmalıdır; ama bu yapılırken onların bugün için önemi ve yetkisi inkâr edilmemelidir.

9.2 Kendine put yapmayacaksın

Dekalog'dan, On Buyruk'tan (Mısır'dan Çıkış 20:4) gelen bu buyruk, Tanrı kendini İsa'da açıklamadan önce bile, Tanrı'nın cinsiyeti sorusuna değinir. Suret yasağı, tıpkı Tanrı'nın Ruh olması olgusu gibi, Tanrı'nın cinsiyetli olmasını dışlar. Her ikisi doğrudan birbiriyle bağlantılıdır. Tanrı'nın ünlü öz tanımından da – Ne olacaksam o olacağım (Mısır'dan Çıkış 3:14) – ne eril ne dişil bir cinsiyet türetilebilir. Sonuncusu, feminist teolojinin bazı akımlarının amacıdır.

"Kutsal Kitap'ta Tanrı'dan sık sık Elohim olarak söz edilir. *Bu bir pluraletantum'dur*[131] *– tam da ilahi niteliklerin – ne eril ne dişil olan – çokluğuna hakkını vermek isteyen dilbilgisel bir ifade biçimi.* Çünkü her zaman ve her yerde, sonsuz derecede farklı sıkıntı ve acı durumlarında, ama sevinç ve şükran durumlarında da gözümüzün önünde çok çeşitli Tanrı imgeleri canlanır."[132]

130. Wolfgang Huber şöyle eleştirdi: "Bir çevirinin her zaman yorum da içerdiği gerçeği burada tersine çevriliyor: Yorum, çeviri olarak sunuluyor. Bu, Reform'un Kutsal Yazı ilkesine aykırıdır. Adalet Kutsal Kitap'ın merkezi bir konusudur. Ama adalet açısından bir Kutsal Kitap metni, örneğin açıkça on iki erkeğin kastedildiği yerde 'kadın elçiler ve erkek elçiler' yazılacak ve okurda bu çevrede kadınlar da varmış izlenimi uyandırılacak şekilde çarpıtılamaz ya." Peter Hahne: "Lüteryen bir gazetecinin, diriliş imanı yüzünden değil de köktenci bir feminizmin ruhundan doğmuş mezhepçi bir özel Kutsal Kitap yüzünden kuşkucu meslektaşlarınca alay konusu olması ona yürekten acı verir." Wikipedia, Bibel in gerechter Sprache maddesi

131. Pluraletantum, çoğul sözcük ya da çokluk sözcüğü, yalnızca çoğul olarak kullanılan bir addır (Almanca örnekler: Ferien 'tatil', Kosten 'masraflar', Leute 'insanlar').

132. Lapide, Pinchas, Ist die Bibel richtig übersetzt, Gütersloh, 2004, 202

9.3 Tanrı'ya ilişkin dişil imgeler

Burada Kutsal Yazılar'ın Tanrı'nın dişil yanını nasıl tanımladığına ilişkin örnekler veriyorum:

Çocuklarını emziren ve onlara bakmaktan sorumlu olan anne (Çölde Sayım 11:12): "Bu halkın hepsine ben mi gebe kaldım, onları ben mi doğurdum ki bana, 'Atalarına ant içerek söz verdiğin ülkeye, dadının emzikteki çocuğu taşıdığı gibi onları kucağında taşı' diyorsun?"

İsraillileri dünyaya getiren anne (Yasa'nın Tekrarı 32:18): "Seni var eden Kaya'yı ihmal ettin, seni doğuran Tanrı'yı unuttun."

Güçlü soluğu ilahi gücün bir imgesi olan, doğum sancıları içindeki kadın (Yeşaya 42:14). "Uzun zamandır sustum, sessiz kaldım, kendimi tuttum. Doğuran bir kadın gibi derin derin soluyacağım, hem soluyup hem nefes nefese kalacağım."

İsrail'i doğuran ve koruyan anne (Yeşaya 46:3): "Beni dinleyin, ey Yakup soyu ve İsrail soyundan geriye kalanların hepsi; ana rahminden beri yüklenilen, doğduğunuzdan beri taşınan sizler!"

Emzirdiği çocuğu unutmayan anne (Yeşaya 49:14-15): "Bir kadın emzikteki çocuğunu unutabilir mi, rahminden çıkan oğluna acımaz mı? Onlar unutsa bile, ben seni unutmam."

Çocuklarını avutan bir anne (Yeşaya 66:13): "Kollarda taşınacak, dizler üzerinde okşanacaksınız. Annesinin avuttuğu biri gibi ben de sizi avutacağım."

Yavrularını çağıran, onlara öğreten, onları tutan, iyileştiren ve besleyen bir anne (Hoşea 11:1-4).

Başka anne imgeleri Mezmur 131:2; Eyüp 38:8, 29; Süleyman'ın Özdeyişleri 8:22-25; 1 Petrus 2:2-3; Elçilerin İşleri 17:28'de bulunur.

Benzer şekilde Kutsal Kitap, Tanrı'yı kadınların kültürel ya da toplumsal etkinlikleriyle ilişkili olarak tanımladığımız yerleri de anlatır:

İsrail için giysiler yapan bir terzi kadın (Nehemya 9:21).

Bir doğumda hazır bulunan bir ebe (Mezmur 22:9-10; 71:6; Yeşaya 66:9).

Hizmetçisinin gözünü diktiği yetki sahibi bir kadın (Mezmur 123:2); mayayı ekmeğe dönüştüren bir kadın (Luka 13:20-21).

Kutsal Yazılar Tanrı'dan dişi bir kuşun ya da hayvanın imgelerini kullanarak da söz eder: Tanrı, yavrularını koruyan dişi bir kuş gibi (Mezmur 17:8; 36:7; 57:1; 91:1, 4; Yeşaya 31:5; Yasa'nın Tekrarı 32:11-12), bir kartal gibi (Yasa'nın Tekrarı 32:11-12; Mısır'dan Çıkış 19:4; Eyüp 39:27-30), bir tavuk gibi (Matta 23:37; Luka 13:34; krş. Rut 2:12) ve bir ana ayı gibi (Hoşea 13:8) davranır.

Tanrı'nın varlığıyla ilgili olarak dişil olana en büyüleyici göndermelerden biri, Süleyman'ın Özdeyişleri 1:20-33; 8:1–9:12'de bilgeliğin bir kadın olarak tasvir edilmesidir.

9.4 Baba ve Oğul

İsa gelmeden önce Tanrı'nın "üç içinde bir" olduğu bilinemezdi. Tanrı'nın, İsa aracılığıyla bilindiği anlamda Oğlu'nun Babası olduğu da bilinemezdi. Ancak Söz insan olduğunda Tanrı kendini Oğlu'nda Baba olarak açıkladı. Ama O, bir kadınla Oğlu'nu dünyaya getirmiş bir baba değildir. Baba, Oğul ve Ruh, hepsi ezelidir, başlangıçsızdır. Bu dil, Tanrılığın birinci ve ikinci kişisinin birbiriyle nasıl bir ilişki içinde olduğunu gösterir. İnsanların Tanrı'yla içinde olabileceği ilişkiyi gösterir. Ama bu gerçeklik de ezeli Baba'yı ve ezeli Oğul'u eril bir cinsiyete sahip kılmaz.

Bu soruların bu biçimde nadiren ya da hiç düşünülmediğinin farkındayım. Bu kitap çerçevesinde bu konuya değinmeyi gerekli görüyorum. Ama yakında sınırlara dayanacağımın bilinciyle.

9.5 Ezeli Oğul'un boyun eğmesi mi?

Bu kitapta, kadının hiyerarşik olarak boyun eğmesinin her zaman düşüşün sonucu olduğunu ve ilk, düşmemiş yaratılışta öngörülmediğini savunuyorum. Bu, Tanrı'nın sözü kadınları boyun eğmeye çağırdığında da geçerlidir. Ancak bu, antik koşulların bağlamında anlaşılmalıdır. Bunu ayrıntılı olarak anlattım.

Birkaç on yıldır ABD'nin muhafazakâr evanjelikliğinde, Kutsal Kitap metinlerine uygun olsaydı yukarıdaki argümanımı çürütebilecek bir öğreti ortaya çıktı. Konu üçlü birlik olan Tanrı ve Baba'nın, Oğul'un ve Kutsal Ruh'un birbiriyle nasıl bir ilişki içinde olduğudur. Bu öğreti birkaç sözcükle şunu içerir: Tanrılığın üç kişisi öz ve yücelik bakımından eşittir. Varlıkları (ontoloji) bakımından eşittirler. Ama birbirleriyle ve yaratılışla ilişkilerinde farklı roller üstlenirler. Buna göre Oğul "başlangıçtan beri" Baba'ya tabi imiş, Ruh da Baba'ya ve Oğul'a tabi imiş. Mesih'in insan olmasında, O'nun gönüllü alçalmasında, ezelde zaten var olan ilişki ifadesini bulurmuş.

Bunun bu kitabın konusuyla ne ilgisi olduğunu soruyor musunuz? Çok ilgisi var. Çünkü bu "ezeli hiyerarşi"nin erkek ve kadının rollerine örnek olması isteniyor. Buna göre daha düşmemiş yaratılışta açık bir eşdeğerlik görülebilirmiş; ama aynı şekilde erkeğin önderlik eden ve yöneten baş olduğu, kadının da ona boyun eğdiği farklı rol dağılımı da. Erkek ve kadın yaratılıştan böyle tasarlanmış; evlilik, kilise ve toplum için bilinen sonuçlarıyla.

Almanca konuşulan Hristiyan düşünce dünyasından ve literatüründen bu düşünceyi tanımıyorum. Ama Wayne Grudem'in kapsamlı Reformcu dogmatiğiyle bu düşünce bütün sonuçlarıyla birlikte 2013'ten beri Almanya'ya da ulaştı: "Burada evlilikte, tıpkı Üçlü Birlik'te Baba'nın Oğul üzerinde yetkisi olduğu gibi, koca da karısı üzerinde yetkiye sahiptir. Kocanın rolü Baba Tanrı'nınkine, karının rolü ise Oğul Tanrı'nınkine paraleldir. Ayrıca, tıpkı Baba

ile Oğul'un Tanrılık, önem ve kişilik bakımından eşit olduğu gibi, koca ile karı da insanlıkları, önemleri ve kişilikleri bakımından eşittir."[133]

Böylece bu dogmatikte, deyim yerindeyse "ezeli bir ağırlıkla", yani Tanrılığa atıfta bulunularak, bütün kadınlar ihtiyarlık ve vaizlik gibi önderlik hizmetlerinden dışlanır. Almanya'daki daha genç Reformcu akımlar bu öğretiyi etkin ve neredeyse misyoner bir şevkle savunuyor.

Bu dışlama başlangıçtan beri olmasa da en azından 1700 yıl boyunca ne yazık ki kilise tarihine damgasını vurmuş olsa da, bu argüman hiçbir zaman öne sürülmedi.

Görece yeni olan bu öğreti burada tartışılamaz. Yalnızca birkaç düşünce önerisi sunuyorum ve genel değerlendirmemi bu öğretiye dayandırmayacağım. Böylece çıkış noktamda, Yaratılış 1 ve 2'de kalıyorum; bu kitapta Yeni Antlaşma'daki ilgili Kutsal Kitap metinlerini onların ışığında açıkladım.

Oğul'un bu ezeli boyun eğmesi – yalnızca insan olmasından itibaren değil – gerçekten var olsaydı bile, bununla erkek ve kadının rolü kendiliğinden belirlenmiş olmazdı. Bu bir analoji, bir karşılaştırma olurdu, ama bir zorunluluk değil. Oğul'un insan olarak Baba'ya boyun eğdiğinden kimse kuşku duymaz. *Ama konu açısından önemli olan şudur: Oğul'un ne olası ezeli ne de zamansal boyun eğmesi, erkek ve kadının genel olarak ya da evlilikteki ilişkisini ve rollerini tanımlamak için hiçbir zaman örnek alınmaz. İsa'nın alçalmasının örnekliği elbette sık sık vurgulanır; ama her zaman bütün öğrenciler için, cinsiyete herhangi bir vurgu yapılmadan.*

Hristiyanlık âleminde Tanrı hakkında bir iman açıklamasının ya da öğretinin oluşması birkaç yüzyıl sürdü; çoğu zaman yanlış öğretilere tepki olarak. Üçlü Birlik öğretisini olağanüstü bir şekilde biçimlendiren, formüle eden ve savunan Athanasius (4. yüzyıl) oldu. Bu öğreti bugüne kadar tartışmasız Hristiyan dogmasıdır.

Erkek ve kadının rolü tartışmasında böyle bir öğretinin formüle edilmesi ve bununla kadının boyun eğen rolünün sabitlenmesi bana tuhaf geliyor. Burada

133. GRUDEM, W., Biblische Dogmatik: Eine Einführung in die Systematische Theologie, XXIX, Theologisches Lehr- und Studienmaterial des Martin Bucer Seminars, VKW; arche-medien, Bonn; Hamburg 2013, 284–285.

"kuyruğun köpeği salladığı" kuşkusu bende bir türlü dağılmıyor. Başka bir deyişle: Bu cinsiyet rolü sorusu için hangi ağır Tanrı öğretisi kullanılmak zorunda kalıyor? Şunu belirtmek gerekir: Bütün bunlar insanın yaratıldığı zamanda bilinmiyordu ve ancak Oğul'un gelişiyle anlaşılabildi. "Tanrı'nın sureti" Aden'de henüz bu bilgiyi içeremezdi.

Tanrılık hakkında son derece geniş kapsamlı bir iddiayı göze alan böyle bir sabitlemeyi kaygı verici buluyorum. Bu tür sonuçlar için ipuçları olsa bile, bu varsayım için açık kanıtlardan yoksunum. Tersi için de ipuçları vardır.

4. baskıya ek not: Bu öğreti, pek çok taraftan gelen yoğun itiraz nedeniyle bu arada geri çekilmiştir.

9.6 İsa ve on iki öğrencisi

İsa peygamberlik sözlerinde Mesih ve Kral olarak, İnsanoğlu olarak tanınabiliyordu. Bir erkek olarak. Bu sözler Nasıralı adamda gerçekleşti. Pavlus, ataerkil bir ailede olduğu gibi, O'nu yeni yaratılışın başı olarak Adem'le karşılaştırır.

Alexander Strauch, İsa'nın bir erkek olması gerektiğini vurgular. Buna katılınabilir; ama onun yaptığı gibi bundan erkek cinsiyetin üstünlüğünü çıkarmak düpedüz yanıltıcıdır.[134] *O öncelikle bir insan oldu – Söz insan oldu, bir erkek değil!* Onun açıklamaları ve bu düşüncenin bütün temsilcileri, Grek felsefesinin bugüne kadar Tanrı'nın kilisesine nasıl sızmayı başardığının bir örneğidir. Hem de dindarlık örtüsü altında.

Erkek kişilikler, Tanrı'nın kurtuluş tarihinde simgesel ve tipolojik işlevler ya da roller üstlenirler. Burada mesele erkek cinsiyetin öne çıkarılması değildir; insan tekrar tekrar bu izlenime kapılsa bile. Ben İsa'nın etkinliğini kurtuluş tarihindeki işlevi ile kurtarış işlevi arasında ayırırdım. Birincisi O'nun erkek olmasını gerektiriyordu. Kurtuluşun gerçekleştirilmesi için cinsiyetin hiçbir önemi yoktu. Başka bir deyişle, keskin bir biçimde ifade edersek: Bir kadın da çarmıhta kurtuluşu gerçekleştirebilirdi.

İsa 12 öğrenci seçti, hepsi erkek. Bu, o zamanki erkek egemen kültürde olağandı. Ama İsrail'in 12 oymağının temsilcileri olarak erkek olmaları gerekiyordu. "*İsa erkek elçileri, on iki Yahudi elçi seçmesiyle aynı nedenle seçti.* İsa'nın izleyicileri yeni İsrail'i temsil ettiği ölçüde, İsa'nın on iki elçisi tipolojik olarak İsrail'in on iki oymağını ve özellikle İsrail ulusunun soyundan geldiği on iki ata babayı (Yakup'un oğullarını) temsil eder. Witt, on iki erkek elçinin İsrail tarihine tipolojik süreklilik ve doruğa ulaşma kazandırdığına dikkat çeker. *'Tipolojik rollerinin simgesel işlevini yerine getirebilmeleri için Onikiler'in köle, kadın ya da putperest değil, özgür Yahudi erkekler olması gerekiyordu'."*

134. Strauch, s. 42–44

İsa tarafından 12 erkek çağrıldı. Yalnızca erkeklerin olabileceğine dayanan kişi, yalnızca Celileli ya da Yahudi erkekleri de göz önüne almalıdır. Tarihsel, peygamberlik açısından, kültürel ama tek seferlik durum, öğrencilerinin erkek, Yahudi olmasını gerektiriyordu. *Bu yüzden bu, bütün halklardan oluşturulan İsa Mesih'in dünya çapındaki kilisesi için asla yol gösterici ilke ya da norm olamaz.*

On iki sayısı 12 öğrencili bir okul sınıfını hatırlatmaz; aynı zamanda kimseyi geride bırakmayan ve *kadınların da tam olarak ait olduğu* Mesih hareketinin kapsayıcı niteliğine işaret eder. Dikkat çekici olan, Onikiler'e hiçbir zaman erkekler denmemesidir. İsa'yı izlerken hepsi öğrenendi, hepsi öğrenciydi. İsa'nın huzurunda kadınlara karşı erkek kabadayılığına yer yoktu.

Erkek merkezcilik, yani Kutsal Kitap'ın ağırlıklı olarak eril algısı ve konuşma biçimi, kesinlikle kadınlar aleyhine değildir. Kadınlar bu yüzden geri plana itilmez.

İsa adlı erkek kadınlara olağandışı ve radikal bir şekilde değer verdi ve saygı gösterdi. Kadınlara onurlarını geri verdi. Richard Bauckham İsa'nın mezarındaki kadınlar hakkında şunu yazar: Kadınlar Tanrı tarafından vahyin alıcıları ve dolayısıyla bu vahyin erkeklere aracıları olarak tercih edilir. *Bu, Tanrı'nın kimse O'nun önünde övünemesin diye sonuncuyu birinci, birinciyi sonuncu yaptığı, statünün eskatolojik tersine dönüşünün bir parçası değil midir?*

9.7 Sonuç

"Vardığımız sonuç şu olmalıdır: Erkeklik ve kadınlık kavramlarının, Tanrı'nın varlığının özsel doğasına ilişkin anlayışımız üzerinde belirleyici bir etkisi olması için Kutsal Kitap'a dayanan hiçbir neden yoktur. Tanrı kişisel olduğu için Tanrı'dan eril bir 'O' (Almanca *Er*) diye söz edilir; Tanrı sevgi dolu bir baba gibi davrandığı için de Babamızdır. O ne erkek ne dişidir ne de ikisinin bir bileşimidir. Cinsiyeti olan bir Tanrı tasavvurları pek çok putperest düşünceye özgüdür; ama Kutsal Kitap'a dayalı bir Hristiyanlıkta bunlar yoktur."[135]

135. A.g.e.

Erkekler ve aynı şekilde kadınlar Kutsal Kitap'ı okurken İbrahim, Musa, Davut ve İlyas gibi erkeklerle özdeşleşirler. Biz erkekler de Debora, Rahav, Rut ya da Meryem gibi kadınlarla aynı şekilde özdeşleşiyor muyuz? Kutsal Kitap'ı ve öykülerini bir kez bilinçli olarak kadınların bakış açısından okuyalım. Kadınların öykülerini bilinçli olarak okuyalım ve gençlere ve vaazlarımızda aktaralım.

10 Suç İtirafım

Biz erkeklerin kadınlara karşı işlediği kusurların toplamı büyüktür. Çoğu zaman Tanrı'ya ve O'nun sözüne sadık olduğumuz bilinciyle. Mesele tartışmalı bir teolojik görüşten çok daha fazlasıdır. Kişisel olarak açık ve aynı zamanda kendimi esirgemeyen bir günah itirafına çağrıldığımı hissediyorum. Tövbe, yeni yaşam ve uyanış için bir fırsattır. Umudum, Rab'deki pek çok erkek kardeşin bu itirafa katılması ve bunun Tanrı'nın sevinci için Mesih'teki kız kardeşlerin kulaklarına ve yüreklerine ulaşmasıdır.

Tanrı, Yahve Elohim, erkeğin ve kadının Yaratıcısı, kadın eşit konumda değil de alt konumdaymış gibi düşündüğüm, talep ettiğim ve davrandığım için beni bağışla. Bir karşılık, bir denk eş olarak değil, benden bir basamak aşağıda biri olarak gördüğüm için.

Rab İsa, kadınların susması ve kamusal alandan uzak durması gerektiğini düşündüğüm için beni bağışla.

Onların herkesin önünde Senin hakkında ve Senin gerçeğin hakkında öğretmelerine izin vermeyi istemediğini düşündüğüm için beni bağışla.

Karıma, anneme, öz kız kardeşlerime ve Rab'deki bütün kadın dostlarıma, Tanrı'nın Egemenliği'nde emek veren bütün kadın çalışma arkadaşlarıma, sayısız toplantı saatinde birlikte oturduğum bütün kız kardeşlere itiraf ediyorum: Sizi hiyerarşik olarak erkeğin yetkisi altında gördüm!

İlahi ve Kutsal Kitap'a uygun olduğunu sandığım bu yanlış tutumum için beni bağışlayın!

Önemli tartışmaları ve soruları siz olmadan konuşup karara bağladığımız için bizi bağışlayın. Sizin öğüdünüzü almadık! Sanki tek ya da en önemli dünyaymış gibi kendi dünyamızda yaşadık.

Biz erkeklerin başarısız olduğunu itiraf ediyorum. Çoğu zaman ve farkına bile varmadan bencil, baskın ve ayrımcı maçolar ve ukalalar olduk.

Kendimize karşı kör. Size, kadınlara ve sizin çağrılarınıza ve armağanlarınıza karşı kör. Ve bu yüzden bu konuda Yaratıcınız Tanrı'ya karşı da kör.

Korkak olduğumuz, sizi öne ittiğimiz ve size yaslandığımız yerlerde – oysa bizim erkekçe durup öne geçmemiz gerekirdi ve siz de bunu haklı olarak bekliyordunuz – bizi bağışlayın.

Size zor gelen ve hiç anlamadığınız şeylere karşı kayıtsızlığımız için bizi bağışlayın. Bununla ilgili nasıl hissettiğinizi size hiç sormadık.

Bu ayrımcı tutumlar ve öğretiler hakkında ne hissettiğinizi size sormadığımız için bizi bağışlayın.

Üzgünüz. Yanıldık.

Özgür olun! Rab'be sevinçle hizmet edin!

Mevcut duruma alışmayın! Ayağa kalkın!

Geleneklerin değişmesi zaman alsa da, şimdi başlamak ve artık zaman kaybetmemek istiyoruz.

Sizi destekleyeceğiz – tıpkı sizin, yaptığımız her şeye rağmen, her zaman yaptığınız gibi.

Bunu nasıl telafi edebiliriz?

İsa Mesih'in çarmıhı, günahlının bağışlanma ve özgürlük deneyimleyebileceği tek sığınaktır. Hristiyan için de bağışlanmasından emin olabileceği ruhsal yerdir. Yahve Elohim'in kendisinin günahlarımızı kendi bedeninde ağaç üzerinde taşıdığı yer. Ve günahlıların karşılaştığı ve birbirlerine bağışlanma ilan ettiği yer.

Kutsal Ruh yüreğimizi ve vicdanımızı aydınlattığında ve günahı itiraf etmek gerekli, tövbe de atılacak tek sonraki adım olduğunda, işte o zaman çarmıhın önü erkeklerin ve kadınların karşılaştığı yerdir. Karşılıklı bağışlanma ve barışma için, özgürlük ve şifa için.

"Ataerkil bir düşünce biçiminden kadın dostu bir düşünce biçimine geçmek kolay bir yol değildir. Bu, dünyamız ve onun işleyişi, imanımız ve Tanrı'yla, birbirimizle ve kozmosumuzla ilişkimiz hakkında anladığımızı sandığımız her şeyi yeniden tasavvur etmemizi gerektirir. Bu, atalarımızın dünya merkezli bir evren anlayışından güneş merkezli bir anlayışa geçmesi kadar zor bir değişimdir. Dünyanın güneşin çevresinde döndüğünü – tersinin değil – öne süren ilk bilim insanları, bunun Tanrı'nın gücü için bir tehdit oluşturduğuna inanıldığı için aforoz edildi! Benzer şekilde, kadınların erkekler tarafından egemenlik altında tutulmasının ve sistemlerin ve kurumların erkekler tarafından örgütlenip yönetilmesinin olağan kabul edildiği ataerkil bir dünya görüşünden kurtulmak çok zordur. Eşit haklara dayalı-eşitlikçi bir dünya görüşü, kadınları ve erkekleri karşılıklı ilişki içinde gören, gücü paylaşan, birbirinin armağanlarını tanıyan, destekleyen ve serbest bırakan bir dünya görüşüdür. Ve birbirine eşit saygıyla ve eşit onurla yaklaşan."[136]

136. Reid, Barbara E., s. 7, Wisdom's Feast, 2016

"Müjde'nin ruhuyla kavranmış olan kişi, kadınlara vesayet altındaymış gibi davranan ve onları Tanrı'nın Egemenliği için felç eden ataerkil bir rol anlayışının yalnızca haksızlık olmadığı, aynı zamanda Tanrı'nın kilisesine anlatılmaz zarar verdiği konusunda hemfikir olacaktır. Bu hiçbir zaman soysuz güdülerle, güç mücadelesi ruhuyla, hatta bilerek aşağılama amacıyla olmamış, çoğu zaman Kutsal Yazılar'ın trajik bir yanlış anlaşılması nedeniyle olmuş olsa da, artık onur kırıcı gelenekleri cesaretle sorgulamanın ve onlardan yüz çevirmenin zamanı gelmiştir; öyle ki kadınlar da ayaklarını 'geniş bir yere' basabilsinler ve İsa Mesih aracılığıyla kazanılmış tam kurtuluşu sonunda şükranla deneyimleyebilsinler."[137]

"Kendi içinde sağlıklı bir erkek, yanındaki kadını sevgiyle onun çağrısının içine taşımak için elinden gelen her şeyi yapacaktır." Veronika Schmidt

Tedavisi olmayan bir hastalık gibi, kadim, sıkıca ve derinden kök salmış ve her yere yayılmış bir yabani ot gibi, Hristiyan erkeklerin kadın imgesi başından beri çevrelerinin ve ne yazık ki yüreklerinin de bir yankısıdır. Bilinçli ve bilinçsiz olarak, kaba, ılımlı, hatta sevgi dolu bir şekilde yaşansa da, yine de tek başına özgür kılan Kutsal Kitap'a dayalı ve dolayısıyla ilahi gerçeğe dönüşten başka bir seçenek yoktur.

137. Krüger, Hartmut, s. 183, Frauen im Pietismus, Marburg, 2005

11 Sonuç ve İleriye Bakış

Deneyimime dayanarak, yani sınırlı ve öznel olarak, "kadın sorunu"na (neredeyse yalnızca erkekler ona böyle der) yönelik tutumda zihniyetin, kilise çevresinin ve kökenin belirleyici bir rol oynadığı sonucuna varıyorum.

Kadınların sustuğu ve bunu kanaatle yaptığı kiliselerde, bu davranış biçiminin kaldırılması insani açıdan pek beklenemez. Düşünce kalıpları kuşaklar boyu biçimlenmiş ve kemikleşmiştir. Bunlar kalelerdir. Böyle alışkanlıkları ve gelenekleri değiştirmek bu çevrelerde "evrenin yasalarını sarsmak" gibi görünür.

Elbette her şey "Kutsal Kitap'a sadakat" ve itaatle gerekçelendirilir. Ama insan gerçekten Kutsal Kitap'a mı sadıktır, yoksa kendi Kutsal Kitap yorumuna mı? Ama şu soru sorulmalıdır: İnsan yanılıyor olabilir mi?

Aynı şey, kadınların diyakoz ya da ihtiyar olmasına izin verilmeyen kiliseler için de geçerlidir. Kadınların bütün ya da bazı önderlik işlevlerinden dışlandıkları yerlerde. Vaaz etmelerine ve öğretmelerine izin verilmeyen yerlerde de.

Toplumumuz(un düzeni) ve yasalarımız, kadın ile erkeğin eşitliği ve eşit hakları konusunda muhafazakâr, Kutsal Kitap'a sadık Hristiyanların tutumundan daha mı Kutsal Kitap'a uygun olabilir?

Ya eşit haklar yasası ve bir cinsiyete karşı ayrımcılık yasağı bir gün bütün alanlarda – muhafazakâr çizgideki evanjelik kiliselerde ve özgür kiliselerde de – kadınlar için aynı hakları talep ederse? Belki bir kadın kotası isterse? O zaman erkek ve kadına ilişkin ataerkil ve özünde Orta Çağ'dan kalma bakışımız uğruna acı çekeceğimiz bir şey mi olur? Uğruna hapse gireceğimiz bir şey mi? Devletin elbette kilisede bunu belirleme hakkı yoktur; ama ya bu hakkı kendinde görürse ve yaptırımlarla tehdit ederse?

Tövbe etmeliyiz, biz erkekler; Tanrı'nın başlangıçta erkek ve kadının rolünü ve ilişkisini nasıl yarattığını hâlâ anlamadığımız için. Pek çok durumda bu anlayış hiç de Kutsal Kitap'tan değil, kültür ve toplum tarafından biçimlendirilmiştir. Bu

derindeki bağlantıyı nihayet ne zaman göreceğiz? Dünya mahkûm edilip aynı zamanda dünyasal davranış kalıpları Kutsal Kitap'a uygun ilan edilemez.

Ruh'un özgürlüğü ve ilk yaratılış düzeni ne zaman gelecek? Tanrı'nın Egemenliği'nde ve O'nun kilisesinde hizmeti, görevi ve çağrıyı cinsiyetin belirlemediği bir düzen. Tersine armağanın, yeterliğin, karakterin ve sadakatin, aynı zamanda kişiliğin ve eğitimin belirlediği. Düpedüz ruhsal yeterlik: hizmete hazır olmak ve alçakgönüllülük, yürekten adanmışlık ve buyrukla verilen ya da bağışlanan değil, fark edilen, tanınan ve değer verilen ruhsal yetki. Bu, kadınların rolünü ruhsal, Kutsal Kitap'a uygun ve ilahi biçimlerle değil de dünyasal biçimlerle belirlemiş ve kısıtlamış bütün kiliseler için bir bereket atılımı olurdu.

Bununla sorumluluğumu yerine getirdim ve Kutsal Yazılar'dan değil, düşmüş bir dünyadan gelen biçimlerden kendimi ayırıyorum. Hristiyanların kendilerinin, benim de ait olduğum erkeklerin kiliselere "vaftiz ederek soktuğu" ve dindar kıldığı bakış açıları. *Yılanın, ayartıcının başardığı tam da budur: Kadınların vazgeçilmez katkısını pek çok yerde bastırmak ya da devre dışı bırakmak.* Tanrı'nın suretini taşıyanlar Adem ile Havva'ydı, birlikte. Mesih'in bedeninin işleyişi de aynı şekilde gerçekleşir. Ya da Mesih'in istediği gibi işlemez.

Biz erkekler, İsa'nın kadınlara karşı davranışındaki ayak izlerini izleyelim. Geri dönüş yolu vardır. Tanrı bağışlama ve yeni bir başlangıç armağan eder. Bu konularda da.

Ama yalnızca tövbeyle. Zihin değişikliğiyle ve yeniden düşünerek, yılanın binlerce yıl boyunca Tanrı'nın halkını ve bütün dünyayı aldattığı zehre, yani erkeğin kadın üzerinde yetkisi olduğu düşüncesinin zehrine karşı savaşabileceğiz.

Yürekten gelen bir yeniden düşünme bir anda gerçekleşebilir, ama yıllar da sürebilir. Bu satırları 56 yaşında yazıyorum. Bunu önceden görmemiştim. 5 yıl önce bunu henüz yazmazdım. Bu yüzden kimseyi suçlamıyorum. Olsa olsa kendimi; bu konuda kırk yıl kaybettiğim için. Pavlus'un, Mesih'le çarpıcı karşılaşmasından ve dönüşünden hemen sonra, kadın imgesi bakımından da Ferisi düşüncesinin yükünden ve molozundan kurtulması için Arabistan'da üç yıla ihtiyacı oldu. Ama başardı. Ve bugün de başarılabilir.

Ruhsal danışmanlık açısından bu şifa ve özgürleşme, Tanrı sözünün sağlıklı ve dolayısıyla sağlık veren öğretisi olduğu için, ölçülemeyecek kadar yeniden kurucu, düzeltici ve şifa verici bir etkiye sahip olurdu. Evlilikler, erkeğin kadın üzerindeki yetkisi efsanesinden kurtarılsaydı. Yerel kiliseler ve mezhepler nihayet bütün potansiyellerine başvursaydı.

Bu konulardaki en sevdiğimiz reflekslerimizi ve düşman imgelerimizi nihayet geride bırakalım. Karılarımız ve kızlarımız, annelerimiz, öz kız kardeşlerimiz ve ruhsal kız kardeşlerimiz göğün bir düşüncesidir. Onlara dokunan, onları susmaya mahkûm eden kişi suç işler. Yahve Elohim bizi o büyük günde hesaba çektiğinde hangi yanıtı vereceğiz?

Dayanma sloganları böyle sevilen bir reflekstir: Söze bağlı kalalım! Ve "söze bağlı kalmak" ile "kendi söz anlayışına bağlı kalmak" birbirine karıştırılır. Biz erkekler teslim olmalı ve eski yılanın İsa'nın adıyla yenilebileceğini kabul etmeliyiz. Tövbe, ufuk açan en iyi kavrayıştır! Tanrı'nın kilisesinde dünyasal ve dolayısıyla günahlı düzenler için savaşmanın artık hiçbir anlamı yoktur.

Kadınlar özgürleştirildiğinde, erkekler de özgürleşir.

Rab Tanrı, Yahve Elohim bize lütfetsin!

Kutsal Kitap metinlerinin kültürel arka planını göz ardı etmek, metinlerin sözüne bağlı kalınmasını sağlamaz; tersine, Kutsal Kitap'ın sözü kişinin kendi zamanının kültürel kanaatlerinin yansıtıldığı bir yüzey haline gelir.

Pek çok evanjeliğe ezeli bir Kutsal Kitap gerçeği olarak duyurulmuş olan şey, gerçekte 19. ve 20. yüzyılın bir ürünüdür. Herkes bunu doğrulayabilir.

Onlarca yıl boyunca kanaatleri savunmak yerine dogmatik iman açıklamalarını dayatmak alıştırılmışsa, tartışmalı sorularda farklı görüşlerin ciddi bir şekilde tartışılması bile nasıl öğrenilecek?

Thorsten Dietz

11.1 İpuçları ve öğütler

Tartışma karşısında, varılan sonuçları bugün Mesih'in kilisesinde gerçeğe dönüştürmek için Kutsal Kitap ilkelerini nasıl uygulayacağız?

Bugün yerel kiliselerde ve mezheplerde büyük bir sorun, lütfun doğasının ve Kutsal Ruh'un etkinliğinin derinden yanlış anlaşılmasıdır. Yasacılık ve gelenek Mesih'in Müjdesi'yle karıştırıldığı sürece, değişikliklerin ardından her zaman bölünmeler gelecektir. Bu yüzden İyi Haber'i kiliselerde duyurmak için gayretle çalışmalıyız. Yasacılığın hatalarına açıkça dikkat çekmeli ve Tanrı'nın lütfunun gerçeğini açıkça dile getirmeliyiz.

Pek çokları böyle bir öğretiyi liberal sayacak olsa da, aslında bu yalnızca Pavlus'un etkinliğinin bir tekrarıdır. Pavlus hayatının büyük bölümünde, Musa'nın Yasası'na geri dönmeyi amaçlayan Yahudileştirici öğretmenleri yola getirmek için çalıştı. Pavlus'u izlemeli ve Eski Antlaşma teolojisine geri dönüşü amaçlayanları (yalnızca erkek kâhinler, biçimlere ve dış görünüşe uyma ve onları aşırı önemseme, hata yapma korkusu, kör itaat vb.) yola getirmeliyiz. Ama gerçeği sevgiyle söylemeliyiz.

Yine de kardeşlerimizin yeni düşünceleri kabul etmesinin zaman aldığını anlamalıyız. Açık fikirli bir insan için bile düşüncede radikal bir değişiklik, kendini rahat hissetmesine kadar uzun yıllar sürebilir. Yeni bir gözlük reçetesi aldığımda, yeni ve daha iyi camlar, birkaç gün takana kadar bana eski, bulanık camlardan gerçekten daha kötü görünür. Sabırlı olmalıyız. Uygulama, öğretinin yeni bir anlayışını belki ancak yıllar sonra izleyecektir.

Bölünmeler kaçınılmaz değildir, ama tehlike çok büyüktür. *Kiliseler yasacılığı reddetmez ve çarmıha yönelmezse, ayrılıklar ve bölünmeler olacaktır.* Tek diğer çözüm değişmemektir. *Ve sonra bir de kendi çocuklarını kaybetmek.*

Değişim gerekli ve kaçınılmazdır. İmanlıların yarısından çok fazlasına tam haklı Hristiyanlar olma hakkını esirgeyemeyiz. *Bu onların "hakları"ndan dolayı değildir. Tersine, Tanrı'nın işçilere ihtiyacı vardır.* Açlar doyurulmalı, çocuklar yetiştirilmeli ve

insanlar kurtarılmalıdır. Mesih'in bedeninin bu kadar çok üyesinin kilisenin karar süreçlerine ya da önderliğine katılma hakkını reddedersek, *Şeytan'ın ordusu karşısında kendimizi tek taraflı olarak silahsızlandırmış oluruz.* Düşman bir orduyla karşı karşıya olduğunuzu ve sonra dönüp ordunun kurallarını çiğneme korkusuyla en iyi subaylarınızın çoğunu silahsızlandırdığınızı düşünün. Biz Şeytan'a nasıl karşı koyabileceğimizi dert edinmeli ve önderlerini, öğretmenlerini, sözcülerini ve yöneticilerini seçme işini Tanrı'ya bırakmalıyız.

Sonuçta ancak bu kadarını yapabiliriz, gerisi Tanrı'ya kalmıştır. *İsa bile Ferisilerin çoğunun yüreğini değiştirmedi; ama dünya tarihini yeniden yazacak kadar yüreği değiştirdi. Biz yalnızca ekebiliriz. Büyümeyi Tanrı vermelidir.*

Gerçek değişimler, insanlar düşüncelerini ve enerjilerini yeni bir şekilde kullanabilecek, başka bir düşünce şeması ve başka bir dil kullanabilecek ve geleceğe ilişkin taze vizyonlara sahip olabilecek duruma getirildiklerinde gelir.

Erkek ve kadın olarak

Sevmek, önderlik etmek ve öğretmek

BİRLİKTE DAHA İYİ!

BERABER DAHA İYİ!

EL ELE DAHA İYİ!

Ve GENİŞ BİR YERDE yürüyeceğim, çünkü senin koşullarını araştırdım.

Mezmur 119:45

12 Fark

Marilyn B. Smith'in, Ingrid Kern'in yayına hazırladığı *Ohne Unterschied; Frauen und Männer im Dienst für Gott* (2005) adlı kitabından iki derleme ve şema taradım. Bunlar, tamamlayıcılığın iki bakış açısının – biri erkek ile kadın arasında bir hiyerarşi ya da tek taraflı boyun eğme ile, öbürü onsuz – nasıl anlaşıldığına ve gerekçelendirildiğine iyi bir genel bakış sağlar. Burada bunlara *hiyerarşik model ve armağan odaklı model* deniyor.

Bu iki modeli, insan ikisinden birini seçsin diye değil, kendisi için bilinçli ya da bilinçsiz olarak hangisini savunduğunu saptasın diye gösteriyorum.

12.1 Armağan odaklı model

Kurtuluşa ilişkin bu yeni bakış açısında şu anlamlar esas alınır:

ʿezer kᵉnägdo	eşdeğer yardımcı, "yüz yüze; birbirine uygun" anlamına gelir
kephale	baş, "kaynak" anlamına gelir
authentein	egemenliğe işaret eden, seyrek kullanılan bir sözcük olarak algılanır
sigao	dikkatle dinleyebilmek için gönüllü olarak sessiz kalmak anlamına gelir
hypotasso	gönüllü bir yerini alma / bağlanma anlamına gelir ve karşılıklı boyun eğme bağlamında kullanılır

Temel metin olarak Galatyalılar 3:28 gösterilir; bu ayet bütün insanların Mesih'te eşit olduğuna işaret eder ve hem ruhsal hem de pratik olarak anlaşılmalıdır; çünkü Mesih'teki yeni kimliğimizin günlük yaşanışı, O'ndaki yaşamımızın sonsuz gerçekliğinden ayrılamaz.

Armağan odaklı modeli temellendiren inanç ilkelerinin özeti

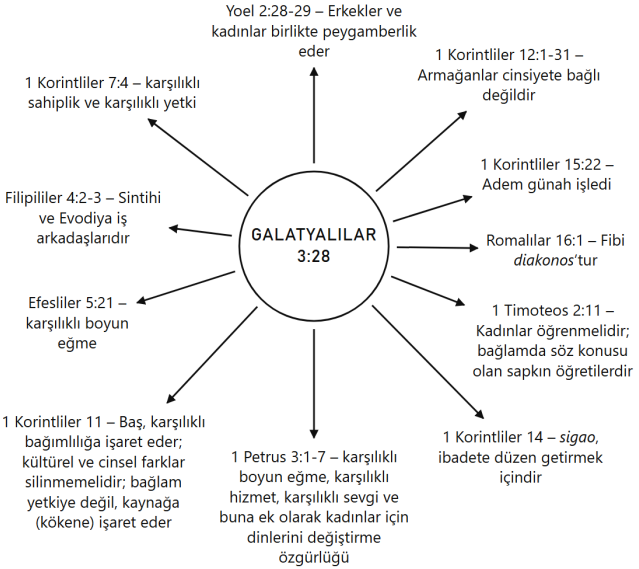

Erkekler ve kadınlar eşit biçimde Tanrı'nın suretinde yaratılmıştır; öyle ki toplulukta yaşasınlar ve bu topluluğa cinsiyetlerine göre değil, Kutsal Ruh'un dağıttığı armağanlarına göre hizmet etsinler. Bu topluluğun özü, karşılıklı boyun eğme ve sorumluluktadır: Herkes hizmetkâr olmalı ve armağanlarıyla karşılıklı olarak birbirini geliştirmeye katkıda bulunmalıdır.

EK B

Hiyerarşi odaklı modeli temellendiren inanç ilkelerinin özeti

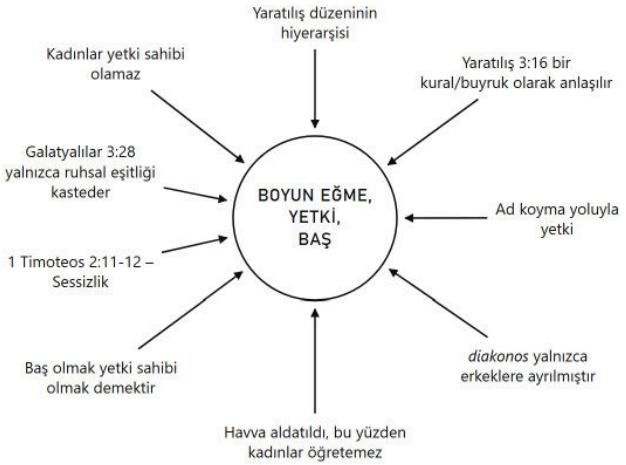

Mesih nasıl Baba'ya bağımlıysa, kadın da erkeğe öyle bağımlıdır. Gelenekçiler genel olarak kadınların erkeklere kıyasla daha değersiz olmadığını, ama ruhsal eşdeğerliklerine rağmen farklı görevleri olduğunu söylerler. Bu, görevlerinin cinsiyetlerine bağlı olduğu anlamına gelirmiş. Bunun Kutsal Kitap'taki temeli, "baş"ın yetkiyle eş anlamlı olmasıymış; Mesih kilisenin başı (yetkisi) ve erkek kadının başı (yetkisi) olduğu için kadın boyun eğmeli ve erkek üzerinde yetki sahibi olmamalıymış. Bu yüzden erkeklere öğretmemeli ve vaaz da etmemeliymiş.

Bu gelenekçi bakış açısında şu anlamlar esas alınır:

ʿezer kᵉnägdo	eşdeğer yardımcı, "bağımlı" anlamına gelir
kephale	baş, "yetki" anlamına gelir
authentein	"yetki" olarak çevrilir
sigao	"konuşmamalı" anlamına gelir
hupotasso	"karının kocasına boyun eğmesi" anlamına gelir ve kilise tarafından "kadınların erkeklere boyun eğmesi" anlamında benimsenir

Temel metinler olarak şunlar gösterilir:

Efesliler 5:22 (boyun eğme)
1 Timoteos 2:12 (İzin vermiyorum)
Efesliler 5:23 ve 1 Korintliler 11:3 (baş)

(Galatyalılar 3:28 yalnızca ruhsal olarak yorumlanır – aklanma öğretisinin önemli bir ifadesi olarak – ama yaşamın gidişatı üzerinde somut bir etkisi olmaksızın)

13 Çeşitli okurlardan sonsözler

Bazı dostların, el yazmasını eleştirel bir gözle okuduktan sonra kişisel bir söz eklemeye giriştikleri için minnettarım. Bu, bende eksik olanı tamamlıyor ve benim yalnızca değinip geçtiğim şeyi derinleştiriyor.

13.1 Özgür bakışın önü kapanmış!

Bu konuda neden bir kitap yazmak istiyoruz ve yazmak zorundayız? Her şeyde devrim yapmak istediğimiz için değil. Daha iyi bildiğimiz için değil.

Bunun nedeni, Hans-Jörg'e birdenbire şu sorunun sorulmuş olmasıdır: "Kadının konumunu ve rolünü nasıl görüyorsun? Genel olarak ve özellikle Hristiyan kilise yaşamıyla ilgili olarak."

Bu soru hayatımızda ilk kez masaya gelmiyordu. Uzun süre kilise bağlamlarına bağlıydık ve orada her şey belirlenmiş raylarda sakince ilerlerken kadınların boyun eğen ya da susan rolünü sorgulamak ters etki yapar.

Ben kişisel olarak, görüşümü ve fikrimi hemen ortaya koymak ya da kabul ettirmek isteyecek türden asi biri değilim. Yine de geçmişte, özellikle Hristiyan kilise yaşamında, sorgulamama "izin verilmeyen" ya da çok insani ve yüzeysel yanıtlar aldığım yaklaşımlara ancak güçlükle katlanabildim ve dayanabildim.

Hans-Jörg yanımda olduğu için, Kutsal Kitap'ı araştırmayı ve incelemeyi her şeyden çok seven bir kocam var. Tanrı'nın sözünü anlaması ve açıklaması büyük bir zenginlik. Anlaşılmayan ve soruların olduğu yerler bir gün yeniden incelenir.

Kemikleşmiş görüşleri ve fikirleri yeniden sorgulamak ve sonra bunun şimdiye kadarki hayatıma gerçekten uymadığını fark etmek cesaret ister.

Hristiyan kilise toplantısında kadınların yüksek sesle bir şey söylemediği bir biçimlenmeyle yetiştim. Çocukken bir kez neden böyle olduğunu kesinlikle sormuşumdur. Kutsal Kitap'ta böyle yazdığı yanıtı o zaman bana yetti ve daha

fazla sormaya gerek kalmadı. Ben de bunu aynen benimsedim ve öyle yaşamaya devam ettim. – Böylece kilise yaşamının içeriğine kişisel katılımım onlarca yıl boyunca çok pasif hale geldi; çünkü ibadete katkıda bulunan her şeyi tamamen erkekler üstleniyordu. Dua ettiğimde sessizce ederdim. Bir kadın olarak bunda hiçbir sorumluluğum yoktu.

Bugün Rab Tanrı'nın bunu başlangıçta nasıl tasarladığını kendime soruyorum. O, göğün ve yerin, bütün erkeklerin ve kadınların, bütün hayvanların Yaratıcısı; O, biz insanların O'NUN sureti olmamızı, O'NUN önünde eşit olmamızı istiyor, O'NUN verdiği yeteneklerimizle birlikte. Armağan testi yaptığımızda, herkesin bir şeyi özellikle iyi yapabildiğini ve herkesin her şeyde güçlü ve zayıf yanları olduğunu görürüz.

Ya şöyleyse:

- beni yaratıcı, buluşçu, güçlü yaratmış olan Yaratıcı varken, ibadette / kilise toplantısında O'na söyleyecek hiçbir şeyim yoksa
- insanlığın Kurtarıcısı İsa yeryüzüne geldiyse, burada yaşadıysa, kadının yaşamını ve rolünü gerçekten altüst edip değiştirdiyse – benim için öldüyse ve şimdi O'nun kurtarış işinin büyük bir bölümünün – kadın bölümünün –, yaratılışının yarısının ibadette bunun için övecek ve şükredecek hiçbir şeyi yoksa

O zaman pasifliğimden çıkmak istiyorum. Biçimlenmemi aşmak istiyorum. Etkin bir şekilde gelişmek istiyorum. Siz erkekler kadınlara yardım edebilirsiniz! Burada kim kime yardımcı oluyor?

Evlilik hayatımız söz konusu olduğunda, koca ve karı olarak iyi yağlanmış bir birliktelik içinde yaşıyoruz. Önemli kararları birlikte veriyoruz. Benim armağanımı ve görevimi ilgilendiren kararları pekâlâ tek başıma veriyorum. Hans-Jörg de öyle. Bütün bunlarda birbirimize anlatacak ve fikir alışverişinde bulunacağız. Sevgi ve saygı karşılıklılığa dayanır, birlikte aynı ipi çeker ve aynı yöne gider. Ortak bir hedefe doğru yoldayız.

Kültür tarihinde okuyup kadınlar için Orta Çağ'dan bütün farklı dönemler boyunca hangi rolün görünüşte doğal kabul edildiğini gördüğümde bile

üzülüyorum ve bunu bugün artık hiç hayal edemiyorum; çünkü en iyisi kadınların kamusal alanda, eğitimde ve önemli kararlarda hiç görünmemesiydi. Zamanın akışı arada bir dönüşüm ve değişim getirdi. Ama bazı yaşam alanlarında ve biçimlenmelerde rol dağılımının tarzı hâlâ çok derinlere yerleşmiş durumda.

Aklıma, güzel gölümüzün çevresinde yürürken dikkatimi çeken bir görüntü geliyor: Gölün çevresindeki yolda arada bir banklar var. Soluklanmak için durduğumda, göl manzarasının çalılar ve ağaçlarla tamamen kapandığını fark ediyorum. Yazarken aklıma şu karşılaştırma geldi: Göl ve bank hâlâ var = yaratılış ve insan doğası hâlâ var – yalnızca manzara ve Yaratıcı'nın bir zamanlar başlangıçta düşündüğü şey, çalılar ve ağaçlar yüzünden epey kaybolmuş. Bankın bir zamanlar iyi bir varoluş nedeni olan manzaranın yeniden açılması için, gelişigüzel büyüyen çalıların ve ağaçların kaldırılması gerekir. Aynı şekilde, Tanrı'nın yaratıcı tasarısı hakkında büyümesine izin verdiğimiz aşırılıklar da kaldırılmalıdır.

Christine Ronsdorf, Sulzberg (Allgäu)

13.2 Neler mümkün olabilirdi!

"'Kadın sorunu' hakkında bir kitap daha …" – Hans-Jörg Ronsdorf'un bana gönderdiği ön baskıya ilk tepkim buydu. Ama ilk göz atıştan sonra yaklaşım beni o kadar ilgilendirdi ki okumaktan pek kendimi alamadım. Hristiyan sosyalleşmem yazarınkine benzer. 'Kapalı Kardeşler kiliseleri'nde büyüdüm; yalnızca genç erkeklere ayrılmış 'genç kardeşler saatleri' vardı, genç hanımlar ise 'örgü saatçiği'nde buluşurdu. Orada kısa vaazlar yapılmazdı; çünkü bir kadının öğretmesine izin yoktu. Kadınlar öğretmez, teolojik sorularda tartışmaya katılmaz, kilisede susarlar; 'Amin' demek ya da dört sesli ilahi söylemek dışında. 'Kapalı Kardeşler kiliseleri'nin o zamanlar ulusal çapta önde gelen bir kardeşinin memleketimdeki kilisede yaptığı ve 'kadın konferansları' konusunu şu cümleyle ele aldığı bir vaazı hâlâ iyi hatırlıyorum: "Kadınlar konferanslara gider de erkekler evde bebek arabası itmek zorunda kalırsa, nereye varırız?" Aynen,

nereye varırız? İnsanın kendine – ya da benim kendime – çok daha önce sorması gereken bir soru. İster kavrayıştan, ister toplumun genel baskısından kaynaklansın, son on yıllarda (Kardeşler) kiliselerinin muhafazakâr çevrelerinde de koşullar epey değişti. Kadınların benim gençliğimdekinden farklı algılandığı ve farklı davranıldığı gençlik toplantıları, ev grupları ve başka fırsatlar var. Bazıları yolda biraz daha ilerliyor ve kadınlara, armağanlarına ve çağrılarına göre kilise yaşamının belli köşelerinde hizmet etme olanağı veriyor. Ama ben kişisel olarak şu soruyu soruyorum: Bu yeterli mi? Kardeşler kiliselerinin kuruluş dönemlerinde Darby ve yol arkadaşları bütün imanlıların genel kâhinliği ilkesini yeniden keşfettiler. Tartışmacı biri olan Darby, bunu devlet kiliselerinin ruhban sınıfı anlayışına karşı şöyle formüle etti: "I believe the 'Notion of a clergyman' to be the sin against the Holy Ghost in this dispensation". Yani aşağı yukarı "bir ruhban sınıfının oluşturulması, bu dönemde (dispensasyonda) Kutsal Ruh'a karşı işlenen günahtır". Kardeşler hareketinin teolojik merkezinde duran bu tez, uygulamada Tanrı'nın kilisesi için Ruh'un yönlendirmesi ve özgürlük bakımından önemli bir kazanıma yol açtı. Ama ne yazık ki kilisedeki hizmetlerin yalnızca 'eğitimli ve takdis edilmiş' ölçütleriyle sınırlanmasını kaldırdı; "erkek" ölçütü kaldı. *Hans-Jörg Ronsdorf'un çizdiği 'big picture'ın, yani büyük tablonun, Tanrı'nın Ecclesia'sında kadının rolünü nasıl değiştirdiği fark edilseydi neler mümkün olabilirdi?* Kardeşler hareketi, erkekler gibi kadınlar için de "hepimizin kardeş olduğunu" kararlılıkla savunsaydı ne olurdu? Tanrı'nın Egemenliği, 'Kutsal Ruh'ta doğruluk, esenlik ve sevinç' içinde, böyle bir keşif ve onun uygulanması aracılığıyla – laik feminizmin bunu kısmen sağlıksız bir şekilde yaptığı zamandan çok önce – bu dünyayı ne kadar fethedip ona nüfuz edebilirdi? Bu yüzden Darby'nin cümlesini bilerek kışkırtıcı bir şekilde yeniden ve farklı yazmak istiyorum: "Kadınların susması gerektiği ve erkekler gibi öğretip hizmet edemeyecekleri düşüncesinin, zamanımızda Kutsal Ruh'a karşı muhalefet olduğuna inanıyorum". Kutsal Yazılar açıktır: "Birçok tanığın önünde benden işittiklerini, başkalarına da öğretmeye yeterli olacak güvenilir insanlara emanet et!" (2 Timoteos 2:2) Pavlus "erkeklere" değil, "insanlara" (anthropoi) diye yazıyor! Bu yaşandığında ne olur? Kilise üyelerinin %50'sinden fazlasının armağan ve çağrı zenginliği etkinleşir ve önceden hayal bile edilemeyen bir büyüme başlar. Artık pek çok fırsatta karımla birlikte severek ve sık sık hizmet ediyorum ve bana inanın: O bazı şeyleri

benden çok daha iyi öğretebiliyor. Aynı şeyi kendi kilise çevremdeki pek çok kadında da keşfediyorum. *Bu yüzden benim için kişisel olarak mesele artık 'kilisede kadın'ın biraz daha fazlası değil, kadınlara Tanrı'nın onlar için tasarladığı yeri vermektir.* Dallas Willard bunu yerinde bir şekilde ifade etmiştir: "Kadınların Tanrı'ya ve komşularına hizmetinin koşullarını belirleyen şey, 'resmî' hizmetlerde ya da ruhsal makamlarda bulunma hakları ya da bu makamlarda erkeklerle eşit hakları değildir. Bunu belirleyen yükümlülükleridir – ilahi lütuf armağanlarıyla yetkilendirilmiş insani yeteneklerinden doğan yükümlülükler" ("How I Changed My Mind About Women in Leadership" içinde). Bu anlamda bu kitaptan sevinç duyuyorum ve herkese – erkek ya da kadın – onu açık bir yürekle okumuş olmasını, sonra da sevinçle şunu söylemesini ve yaşamasını diliyorum: "Ama hepimiz kardeşiz!"

Rolf Stücher, Salzburg, Westerwald

"Kadın sorunu" ve "kardeş sevgisi"

"Kadın sorunu" Tanrı'nın kilisesine şimdiden ne çok çekişme ve kırılma getirdi. Böyle tartışmalı sorular yüzünden birbirinin kafasını kırmak Tanrı'nın isteği olabilir mi? Hepimiz "Elbette hayır!" deriz. O zaman bu neden acı bir gerçek?

Sonsözümüzde, böyle zor konularda bile ruhsal olarak sevgi dolu ve yapıcı bir şekilde birlikte tartışılabilecek ve fikir alışverişinde bulunulabilecek ortamlar yaratılması için tutkuyla çağrıda bulunmak istiyoruz. Hans-Jörg, karısı Christine ve ortak dostlarımızla bir buluşmada bunu yaşadık. "Kadın sorunu"na ilişkin kısmen farklı bakış açılarına rağmen, böyle sevgili kardeşlerimiz olduğu için şükran ve sevinç dolu olarak konuşmadan ayrıldık. Şu Kutsal Kitap ayetinin nasıl yaşandığını deneyimledik:

"Size yeni bir buyruk veriyorum: Birbirinizi sevin! Ben sizi nasıl sevdiysem, siz de birbirinizi öyle sevin. Birbirinize olan sevginizden herkes benim öğrencilerim olduğunuzu anlayacak" (Yuhanna 13:34-35)

Kilisemizde de kadının rolü hakkında fikir alışverişi şimdi gündemde. Küçük ve genç bir topluluğuz – neredeyse hepimiz 20 ile 40 yaş arasındayız. Ayrıca yola çok farklı öğreti biçimlenmeleriyle çıktık. İnsani açıdan bakıldığında bunların hiçbiri kolay koşullar değil. Buna, genç insanların kanaatlerinde çoğu zaman yaşlı, daha olgun Hristiyanlardan daha aşırı olmaları da ekleniyor. Tanrı'ya şükür, bize olanaksız olan O'NA olanaklıdır. Kutsal Ruh'un sevgi dolu yönlendirmesine güvenebiliriz! Kilisemizde İsa'nın düşüncesine sahip olmamız gerektiğini kendimize tekrar tekrar hatırlatırız: Her zaman başkasını ve onun ihtiyaçlarını odakta tut, alçakgönüllü ol ve kendini haklı çıkarmaya çalışma!

Bu konuyu yapıcı bir şekilde ele almak istiyorsak – ki niyetimiz bu –, iki şeyi göz önünde tutmak bize vazgeçilmez görünüyor: Birincisi, "kadın sorunu"nun "kardeş sevgisi"ne kıyasla ne kadar önemli olduğunu kendimize tekrar tekrar hatırlatmalıyız. Öğreti kanaatlerimizi, birbirimizi çok pratik bir şekilde sevmeye yönelik pek çok çağrının üstüne koyarsak Tanrı buna sevinmeyecektir. Bu sevginin önümüzdeki fikir alışverişimizde, kardeşlerin vicdanını hiçe sayarak davranmayacağımız ve bu konuda zayıf olana göre yön bulacağımız şekilde etki etmesini kararlaştırdık. İkincisi, metinleri olabildiğince önyargısız incelemek, eleştirel sorulara da açık olmak ve kendimizi dürüstçe sorgulamak istiyoruz. Belki de şimdiye kadar yaşadığımız yorum geleneklerinin gerçekten düzeltilmeye ihtiyacı olduğu ortak kavrayışına varırız. Sonuçta, verimli bir fikir alışverişinin ancak herkes Tanrı'nın yönlendirmesine açık olduğunda ve konuya ve birbirine açılmaya hazır olduğunda gerçekleşebileceğini biliyoruz.

Ama öncelik listemizin en üstünde her zaman bir şeyin olmasını istiyoruz:

Birbirimizi çok pratik bir şekilde sevme ortak görevini yaşamayı ana görevimiz yapalım!

Birbirimize davranışımızla insanları İsa için kazanalım; çünkü bunun için buradayız!

Helen & Matthias Dünser, Missen (Allgäu)

13.3 Değişim

Christine ve Hans-Jörg Ronsdorf'u, "Kirche für Alle" ("Herkes İçin Kilise") misyon vizyonlarını bizimle paylaştıkları Aralık 2015'ten beri tanıyoruz. Onlarla ve bir ekiple birlikte omuz omuza "Kirche für Alle e.V." girişimini (derneğini) kurduk ve o zamandan beri Kempten'in kamusal alanlarında pek çok yaratıcı, müjdeleme amaçlı etkinlik düzenledik. Ortak önderliğimizin bu beş yılında karı-koca ve aileler olarak birbirimizi kişisel olarak yakından tanıdık.

Ronsdorf'ları tanıdığımızda Hans-Jörg zaten ruhsal bir dönüşümün ortasındaydı. Tanrı onun yüreğine dokunmuş ve derin biçimlenmeleri ve kanaatleri sarsıyordu. Bu değişim sürecine canlı olarak tanık olma fırsatımız oldu. Bu özellikle heyecan vericiydi; çünkü yalnızca bir yıl önce, onun teolojik kanaati nedeniyle bizimle bir işbirliği düşünülemezdi.

Bu yıllarda özellikle Hans-Jörg'ün Kutsal Kitap'a duyduğu coşkuyu, arka plan bilgisini, Tanrı'ya sevgisini ve teolojik temel sorularla uğraşırken gösterdiği dürüstlüğü çok takdir etmeyi öğrendik. O, başkalarının görüşlerinden çok Tanrı'ya bağlıdır ve eleştirel konulardan çekinmez. Onun "Kutsal Kitap'ta kadının rolü" gibi zorlu bir konuyu ele alışını bu kadar özel, heyecan verici ve okunmaya değer kılan, onun biçimlenmesi, kilise geçmişi ve işte bu sahici tutumudur.

Bu kitap teolojik mikro bakış açılarına takılıp kalmıyor; tersine iyi bir uçuş yüksekliğinden tarihsel, kültürel ve Kutsal Kitap'a ilişkin bağlantılar kuruyor ve bunlar anlaşılması zor Kutsal Kitap ayetlerinin yorumunu yeni bir ışık altına koyuyor. "Kadınlar, Bizi Bağışlayın!" ("Frauen, vergebt uns!"), kişinin kendi biçimlenmelerini ve teolojik kavrayışlarını sınamaya çağırıyor – ve kadınlar bunu hak etti. Konuya büyük saygıyla bu kitabın doğuşuna tanık olma fırsatımız oldu ve bu cesur kitap için ve özellikle öncesindeki pek çok derin ve iyi konuşma için minnettarız. Teşekkürler, Hans-Jörg ve Christine.

Tobi ve Daniela Stricker, Wiggensbach (Kempten yakınları, Allgäu)

14 Kapanış savunması: Kadın sorunu gerçekten bu kadar önemli mi?[138]

Bir kız kardeş, bu sorunun (yalnızca) teolojiyle ilgili olmadığına dikkatimi çekti. Mesele insanlardır. Mesele kız çocukları ve kadınlar, onların onuru ve takdir görmeleridir. Bir erkek olarak bu bütün konuya erkek bakış açısından bakıyorum; bu, kadınların sesini doğrudan yansıtmaz, ama onlar adına konuşur.

Bu hiyerarşik-dinsel yapının (tamamlayıcılığın) pek çok kadında bir şeyleri yaraladığından ya da yıktığından korkuyorum. Kitabıma gelen az sayıdaki geri bildirim bu değerlendirmeyi doğruluyor. Gizli kalan sayı daha büyük olacaktır; özellikle eşit haklara dayalı bir toplumda büyüyen, ama Hristiyan kilise çevrelerinde antik cinsiyet rolü modelleriyle "eğitilen" genç kadınları ve kız çocuklarını düşündüğümde. Bu ikilemle nasıl başa çıkılmalı?

14.1 Mesele (yasaklanmış) birkaç hizmet değil

Açıkça belirteyim: Mesele öncelikle kadınların vaaz etmesinin, öğretmesinin ya da önderlik etmesinin yasak olması değil. Pek çok kadın zaten buna alışmış ve bunun bir gün değişebileceğine dair bakışını yitirmiştir. Çoğu zaman bu yapıları ve kuralları kendileri için Kutsal Kitap'ın gerçeği olarak görür ve bu tezleri artık kendileri sorgulamazlar. Ama sorgulamalılar. Ben buna gerçeği tanımak için sağlıklı bir mücadele derim; özellikle de bu bilginin ilk Hristiyanlık'tan beri tartışmasız var olduğu düşünüldüğünde. Bu, Kutsal Kitap'ın pek çok konusu için geçerlidir. Bazen konuları yeniden en baştan hecelemek gerekir.

Başlıktaki soru, kitabımla (adı: "Kadınlar, Bizi Bağışlayın!") ve yazılarımla bu "feminist" soruları tekrar tekrar gündeme getirmeme karşı adeta bıkkın bir tepkidir. Bana kalırsa bu soru şunu söylemek ya da küçümsemek ister: Kız kardeşlerin kilisede, Tanrı'nın Egemenliği'nde ve ailede birlikte çalışmak ve armağanlarını geliştirmek için o kadar çok görevi ve olanağı var ki, vaaz

138. Bu bölüm sonradan eklenmiştir.

etmelerine, öğretmelerine ya da önderlik etmelerine izin verilmemesi bir ayrımcılık olamaz. Herkesin, yaratılış düzeninin daha baştan belirlediği gibi, kendi yeri ve rolü vardır.

Ama bütün tabloyu görmeye çalıştığımızda, mesele bir kadına sözde yakışmayan iki üç hizmet değildir. Mesele bunun arkasında duran bütün kadın imgesidir. Bunun gerçekten bu kadar önemli olup olmadığı sorusunun arkasında, kadının Adem için (boyun eğen) bir yardımcı olarak yaratıldığı ve hiyerarşik olarak ona bağlı, ondan aşağıda ya da ondan sonra geldiği düşüncesi yatar. *Pek çok (hepsi değil) kadının acı çektiği sorunun kökü buradadır.* Dışarıdan çoğu zaman fark edilmeyen, içte derinlere gizlenmiş bir güvensizlik, bir adaletsizlik duygusu vardır. Kadın, kadın olarak bir erkekle eşit saygı görmediğinde. Kişi düşüncede özgür olmayıp dindarca yüceltilen yasal sınırlar içinde düşünmek ve davranmak zorunda kaldığında (neyi yapabilirim, neyi yapamam). Kadının rolüne ilişkin bu bakış, Rab'de pek çok kız kardeşi eziyet veren sorularla ve kendilerinden kuşku duymayla baş başa bırakır. Bunun Tanrı'nın planı olduğu kafalarına sokulduğu sürece, Tanrı'nın bunu neden böyle istediğini sorarlar. Tanrı iyi ve yetkinse, kadınlar Hristiyan evliliklerde neden kötü şeyler yaşıyor ve kiliselerde sağduyuyla anlaşılamayacak sınırlarla karşılaşıyor? *Tanrı'nın buyrukları her zaman iyidir ve O, (en azından Yeni Antlaşma'da) her zaman açık olan anlamlarını anlamamızı ister. Ama bu konuda her türlü akla yatkınlık eksiktir!*

14.2 Erkeklerin hissettikleri ve hissetmedikleri

Bu, biz erkeklerin bu şekilde tanımadığı bir duygudur. Erkekler nadiren zayıf taraftır. Bunu fark etmenin ve buna karşı duyarlı olmanın zamanı geldi. Bazı erkeklerin düşünce dünyasında ve düşünüşünde, kadınlardaki bu değersizlik duygularını anlayabilmek olanaksız gibi görünüyor.

Bu konudaki yüksek duygusallığın asıl nedeni belki de Kutsal Kitap'a sadakatten çok, kişinin önderlik rolünün, baş oluşunun sorgulanmasından kaynaklanan kendi gururu değil mi? Belki yalnızca bilinçaltında? Karının birdenbire kocayla aynı haklara ve yükümlülüklere sahip olması? Bu onlarca yıl boyunca farklı görülüp yaşanmışsa,

bu kavrayış – eğer gerçekleşirse – bir deprem gibidir. Yalnızca yanılgıyı kabul etmek değil, başka bir ortak yaşama da uyum sağlamak. Bunun için güç gerekir. Önce kavrayış. Ama Kutsal Kitap'ın yolu yaşama götürür. Her zaman.

14.3 Kadın sorununda Kutsal Kitap'ı nasıl okuyoruz

Duygusal olarak bu kadar yüklü başka bir konu bilmiyorum. Sanki ölüm kalım meselesiymiş gibi. İsa'nın kişiliği, Tanrılığı ve kurtarış işi gibi konularda bu anlaşılabilirdi. Ama kadınların ibadette dua edip peygamberlik edip edemeyeceği sorusunda değil (dikkatle bakıldığında, bağlam ve aynı zamanda Kutsal Kitap'ın büyük ve bütün tablosu göz önünde tutulduğunda, Pavlus bunu doğal kabul eder).

Kadın sorunu söz konusu olduğunda Kutsal Kitap'ı nasıl okuyoruz? *Bütün konuya 1 Timoteos 2 ve 1 Korintliler 14'teki iki (!) ayetin gözünden mi bakıyoruz? Kutsal Kitap'ı başka önemli öğreti konularında da iki ayetle bu kadar daraltılmış bir şekilde okuyup değerlendirseydik, ortaya hangi çarpık öğretiler çıkardı? Ve bütün Kutsal Kitap malzemesini birbiriyle sağlıklı, akla yatkın bir ilişkiye oturtup tartmasaydık. Sağlıklı öğreti de ancak böyle oluşur!*

O zaman din bilginleri gibi okur, Kutsal Yazılar'da sonsuz yaşamı bulduğumuzu sanırız; ama Kutsal Yazılar'ın tanıklık ettiği Kişi'yle, Mesih'le karşılaşmayı kaçırırız (Yuhanna 5:39). Çok sevdiğimiz Kutsal Yazılar, kadınları özgürlüğe, öğrenmeye, iman açıklamaya, tanıklık etmeye ve tapınmaya götüren Kişi'ye tanıklık eder.

Kutsal Kitap'ın kadınlar hakkındaki bütün tablosunu takdir etmeye başlayalım ve onu yanlış anlaşılmış iki Pavlus sözüyle yorumlamayalım.

14.4 Sezgi

Pek çok kadın Kutsal Kitap'ı okuduğunda, İsa'nın kadınlara nasıl davrandığını gördüğünde, bir şeylerin yolunda gitmediğini sezer. Önderlik etmesi ve baş

olması gereken ya da bunu isteyen erkeklerin başarısız olduğunu gördüklerinde durum onlar için daha da zorlaşır. Hem de bu rolün – kadınların aksine – tam da onlara Tanrı tarafından emanet edildiği söylenirken. Oysa ateşten kestaneyi ne kadar sık karılar çıkarır.

Kitabıma gelen geri bildirimlerde benim izlenimim bu. *Kitabın adı çok büyük bir boşluğu dolduruyor gibi görünüyor. Bu adı seçmeye karar verdiğimde düşündüğümden daha büyük.*

Elbette bu tür hiyerarşinin sevgi içinde yaşandığı evlilikler de tanıyorum – yakınları için bile ne kadar mümkünse o kadar. Ama bu, hiyerarşinin o zaman doğru ve kutsal olduğunun bir göstergesi midir? Kesinlikle hayır. Bir şekilde işledikleri için doğru olduklarını sandığımız ne kadar çok yanlış şey düşünüyor ve yapıyoruz.

Evet, "kadın sorunu" kesinlikle önemlidir. Çünkü mesele Tanrı ve insan imgemizdir. Mesele bu imgedeki her bozukluğu ve çarpıklığı kökünden kazıyıp düzeltmektir. Tanrı bize lütfetsin ve bu görevde yardım etsin; çünkü yanlış imgeler akıl almaz derinlere yerleşmiştir ve üstelik pek çoklarına ilahi gerçek gibi görünür. Oysa bu dünyasal bir davranıştır. Bu, dünyanın bizim bölgemizdeki 21. yüzyılın değil, geçmiş 20. ve 19. yüzyılın çağ ruhudur.

Biz erkekler karılarımızı Mesih'in kiliseyi sevdiği gibi sevmek istiyorsak, onları bu yanlış ve çoğu kez ayrımcı rolden sevgiyle çıkaracak ve onlara Tanrı'nın yaratılış düzeninde hak ettikleri yeri açıp tanıyacağız.

Çünkü kadın sorunu özünde bir erkek sorunudur. Biz erkekler kendimizi sorgulamalıyız! Çünkü Yeni Antlaşma'nın hiyerarşik ve zaman zaman ataerkil okunuşundan kim sorumlu? *Erkekler Kutsal Kitap yorumunda üstün yetkiyi kendilerine mal etmişler ve bunun yalnızca kendilerine ait uzmanlık alanı olduğuna inanıyorlar. Ne büyük bir kendini beğenmişlik.* Ruh'un armağanları cinsiyete göre dağıtılmaz. Bu davranış yüzünden kadınlardaki sayısız armağan unutulmuş, bastırılmış, devre dışı bırakılmış, göz ardı edilmiş ve köreltilmiştir. Ruh'u söndürmek gerçekten de küçük bir şey değildir. Kiliseleri yöneten ve rotayı belirleyen erkeklerdir – kadınların orada söz hakkı yoktur, varsa da yalnızca resmi olmayan yoldan

kocaları aracılığıyla; ama kocaları da önderlik kurulunda karılarının görüşünü izlediklerini asla kabul etmezler.

14.5 Benim derdim olmayan şeyler

Mesele ne kilisenin modernleştirilmesidir (mesele salonlar ve binalar değildir) ne de çağın gerisinde kalmamaktır. *Mesele İsa'ya sadakattir; bu da Kutsal Kitap'a sadakattir!* Modernleşme değil, kadın sorununda reform – "kadın sorunu" denen bu kuşkulu sözcüğü son bir kez kullanmak gerekirse.

Mesele teolojik bir tartışmayı kazanmak değildir. Konu buna uygun değildir; çünkü doğrudan insanları (özellikle Rab'deki kız kardeşleri) ilgilendirir ve her bir bakış açısı kilisede, Tanrı'nın Egemenliği'nde, evlilikte ve ailede yaşamı güçlü bir şekilde biçimlendirir.

Ama ancak bir tartışma, ancak itiraz ve ancak peygamberce bir sesleniş bu konuyu yeniden harekete geçirebilir. Konuşma ve yapıcı bir tartışma olmadan her şey eskisi gibi kalacaktır.

14.6 Ayrılık nedeni mi?

Bu sorudaki yüksek duygu düzeyi, çoğu zaman ayrılıkla, bölünmeyle ve şizmayla sonuçlanan hızlı ve tutarlı eylemlere sürükler. Bazıları için, öbürleri için var olmayan ilahi bir sınır aşılır. Şimdi ne olacak?

Gerilime katlanmak bir süre gider; ama bu soru her iki taraf için o kadar çok şey içerdiğinden, sonunda birlikte yürümek mümkün olmayacaktır. Meğer ki bir kilisedeki mevcut alışkanlığa katlanılabilsin. Evet, Tanrı da kötüyü iyi saymadan pek çok şeye katlanır; hayal edebileceğimizden fazlasına.

Ve böylece herkes kendisi için karar vermelidir. Bana kalırsa, bu gerilim içinde, savunulabildiği ölçüde birbirine doğru adım atılan bir orta yol üzerinde anlaşmak da zordur.

Bu konuda bir çözüm sunamıyorsam bağışlayın. Ayrılıklar çoğu zaman kötüdür; ama uzlaşmalar da kötü olabilir.

14.7 Kadınlar ayağa kalkmalı

Hayatta ancak kişinin kendisinin yapabileceği şeyler vardır. Kimse onları bizim yerimize yapamaz. Kadınlar yola koyulmalı, kendi yollarını tanımalı ve yanlış anlaşılmış bir boyun eğmenin dışına adım atmalıdır. Büyük kiliselerde uyanmış ve cinsiyet sorusunda bir şeylerin fena halde ters gittiğini fark etmiş kadınlar var. Bu hareketler hakkında ne düşünülürse düşünülsün, ben Hoşea 8:7 ile şunu söylüyorum: *Rüzgâr eken fırtına biçer.*

Nice girls don't change the world – doğru bir söz (Uslu kızlar dünyayı değiştirmez). Bu konu o kadar kemikleşmiş ve dokunulmaz bir gerçeğe dönüşmüş ki, ona karşı ayağa kalkmak için bir megafon kesinlikle yerinde olur. Kurtuluşla ilgili görülen başka Hristiyan gerçeklerinde de yüksek sesle bağırılıyor, öyle değil mi?

Öbür seçenek, her şeyin olduğu gibi kalmasıdır. Ve sonra o büyük günde, O'nun yüceliği, açıklığı ve gerçeği karşısında, her iki cinsiyetin de yanıldığımızı kabul etmek zorunda kalmamızdır. Erkekler kavrayışlarıyla, kadınlar ise bu sözde Kutsal Kitap'a dayalı gerçekleri kabullenişleriyle. O zaman büyük bir fırsat heba olmuş ve sonsuza dek gitmiş olur.

Ne erkekler ne de kadınlar şimdi korkak olmamalı! Gerçeği savunmanın her zaman bir bedeli vardır. *Kilise tarihinde tekrar tekrar pek çok cesur Hristiyan kadın ve erkek ayağa kalkıp akıntıya karşı yüzmeseydi, bugün nerede olurduk?* Ve bunu çok iyi biliyoruz. Hristiyanlığın her hareketi ve akımı – ve hepimiz bunlardan birine aitiz – cesur ve dua eden kadınlar ve erkekler sayesinde başladı.

14.8 Bir gün ve şimdi

Sonsuzlukta bu konu peşimizi bırakacak. Artık hiçbir duygu, hiçbir suçlama ya da ima olmayacak. Sözleri üzerinde tartışılacak bir Yeni Antlaşma da olmayacak.

Erkek ve kadın basitçe erkek ve kız kardeş gibi olacak; hiyerarşi ve tek taraflı boyun eğme tarih olacak. Hepsi düşmüş bir dünyanın ve bozulmuş bir yaratılış düzeninin geçmişi olacak. Zaten cinsiyet artık hiçbir rol oynamayacak. Mesih'te ne erkek ne dişi vardır (Galatyalılar 3:28). Pavlus bunu bu kadar tutarlı görür. O Mesih'i örnek aldığı gibi, biz de onu örnek alalım!

Öyleyse, elimizden geldiğince, dirilmiş ve yüceltilmiş Mesih'te olduğumuz bu yeni yaratılışın özgürlüğünü ve gücünü şimdiden yaşayalım!

15 Kaynakça

Anstey, Stanley Bruce, 2020, Die Rolle der Schwestern in der Gemeinde, www.soundwords.de

Andreas J. Köstenberger, Southeastern Baptist Theological Seminary, Ascertaining Women's God-Ordained Roles: An Interpretation of 1 Timothy 2:15

Bauer, Wörterbuch zum Neuen Testament

Baum, Armin, Die Bibel und ihre schwierigen Stellen

Beale, Gregory K., 2011, Der Tempel aller Zeiten, Die Wohnung Gottes und der Auftrag der Gemeinde, Oerlinghausen

Bielefeld, Frauke, 2007, Die Sache mit der Rippe, Die himmlische Idee von den Geschlechtern, Asslar

Bird, Michael F., Bourgeois Babes, Bossy Wives, and Bobby Haircuts: A Case for Gender Equality in Ministry (Fresh Perspectives on Women in Ministry) 2012, Grand Rapids, Mi

Carolyn Osiek; Margaret Y. MacDonald; Janet H. Tulloch. A Woman's Place: House Churches in Earliest Christianity

Clouse, Bonnidell ve Robert, 1989, Women in Ministry, Downers Grove

Cunningham, Loren; Hamilton, Joel David, 2014, Warum nicht! Frauen in christlich-kirchlichen Führungspositionen, Altensteig

Dale, Felicity, 2014, The Black Swan Effect, A response to gender hierarchy in the church

Dangendorf, Daniel, 2010, Junia, die erste Apostelin? Eine exegetische Studie, MBS Texte

Bode van het heil in Christus 140 (1997) Frage & Antwort: "Was dürfen Frauen?"

Gooding, David, Symbole und Zeichen von Autorität und Herrlichkeit

Hardmeier, Roland, 2013, Himmelstöchter! Warum die Stärke der Frau in der Bibel gebraucht wird. Und warum das biblisch ist. Basel

Hempelmann, Heinzpeter, 1997, Gottes Ordnungen zum Leben, Lahr

Hohage, Jäger, Pletsch, Ziegeler, 2010, Frau sein, Mann sein in der Gemeinde, Dillenburg

Junker, Reinhard, Genesis 1 und 2: Zwei sich ergänzende Schilderungen vom Anfang, Wort und Wissen Diskussionsbeitrag 1/91

Hausoul, Raymond, Mannen en Vrouwen in Gods schepping

Keener, Craig S., Was Paul For or Against Women in Ministry?

Kiermeier, Gerhild, 1993, Den Frauen aber sage ich, Marburg

Kubsch, Ron, Gottebenbildlichkeit und Sünde

Kuen, Alfred, 1998, Die Frau in der Gemeinde, Wuppertal

Lapide, Pinchas, 2004, Ist die Bibel richtig übersetzt? Gütersloh

Lapide, Pinchas, 1995, War Eva an allem schuld?

Liebi, Roger, Genesis 2: Die Schöpfung des Menschen

Linder, Irmgard, 1995, Ich will aber, dass ihr wisst, Dillenburg

Logos Bibel Programm

Nunn, Philip, 2018, Sollten Schwestern schweigen, Hünfeld

Ortberg, John, 2006, Die Frau schweige, Holzgerlingen

Peppiatt, Lucy, 2020, Rediscovering Scripture's Vision for Women: Fresh Perspectives on Disputed Texts, IVP Academic, Downers Grove, Illinois

Peppiatt, Lucy, 2015, Women and Worship at Corinth: Paul's Rhetorical Arguments in 1 Corinthians, Eugene, Oregon

Peters, Benedikt, Das Weissagen der Frau

Pierce & Groothuis, 2005, Discovering Biblical Equality, IVP Academic, Downers Grove, Illinois

Piper, John and Wayne Grudem, 1991, Recovering Biblical Manhood and Womanhood, Crossway Books, Wheaton, Illinois; Almancası: Zweimalig einmalig – eine biblische Studie, 2008, Friedberg

Ruthven, Jon Ph.D., Women and Ministry: Does Scripture Contradict Itself?

Schirrmacher, Thomas, 2002 baskısı, Paulus im Kampf gegen den Schleier, Eine alternative Auslegung von 1. Korinther 11,2-16, Nürnberg

Schmalenbach, H., 2007, Frausein zur Ehre Gottes: ... im Kontext verschiedener Kulturen

Schmidt, Veronika, 2019, Endlich gleich, Holzgerlingen

Smith, Kern, 2000, OHNE UNTERSCHIED, Frauen und Männer im Dienst für Gott, Brunnen Verlag, Gießen

Stadelmann, Helge, Die Frau als Pastorin – Ja oder Nein?, ve Die Frauenordination – Ein Testfall für Bibeltreue?

Steinmeister, Andreas, 2013, Wann immer ihr zusammenkommt, Daniel, Lychen

Steinmeister, Andreas, 1991, UNBEQUEM, Gottes Plan für Mann und Frau, CSV Hückeswagen

Spencer, Aída Besançon, 1985, Beyond the Curse: Women Called to Ministry,

Späth, Thomas / Beate Wagner, (ed.), 2006, Frauenwelten in der Antike, Geschlechterordnung und weibliche Lebenspraxis, Stuttgart

Strauch, Alexander, 2001, Die Revolution der Geschlechter, Bielefeld

Trenkel, Michael, 2017, Dürfen Frauen in der Gemeinde lehren? Kurzauslegung zu 1Tim 2,11-15

Ulm, Christoph, Die Rolle von Mann und Frau

Walton, J. H., 2001, Genesis, The NIV Application Commentary, Zondervan, Grand Rapids, MI

Weber, Karl-Heinz, 2007, Mann und Frau nach Gottes Plan, Neustadt

Welt und Umwelt der Bibel, 4/2025, Wer waren die ersten Christinnen

White, Joel R., Ehefrauen in den paulinischen Gemeinden

Wilson, Bunny, 1992, Ich? Mich unterordnen?, Bielefeld

Wunderli, Armin, 2020, "ihm gegenüber": Geschlechter-Gleichberechtigung in der Kirche und was die Bibel dazu (nicht) sagt KSH.Digital

Zens, Jon, 2010, What's with Paul and Women? Unlocking the cultural background to 1 Timothy 2, Lincoln, Nebraska

16 Yazarın kitapları

Und die Toten leben doch (Ve Ölüler Yine de Yaşıyor), 1992

Seitenwechsel, Von Adam zu Christus (Taraf Değiştirmek – Adem'den Mesih'e), 2011

Entrückung, Himmel, Ewigkeit, Ein neuer Blick auf alte Themen (Göğe Alınma – Cennet – Sonsuzluk – Eski konulara yeni bir bakış), 2015

Gottes Lamm, Golgota und die Ewigkeit (Tanrı'nın Kuzusu – Golgota ve sonsuzluk), 2015

Fantastische Himmelwelt, Lehre und Leben der Himmelwelt im Epheserbrief (Muhteşem Gök Âlemi – Efesliler mektubunda gök âleminin öğretisi ve yaşamı), 2016

Gott spricht, Eine erklärende Übertragung der allgemeinen Briefe und der Offenbarung (Tanrı konuşuyor – Genel mektupların ve Vahiy'in açıklayıcı bir aktarımı), 2017

Epheser, nacherzählt, erklärt, für heute (Pavlus'un Efeslilere Mektubu – Yeniden anlatıldı, açıklandı, bugün için), 2018

Gods good Gospel, Gottes gutes Evangelium (Tanrı'nın İyi Müjdesi), 2019

Markus, nacherzählt, erklärt für heute (Markos'un yazdığı Müjde – Yeniden anlatıldı, açıklandı, bugün için), 2019

Galater, nacherzählt, erklärt für heute (Pavlus'un Galatyalılara Mektubu – Yeniden anlatıldı, açıklandı, bugün için), 2020

Die Briefe des Johannes, nacherzählt, erklärt für heute (Yuhanna'nın Mektupları – Yeniden anlatıldı, açıklandı, bugün için), 2020

Frauen, vergebt uns! Kurzversion (Kadınlar, Bizi Bağışlayın! – Kısa sürüm), 2022

Ein König voller Pracht – Die gute Botschaft von Jesus, dem Messias (İhtişam dolu bir Kral – Mesih İsa'nın Müjdesi), 2022

17 Kitap önerileri

Kitapçılarda ya da doğrudan yayıncı Christian Beese'den edinilebilir: christian@rvbeese.de

Katharine C. Bushnell (1855–1946), "Beni güçlendirenin aracılığıyla her şeyi yapabilirim" ayetini yaşamının şiarı yapmış, cesur ve yetenekli bir Tanrı hizmetkârıydı. Hekim, misyoner, çarmıhın elçisi, reformcu, yazar ve konuşmacıydı; ayrıca yedi dil konuşan, Eski Grekçeye ve İbraniceye hâkim, parlak ve özgün bir bilgindi. Bushnell, daha da önemli bir iş saydığı şeyi yapmak,

yani insanların onur kırıcı yaşam koşullarını değiştirmek için hekimliği bıraktı ve 19. yüzyıl kadın hareketinin Women's Christian Temperance Union (WCTU) örgütünde önde gelen bir rol üstlendi. Kadınların Kutsal Kitap'taki konumu Bushnell için büyük önem taşıyordu; çünkü hatalı çevirilerin kadınların toplumsal ve ruhsal boyunduruk altına alınmasından sorumlu olduğu sonucuna varmıştı. 1896'da, kalan yıllarını yazmaya ve Tanrı'nın kadınların tam eşitliğine yönelik ilk ve değişmemiş amacına ilişkin Kutsal Kitap gerçeğini aktarmaya adamak için WCTU'dan ayrıldı.

Katharine Bushnell'in God's Word to Women adlı eseri, kadınlarla ilgili her Kutsal Yazı bölümünü dikkatle inceleyen çığır açıcı bir çalışmadır. Jessie Penn-Lewis, bu malzemenin Kutsal Yazılar'ı ancak doğrudan Tanrı'dan gelen bir vahiy olarak tanımlanabilecek bir şekilde açtığını söyledi. Pek çokları için bugün bu kitap, onlara Tanrı'nın çağırdığı kişi olma ve Kutsal Ruh'un yüreklerine koyduğu işi yapma özgürlüğünü kazandırmış olan kitaptır.

Bushnell, Çin'de misyoner hekim olarak çalıştığı dönemde, Çince Kutsal Kitap'ın kadınların hizmetine karşı kültürel önyargıları güçlendirmek için yanlış çevrildiğini keşfetti. Aynı erkek önyargılarının belki İngilizce çevirileri de etkilediğini merak etti ve İbranice ve Grekçe çalışmalarını derinleştirdi. Daha sonra WCTU için bütün dünyayı dolaşırken, trenlerde, gemilerde ve kaldığı konaklama yerlerinde geçen saatleri Kutsal Kitap çevirilerini asıl dillerdeki metinle dikkatle karşılaştırmak için kullandı.

Tanrı, deneyim ve çalışma yoluyla Katharine Bushnell'i God's Word to Women'ı yazmaya hazırladı. 1908'de bir uzaktan eğitim kursu olarak başlayan kitap, ilk olarak Bushnell'in kendisi tarafından yayımlandı. Erken dönemdeki olumlu tepkilere rağmen kitap kısa süre sonra yeniden ortadan kayboldu; ve Bushnell, yaşamının az etki bıraktığına inanarak öldü. Ama Tanrı daha iyi biliyordu! Kitap yeniden keşfedildi ve onun paha biçilmez değerini fark edenler tarafından yayımlanmaya devam ediyor. Bugün nihayet, kadınların Kutsal Kitap'a dayalı eşitliği için en ön safta çalışanlar için temel bir yazılı kaynak olarak hak ettiği takdiri görüyor.

Hanna-Maria Schmalenbach

Frausein zur Ehre Gottes

In jeder Kultur anders? (“Her kültürde farklı mı?”)

Tanrı insanı erkek ve kadın olarak yarattı. Bunu yaparken onlara erkekliği ve kadınlığı tanımlayan ve cinsiyetler arasındaki ilişkiyi bütün kültürler için zamandan bağımsız olarak düzenleyen bir yaratılış düzeni de verdi mi? İnsanın günahı hangi rolü oynar; kültürel etkiler hangi rolü oynar? Ve İsa Mesih’teki

kurtuluş aracılığıyla cinsiyetler arasındaki ilişkide hangi değişiklikleri bekleyebiliriz?

Bu ve benzeri sorular üzerinde, özellikle kadının kilisedeki konumu ve hareket alanı bakımından, bugüne kadar mücadele ediliyor. Tanrı'nın yüceliği için kadın olmak – pek çok kadının isteği budur! Ama bu somut olarak ne anlama gelir: Her kültürde başka bir şey mi?

Hanna-Maria Schmalenbach, kurtuluş tarihi bağlamında ve o zamanki kültürlerin arka planında Kutsal Kitap'taki kadın imgesinin izini sürüyor. Böylece kadınların zamanımızın kültürlerinde yaşamlarını Tanrı'nın yüceliği için nasıl biçimlendirebileceklerine ilişkin şaşırtıcı kavrayışlar ve yön gösterici yardımlar ortaya çıkıyor.

"… (kitap) kiliselerimize bir yön gösterici yardım, ama aynı zamanda tartışma ateşi de sunabilir."

Heike Heun, Idea Spezial 7/2021 Buchjournal'da

"Kilisede kadının rolü üzerine açık ara en iyi kitap … Konunun kapsamlı ve nesnel bir şekilde ele alınması, mantıklı yapısı, kültürün dikkate alınması ve uygulamayla bağlantısı, bu kitabın güçlü yanlarından bazılarıdır. Kilisedeki rolüm söz konusu olduğunda ilk kez bu kitap sayesinde gerçekten huzur buldum. Önemli ve güncel bir konuya değerli ve ikna edici bir katkı; kiliselerimizdeki erkekler ve kadınlar tarafından mutlaka okunmalı!"

Marianne Müller, strickleserl adlı blogunda

"Şimdiye kadar tanıdığım 'kadın sorunu' üzerine kesinlikle en iyi ve en ikna edici çalışma!"

Bir kadın müşterinin değerlendirmesi

"… 'kadın sorunu' üzerine en akıllıca kitaplardan biri; kadınlar olarak rolümüzü yeniden keşfetmemize yardım edebilir."

Monika Kuschmierz, Joyce dergisinde

"Kadının kilisedeki hizmeti üzerine hiçbir çalışma, insan hekimliği, kültürlerarası, tarihsel ve Kutsal Kitap'a ilişkin bakış açılarından gelen kavrayışları Dr. Schmalenbach'ınki kadar iyi birleştirmez. Bu araştırmayı ciddiye alan kişi, kadının hizmetine ilişkin tutumunu yeniden düşünmek zorunda kalacaktır. Bu soruyla ilgilenen hiç kimse bu çalışmayı görmezden gelmemelidir."

Dr. Helmuth Egelkraut (1938–2018)

Neufeld Verlag

Sauerbruchstraße 16

27478 Cuxhaven

Telefon: 04723 5057260

E-posta: info@neufeld-verlag.de

Bu kitabın yeni metin düzenlemesiyle 80 sayfalık kısa sürümü (Almanca) 3,80 avroya yazardan (www.hans-joerg-ronsdorf.de) ve Amazon'da Kindle e-kitap olarak edinilebilir.

Die Gleichstellung von Mann und Frau ("Kadın ile Erkeğin Eşitliği"), ilahiyatçı ve dil araştırmacısı Philip B. Payne'in kısa ama derinlemesine bir çalışmasıdır; Payne, ilgili bütün Kutsal Kitap metinleriyle erkek ve kadının evlilikte, kilisede ve toplumda eşit olduğunu kanıtlar.

56 sayfa, Temmuz 2023, kitapçılarda ya da Almancaya çevirenden edinilebilir: hj-ronsdorf@t-online.de, Amazon'da Kindle e-kitap olarak

DIE GLEICH
STELLUNG
VON MANN
UND FRAU
AUS SICHT
DER BIBEL
PHILIP B. PAYNE